

PISARZE I BADACZE LITERATURY W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIM

**Słownik biobibliograficzny
Tom 1**

Miejska Biblioteka Publiczna
Sosnowiec 2002

Pisarze i badacze literatury W Zagłębiu Dąbrowskim

Pisarze i badacze literatury w Zagłębiu Dąbrowskim

Słownik biobibliograficzny

pod redakcją
Pawła Majerskiego

Tom pierwszy

**Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego
Sosnowiec 2002**

Copyright © by Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego, Sosnowiec 2002

Autorzy haseł:

PAWEŁ MAJERSKI

ELŻBIETA OLEKSIĄK

MAŁGORZATA TOCZKOWSKA

Recenzent:

Prof. dr hab. MARIAN KISIEL

Korekta:

Zespół

Projekt okładki:

MAREK FRANCIK

521.162.1(091)(03) +
012 + 016

193.061

Regionalia

ISBN 83-916926-0-4 – oprawa broszurowa

ISBN 83-916926-1-2 – oprawa twarda

Wydawca:

Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego,

ul. Warszawska 6, 41-200 Sosnowiec

Skład i opracowanie:

Wydawnictwa Naukowe i Artystyczne GNOME,

Al. Korfantego 24/17, 40-004 Katowice

Druk i oprawa:

Drukarnia Narodowa SA w Krakowie,

ul. Piłsudskiego 19, 31-110 Kraków

248/3/02/1

WSTĘP

1. *Pisarze i badacze literatury w Zagłębiu Dąbrowskim?* Właśnie: nie pisarze i badacze literatury Zagłębia Dąbrowskiego, lecz „w” Zagłębiu Dąbrowskim. Przyimek odgrywa w tytule rolę niepoślednią, słownik przedstawia bowiem twórców literatury pięknej oraz badaczy literatury (zatem poetów, prozaików, dramaturgów, historyków literatury, krytyków literackich, bibliotekoznawców), którzy w Zagłębiu się urodzili i tu pozostali; tych, którzy stąd pochodzą, ale związali swe życie z innymi regionami; tych, którzy działają zawodowo w instytucjach Zagłębia i tutaj „dojeżdżają”; tych wreszcie ludzi pióra, którzy o nasz region zaledwie się „otarli”, ale epizod zagłębiowski pozostawił ślad biograficzny i artystyczny.

Nie, nie chodzi tutaj o jakiegokolwiek „zaborcze” skłonności inicjatorów publikacji, uzupełnianie zestawu nazwisk „drugiego rzędu” indywidualnościami Parnasu. Chodzi przede wszystkim o publikację, która – przynajmniej na jakiś czas – sprostą zapotrzebowaniom uczestników życia kulturalnego nie tylko tego miejsca. A więc taką, która przywoła dorobek pisarzy regionalnych (nieraz odkurzając pozycje przez całe lata pozostające na półkach archiwów), ale również przypomni osiągnięcia twórców znanych i uznanych (akcentując związki z Zagłębiem Dąbrowskim). Skoro tak, niech wybrzmi od razu pytanie kolejne: do kogo adresowana jest niniejsza książka? Podobnie jak – nie mnożę przykładów – *Słownik współczesnych pisarzy polskich* (Warszawa, seria 1: 1963–1966, seria 2: 1977–1980), czy *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury* (Warszawa, od roku 1994 siedem tomów): do naukowców, krytyków, literatów, nauczycieli, bibliotekarzy, studentów. Zapewne korzystać z niego będą dziennikarze i wydawcy (oby, co szczególnie ważne dla literatów młodszych generacji). Mamy również nadzieję, że uczniowie szkół średnich, poszukując informacji o ludziach pióra związanych z regionem, uznają słownik za publikację użyteczną.

Do tej pory rozmaicie rozwiązywano kwestie doboru i prezentacji haseł w regionalnych kompendiach, a pojawiły się ich dziesiątki. Dość wspomnieć informatory: *Pisarze Pomorza Za-*

chodniego (1967), *Pisarze ziemi bydgoskiej* (1968), *Katowickie środowisko literackie w latach 1945–1967* (1969), *Pisarze Wielkopolski* (1971), *Współcześni pisarze Kielecczyny* (1973), *Szczecin literacki. Ludzie i książki w latach 1946–1974* (1975), *Pisarze regionu Świętokrzyskiego* (1983), *Środowisko literackie 1975–1990 w województwie suwalskim* (1991), *Autorzy wielkopolscy* (1991). Mówiąc najkrócej: podobne prace, udokumentowawszy istnienie tekstów, zapraszają do lekturowej wędrówki – literackiej i metaliterackiej. Mam nadzieję, iż ten słownik, sygnalizując, podpowiadając oraz – takie żywym przekonanie – porządkując biobibliograficzny „inwentarz”, ułatwi czytelniczemu start, ale też – z drugiej strony – ułatwi czytelnikom „zaawansowanym” odnalezienie kolejnych lekturowych kierunkowskazów.

2. W pracy nad słownikiem *Pisarzy i badacze literatury...* przyjęty został układ holenderski. Dlatego tom pierwszy zawiera hasła sytuowane w literowym układzie „A–Z”. Hasła składają się z trzech części: życiorysu, bibliografii podmiotowej, bibliografii przedmiotowej. Identyczną zasadę zastosowano w tomie następnym.

Segment biograficzny zawiera podstawowe informacje dotyczące wykształcenia danego autora, przebiegu kariery zawodowej, debiutu, współpracy z czasopismami, przynależności do grup literackich i stowarzyszeń. W miarę możliwości uzupełnialiśmy owe sekwencje faktograficznymi szczegółami, które odkrywają konteksty potencjalnie przydatne dla komentatorów i interpretatorów. Uwzględnione zostały stypendia i odznaczenia. W przypadku poetów, prozaików i dramaturgów zrezygnowaliśmy z pełnego wykazu laurów konkursowych. Bibliografia podmiotowa rejestruje druki zwarte. Założyliśmy, iż bibliografia przedmiotowa będzie prezentowana w możliwie najbogatszej postaci. Punkt wyjścia wyznaczyły w tym segmencie odsyłacze do najważniejszych kompendiów słownikowych i encyklopedycznych. Segment *Opracowania* – najczęściej – pozostanie „wyborem”, choć staraliśmy się odnaleźć nawet drobne noty. Docieraliśmy do periodyków regionalnych, gazet miejskich i stron Internetu.

Przy opracowywaniu niektórych haseł istotną rolę odegrały informacje biobibliograficzne zawarte we wspomnianym już słowniku *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury*, zredagowanym przez Jadwigę Czachowską i Alicję Szalagan. Autorki tej publikacji korzystały z odpowiedzi na rozesłane ankiety, ale także archiwów PEN Clubu, Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, Związku Literatów Polskich (zob. *Uwagi wstępne*, s. 5–10). Jak widać, do tego „modelu” słownika biobibliograficznego niniejsza edycja powraca. Ważne źródło wiedzy stanowiła edycja *Materiałów do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego* (tomy 1–4 z lat 1991–1995, zredagowane przez Adama W. Jarosza).

Zgodnie z zasadami, na końcu tomu zostały umieszczone wykazy skrótów zastosowanych w nazwach wydawnictw i serii, tytułach czasopism oraz wyrazach pozostałych.

3. Nowe publikacje, nowe „adresy”... Weryfikacja i aktualizacja danych... Z tego – między innymi – wynika uroda mrówczej pracy bibliografów. O naszej radości czytania, akurat w tym miejscu, wspominąć już nie muszę.

Wypada zatem serdecznie podziękować wszystkim autorom, którzy zechcieli odpowiedzieć na – opracowaną przez piszącego te słowa, a rozpowszechnioną przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu – ankietę. Związaną z niniejszym przedsięwzięciem korespondencję zarchiwizowano, zaś kolejne odpowiedzi pisarzy i literaturoznawców, wzbogacając dokumentację, konsekwentnie włączamy do bibliotecznego zbioru.

Publikacja słownika – zgodnie z zamysłem inicjatora niniejszego przedsięwzięcia badawczego i wydawcy – zbiegła się z obchodami jubileuszu 100-lecia Sosnowca oraz 75. rocznicą istnienia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Gustawa Daniłowskiego w Sosnowcu. Istotne znaczenie ma również fakt, iż Książnica ta jest organizatorem cyklicznych spotkań ludzi pióra związanych z zagłębiowskim regionem. W dniach 7–8 maja tego jubileuszowego roku odbędzie się kolejny, V Zjazd Pisarzy Zagłębiowskich.

Paweł Majerski

A

ADAMCZYKOWA Zofia **1939**

Historyk literatury dla dzieci i młodzieży,
dydaktyk języka polskiego.

Urodzona 12 maja 1939 na Mazowszu. Szkołę podstawową i średnią ukończyła w Nasielsku. 1961 ukończyła studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. Asystentka w Katedrze Metodyki Nauczania Literatury i Języka Polskiego, kierowanej przez doc. dr M. Miterę-Dobrowolską. 1970–1971 staż naukowy na Uniwersytecie Warszawskim. 1973 doktorat na podstawie rozprawy *Problematyka dydaktyczno-wychowawcza w pisarstwie Marii Dąbrowskiej*. Prowadzi zajęcia z dydaktyki literatury oraz literatury dla dzieci i młodzieży na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. 1979–1983 lektor języka polskiego na Uniwersytecie im. Edvarda Kardelja

w Lublanie. Członek Międzyuczelnianego Zespołu do Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży. Jako dydaktyk brała udział w ogólnopolskich badaniach nowych programów nauczania języka polskiego w szkołach podstawowych. Juror wojewódzkich olimpiad polonistycznych. Artykuły i recenzje m.in. na łamach „Polonistyki”, „Guliwera”, „Śląska”, „Gazety Uniwersyteckiej”, „Powiernika Rodzin”. Otrzymała: Srebrny Krzyż Zasługi, Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę „Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego”.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Maria Dąbrowska. Pisarstwo dla młodzieży*. Kat. 1979.

2. *Literatura dla dzieci. Funkcje – kategorie – gatunki*. Wwa 2001.

Artykuły i szkice w tomach zbiorowych oraz na łamach czasopism: *Próba pierwszej analizy literackiej w „Naukach wyzwolonych” Ignacego Włodka (1780)*. W: *Zeszyty Naukowe WSP w Katowicach*. Nr 1. Kat. 1963, s. 139–146; *Sesja naukowa poświęcona literaturze dla*

- dzieci i młodzieży w XXV-leciu PRL. „Polonistyka” 1971, nr 2; „Dzieje naszej ojczyzny” Marii Dąbrowskiej. W: *Prace Historycznoliterackie UŚ*. Nr 3. Kat. 1972, s. 69–82; *Maria Dąbrowska i wypisy szkolne*. W: *Prace Naukowe UŚ*. Nr 89. Kat. 1975, s. 43–67; *Twórczość Marii Dąbrowskiej dla czasopism dziecięcych doby międzywojennej*. W: *Prace Historycznoliterackie UŚ*. Nr 4. Kat. 1976, s. 161–191; *Z badań nad recepcją twórczości Marii Dąbrowskiej przez młodzież szkolną*. W: *Prace Naukowe UŚ*. Nr 138. Kat. 1976, s. 49–82; „Chłopcy ze Starówki” Haliny Rudnickiej. W: *Modele poznawania dzieła literackiego w szkole*. Red. W. Pasterniak. Ziel. Góra 1978, s. 102–115; *Z problemów dydaktyki literatury*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 2. Kat. 1978, s. 219–223; *Maria Dąbrowska – Zofia Żurakowska. Próba paraleli*. W: *Szkice z literatury dla dzieci i młodzieży*. Red. ..., przy współud. K. Heskiej-Kwaśniewicz. Kat. 1981, s. 29–41; *Baśń w kształceniu literackim uczniów*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 4. Katowice 1982, s. 58–70; *Nekaj problemov poljskega slovstvenega pouka*. „Jezik in slovstvo” [Lublana] 1984/1985, nr 1–2; *Wybrane zagadnienia literatury współczesnej w nauczaniu języka polskiego*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 8. Kat. 1989, s. 137–143; *Proza dla dzieci i młodzieży w programie nauczania klas IV–VIII szkoły podstawowej*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 9. Kat. 1989, s. 6–19; *Podręcznik – „zeszyt pracy” ucznia do nauczania literatury (z praktyki dydaktycznej Słowenii)*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 10. Kat. 1990, s. 51–64; *Mieczysława Mitera-Dobrowolska (I I 1900–17 III 1992)*. W: M. Mitera-Dobrowolska: *Opowieść o szkole przy placu Wolności. Ćwierćwiecze Gimnazjum Żeńskiego w Katowicach*. Kat. 1992, s. 11–18; *Zagadka w poezji dla dzieci*. W: *Dziecko i jego światy w poezji dla dzieci*. Red. U. Chęcińska. Szcz. 1994, s. 122–137; *Mieczysława Mitera-Dobrowolska – naukowiec i pedagog*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 13. Kat. 1995, s. 182–189; *Maria Dąbrowska o szkole, wychowaniu, lekturach*. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 14. Kat. 1995, s. 61–71; *Specyfika książki dla dziecka w wieku przedszkolnym*. „Kwart. Metod.” 1997, nr 1; *O niektórych kategoriach i funkcjach literatury „osobnej”*. W: *Interpretacje i metodologie*. Red. A. Opacka. Kat. 1998, s. 64–83; *Książki na zamówienie dla młodego odbiorcy*. W: *Książka dla dziecka wczoraj, dziś, jutro*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, I. Socha. Kat. 1998, s. 99–117; *Mały tryptyk o mojej Profesor*. W: M. Łojek: *Mieczysława Mitera-Dobrowolska – wzór polonistki na dziś i jutro*. Bydż. 1998, s. 99–117; *Kołysanka – poezja wczesnego dzieciństwa*. W: *Muzyka w edukacji i wychowaniu*. Red. H. Danel-Bohrzyk, J. Uchyla-Zroska. Kat. 1999, s. 97–112; *Synteza w edukacji literackiej*. W: *Interpretacje i szkoła*. Red. A. Opacka. Kat. 2000, s. 96–116; *Mieczysława Mitera-Dobrowolska*. „Śląsk” 2000, nr 9; *Nauka tekstów literackich na pamięć*. *Diagnoza szkolna* [s. 28–42]; *O polonistyce zintegrowanej* [s. 151–156]. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. T. 16. Kat. 2001; *Baśń w nowych programach nauczania*. W: *Interpretacje i reforma*. T. 3. Red. A. Opacka. Kat. 2002.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Wybitni twórcy literatury polskiej. Przegląd bibliografii oraz innych materiałów pomocniczych do nauczania języka polskiego. W: Z pomocą poloniście. Skr. nr 1. Kat. 1965, s. 113–170.*

2. *Beletrystyka biograficzna związana z realizacją programu nauczania języka polskiego w szkole podstawowej i średniej (wybór) [s. 69–82]; Informacja o muzeach poświęconych pisarzom w kraju (Muzeum Romantyzmu i Zygmunta Krasińskiego w Opinogórze, Muzeum Władysława Broniewskiego w Warszawie) [s. 160–167]. W: Z pomocą poloniście. Skr. nr 2. Kat. 1968.*

3. *Przewodnik metodyczny do nauczania języka polskiego w klasie IV powszechnej szkoły średniej. [Współaut.]. Kat. 1978.*

4. *Przewodnik metodyczny do nauczania języka polskiego w klasie V powszechnej szkoły średniej. [Współaut.]. Kat. 1979.*

5. *Szkice z literatury dla dzieci i młodzieży. Red. ..., przy współludz. K. Heskiej-Kwaśniewicz. Kat. 1981.*

6. M. Mitera-Dobrowolska: *Opowieść o szkole przy placu Wolności. Ćwierćwiecze Gimnazjum Żeńskiego w Katowicach. Kat. 1992.*

7. *Język polski czasu drugiej wojny światowej. Red. I. Bajerowa. Wwa 1996. [współpr. nauk., dot.: szkolnictwo w czasie drugiej wojny światowej poza granicami kraju].*

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

WNoLdDiM. – LLdDiM.

M. Warowny: *Marii Dąbrowskiej piśmiennictwo dla młodzieży* [rec.: Maria Dąbrowska...]. „Nowe Książ.” 1979, nr 24. – [Rec.: *Literatura dla dzieci...*] K. Heska-Kwaśniewicz: *Pisarstwo dla najmłodszych*. „Śląsk” 2001, nr 9; K. Heska-Kwaśniewicz: *Nowa książka o literaturze dla dzieci*. „Guliwer” 2001, nr 4.

Paweł Majerski

B

BARAŃSKI Paweł 1978

Poeta.

Urodzony 25 stycznia 1978 w Katowicach. Mieszka w Sosnowcu. 1993–1997 uczeń IV Liceum Ogólnokształcącego im. S. Staszica w Sosnowcu. 1997 podjął naukę na Międzywydziałowych Indywidualnych Studiach Humanistycznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Założyciel Grupy Poetyckiej „Estakada”, działającej w roku 1999 przy Autorskim Ośrodku Sztuki GuGalander w Katowicach (grupa zorganizowała m.in. Ogólnopolski Konkurs Literacki „O Kielich Bachusa”). Epizodycznie związany z działem kultury dziennika „Trybuna Śląska – Dzień”, Klubem Muzycznym „Źródło” w Katowicach, sosnowieckim „Kurierem Miejskim”. Współpracuje z Teatrem GuGalander w Katowicach. 1994

debiutował wierszami *Il Pendolo di Foucault (1)*, *Il Pendolo di Foucault (2)*, *Sztandar na łamach „Wiadomości Kulturalnych”*. Wiersze w almanachach i antologiach (m.in.: *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Katowice 2000). Teksty zamieszczał m.in. na łamach pism: „Fraza”, „HA!Art”, „Magalopolis”, „Odra”, „Przegląd Artystyczno-Literacki”, „Śląsk”, „Wyrazy”. Laureat konkursów poetyckich, m.in. Turnieju Jednego Wiersza im. R. Wojaczka (Mikołów 1998). Członek działającego w Katowicach Stowarzyszenia Teatr GuGalander.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Smętni biesiadnicy*. [Wiersze]. Bydgoszcz: Świadectwo 2000.

2. *Jesień. Wiosna samobójców*. [Wiersze]. Katowice: EGO 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

M. Kisiel: *Zmysł kronikarski. Nad wierszami ... „Kur. Lit.”* [dod. „Kur. Miej.”] 1999, nr 1. –

[rec.: *Smętni biesiadnicy*:] M. Żelkowski: *Dwa oblicza poezji*. „Akant” 2000, nr 3; J. Jakubowski: *Małe wiersze prozą*. „Bydg. Inf. Kult.” 2000; R. Chlopek: *Spowiedź rewolucjonisty*. „Pro Arte” 2000, nr 13. – [dot.: *Jesień...*:] S. Matusz: *Nie jestem nihilistą*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miejski”] 2001, nr 1; A. Flakus: *Jesień – Wiosna samobójców*. „Nowe Zagł.” 2001, nr 11; M. Hałas: *Notatnik literacki*. „Górnośl. Inf. Kult.” 2001, nr 3. – S. Matusz: *Młodzi i metafizyczni (nowa poezja w roku dwutysięcznym)*. W: *Wokół archeologii słów i ich funkcjonowania*. Red. S. Podobiński, M. Lesz-Duk. Częstoch. 2001, s. 407–413.

[M.in. o ...:] P. Majerski: *Liryczny Śląsk lat 90*. „Śląsk” 2000, nr 10; A. Flakus: *Cieężko być poetą. W kręgu Estakady*. „Nowe Zagł.” 2000, nr 16; P. Majerski: *Wstęp*. W: *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Kat. 2000, s. 6–21; I. Stokfiszewski: *twoje słowo jest niczym*. „Megalopolis” 2001, nr 0,1; M. Kubat: *Szkice węglem. Portrety młodych poetów Czarnego Śląska*. „Ha!art” 2001, nr 1.

Paweł Majerski

BROSZKIEWICZ Stanisław 1926–1984

Pseud.: Baca z Placu; Boskar; Br.St.; Froncek; Konrad Wichura; Robert Tyrewicz; (sb); St.Br.; St. Bro.; Stanisław Bro.; Stanisław Brosz.
Prozaik, publicysta.

Urodzony 8 maja 1926 w Warszawie. Syn Antoniego Broszkiewicza, sędziego wojsko-

wego, i Janiny z Goławskich. Uczęszczał do Gimnazjum i Liceum im. R. Traugutta w Częstochowie. W czasie okupacji mieszkał w Warszawie, ucząc się na tajnych kompletach. 1943 świadectwo dojrzałości. Ukończył konspiracyjną szkołę podchorążych. Członek Związku Walki Zbrojnej i AK. Brał udział w powstaniu warszawskim. Po upadku powstania w obozie jenieckim Morck Pongau. Po ucieczce (1945) wstąpił do 2. Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Walczył w 2. Warszawskiej Dywizji Pancerniej na froncie włoskim, m.in. pod Bolonią i Anconą. Po zakończeniu wojny pozostał w służbie wojskowej. Rozpoczął studia w zakresie filologii klasycznej w wojskowym Ośrodku Akademickim w Rzymie. 1946 debiut na łamach tygodnika „Orzeł Biały” (Rzym). 1947 wraz z wojskiem przeniesiony do Wielkiej Brytanii i skierowany (jako oficer łącznikowy) do oddziałów polskich w Szkocji. 1947 powrót do kraju. Mieszkał na Śląsku, pracował jako dziennikarz i publicysta „Dziennika Zachodniego”. 1947–1948 kierownik oddziału w Kłodzku, 1948–1950 w Wałbrzychu. Współpracownik „Życia Literackiego” (1951–1969), „Panoramy” (1954–1974), „Wiadomości Zagłębia” (od 1959). 1956–1957 pracownik „Trybuny Robotniczej”, potem współpracownik i autor cyklów *Nabożny żywot Multy Safan-Dully* (1955–1977), *Rajd po Polsce współczesnej* (1958–1959), *W podziemnym szeregu* (1961), *Podróż do Afryki i Nasi w Gwinei* (1963–1964). Teksty m.in. w tomach zbiorowych: *Almanach literacki Nowy Śląsk*. Kraków 1954; *Katowice miasto nasze*. Katowice 1960; *Młodzi. Wybór opowiadań o Ziemiach Zachodnich*. Poznań 1964;

Polskie opowiadania współczesne 1960–1963. Warszawa 1965; *Znad Odry. Opowiadania i wiersze.* Warszawa 1954. Od 1957 członek Związku Literatów Polskich. 1964–1966 kierownik literacki Wojewódzkiej Agencji Imprez Artystycznych w Katowicach. Autor prozy adaptowanej dla potrzeb teatrów i sluchowisk radiowych. Współpracował m.in. z czasopismami: „Głos Huty Katowice” (od 1973 pod pseud. Boskar), „Budowlani” (od 1975 pod pseud. Baca z Placu). Odznaczony Krzyżem Walecznych (1944), Złotym Krzyżem Zasługi (1974) oraz Złotą Odznaką „Zasłużony dla Rozwoju Województwa Katowickiego” (1975). Zmarł 5 marca 1984 w Katowicach, pochowany w Będzinie-Malobądzu.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Walczymy z chuligaństwem.* [Współaut.: B. Miklica]. Stalinogród: Wyd. Propagandy i Agitacji Stalinogrodzkiego Woj. Kom. PZPR 1954.

2. *Johanka. Opowiadania.* Wwa: Czyt. 1957.

3. *Przypowieść filologiczna. Opowiadania.* Wwa: Czyt. 1958.

4. *Abwehra straciła trop. Opowiadanie.* Kat.: Śląsk 1960. Wyd. 2 zmien. tamże 1970.

5. *Kryptonim „Gefreiter” i inne opowiadania.* Kat.: Śląsk 1961.

6. *Taniec kogutów. Opowiadania szkockie.* Kat.: Śląsk 1961.

7. *Końca świata nie będzie.* [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1963. Wyd. 2 zmien. tamże 1966.

8. *Najjaśniej świeci Jupiter.* [Powieść]. Kat.: Śląsk 1967.

9. *Etiuda z Beatą.* [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1970.

10. *Sprawa Deltę. Powieść.* Kat.: Śląsk 1971.

11. *Takie buty.* [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1973.

12. *Tryptyk szkocki. Drugi tryptyk szkocki.* [Widowisko tel.]. TVP 1973. Druk w: *Teatr rozrywki. Sztuki i widowiska z Telewizyjnego Teatru Rozrywki.* Wwa 1975, s. 121–178.

13. *Tryptyk włoski* [Widowisko tel.]. TVP 1974.

14. *Strach błady i romanse. Wybór opowiadań.* Kat.: Śląsk 1976.

15. *Tango dla starszej siostry.* [Powieść]. Kat.: Śląsk 1976.

16. *Koncert dla żony.* [Powieść]. Wwa: MON 1981.

17. *Z Kobusem do gwiazd.* [Powieść]. Kr.: WL 1981 [właśc. 1982].

18. *Ballada z Rocca Lanciano. Opowiadania włoskie.* Wyb. dok. J. Górdzialek. Kat.: Śląsk 1982.

OPRACOWANIA

KŚL (M. Fazan). – SWPP 2 (B. Winklowska). – PP (B. Winklowska). – RL 1984 (A. Biernacki). – WPPiBL (J. Pitera). – MdKŻ 3 (A. Kempna). *Paszport do Royaume d'Engagement. Zwierzenia pisarza*. „Poglądy” 1966, nr 2.

[Rec.: Johanka:] S. Blaut: *Johanka*. „Now. Lit. i Wyd.” 1957, nr 18; Eki [E. Kielczykowski]: *Johanka*. „Za i Przeciw” 1957, nr 39; (B. M.) [B. Miklica]: *Johanka*. „Wieczór” 1957, nr 39; B. Biernacka: *13 opowiadań*. „Nowe Książ.” 1958, nr 2; (m. w.) [M. Warneńska]: *Johanka*. „Tryb. Ludu” 1958, nr 27; R. Zwoźniakowa: *Nad Johanką ...* „Tryb. Rob.” 1958, nr 3. – [rec.: *Przypowieść filologiczna*:] Z. Hierowski: *Opowiadania prowokujące*. „Odra” 1958, nr 42; C. Kwiecień: *Dionisos w battledressie*. „Tryb. Rob.” 1958, nr 223; (m. w.) [M. Warneńska]: *Przypowieść filologiczna*. „Tryb. Ludu” 1958, nr 265; H. Zaworska: *Zagłoba z armii Andersa*. „Nowe Książ.” 1958, nr 17; J. Hlond: *Przypowieść filologiczna*. „Orka” 1959, nr 9; M. Stępień: *Przypowieść filologiczna*. „Życie Lit.” 1959, nr 16. – [rec.: *Taniec kogutów*:] Z. Hierowski: *Szkot i Polak, dwa bratanki*. „Tryb. Rob.” 1961, nr 286; J. Kwiryn: *Coctail ciekawy. O Szkotach*. „Nowe Książ.” 1961, nr 24; B. Surówka, „Dz. Zach.” 1961, nr 291; Z. Kubikowski: *Opowiadania szkockie ...* „Odra” 1962, nr 2; W. Sadkowski, „Tryb. Ludu” 1962, nr 96; J. Wasylkowski: *Szkoci z Monte Marymonte*. „Now. Kult.” 1962, nr 18. – J. Kwiryn: *Autentyzm, szpiegdy, kobiety i „Złota podkowa”* [rec.: *Kryptonim „Gefreiter” ...*] „Nowe Książ.” 1961, nr 20. – [rec.: *Końca świata nie będzie*:] T. Dyniewski: *Galeria pana Stanisława*. „Wie-

czór” 1964, nr 30; C. Kwiecień: *Cyrk ...* „Tryb. Rob.” 1964, nr 15; R. Marszałek: *Kawiarniane umieranie*. „Twórczość” 1964, nr 7; M. Sienkiewicz: *Małe prawdy*. „Poglądy” 1964, nr 7; J. Skórnicki: *Nowości prozy. W kawiarni i wszędzie*. „Życie Lit.” 1964, nr 21; R. Śliwonik: *Końca świata nie będzie*. „Kultura” 1966, nr 24; B. Wiśniewska, „Książ. dla Ciebie” [dod. „Razem”] 1966, nr 9. – K. Heska-Kwaśniewicz: [rec.: *Najjaśniej świeci ...*] „Poglądy” 1967, nr 17. – [rec.: *Abweh- ra ...* wyd. 2:] W. Klemm, „Nowe Książ.” 1970, nr 24; B. Surówka, „Poglądy” 1970, nr 17. – W. Nawrocki: *Pisarze ze Śląska: ...* „Książ. Dla Ciebie” [dod. „Naszego Klubu”] 1970, nr 3. – W. Adamiec: *Dokąd w takich butach?* [rec.: *Takie buty*]. „Nowe Książ.” 1973, nr 22. – J. Pierzchała: *W dionizyjskim orszaku* [rec.: *Strach błdy i romanse*]. „Poglądy” 1976, nr 18. – J. Koprowski: *Powieść ...* [rec.: *Tango dla starszej siostry*]. „Nowe Książ.” 1977, nr 13. – W. Billip: *Literacka zabawa* [rec.: *Ballada z Rocca Lunciano; Z Kobusem do gwiazd*]. „Nowe Książ.” 1984, nr 1.

[M.in. o ...:] W. Nawrocki: *Nasi pisarze*. W: *Kal. Śl. TRZZ. Kat.* 1967, s. 162–166.

Paweł Majerski

BRZOSKA Wojciech

1978

Poeta, krytyk literacki.

Urodzony 5 kwietnia 1978 w Bytomiu. Mieszka w Sosnowcu. Uczył się w Prywatnym Liceum Ogólnokształcącym nr 2 w Sosnowcu

(1993–1995) oraz IV Liceum Ogólnokształcącym im. S. Staszica (1995–1997). Studiuje kulturoznawstwo na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Debiutował wierszami w *myśl zasad* oraz *nie-tak-ty* („FA-art” 1998, nr 1–2). Wiersze w almanachach i antologiach (m.in.: *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Katowice 2000). Teksty zamieszcza na łamach pism: „Akant”, „Akcent”, „Arkadia”, „Arkus”, „Arytmia”, „Autograf”, „Aves”, „Breg Art”, „Czas Kultury”, „Dekada Literacka”, „FA-art”, „Fraza”, „Ha!art”, „Kresy”, „Kurier Literacki”, „Kursywa”, „Kwartalnik Artystyczny”, „Lampa i Iskra Boża”, „Megalopolis”, „Nowa Okolica Poetów”, „Nowy Wiek”, „Odra”, „Opcje”, „Pogranicza”, „Portret”, „Pracownia”, „Pro Arte”, „Przegląd Artystyczno-Literacki”, „Puf-Puf”, „Rita Baum”, „Studium”, „Śląsk”, „Topos”, „Tytuł”, „Wyrazy”. Laureat wielu konkursów poetyckich. Od 2001 członek Koła Młodych przy Oddziale Katowickim Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Przed Tym*. [Wiersze]. Mysl.: [b.w.] 1997.
2. *Przeskok*. [Wiersze]. Kat.: „Opcje” 1998.
3. *Śmierć pozuje do zdjęć*. [Wiersze]. Dąbrowa Górna: MOPT 2000.
4. *Blisko coraz dalej*. [Wiersze]. Bydg.: Świadectwo 2000.
5. *Niebo nad Sosnowcem*. [Wiersze]. Wwa: Lampa i Iskra Boża 2001.

6. *Uroboros*. [Wiersze]. Sosn.: [b.w.] 2002.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Blisko coraz dalej*. Rozm. W. Boros. „Autograf” 2000, nr 6; *Poetycki Survival*. Rozm. B. Białowas. „Gaz. Uniw.” 2002, nr 6. P. Mendakiewicz: *Przed Tym*. „Gaz. Zawierciańska” 1997, nr 20. – J. J. [J. Jakubowski]: *10 zdań o... Blisko coraz dalej, Śmierć pozuje do zdjęć*. „Topos” 2001, nr 1; [rec.: *Blisko... : J. Sep: Poeta czy rzemieślnik?* „Ungergrunt” 2001, nr 3–4; T. Melanowski: *Jak daleko stąd, jak blisko?* „Kartki” 2001, nr 23; P. Taciak: *Blisko coraz dalej*. „Akant” 2000, nr 13; af [A. Flakus]: *Zapomnieć o temperaturze*. „Nowe Zagł.” 2000, nr 51–52; M. Kaczmarczyk: *Blisko, coraz dalej...* „Wiad. Zagł.” 2001, nr 30; M. Jastrząb: *Blisko coraz dalej*. „Bydg. Inf. Kult.” 2001, nr 4; P. Rojek: *Narodziny, życie i śmierć mieszcza-nina wrażliwego*. „Megalopolis” [wyd. intern.] 2001; af [A. Flakus]: *Blisko coraz dalej*. „Górnośl. Inf. Kult.” 2001, nr 2; A. Kulik-Jęsień: *Wyciskać Świat*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miejski.”] 2001, nr 2; S. Matusz: *Rocznik poetycki 1978*. „Jaworzn. Sokół” 2001 nr 7. – [dot.: *Blisko... oraz Śmierć...*] S. Matusz: *Parmenides z Sosnowca*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miejski.”] 2001, nr 2; P. Majerski: *Wszystko – od początku?* „Śląsk” 2001, nr 7; S. Matusz: *Młodzi i metafizyczni (nowa poezja w roku dwutysięcznym)*. W: *Wokół archeologii słów i ich funkcjonowania*. Red. S. Podobiński, M. Lesz-Duk. Częstoch. 2001, s. 407–413. – P. Lekszycki: *Na marginesie lasu*. Brzoza [rec.: *Przeskok*]. „Kursywa”

[wyd. intern.]. 2000, nr 4. – [rec.: *Niebo... :*] pwl [P. W. Lorkowski]: *10 zdań o... Niebie nad Sosnowcem*. „Topos” 2001, nr 6; P. Majerski: [b. t.]. „Nowe Książ.” 2001, nr 11; M. Kaczmarczyk: ... *po raz drugi*. „Wiad. Zagł.” 2001, nr 35; A. Kulik-Jęsień: *Wstąpienie do nieba...* „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miej.”] 2001, nr 4; mh [M. Halaś]: *Niebo nad Sosnowcem*. „Górnośl. Inf. Kult.” 2001, nr 9; af [A. Flakus]: *O mężczyznach i kobietach*. „Nowe Zagł.” 2001, nr 32; R. Wiśniewski: *Pisane w pośpiechu*. „Breg Art” 2000, nr 2; K. Francuzik: *Niebo nad wierszami*. „Pro Arte” 2001, nr 14–15. – [rec.: *Uroboros:*] AF [A. Flakus]: *Arkusz o Czasie*. „Nowe Zagł.” 2002, nr 3; M. Kaczmarczyk: *Poetycka mapa ...* „Wiad.

Zagł.” 2002, nr 5. – B. Kowolik: *Poetycka rzeczywistość*. „Echo” 2002, nr 4.

[M.in. o ...:] P. Majerski: *Liryczny Śląsk lat 90*. „Śląsk” 2000, nr 10; A. Flakus: *Cieężko być poetą. W kręgu Estakady*. „Nowe Zagł.” 2000, nr 16; P. Majerski: *Wstęp. W: W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Kat. 2000, s. 6–21; J. Klejnocki: *Młody Śląsk*. „Mag. z książ.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2001, nr 42; M. Kubat: *Szkice węglem. Portrety młodych poetów Czarnego Śląska*. „Ha!art” 2001, nr 1; B. Lis: *Młoda poezja na Śląsku – sylwetki*. „Gaz. Uniw.” 2002, nr 6.

Paweł Majerski

C

CHLEBOWSKI Cezary **1928**

Pseud.: C.Ch.; Cecha, (Cecha); CECHA; (pepe).

Dziennikarz, publicysta, prozaik, historyk.

Urodzony 15 lutego 1928 w Grodźcu (obecnie dzielnica Będzina). Syn Zygmunta Chlebowskiego, pracownika przemysłu górnictwa, i Anieli z domu Szwaja. Mieszka w Warszawie. 1934–1939 uczęszczał do szkoły powszechnej w Grodźcu. Tam rozpoczął działalność w harcerstwie – najpierw w „zuchach”, a potem w 50. Grodzieckiej Drużynie Harcerskiej. Po wybuchu wojny kilkakrotnie zmieniał z rodziną miejsce pobytu. Aby uchronić się przed wywózką na przymusowe roboty do Niemiec, od września 1941 do 22 lipca 1942 pracował jako pomocnik elektryka w warsztacie volksdeutscha „Elektrische We-

rke” w Grodźcu, a potem w Dąbrowie Górniczej. 1942 wywieziony z rodzicami do Żagania. Wkrótce przeniósł się z rodziną do Horbowa k. Białej Podlaskiej. Tam pracował jako żywiczarz (VIII 1942 – X 1943). Od listopada 1943 do listopada 1944 przebywał u rodziny w Sichowie. Pracował w leśnictwie Niziny. Przez cały ten okres kontynuował naukę na tajnych kompletach. Od XI 1943 do X 1944 żołnierz AK w placówce nasłuchu radiowego w Sichowie. Do końca wojny prowadził działalność konspiracyjną. W listopadzie 1944 przeniósł się do Stalowej Woli, rozpoczynając naukę w tamtejszym gimnazjum. Edukację kontynuował w gimnazjum im. M. Kopernika w Będzinie. Jednocześnie zorganizował i prowadził gromadę zuchową w Grodźcu. Kończył egzamin gimnazjalny, tzw. „małą maturę”, zdał w Rybniku (1946). W tym okresie mieszkał z ojcem w Niewiadowie. Tam również działał w harcerstwie, prowadząc drużynę. 1945–1950 instruktor ZHP. 1947 ukończył liceum w Sławęcicach. W 1947 przeniósł się do Warszawy i rozpoczął studia w Akademii Nauk Politycznych na Wydziale Dyplomatyczno-Konsularnym, a później także na Studium Dziennikarskim przy ANP, które ukończył w 1950. 1948–1951 stypendysta Banku Han-

dlowego w Warszawie. W tym czasie działał w Mazowieckiej Komendzie Chorągwi oraz w sekcji narciarskiej Klubu Sportowego „Nurt”. 1950 debiutancki artykuł w tygodniku ilustrowanym „Świat”. Krótco przed terminem obrony pracy magisterskiej w 1951 relegowany z uczelni z przyczyn politycznych. Z powodu interwencji Urzędu Bezpieczeństwa do IX 1970 wielokrotnie zmieniał miejsca pracy. 1951–1955 inspektor Działu Reklamy Zarządu Centralnego PZU w Warszawie. Podjął działalność dziennikarską. Ze względu na zakaz publikowania, ogłaszał anonimowo sprawozdania sportowe w tygodniku „Sport”. 1952 wstąpił do Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. 1956–1964 (w 1956 cofnięto mu zakaz publikowania) współpracował z czasopismami sportowymi oraz redakcją sportową Telewizji Polskiej. Związał się również z sekcjami narciarskimi rozmaitych klubów. 1952–1960 członek prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Narciarskiego, 1957–1964 prezes Warszawskiego Klubu Narciarskiego. Od 1962 publikował w prasie artykuły o tematyce wojennej, a także opowiadania i reportaże, m.in. w „Świecie Młodych” (1966–1968), „Wrocławskim Tygodniku Katolickim” (od 1968 tu ukazywały się m.in. cykle *6000 kilometrów przez Europę* (1969–1970) oraz *Między dwoma oceanami* (1976)). W 1962 opublikował pierwszą powieść dla młodzieży *Smak śniegu*. 1967–1970 redaktor „Tygodnika Polskiego”. 1968 podjął naukę w Studium Dziennikarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Rok później uzyskał tytuł magistra. 1968–1981 należał do Związku Literatów Polskich. W 1970 rozpoczął współpracę z miesięcznikiem „Widnokręgi” (do 1989 sekretarz redakcji). Tu opublikował wiele utwo-

rów prozatorskich. 1970–1974 odbywał studium doktoranckie w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (temat: *Organizacja „Wachlarz” AK*). Do 1979 bezskutecznie oczekiwał na dopuszczenie do obrony pracy. W 1976 wyjechał na stypendium Fundacji Kościuszkowskiej do Nowego Jorku. W 1980 przeniósł przewód doktorski na Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego i uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych (promotor prof. plk T. Jędruszczyk). 1983–1990 *Wachlarz* ukazał się w trzech edycjach, osiągając nakład 100 tys. egz. Otrzymał wiele prestiżowych nagród w kraju i za granicą. 1980–1981 członek Rady SDP, 1982–1985 należał do Stowarzyszenia Autorów Dziel Naukowych. Członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. W 1988 wyjechał ponownie do Stanów Zjednoczonych na stypendium Fundacji Fulbrighta w Waszyngtonie. Od 1989 członek sądu koleżeńskiego Oddziału SPD w Warszawie. W tym samym roku został członkiem zespołu historyków programu TVP *Rewizja nadzwyczajna*. Od stycznia 1990 do listopada 1992 zastępca sekretarza generalnego, potem wiceprzewodniczący Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. 1990 stypendysta Polskiej Fundacji Kultury w Londynie. W tym samym roku przeszedł na emeryturę. Autor ponad 2 tys. artykułów, głównie o tematyce historycznej, ogłaszanych m.in. na łamach: „Tygodnika Powszechnego”, „Wrocławskiego Tygodnika Katolickiego”, „Świata Młodych”, „Kierunków”, „Przeglądu Katolickiego”, „Słowa Ludu”, „Przeglądu Tygodniowego”, „Ładu”, „Tygodnika Solidarność”, „Gwiazdy Polarnej” (Stevens Point, USA), „Dziennika i Tygodnia Polskiego” (Londyn), „Zeit im Abend (Ber-

lin). Opublikował wiele popularnych artykułów dotyczących AK. Od 1989 współpracuje z „Tygodnikiem Solidarność”, prowadząc felieton historyczno-literacki. Uczestniczył w ponad 1200 spotkaniach autorskich w Polsce oraz w USA, Kanadzie, Niemczech, Finlandii, Anglii, Włoszech. Otrzymał: dwukrotnie I nagrodę na I i II konkursie SDP i Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na publikacje o tematyce kombatanckiej (1968, 1969), nagrodę Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku (1975/1976), Nagrodę Specjalną im W. Pietrzaka (1983) oraz Nagrodę Specjalną Instytutu im. J. Piłsudskiego w Nowym Jorku (1984), nagrodę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich dla autora najpoczytniejszych książek polskich w plebiscycie pracowników bibliotek polskich (1984), wyróżnienie Rady Funduszu Literatury za *Reportaż z tamtych dni* (1987), nagrodę Zarządu Okręgu Amerykańskiego Światowego Kola AK w Chicago (1988) oraz Dyplom Zasługi za całokształt pisarstwa na temat AK, nagrodę Fundacji Fulbrighta w Waszyngtonie za publikacje książkowe i prasowe o AK. Odznaczony w Londynie Krzyżem Armii Krajowej (1969) oraz Medalem Wojska Polskiego, w Polsce – Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1981), Krzyżem Niezlomnych, Srebrnym Krzyżem za Zasługi dla ZHP z rozetą i mieczami. Otrzymał Odznakę Akcji „Burza” oraz Odznakę Weterana.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Smak śniegu*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1962. Przekł. słowac.: *Tak chuti sneh*. [Przel.:] R. Turna. Bratislava 1964.

2. *Nocne szlaki*. [Opowiadania]. Wwa: NK 1964. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1966, wyd. 3 1974, wyd. 4 1983. Adapt. film. *Znicz olimpijski*. Scen. Z. Skowroński. Ekran. 1970.

3. *Gazda z Diabelnej*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1967. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1969, wyd. 3 1978 [właśc. 1977], wyd. 4 1986. Adapt. radiowa: reż. Z. Dąbrowski. PR 1974. Adapt. filmowa: Serial tel. Scen. ... TVP 1979.

4. *Pozdrowcie Góry Świętokrzyskie*. Przedm. B. Hillebrandt. Wwa: Iskry 1968. Wyd. nast.: wyd. 2 tamże 1969; wyd. 3 popr. i poszerz. z podtyt.: *Reportaż historyczny*. Wwa: Czyt. 1981; wyd. 4 popr. i poszerz. tamże 1985; wyd. 5 popr. i poszerz. Wwa: Epoka 1988; wyd. 6 popraw. i rozszerz. Wwa: Tomasz Chlebowski 1993. [Część książki drukowana w postaci serialu komiksowego przez „Słowo Ludu” w 1980; w tym czasopiśmie 1983–1984 całość książki w 222 odcinkach]. Adapt. radiowa *Cień Ponurego*. Adapt. ... PR 1969.

5. *Zagłada IV odcinka*. [Reportaż historyczny]. Wwa: Pax 1968. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 uzup. 1980, wyd. 3 1987.

6. *Odlamki granatu*. [Reportaż historyczny]. Wwa Pax, 1969. Wyd. nast. tamże 1972. Adapt. radiowa *Za cenę Mercedesa*. Adapt.: Z. Zawadzka. PR 1969.

7. *Gdy las był domem*. [Reportaż historyczny]. Łódź: WŁ 1972.

8. *Trudne lato*. [Powieść]. Wwa: MAW 1979. Wyd. 2. Wwa: Libra 1991. Adapt. radiowa: Reż. A. Pruski. PR 1979.

9. *Cztery z tysiąca*. [Reportaż historyczny]. Wwa: KAW 1981. Wyd. 2 popraw. i uzupełn. także 1983.

10. *Pokaż zęby*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1981. Wyd. 2. Wwa: Pax 1987.

11. *Wachlarz. Monografia wydzielonej organizacji dywersyjnej Armii Krajowej, wrzesień 1941 – marzec 1943*. Wwa: Pax 1983. Wyd. nast. także: wyd. 2 poszerz. i uzupełn. 1985, wyd. 3 popr. 1990.

12. *Reportaż z tamtych dni*. Wwa: KAW 1986. Wyd. 2 także 1988.

13. *Bez pokory*. [Pamiętniki]. Red. t. 1: E. Olszewska, red. t. 2: A. Gieysztor-Rosa. Wwa: ARS Print Production 1997.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Ostatnia droga Komendanta Ponurego*. [Oprac. ... i in.]. Wwa: Wyd. Archidiecezji Warsz. 1990.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

WPPiBL (B. Dorosz). – MdKŻ (M. Orłowska). – KJK. – LP XX I (red.). – PPW – NSLdDiM. [Wyw.:] *Utrwalić pamięć o wczorajszym bohaterstwie*. Rozm. J. Tomaszewicz. „Szt. Mł.” 1979, nr 49; *Wyscig z czasem*. Rozm. A. Wer-

nic. „WTK” 1980 nr 15; *Blizny pamięci*. Rozm. P. Wieczorkiewicz. „Kultura” 1981, nr 31; *Jestem przekorny*. Rozm. Z. Morski. „Kierunki” 1987, nr 47; *Dochodzenie do Ponurego*. Rozm. I. T. Sławińska. „Tryb. Śl.” 1990, nr 29; *Szarganie bohatera*. Rozm. I. T. Sławińska. „Tryb. Śl.” 1990 nr 300; *Wyceniono mnie na 25 marek*. Spisał R. Bielec. „Wiad. Zagł.” 1993 nr 45.

H. Skrobiszewska: *Miłość, sport, przygoda* [rec.: *Smak śniegu*]. „Nowe Książ.” 1962, nr 16. – H. Skrobiszewska: *Wszystkiego po trochu* [rec.: *Nocne szlaki*]. „Nowe Książ.” 1964, nr 23. – [rec.: *Gazda z Diabelnej*:] M. Kalinowski: *Gazda z Diabelnej*. „Nowe Książ.” 1967, nr 19; H. Skrobiszewska, „Wychowanie” 1968, nr 5. – [rec.: *Zagłada IV odcinka*:] L. Kubik, „Tyg. Powsz.” 1968, nr 29; A. Kasiński: „*Wachlarz*”. „Nowe Książ.” 1969, nr 8; L. M. Bartelski, „Widnokreśli” 1980, nr 10; K. Bauer, „Wiad. Hist.” 1981, nr 1. – [rec.: *Odlamki granatu*:] B. Gajdziński: *Niejako przy okazji*. „Kierunki” 1969, nr 38; A. Kasiński: *Sprawy małe a wielkie*. „Wychowanie” 1969, nr 14. – [dot.: *Pozdrowcie Góry Świętokrzyskie*:] S. Zieliński: *Na przekór schematom*. „Kultura” 1968, nr 50; A. Horodyski: „*Ponury*”. „Nowe Książ.” 1969, nr 4; L. M. Bartelski: *Chłopcy z lasu*. „Widnokreśli” 1969, nr 3; K. Kąkolewski: *O „leśnym państwie”, majorze „Ponurym” i reportażu dokumentalnym*. Rozm. M. Łukaszewicz. „Nowe Książ.” 1981, nr 18; W: *Pozdrowcie Góry Świętokrzyskie*. Wyd. 6 popr. i rozsz. Warszawa 1993, s. 7–18. – I. Tessarowicz: *Zapach lasu* [rec.: *Trudne lato*]. „Nowe Książ.” 1980, nr 8. – [rec.: *Cztery z tysiąca*:] P. Wieczorkiewicz: *Sagi o Armii Krajowej rozdział kolejny*. „Polityka” 1982, nr 24; F. Górecka-Fromniak:

„Cztery z tysiąca”. „Kierunki” 1982, nr 27. – [rec.: *Pokaż zęby!*] D. Dilanian: *Małe pokątne dobro*. „Nowe Książ.” 1982, nr 4; M. Warneńska: *Odnaleziony czas wojennego dzieciństwa*. „Fakty” 1982, nr 28. – [rec.: *Wachlarz!*] J. R. Krzyżanowski, „Orzeł Biały” [Londyn] 1984, nr 1379; J. Łobodowski, „Dz. Pol. i Dz. Żołn.” [Londyn] 1984, nr 35; B. Skaradziński, „Więź” 1984, nr 2–3; R. Terlecki, „Tyg. Powsz.” 1984, nr 1; J. Tomaszewski: *Niełatwa droga do „Wachlarza”*. „Kierunki” 1985 nr 43; Z. Janke: *Książka o „Wachlarzu”*. „Wojsk. Przegl. Hist.” 1986, nr 3; F. Ociepka: *Polskie (niektóre) „znaki czasu”*. „Nowe Książ.” 1986, nr 1; B. Chrzanowski, „Stutthof” 1987, z. 7. – (jew) [J. Waksmański]: ... „Dz. Zach.” 1996, nr 17. – [rec.: *Bez pokory!*] J. Korczak: *Memuary ... „Rzeczpospolita”* 1998 nr 23; T. Sypniewski: *Bez pokory*. „Tyg. Solidarność” 1998 nr 7; J. Zychowicz: *Pamiętnik Pana Zagłoby*. „Wiad. Kult.” 1998, nr 8; M. Karpiński: *Świadectwo niepokory*. „Nowe Książ.” 1998, nr 8. – P. Kuncewicz: *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*. Wwa 1995, s. 140–141. – B. Ciepiela: *Grodziec znany i nieznany*. *Encyklopedia*. Grodziec 1997, s. 32–33.

Małgorzata Toczowska

CIESIELCZUK Stanisław 1906–1945

Poeta.

Urodzony 16 czerwca 1906 w Sławęcinie pod Hrubieszowem, w rodzinie małorolnego chłopa. Syn Tomasza Ciesielczuka i Józefy z Zi-

niów. Początkowo uczył się przez dwa lata w szkole rosyjskiej, od 1915 w prywatnej polskiej szkole Marii Przybyłowskiej w Hrubieszowie. 1923 ukończył Gimnazjum Humanistyczne im. S. Staszica w Hrubieszowie. 1923–1924 redaktor naczelny hrubieszowskiego piśma „Pąkowie”; w tym czasopiśmie debiutował w 1924, publikując przekłady wierszy J. W. Goethego *Nocna pieśń wędrowca*, H. Heinego *Z księgi pieśni* i R. M. Rilkego *Z księgi obrazów*. 1923–1928 studiował polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim. Działal w Kole Literackim przy Kole Polonistów UW, zaprzyjaźnił się ze S. R. Dobrowolskim, A. Maliszewskim, L. Szenwaldem. Od 1927 należał do grupy literackiej Kwadryga. 1928–1931 wiersze w piśmie „Kwadryga”, 1937 w „Nowej Kwadrydze”. Współpracował z „Robotnikiem” (1924–1927), „Przeglądem Warszawskim” (1925), „Gazetą Warszawską” (1927–1932), „Głosem Literackim” (1928), „Głosem Prawdy” (1928–1929), „Gazetą Polską” (1931), „Lewarem” (1936), „Zwierciadłem” (1937). Wiersze m.in. w *Antologii współczesnych poetów lubelskich* (oprac. L. Zalewski. Lublin 1939) oraz *Antologii lubelskich poetów dwudziestolecia międzywojennego* (oprac. W. Mrozowski. Lublin 1965). 1929 przebywał w Sosnowcu, pracując jako nauczyciel. Korektor „Gazety Warszawskiej” oraz „Ekspresu Wieczornego”, dziennikarz, urzędnik hrubieszowskiego Banku Miejskiego. 1937 pracował krótko w redakcji „Robotnika”. Po wybuchu II wojny światowej powrócił do rodzinnej miejscowości. W czasie okupacji niemieckiej przebywał w Hrubieszowie, a od marca 1944 w Warszawie. Po przebytych zapaleniu płuc zapadł na gruźlicę i przeniósł się do Milanówka. W czasie powsta-

nia przebywał w stolicy, przedzierał się kanałami. Pod koniec sierpnia 1944 wyjechał na Podhalę. Zmarł na gruźlicę 26 listopada 1945. Pochowany w rodzinnym mieście.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Chaty w obłokach*. [Wiersze]. Wwa: Druk. Sejmiku Hrubą 1927.

2. *Wieś pod księżycem*. [Wiersze]. Wwa: AKH 1928.

3. *Pies kosmosu*. [Wiersze]. Wwa: F. Hoesick 1929. Bibl. „Kwadrygi”.

4. *Głazy i struny*. [Wiersze]. Wwa: Kwadryga 1931 [właśc. 1930].

5. *Pentaptyk lapidarny*. [Wiersze]. Wwa: F. Hoesick 1935.

6. *Teatr natury*. [Wiersze]. Wwa: F. Hoesick 1937.

7. *Poezje zebrane*. Przedm. i oprac.: S. Flukowski. Wstęp S. Lichański. Wwa: LSW 1965.

8. *Poezje wybrane*. Wyb. dok. i wstępem opatrzyła J. Ciesielczuk. Wwa: LSW 1984.

OPRACOWANIA

SWPP I. – PP (E. Głębička). – LP r1 (J. Poradecki). – LP XX I (J. Poradecki). – OLP (S. Lichański). – MdKŻ (T. Kłak).

[Rec.: *Chaty w obłokach*.] M. Bibrowski: *U progu idących przemian*. „Kwadryga” 1928,

nr 2; A. Maliszewski, „Gł. Lit.” 1928, nr 16; S. Napierski: *U poetów*. „Wiad. Lit.” 1928, nr 31. – A. Maliszewski [rec.: *Wieś pod księżycem*]. „Gł. Lit.” 1928, nr 16; R. [T. Sinko]: *Wśród nowych księżek*. „Kur. Lit.-Nauk.” [dod. „IKC”] 1929, nr 16. – P. G. [P. Grzegorzczuk]: *Przodownik „Kwadrygi”*. „Gaz. Warsz.” 1929, nr 195. – [rec.: *Pies kosmosu*.] J. Braun: *Poezi Kwadrygi*. „Kur. Poranny” 1929, nr 161; E. Kozikowski: *Biblioteka „Kwadrygi”*. „Gł. Prawdy” 1929, nr 308; E. Schürer, „Robotnik” 1929, nr 277; J. Liebert: ... „Wiad. Lit.” 1930, nr 38. – [rec.: *Głazy i struny*.] W. Sebyła: *Na rynku poetyckim*. „Kwadryga” 1931, nr 1–3; J. Birkenmajer: *Recenzje i sprawozdania. Przegląd wydawnictw 1931 roku*. „Polonista” 1932, z. 4. – A. Szczerbowski: *Wśród młodych poetów regionu lubelskiego*. ... „Pam. Lubel.” T. 2. Lubl. 1935, s. 3–8. – J. Szczawiej: *Na młodym warszawskim Parnasie*. „Kur. Lit.-Nauk.” [dod. „IKC”] 1934, nr 34. – [rec.: *Pentaptyk lapidarny*.] A. Szczerbowski: *Wiersze ...* „Ruch Lit.” 1935, nr 7–8; W. Sebyła w: *Rocznik Literacki 1935*. Wwa 1936, s. 27; K. W. Zawodziński: *Nowy tom ...* „Wiad. Lit.” 1936, nr 20. – [rec.: *Teatr natury*.] P. Hertz, „Pion” 1937, nr 15; H. Michalski, „Kultura” 1937, nr 25; K. Wyka: ...: „*Teatr natury*”. „Nowa Książ.” 1937, z. 10; S. Czernik: ...: „*Teatr natury*”. „Ateneum” 1938, nr 1; R. Dobrowolski: *Słowa prawdy*. „Dz. Lud.” 1938, nr 48; K. W. Zawodziński: *Liryka i epika wierszem*. W: *Rocznik Literacki 1937*. Wwa 1938, s. 41–43; K. W. Zawodziński: *Dwaj współcześni zapoznani*. „Prz. Współcz.” 1938, nr 196–197, przedr. w tegoż: *Wśród poetów*. Oprac. W. Achremowiczowa. Wstęp J. Kwiatkowski. Kr. 1964, s. 395–400. – K. Czachowski: *Obraz*

- współczesnej literatury polskiej. 1884–1934. T. 3: *Ekspresjonizm i neorealizm*. Wwa–Lw. 1936, s. 354. – J. Krzyżanowski: *O lirycie* ... „Warszawa” 1946, nr 3, przedr. w tegoż: *W kręgu wielkich realistów*. Kr. 1962, s. 333–336. – A. G [A. Grodzicki]: *Zapomniany poeta*. „Dz. Zach.” 1946, nr 226. – A. Szczerbowski: ... – *poeta godności ludzkiej*. „Wieś” 1946, nr 50–51. – J. Gembicki: *Przemilczana twórczość. Pamięci* ... „Rzeczpospolita” 1946, nr 137. – Z. Jastrzębski: ... *poeta zapomniany*. „Kamena” 1957, nr 21. – A. Maliszewski: *Czy ostatni wiersz ...?* „Kamena” 1957, nr 23–24. – Z. Zaborski: ... – *poeta „nie nazwanego żywiołu”*. (*W piętnastą rocznicę śmierci*). „Orka” 1960, nr 48. – J. Gembicki: *Przemilczany i zapomniany*. „Kamena” 1962, nr 13. – J. Szczawiej: „*Śpiew mrącego ostu*”. „Tyg. Kult.” 1964, nr 39, przedr. w tegoż: *Krzesanie ognia*. Wwa 1969 oraz *Laur i cień. Szkice*. Wyb. T. Jodelki-Burzeckiego. Wwa 1977, s. 182–193. – T. Burek: *Ziemia i otchłań*. „Tyg. Kult.” 1965, nr 45. – S. Flukowski: *Przedmowa*. W: ...: *Poezje zebrane* ... , s. 5–10; S. Lichański: „*Nie dla samych rymów*”. *Wstęp* w: ...: *Poezje zebrane* ... , s. 11–31, przedr. w tegoż: *Kuszenie Hamleta*. Wwa 1965 oraz *Pisarstwo wsi i ziemi*. Wwa 1986, s. 104–118. – [rec.: *Poezje zebrane*:] JJ [J. Jastrzębski]: *Nareszcie* ... „Kamena” 1965, nr 17; (AZC): *Poeta na nowo odkryty*. „Kur. Lubel.” 1965, nr 152; T. Burek: *Ziemia i otchłań*. „Tyg. Kult.” 1965, nr 45; J. Lau: *Poezja pytań nie przedawnionych*. „Kultura” 1965, nr 27; Z. J. [Z. Jastrzębski]: *Nareszcie* ... „Kamena” 1965, nr 17. – Z. Zaborski: „*Do tego, który poszedł w cień*”. (*O twórczości* ...). „Fakty i Myśli” 1965, nr 1. – J. Jastrzębski: *Zmaganie poety*. W tegoż: *Bez wieńca i togi*. Wwa 1967. – S. Flukowski: ... ; pw [W. Piątek]: *Śladami* ... „Biul. Tow. Region. Hrubieszowskiego” 1972, nr 2; W. Piątek: *Dalszy krok śladami* ... „Biul. Tow. Region. Hrubieszowskiego” 1975, nr 4. – S. Zieliński: *Tylko pieśni*. „Kamena” 1975, nr 25. – A. L. Gzella: „*Żeby być orłem, trzeba wspaniałe życie przeżywać*”. (... 1906–1945). „Kal. Lubel.” 1976. – A. Baluch: *Życie zamyka się jak księga* ... „Poezja” 1979 nr 11–12. – M. Dąbrowski: *Poetyckie dociekania* ... „Tyg. Kult.” 1980, nr 19. – A. Wszolek: *Odmieniec*. „Kamena” 1980, nr 24. – J. Marx: *Topos sielskości – o poezji* ... W tegoż: *Grupa poetycka „Kwadryga”*. Wwa 1983, s. 167–184. – T. Klak: *Sosnowiecki epizod* ... W tegoż: *Ptak z węgla. Studia i szkice literackie*. Kat. 1984, s. 170–182. – J. Ciesielczuk: *Wstęp* [s. 5–11] oraz *Nota biograficzna* [s. 136–147]. W: ...: *Poezje wybrane* ... – S. Jurkowski: *Istnienie poety* [rec.: *Poezje wybrane*]. „Kierunki” 1985, nr 23. – S. Lichański: „*Nie dla samych rymów* ... ” oraz M. Siudyka: *Hrubieszowski lirnik*. „Zamojski Kwart. Kult.” 1986, nr 4–3 – E. Jaskółowa: *Od poezji kosmosu do poezji czasu. Studium o twórczości* ... Kat. 1997. [M.in. o ...:] S. Sebyłowa: *Okladka z Pegazem*. Wwa 1960. – „Poezja” 1979, nr 11–12 [nr monogr., tu m.in. szkice: M. Dąbrowski: *Topos sielskości w lirycie Kwadrygi*, S. Lichański: *Dramat Kwadrygi*, A. Zieniewicz: *Ideologia eklektyzmu*]. – A. Maliszewski: *U brzegu mojej Wisły*. Wwa 1964. – W. P. Szymański: *Ballady przed burzą*. Warszawa 1961. – W. P. Szymański: *Od metafory do heroizmu. Z dziejów czasopism literackich dwudziestolecia międzywojennego*. Kr. 1967.

Paweł Majerski

Ć

ĆWIERK Konstanty 1895–1944

Pseud.: Chichot; Czarny; Czarny Wuj; Czarny Wujaszek; (ć.); (Ć.); Ć-rk; (ćw.); (Ćw.); Ćwiartka; Ć-rk; K. Godycki; Ko:Stek; Ko:-Stek; Kostek; Szerszeń; Świrk.
Dziennikarz, poeta, prozaik.

Urodzony 21 listopada 1895 w Sosnowcu. Adoptowany przez Marię i Pawła Lange syn cieśli górniczego. Po ukończeniu szkoły powszechnej kontynuował naukę w czteroklasowej średniej szkole handlowej. Prawdopodobnie około 1912, w ostatnim roku nauki, rozpoczął pracę korektora w „Kurierze Zagłębia”. 1913 podjął studia w szkole dramatycznej przy warszawskim Teatrze Wielkim, z powodu wybuchu wojny przerwał je i powrócił do Sosnowca. 1916 eksternistyczny egzamin w Seminarium Nauczycielskim w Zawierciu. 1917–

1919 nauczyciel szkoły ludowej w Gniazdowie (pow. zawierciański). 1916 związek małżeński z Zofią Kowalską, z którą miał dwoje dzieci – Justynę i Tadeusza. W latach wojny nawiązał współpracę z sosnowieckim dziennikiem „Iskra”, w którym od 1917 publikował wiersze. Po powrocie do Sosnowca uczył w Gimnazjum Realnym, później podjął pracę w „Głosie Pracy” (organ Narodowego Związku Robotniczego). 1921 po raz pierwszy przyjął obowiązki redaktora naczelnego. Uczestniczył w pracach zagłębiowskich komitetów społecznych działających na rzecz powstań śląskich i akcji plebiscytowej. W pracy dziennikarskiej związał się kolejno z „Polonią” i „Iskrą” (1922). Jednocześnie zaangażowany w prace wydawnicze o charakterze satyrycznym. 8–24 września 1922 ukazały się pod jego redakcją trzy numery pisma „Chochół”, rozprowadzanego w Zagłębiu Dąbrowskim i Katowicach. 1923 wziął udział w przygotowaniu wydania „Jednodniówki Towarzystwa Artystyczno-Literackiego”. Od 1925 pracował w „Kurierze Zachodnim”, od 1 października 1936 do 17 stycznia 1938 pełnił obowiązki redaktora naczelnego „Expresu Zagłębia” (po śmierci W. Monsiorskiego). Od stycznia 1936, kiedy

w Sosnowcu założono podstudio radiowe, zajął się dziennikarstwem radiowym, organizując i prowadząc cotygodniowe 45-min. audycje *Zagłębiowska godzina* (później *Zagłębie Dąbrowskie ma głos*), złożone z części muzycznej i publicystycznej. 1937 wygłaszał pogadanki o wybranych miejscowościach w regionie (m.in. Czeladź, Żarki, Kozięgłowy). W rozgłośni PR w Katowicach pracował do wybuchu II wojny światowej jako lektor. 1 września 1939 miał objąć stanowisko naczelnego redaktora jednego z pism. 1 maja 1940 aresztowany przez gestapo i osadzony w podobozie SS na terenie fabryki Schöna w Sosnowcu, następnie przez Dachau wywieziony do Gusen, gdzie pracował m.in. w komandzie kamieniarzy. Oprócz dziennikarstwa zajmował się twórczością literacką. Przygotowywał felietony, reportaże, recenzje teatralne i wydawnicze, pisał wiersze, nowele, powieści, utwory sceniczne i parateatralne, scenariusze filmowe. Pierwsze próby literackie przed I wojną światową – wiersz *Myśmy przyszłością narodu*, z muzyką Zygmunta Gostomskiego, zdobył znaczną popularność. Od 1916 publikował wiersze w „Iskrze”. W okresie plebiscytu na Górnym Śląsku okolicznościowe poezje o charakterze agitacyjno-propagandowym zamieścił w katowickiej „Gazecie Robotniczej”. W dorobku literackim okresu międzywojennego najliczniejszą grupę stanowią teksty satyryczne, publikowane w stałych rubrykach. Zainteresowany zagadnieniami społecznymi, politycznymi, codziennością mieszkańców Zagłębia. Publikował teksty w cyklach: *Bajki aktualne*, *Przypowieści aktualne*, *Refleksje aktualne*. Pisał noworoczne szopki. Na łamach „Iskry” ukazały się:

Szopka Magistratu Sosnowieckiego (1924), *Szopka ze śpiewami i tańcami czyli przedstawienie bez prologu, bez epilogu i bez sensu* (1925). W kolejnych latach powstały: *Na reducie w noc sylwestrową. Rewia noworoczna w 5 scenach* („Kurier Zachodni – Iskra” 1928, nr 1), *Wśród nocnej ciszy. Szopka Zagłębia z prologiem i słówkiem od autora* („Kurier Zachodni” 1931, nr 297) oraz *Chłopcy z Zagłębia. Szopka zagłębiowska* („Expres Zagłębia” 1936, nr 353). Autor nowel: *W powrotnej drodze*, *Jej chłopcy*, *Zezowaty*, *Reporter*, *Bolek*. Za *Zezowatego* otrzymał nagrodę w konkursie literackim czasopisma „Tęcza” (1934). Rok później uczestniczył w konkursie dla autorów pieśni górniczych i hutniczych, posługując się pseudonimem Godyc-ki. 1935/1936 teksty zostały wyróżnione przez jury w składzie: K. H. Rostworowski, M. Pawlikowska-Jasnorzewska, L. H. Morstin. Najwcześniejsza z powieści *Płuca naszego miasta* pochodzi z lat 1931–1932, późniejsze to: *Pieniądze na ulicy* (1939), *Dziwy naszego miasta* (1939) i *Grzechy Piotra Gurbiela* (1941). Autor ośmiu utworów dramatycznych, m.in.: *Podwórze* (w 1933 zakwalifikowane do wystawienia w teatrze toruńskim), *Burmistrz i kobiety*, *Człowiek z przyszłością*, *Jedni z tysiąca*. *Otworzą się groby*, *Pochylnia*. Dopisał prolog i epilog do farsy *Nitouche Ron-ge Florimonda Hervego*, wystawianej 1–7 stycznia 1936 w teatrze sosnowieckim. Obszerną dziedzinę jego twórczości literackiej i popularyzatorskiej stanowiły reportaże odczytywane w audycjach zagłębiowskich. W ponad 100 programach popularyzował wiedzę o przeszłości Zagłębia Dąbrowskiego, kulturę i folklor. Znaczna część dorobku była

publikowana na łamach miejscowej prasy. Wiele tekstów po latach przedrukowano na łamach „Ekspresu Zagłębiowskiego – Magazynu”: *Zagłębie Dąbrowskie – specyficzny region społeczny i gospodarczy* [pogadanka wygłoszona na otwarciu sosnowieckiego podstudia radiowego w dniu 15 stycznia 1936] (1998, nr 1), *Bezrobotne Zagłębie A.D. 1932. Z reportażu „Kuriera Zachodniego”* (1998, nr 5), *Tajemnica konspiratorów* [pogadanka radiowa z 2 grudnia 1936 poświęcona gminie Wojkowice Kościelne] (1998, nr 7), *Kłopoty wojenne księży plebanów* [pogadanka wygłoszona w sosnowieckim podstudiu radiowym w dniu 6 grudnia 1938] (1998, nr 2), *Jak pracujemy w Zagłębiu? Odczyt o Groźcu A.D. 1938* (1998, nr 3), *Narodziny stolicy Zagłębia* (1998, nr 4), *Sto i ta jedna pogadanka* (1999, nr 2). 1938 za całokształt dorobku i popularyzowanie literatury nagrodzony Srebrnym Wawrzynem Polskiej Akademii Literatury. Prowadził działalność społeczną: brał udział w pracach Polskiej Macierzy Szkolnej w Zagłębiu Dąbrowskim, pełnił funkcję członka Zarządu Obwodu Ligi Morskiej i Kolonialnej w Sosnowcu, współdziałał z Towarzystwem Przyjaciół Teatru w Sosnowcu, 1930–1939 sprawował opiekę nad harcerstwem, udzielał pomocy materialnej studentom skupionym w Akademickim Kole Zagłębian w Krakowie. Należał do Syndykatu Dziennikarzy Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, od 1936 pełniąc funkcję wiceprezesa. Okupacja i pobyt w obozie nie przerwały działalności literackiej. W pierwszych miesiącach wojny, które spędził w Sosnowcu, napisał wiele utworów. W obozie w Gusen napisał kilkadziesiąt wierszy o tematyce obozo-

wej. Szczególne uznanie zdobył wiersz rozpoczynający się od słów: „Już przebrzmiał grom i świat swą zmienia twarz” (1941), który (z muzyką G. Guzińskiego) przyjęty został jako marsz byłych więźniów politycznych. W zorganizowanym przez więźniów konspiracyjnym konkursie literackim (1944) uzyskał pierwszą nagrodę. Mimo opieki członków obozowego ruchu oporu, a zwłaszcza lekarzy Polaków ukrywających go na rewirze, nie dożył wyzwolenia. Zmarł 20 sierpnia 1944 w Gusen. 1973 Polskie Nagrania wydały płytę *Pieśni obozowe*, na której znalazły się teksty: *Golgota moja i Już przebrzmi grom*. Po wojnie teksty były drukowane w „Zaraniu Śląskim” (1945), „Ilustrowanym Kurierze Polskim” (1946, nr 32), „Trybunie Robotniczej” (1946, nr 89), „Kurierze Wielkopolskim” (1946, nr 63), „Poglądach” (1966, nr 9), „Kalendarzu Śląskim” (Ostrawa – 1966), „Nowym Wyrazie” (1976, nr 9), „Niedzieli” (1982, nr 36), „Ekspresie Zagłębiowskim – Magazynie” (1998, nr 1, 5, 8). Szeroka prezentacja na łamach „Ekspresu Zagłębiowskiego – Magazynu” w cyklu *Rok naszego Konstantego* (1998, nr 1, 3, 5–8, 10; 1999, nr 1).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Testament regionalnego twórcy i patrioty*. Wyb. i wstęp R. Podlesny. Sosn. 2000.

Wiersze w antologiach: *Wierszem o Śląsku*. Wyb. i oprac. A. Widera. Stalinogród 1956; *Pamiętajmy. Jednodniówka wydana z okazji XXII-lecia oswobodzenia obozów koncentracyjnych Mauthausen-Gusen. Zbiór wspomnień*

i wierszy obozowych. Red. B. Frankiewicz, S. Nogaj, O. Sulowski. Klub Mauthausen-Gusen przy Zarządzie Okręgu ZBOWiD w Katowicach. Biul. nr 2: *Oskarżamy*. Kat. 1967; *Ponad milczeniem i walką. Antologia poezji i satyry powstań śląskich*. Wyb. i oprac. B. Lubosz. Kat. 1970. *Poezja Polski Walczącej 1939–1945*. Wyb. i oprac. J. Szczawiej. T. 1. Wwa 1974; *Bogiem sławiona Maryja. Antologia twórczości poetyckiej o Matce Boskiej Jasnogórskiej*. Zebr., oprac. i wstępem opatrzył S. J. Rożej. Rzym 1981; *Panno Święta co Jasnej bronisz Góry. Antologia polskiej twórczości poetyckiej o Matce Bożej Jasnogórskiej*. Zebr. i oprac. S. J. Rożej. Pozn. 1982; S. Dobosiewicz: *Mauthausen-Gusen. Poezja i pieśń więźniów*. Wwa 1983; *Suplikacje czasu wojny. Antologia polskiej poezji religijnej 1939–1945*. Wyb. i oprac. J. Szczypka. Wwa 1983.

OPRACOWANIA

ŚSB 2 (W. Zieliński). – MdKŻ 1 (E. Gondek) – SPKT 1 (E. Gondek).

J. Lewański: ... – *dziennikarz i pisarz sosnowiecki*. „Zar. Śl.” 1945; Z. Hierowski: *Bohaterowie i rozczarowani. (Literatura powstań śląskich)*. „Zar. Śl.” 1961, z. 1; J. Pierzchała: *Legenda Zagłębia*. Kat. 1962, s. 204–206; B. Lubosz: *Poezja powstańczego trudu*. W: *Progr. Teatru Śl.* Kat. 1966 [m.in. o ...]; J. Renik: *Od kaszty do pióra. Wspomnienia starego dziennikarza*. Kat. 1967, s. 45, 54, 179, 181; S. Wilczek: *Patronowie naszych ulic*. W: *Kalendarz Śląski TRZZ*. Kat. 1967, s. 131–136; Z. Hierowski: *Życie literackie na Śląsku w latach 1922–1939*. Kat. 1969, s. 186, 286; Prze-

jawy życia kulturalnego w obozach koncentracyjnych jako forma samoobrony więźniów. *Materiały na konferencje naukową zorganizowaną przez Instytut Historii PAN, Główną Komisję Historyczną ZG ZBOWiD, Radę Naukową Tow. Opieki nad Majdankiem i Państw. Muz. na Majdanku*, Lubl. 12–13 grudnia 1974. Cz. 1–2. Lubl. 1974 [cz. 2 m.in. o ...]; J. Pierzchała: ... W: *Na śląskiej fali 1927–1977*. Kat. 1977, s. 154–164; H. Wojczuk: ... – *poeta nieznany?* „Wiad. Zagł.” 1979, nr 24; W. J. Żywot: *Dwadzieścia sezonów teatru sosnowieckiego*. Kat. 1983 [m.in. o ...]; Gondek: *Prasa i literatura w Zagłębiu Dąbrowskim 1897–1918*. Kat. 1992, s. 31–32, 50; S. Dąbrowiak: *Czuwaj! 70 lat ZHP w Klimontowie*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1993, nr 19–20; J. Przemsza-Zieliński: *Człowiek, który kochał ludzi...* „Wiad. Zagł.” 1995, nr 48; K. Kościeszka-Olszewski: *A Muzy ciągle śpiewają (1917–1918)*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1997, nr 1; J. Przemsza-Zieliński: ... – *legenda, która nigdy nie przebrzmi*. „Wiad. Zagł.” 1997, nr 47; R. Podleśny: ... – *legenda Zagłębia*. W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 7. Red. K. Gołosz. Sosn. 1998, s. 191–195; R. Podleśny: *Legenda Zagłębia*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1998, nr 1; R. Podleśny: *Legenda Zagłębia*. „Dz. Zagł.” [dod. „Dz. Zach.”] 1998, nr 273; J. Przemsza-Zieliński: *Dwa nieznane okupacyjne wiersze*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1998, nr 1; J. Przemsza-Zieliński: *Nauczycielski epizod z życiorysu ...* „Ekspres Zagł. – Mag.” 1998, nr 4; J. Przemsza-Zieliński: *Człowiek „złotego środka”. Redakcyjna glossa do ćwierkowych reportaży*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1998, nr 5; J. Przemsza-Zieliński: *Golgota świata kamiennych brył*. „Ekspres Zagł.

– Mag.” 1998, nr 8; *Współwięźniowie o ...* Tamże; J. Przemsza-Zieliński: *W sprawie wydania spuścizny po ...* „Ekspres Zagl. – Mag.” 1998, nr 9; (jp-z) [J. Przemsza-Zieliński]: ... *wiersze śląskie*. Tamże; M.

Zieliński: *Prekursor pióra i tolerancji*. „Kur. Miejski” 2001, nr 2; P. Majerski: *Poeta z Sosnowca* [rec.: K. Ćwierk: *Testament...*]. „Śląsk” 2001, nr 7.

Elżbieta Oleksiak

D

DOMAGALIK Janusz 1931

Prozaik, dziennikarz, autor słuchowisk i widowisk telewizyjnych dla młodzieży.

Urodzony 5 lipca 1931 w Czeladzi. Syn Bolesława, księgowego, i Leonardy z domu Herchold, urzędniczki. Mieszka w Warszawie. 1949 ukończył szkołę średnią w Będzinie. Przez pewien czas studiował na Wydziale Dyplomatyczno-Konsularnym Akademii Nauk Politycznych w Warszawie. 1950 debiutował na łamach czasopisma harcerskiego „Świat Młodych” opowiadaniem *Nasza „Szturmowa”*. 1956–1968 redaktor naczelny tego pisma. 1951–1956 studia na polonistyce w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Warszawie. W 1966 rozpoczął współpracę z telewizją jako autor scenariuszy widowisk dla młodzieży, emitowanych m.in. w cyklu *Spotkajmy się*

po piątej... (ok. 30). 1968–1980 kierował Naczelną Redakcją Programów dla Dzieci w Polskim Radiu. Od listopada 1980 do grudnia 1981 redaktor naczelny Programu III Polskiego Radia. Od 1968 należał do Związku Literatów Polskich, w 1983 członek Zarządu Głównego. 1982–1990, czyli do przejścia na emeryturę, pracował w redakcjach literackich Polskiego Radia. Otrzymał wiele nagród, m.in.: Nagrodę wydawnictwa „Horyzonty” za opowiadanie *Pieska moja niebieska* (1964) oraz za opowiadanie *Idąc do siebie* (1970), I nagrodę w konkursie TVP za *Ankę* (1967), 1971 wyróżnienie w konkursie Biura Wydawniczego „Ruch” za *Skarb szeryfa*. Otrzymał Nagrodę CRZZ oraz Austriacką Nagrodę Państwową w dziedzinie twórczości dla młodzieży (wraz z tłumaczem O. J. Tauschinskim) za powieść *Koniec wakacji* (1971, książka została wpisana na listę honorową H. Ch. Andersena), Nagrodę Jury Dziecięcego na V Międzynarodowym Festiwalu Filmów dla Dzieci i Młodzieży w Moskwie (1975), Nagrodę w konkursie Naczelnej Redakcji Programów dla Dzieci i Młodzieży TVP (1975), Nagrodę Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży (1975), Order Uśmiechu (1977), Harcerską

Nagrodę Literacką (1980), „Österreichische Jugendbuchpreis” (najlepsza książka roku w Austrii) za *Zielone kasztany* (1980). Odznaczony m.in.: Złotym Orderem Zasługi (1965), odznaką „Zasłużony Działacz Kultury” (1968), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1973), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1979).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Astroekspedycja*. [Praca popularnonauk., współaut.: S. Borowiecki]. Wwa: Wyd. Harcerskie 1959.
2. *Męska sprawa*. [Opowiadanie]. Wwa: PZWS 1963. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1964, wyd. 3 1973. Adapt.: TVP 1967. Przekł. ukr.: *Colovica sprava*. [Przel.] V. Brjuchoveckij. „Literaturna Ukraina” [Kijów] 23 X 1974.
3. *Drobna rzecz*. [Widowisko tel.]. TVP 1966.
4. *Jak się odkochać*. [Monodram]. TVP 1966. Wyd. pt. *Zakochany* w zbiorze *Księżniczka i chłopcy*, zob. poz. 11.
5. *Koniec wakacji*. [Powieść]. Wwa: NK 1966. Wyd. nast.: wyd. 2–8 tamże w 1969–1990; wyd. 7 [!] Wwa: KAW 1990; Wwa: NK 1996–1998, 2000. Przekł.: azerb. [Przel.] N. Alakbarov. Baku 1979. – bulg.: *Krajat na vakancijata*. [Przel.] A. Balkandzieva. Sofija 1976. – czes.: *Konec prázdnin*. [Przel.] H. Stachová. Praha 1987. – duń.: *Ferien er forbi*. Albertslund 1973. – niem.: *Ich habe mich entschieden...* [Przel.] O. J. Tauschinski. Wien 1971, wyd. nast. tamże: wyd. 2 1972, wyd. 3 1978. – ros.: *Konec kanikul*. [Przel.] S. Svjakij. Moskva 1977. – słowac.: *Koniec prázdnin*. [Przel.] P. Čáčko. Bratislava 1974. – ukr.: *Kñec' kanikul*. [Przel.] J. Popsujenko. Kiiv 1981. – włos.: *L'Estate dei colombi*. [Przel.] L. Draghi. Firenze 1976. Adapt. film. zob. poz. 17
6. *Zakochany*. [Monodram]. TVP 1966.
7. *Zginął zeszyt*. [Widowisko]. TVP 1966.
8. *Anka*. [Widowisko]. TVP 1967, 1969, 1971.
9. *Banda Rudego*. [Widowisko w 4 cz.]. TVP 1967.
10. *Księżniczka*. [Widowisko] TVP 1967.
11. *Księżniczka i chłopcy*. [Opowiadania]. Wwa: Wydaw. Harcerskie 1967. Wyd. nast.: wyd. 2 tamże 1968; wyd. 3 Wwa: Horyzonty 1973; wyd. 4 Wwa: MAW 1977; wyd. 5 tamże 1984; Łódź: Parnas 1992. Przekł. ros.: *Princesa i mal'čiški*. [Przel.] A. Ljauer, S. Tonkonogova, M. Bruchnova. Moskva 1989
12. *Ile? Pięć. Czego? Przygód. Czyich? Detektywa Konopki*. [Opowieść]. Wwa: NK 1968. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1980; wyd. 3 1988; wyd. 4 1989; wyd. 5 pt.: *Pięć przygód detektywa Konopki*. Wwa: KAW 1989; wyd. nast.: Wwa: NK 1995, tamże 1996. Przekł. niem.: *Meisterdetektiv Konopka*. [Przel.] B. Hiller. Hannover 1972; wyd. nast. *Meisterdetektiv* tamże 1986. – słowac.: *Pät' pripadov detektiva Konôpku*. [Przel.] P. Cabko. Bratislava 1991

13. *Idąc do siebie*. [Opowiadanie]. Wwa: Wyd. Harcerskie 1970. Adapt. radiowa: PR 1970.

14. *Marek*. [Nowela]. Wwa: Horyzonty 1971. Wyd. 2 tamże 1974.

15. *Skarb szeryfa*. [Opowiadanie]. „Plomyczek” 1972, nr 17–21. Wyd. osob. Wwa: Ruch 1972; wyd. 2 tamże 1973.

16. *Irmiona*. [Nowela]. Wwa: Horyzonty 1974.

17. *Koniec wakacji*. [Scen. filmowy]. Reż. S. Jędryka. Ekran. 1974

18. *Jak mała Agata szła na koniec świata*. [Widowisko]. TVP 1975.

19. *Banda Rudego*. [Powieść]. Cz. 1–3 Wwa: KAW 1976; cz. 4 tamże 1977. Wyd. 2 łączne całości tamże 1979.

20. *Chłopcy od Rudego*. [Słuchowisko radiowe]. Cz. 1–21. PR 1976.

21. *Zielone kasztany*. [Powieść]. Wwa: Horyzonty 1977. Wyd. nast.: wyd. 2 Wwa: MAW 1982; wyd. 3 tamże 1987; Wwa: NK 1997, 1998. Przeł. na jęz. bulg.: *Zeleni kesteni*. [Przeł.] A. Balkandžieva. Sofija 1989. – czes.: *Zelené kaštany*. [Przeł.] H. Stachová. Praha 1979. – hiszp.: *Las castanas verdes*. [Przeł.] J. Szypowska, M. A. Moreno. Barcelona 1986. – kataloński: *Les castanyes verdes*. [Przeł.] I. Malecka. Barcelona 1987. – niem.: *Grüne Kastanien*. [Przeł.] O. J. Tauschinski. Wien 1979;

Grüne Kastanien. [Przeł.] B. Dietschmann. Berlin 1987. Adapt. film.: Scen. i reż.: W. Fiwek. Ekran. 1985; radiowa: *Szczeniak*. Cz. 1–8. PR 1972, cz. 7–11 1973, cz. 1–11 1975.

22. *Matysiakowie*. [Powieść radiowa, współaut.: J. Janicki, D. Poltorzycka, J. Ofierski]. PR 1982 odcinek 1348–1360; 1983 odcinek 1361–1413; 1984 odcinek 1414–1433.

23. *Jak mała Agata szła na koniec świata*. [Opowiadanie dla dzieci]. Wwa: KAW 1983.

24. *Andante con Speranza*. [Słuchowisko radiowe]. PR 1985. Adapt. film.: *Kolega Pana Boga*. Scen. W. Brzozowicz, ... TVP 1988.

25. *Banda Rudego Pająka*. [Scen. filmowy; współaut.: L. Bach, S. Jędryka]. TVP 1987.

Teksty w antologiach, m.in.: *A hazuodos lany. Lengyel elbeszelesek*. [Tłum. G. Baba i in.]. Budap 1974; *Miedzy nami. Wybór współczesnych opowiadań dla młodzieży*. Wyb. H. Burkowa. Wwa 1977; *Talalt kines*. [Opowiadania dla młodzieży]. Tłum. P. Mah, D. Csaba. Budapest 1985; *Sestipatrovy den. Příběhy polských chlapců a devcat*. [Red. i oprac.] J. Novak. [Tłum.] L. Nakladal, J. Pilař, J. Zavada. Brno 1980, nast. wyd. tamże 1986; *Lektury odległe i bliskie. Antologia literatury dla dzieci i młodzieży*. Wyb. i oprac. S. Frycie. Wwa 1991.

OPRACOWANIA

WPPiBL (A. Hejman). – NSLdDiM – PPW. – LP XX 2 (red.). – NSLdDiM (K. Kuliczowska).

[Wyw.:] *Motyw główny – szczerść*. Rozm. K. Galczyńska. „Tryb. Ludu” 1975, nr 141; *Jak zostałem pisarzem*. Rozm. B. Tylicka. „Ziel. Szt.” 1976, nr 12 *Duchowe witaminy*. Rozm. L. Blaszczyk. „Kobieta i Życie” 1979, nr 1; *Szukać siły w sobie*. Rozm. D. Świerczyńska-Jelonek. „Guliwer” 1998, nr 1.

J. Papuzińska: *Jak dojrzawać*. „Współczesność” 1968, nr 5; H. Skrobiszewska: *Literatura i wychowanie. O literaturze dla starszych dzieci i młodzieży* [m.in. dot.: *Męska sprawa* i in.]. Wwa 1982; S. Frycie: *Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1945–1970. Zarys monograficzny. Materiały*. T. 1: *Proza*. Wwa 1983; [nota biograf. w:] *Lektury odległe i bliskie. Antologia literatury dla dzieci i młodzieży*. Wyb. i oprac. S. Frycie. Wwa 1991, s. 115–116; J. Ługowska: „Kim jesteśmy”, czy „dokąd zmierzamy” – kilka refleksji o powieściach dla młodzieży ... W: *Studia o Sztuce Dziecka*. Z. 7/1992, s. 46–53; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 5: *Proza polska od 1956*. Wwa 1994, s. 244; J. Ługowska: *Właściwości strukturalne i retoryczne powieści edukacyjnej dla młodzieży. Na przykładzie twórczości ... i Heleny Smahelovej*. W: *Literatura bez granic. Referaty z konferencji [...]*. Praha 1995, s. 71–81; J. Poznański, S. Tarkowski: *Przewodnik po literaturze polskiej dla szkół podstawowych i średnich*. Wwa 1998, s. 57–58.

[Rec. i oprac.: *Koniec wakacji*.] E.P. [E. Przewłocka]: *Dzieci a rozwód*. „Kierunki” 1967, nr 2; J. Pleczar: „*Szyfrowe prace*”, „*Quo vadis*” i inne lektury w klasie ósmej. Pozn. 1995, s. 143–155. – [rec.: *Koniec wakacji* (film).] E. Dolińska: *Wakacyjny portret*. „Film” 1975, nr 15; Aleksandra [L. Kydryński]: „*Koniec wakacji*”. *Pierwsza miłość*,

pierwsze rozczarowanie. „Przekrój” 1975, nr 1570. – W. Sonczyk: *Rodzice i dzieci* [rec.: *Irmina*]. „Nowe Książ.” 1975, nr 2. – I. Bolek: *W formule serialu* [rec.: *Banda Rudego*]. „Nowe Książ.” 1977, nr 11. – K. Kuliczowska: *Przed „drugim oddechem”* [rec.: *Zielone kasztany*]. „Nowe Książ.” 1978, nr 5. – [rec.: *Zielone kasztany* (film).] J. Dolińska: *Głos idealisty*. „Film” 1986, nr 27; (j. jur.): *Idziemy do kina*. „Tryb. Ludu” 1986, nr 137; Aleksandra [L. Kydryński]: „*Zielone kasztany*”. *Dla młodzieży do lat osiemnastu...* „Przekrój” 1986, nr 2144; C. Wiśniewski: *Zielone kasztany*. „Szt. Ml.” 1986, nr 124. – [rec.: *Kolega Pana Boga*.] M. Miodek: *Patrząc przez sufit*. „Film” 1986, nr 9; M. Winiarczyk: *Gość z zaświatów*. „Ekran” 1988, nr 46. – G. Stryzowska: *Siedmiu wspaniałych* [rec.: *Banda Rudego Pająka*]. „Film” 1988, nr 16 [sprost.: nr 19].

Małgorzata Toczowska

DRÓŹDŹ Stanisław 1939

Poeta.

Urodzony 1939 w Sławkowie. Mieszka we Wrocławiu. 1965 debiut poetycki. Od 1967 tworzy programowo poezję konkretną. Autor pierwszej antologii polskiej poezji konkretnej (Wrocław 1978). Animator ruchu konkretystycznego, organizator sesji teoretyczno-krytycznych: *Poezja konkretna* (Wrocław 1979), *Poezja konkretna. III Ogólnopolska sesja teoretycznoliteracka* (Dąbrowa Górni-

cza 1981), *Poezja konkretna a tradycyjna. IV Sesja teoretyczno-krytyczna* (Wrocław 1983), *V Ogólnopolska sesja teoretyczno-krytyczna* (Sławków 1990). Organizator krajowych i zagranicznych wystaw poezji konkretnej, m.in. I. H. Finlaya, V. Havla. Prace m.in. w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Schwartz Galleria d'Arte w Mediolanie, Galerii „Foksal” w Warszawie, Galerii „El” w Elblągu, Museum Modern Art w Hünfeld. Otrzymał m.in. nagrodę London Academic and Cultural Resources Found za całokształt pracy.

TWÓRCZOŚĆ

Indywidualne wystawy poezji konkretnej

1968: *Pojęciokształty*. WiMBP, Wr. – 1969: *Pojęciokształty. Poezja strukturalna*. Gal. „Od Nowa” Pozn.; *Pojęciokształty*. VII Kł. Wiosna Poet., Polan.-Zdrój. – 1971: *Pojęciokształty*. PDK, Kł.; *Pojęciokształty*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1973: *Poezja konkretna*. Gal. „PI”, Kr. – 1974: *Wystawa „Cyfry”*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1975: *Pojęciokształty*. Gal. „Kwartal”, Wr.; *Poezja konkretna*. TMS, Śl.; bez tytułu. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1976: *Poezja konkretna, Kolejność*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa; *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. TMS, Śl.; *Poezja konkretna. Pojęciokształty*. University: The Summer School of Polish Culture, Science and Language, Wr. – 1977: *Poezja konkretna, Między*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1978: *Pojęciokształty. Wystawa jubileuszowa w X-lecie pracy twórczej*. WiMBP., Wr.; *Poezja konkretna*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1979: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1980: *Teksty cyfrowe*. „Za-

kład nad Fosą” Politechn. Wr., Wr. – 1981: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1987: „*Algebra przyinków*”: przez, w – z / z – w, w. (*Przykłady konfiguracji*). Gal. SBWA „Foksal”, Wwa. – 1989: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Gal. SBWA „Foksal”, Wwa. – 1990: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Śl. – 1993: *Klepsydra, permutacja. Poezja konkretna*. Gal. „Miejsce”, Ciesz. – 1994: *Pojęciokształty. Poezja konkretna (wybór tekstów z lat 1967–1993)*. BWA, Wr. – 1997: „*i*” 1970–1997 (*fragmenty*). *Poezja konkretna*. Gal. SBWA „Foksal”, Wwa; *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Gal. „Kronika”, Byt. – 2001: *między* [rekonstr.]. Bunkier Szt., Kr. – 2002: Gal. SBWA „Foksal”.

Katalogi

1. *Pojęciokształty*. [nadbitka-katalog: Wr.: Gal. „Pod Moną Lizą”, KMPiK]. „Odra” 1968, nr 12.
2. *Pojęciokształty. Poezja strukturalna*. Pozn.: Gal. „Od Nowa” 1969.
3. *IV Biennale Form Przestrzennych. Zjazd Nauczycieli*. El.: Laboratorium Szt., Gal. „EL” 1971.
4. *Pojęciokształty-concept+skapes*. Wwa: Gal. „Foksal” PSP 1971.
5. *Poezja konkretna*. Kr.: Gal. „PI” 1973.
6. [bez tytułu]. Wwa: Gal. „Foksal” PSP 1974.
7. *Pojęciokształty*. Wr.: Gal. „Kwartal” 1975.

8. *Dlaczego-why-pourquoi-warum*. Wwa: Gal. „Foksal” PSP 1975.

9. *Informator wystawy z okazji Dni Sław-kowa*. Śl.: TMS 1976.

10. *Polish Concrete Poetry*. Wr.: The Summer School of Polish Culture, Science and Language, UW. 1976.

11. *O poezji konkretnej*. Oleśn.–Wr.: [b.w.] 1978.

12. *Klepsydra*. Wwa: CSW, Zamek Ujazdowski 1990.

13. *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Śl.: Gal. MOK 1990.

14. *Poezja konkretna. Klepsydra. Permutacje*. Ciesz.: Gal. „Miejsce” 1993.

15. *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Wr.: BWA 1994 [tu: obszerne zestawienie prezentacji i publikacji].

16. *Poezja konkretna. Concrete poetry*. Wwa–Byt.: 1997.

Wystawy zbiorowe

1968: [...], Z. Makarewicz]: *Pojęciokształty. Rozbiór dramatyczny przedmiotu*. Gal. „Pod Moną Lizą”, Wr. – 1970: „SP” *Sztuka Pojęciowa*. Gal. „Pod Moną Lizą”, Wr.; *Symposium Wrocław 70*. Muz. Architektury, Wr. – 1970–1972: *sound text – concrete poetry – visual texts*. Stedelijk Museum (Amsterdam, Antwerpia, Stuttgart, Norym-

berga, Liverpool, Oxford, Amsterdam), Amsterdam. – 1971: *IV Biennale Form Przestrzennych. Zjazd Marzycieli*. Laboratorium Szt. Gal. „EL”, El. – 1972: *500 Rele, Le Centre*. Aix-en-Provence; *Atelier 72*. Demarco Gal., Edynburg; Gal. Szt. „Pole gry”, Bolesł.; *Pokaz nr 3, bez tytułu*. Gal. Sztuki „Hol”, Hol.; „SP” *Sztuka Pojęciowa*. BWA, Lubl.; *Wyst. „Biuro poezji”*, Wwa; *I Integracyjne Wiejskie Spotkania Twórcze „Osetnica'72”*. Piotr. – Osetnica – Chojn.; *Żywe Archiwum. Prezentacja zbioru dokumentacji*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa. – 1973: *II Międzyn. Integracyjne Spotkania Twórcze „Osetnica'73”*. Piotr., PDK Złotoryja, BWA Wr.; [wyst. w:] *The Power Gal. of Contemporary Art*, Sydney; *The Benneville Pines*. Agelus Oaks [wyst. objazd.] USA, Kanada; *Omaha Flow Systems*. Joslyn Art Mus., Omaha; *Poland'73*. Centro de Arto y Comunicacion, Buenos Aires; *Poezja konkretna*. Gal. „Piwnica Świdnicka”, Wr. – 1974: *Kep/vers*. Budap.; *Wyst. – pokaz*. WOS, Trzebuanowice; *Polnische Gegenwartskunst 1945–1973*, Wilhelm-Lehmbruck Mus., Duisburg, Monachium; *Prezentacje'74*, Muz. Architektury, Wr. – 1975: *Poezja konkretna*. Warsz. Koło Polonistów UW, Wwa; *bez tytułu*. Gal. Szt. Nowoczesnej „Desa”, Kr.; *Polish Avantgarde*. Gal. Studentskiego Centra, Zagrzeb. 1975–1976: *Romantyzm i romantyczność w sztuce polskiej XIX i XX w.* CBWA Wwa, BWA Kat. – 1976: *Polska poezja wizualna*. KOK, Kł., I Ogólnopolska Wyst. Poezji Konkretnej; *Dokumenty Artystów (1966–1976)*. Gal. „Foksal” PSP, Wwa; A. Wojciechowski: *Wyst. BWA, Tor.; Akcja Punkt*. Fed. SZMP – RW, BOOFTJA, Tor. 1978: J. Bara-

- nowski, ...: *Obszar prywatny niemożliwości*. PSP Gal. „Jatki”, Wr.: *Poezja konkretna – ...: Pojęciokształty*, Marzena Kosińska: *Textualart*, Wojciech Sztukowski: *Ex motu II*. PSP Gal. „Jatki”, Wr.; *Wrocławska poezja konkretna*. ODK Kozanów, Wr. (wystawa I); *Wrocławska poezja konkretna*. CKS Politechn. Wrocławskiej, Wr. (wyst. 2); *Polska poezja konkretna*. KMPiK, Oleśn. (maj–czerwiec), Gal. „Piwnica Świdnicka”, Wr. (czerwiec), II Ogólnopolska Wyst. Poezji Konkretniej; *Współczesna sztuka wrocławska*. Zbiory Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Muz. Nar., Wr. 1979: *III Ogólnopolska Wyst. Poezji Konkretniej*. Gal. „Kalambur”, DZT, Gal. PSP „Jatki”, Wr.; *Od zera do nieskończoności – od nieskończoności do zera*. Wr. Gal. Fot. „Foto – Medium – Art”, Wr.; *IV Ogólnopolska Wyst. Poezji Konkretniej i Wizualnej*. KMPiK, Gdań.; *V Ogólnopolska Wyst. Poezji Konkretniej i Wizualnej*. KN, Bydż.; *Prezentacje’79*. Zarz. Okr. ZPAP we Wr., BWA, Wr.; *5 lat Gal. PSP „Jatki” – Pokaz dokumentów*. Gal. PSP „Jatki”, Wrocław; *Sprachen Jenseits von Dichtung*. Westfälischer Kunstverein, Münster; Gal. „Foksal” PSP – *a Dokumentary Exhibition*. Gal. Demarco, Edynburg, New Gallery, London; *VIII Porównania – Logika i Zmysły*. BWA, Sop. 1979–1980: *Czerń i biel*. Wr. Gal. Fot. „Foto – Medium – Art”, Wr.’79, Gal. „Out”, Sop.’79, Gal. „O.N.”, Pozn.’80. 1980: *Od zera do nieskończoności – od nieskończoności do zera oraz Czerń i biel*. ZPAF – Gal. 2, Kat.; *Pokaz światowej poezji wizualnej*. Gal. KOK, Kl.; *Od zera do nieskończoności – od nieskończoności do zera*. ZPAF „Gal. 2”, Kat.; *Polska poezja konkretna i wizualna*. VI Wyst. Ogólnopolska. BWA, Łom. 1981: *Terra 2*. Międzynarodowa Wyst. Architektury Intencjonalnej. Muz. Architektury, Wr.; ..., J. Baranowski: *Zegary. Poza konkretem*. „Zakład nad Fosą” Politechn. Wrocławskiej, Wr.; ..., J. Baranowski, Zegary. *Poza konkretem*. TMS, Śl.; *Wrocławska poezja konkretna* [wyst. 3]. PKZ, Dąbrowa Górń. 1982: *Enchogne Entre Artistes 1931–1982, Pologne – USA*. Mus. D’art Moderne da la Ville de Paris, Paryż. 1983: *Enchogne Entre Artistes 1931–1982, Pologne – USA*. Ulster Mus., Belfast; *Od zera do nieskończoności – od nieskończoności do zera*. BWA, Szczec.; *Mysł artysty*. Muz. Czartoryskich, Kr. 1984: *Artyści Gal. Gal. „Foksal” SBWA, „Stodola”* [wyst. posz.], Wwa; *Tydzień Zakładu nad Fosą i Ośrodka Działań Plastycznych*. „Zakład nad Fosą” i ODP Politechn. Wrocławskiej, Wr. 1985: *Sztuka wrocławska 1945–1985*. Muz. Nar., Wr. 1987: *Dokumentacja „Zakładu nad Fosą” z lat 1979–1985*. Gal. „Krzysztofor”, Kr. 1988: *Dokumentacja „Zakładu nad Fosą” z lat 1979–1985*. Politechn. Wrocławska, Wr.; „Struna”, Gal. Działań SBM, Urs.–Imiel., Wwa. 1989: *Liter – a – kcje*. Wr. 1990: *W hołdzie H. Stażewskiemu*. Wwa; *Polnische Bucher und Kunstverlage der Achtziger*. Düsseldorf, Hamburg. 1991: *Der Raum der Worte*. Polnische Avantgarde und Malerbucher 1919–1990. Wolfenbittel. 1992: *Książki i strony*. CSW, Zamek Ujazdowski, Wwa. 1993: *Rekonstrukcja działalności*. Gal. „Od Nowa”, Muz. Nar. w Pozn.; *Dokumentacja „Zakładu nad Fosą” z lat 1979–1985*. CSW, Wwa; *Jesienne spotkania*. Wystawa twórczości plastycznej artystów związanych ze Sławkowem. Śl. 1993–1994: *Forum „Konkrete Kunst”*. Erfurt. 2001: *Biurokracja*. Gal. „Foksal”, Wwa; *Wokół znaku*. *Polska poezja konkretna i sztuka konceptual-*

na. BWA, Kat.; *Prywatne przestrzenie*. GCK: Gal. Sektor 1, Kat.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Wrocławska poezja konkretna*. [Katalog wyst. I]. Wr.: MDDK Wr.-Fabryczna, Klub „Yademecum” przy ODK – Kozanów 1978.

2. *Poezja konkretna. Wybór tekstów polskich oraz dokumentacja z lat 1967–1977*. Zebrał i oprac. ... Wr.: SZSP i AOT „Kalambur”, BW. 1978.

3. *Polska poezja konkretna*. [Katalog wystawy II]. Wr.: Politechn. Wr., DIS. 1979.

4. *Poezja konkretna. I Sesja teoretyczno-literacka*. Wr.: OTO „Kalambur”, OKiS 1979.

5. *Wrocławska poezja konkretna*. [Katalog wyst. III]. Dąbrowa Górń.: PKZ 1981.

6. *Poezja konkretna. III Ogólnopolska sesja teoretycznoliteracka*. Dąbrowa Górń.: PKZ 1981.

7. *Poezja konkretna a tradycja. IV Sesja teoretyczno-krytyczna*. Wr.: ODiPS 1983.

8. *Poezja konkretna a/i inne/różne dziedziny sztuki. V Ogólnopolska sesja teoretyczno-krytyczna*. Sl.: MOK 1990.

OPRACOWANIA

[Wyw.:] *Jestem tradycjonalistą...* Ze ... rozm. P. Majerski. „Opcje” 1998, nr 3; *Rozmowy*

o sztuce. Ze ... rozm. J. Jedliński. „Odra” 1999, nr 7–8.

E. Żabski: *Poezja a nauka*. W: ...: *Poezja strukturalna. Pojęciokształty*. Pozn. 1969, przedr.: „Agora” 1969, nr 25; W. Borowski, „Poezja” 1972, nr 7; W. Borowski, [katalog wyst. bez tytułu w Gal. „Foksal”]. Wwa 1974; J. Wesolowski: *Maszynopisarze*. „Odra” 1977, nr 11; WAS: *Sztuka i życie praktyczne*. „Sztuka” 1977, nr 6; J. Wesolowski: *Czasoprzestrzenie słowa*. „Nowy Wyrz” 1977, nr 10; M. Gutowski: *Uczciwość postaw*. „Kultura” 1977, nr 26; M. Hniedzewicz: *Po konceptualizmie*. „Kultura” 1977, nr 36; T. Buski [T. Burzyński]: *W głąb języka, czyli o poezji konkretnej*. „Gaz. Robot.” 1978, nr 28; [M. Orski]: *Sygnały*. „Odra” 1978, nr 3; [J. Ryba]: *W dziesięciolecie twórczości*. „Org. Studia Komp. Emocjonalnej” [Wrocław] 1978, nr 1; KORNIAK [S. Srokowski]: *Towarzyska Kronika Kulturalna*. „Wiad.” 1978, nr 4; J. Wesolowski: *Trzy polskie ślady poetyki „concrete verse”*: ... , Grześczak, Białoszewski. W: *Poezja konkretna. III Ogólnopolska sesja teoretycznoliteracka*. Red. ... Dąbrowa Górń. 1981, s. 81–95; T. Sławek: *Między literami. Szkice o poezji konkretnej* [tu: publ. zebr. z lat 1976–1990, m.in.: *Gest i cierpienie. Teksty cyfrowe ... oraz Sztuka mądrego konkratu*]. Wr. 1989; T. Sławek: *Rzemiosło litery*. W: ...: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Sl. 1990, s. 2–3 okł.; [nota w:] ...: *Klepsydra*. Wwa 1990, s. nlnb.; T. Sławek: ...: *Tu – Tam*. W: ...: *Poezja konkretna. Klepsydra. Permutacje*. Ciesz. 1993, s. 3–4; T. Sławek: „*Poza*” tekstami ... W: ...: *Pojęciokształty. Poezja konkretna*. Wr. 1994, s. 4–10; T. Sławek: *Początek koniec*. ... „*Eschatologia egzystencji*”. W: ...: *Poezja*

konkretna. Wwa–Byt. 1997, s. 5–9; P. Majerski: *Powolywanie do inności*. „Opcje” 1998, nr 1; E. Łubowicz: *Rzeczywistość jest tekstem. O poezji konkretnej ...* „Odra” 1999, nr 7–8; P. Majerski: *Konkret (sztuki) egzystencji*. W: *Prywatne przestrzenie*. Gal. „Sektor 1”. Kat. 2001, s. 3–7.

[M.in. o ...] M. Bocian: *Człowiek i słowo*. „Sigma” 1978–1979, nr 4; Z. Makarewicz: *Nowe rodzaje i metody artystyczne. Poezja konkretna i wizualna*. „Nadodrże” 1977, nr 20; E. Łubowicz: *Słowa bez kontekstu*. „Wiecz. Wr.” 1978, nr 27; M. Bocian: *Na marginesie „poezji konkretnej”* [s. 4–22], W. Pogonowski: *Od ekspresji lirycznej do algorytmicznej, czyli o dehumanizacji poezji konkretnej* [s. 23–41]. W: *Poezja konkretna a tradycyjna...*; P. Majerski: *Poetycka refleksja egzystencjalna*. W: *Szkolny słownik literatury polskiej XX wieku*. Red. M. Pytasz. Kat. 1998, s. 479–483, przedr. w *Słownik literatury polskiej XX wieku*. Red. M. Pytasz. Kat. 2001, s. 479–483; P. Majerski: *Konkret – koncept – znaki*. „Opcje” 2001, nr 5.

Paweł Majerski

DULEMBA Włodzimierz

1956

Poeta, autor sztuk scenicznych, widowisk telewizyjnych i słuchowisk radiowych, autor piosenek i tekstów kabaretowych.

Urodzony 16 stycznia 1956 w Sosnowcu. Uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego im. E. Plater. 1975 świadectwo dojrzałości.

Ukończył filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. 1976 debiutował na łamach krakowskiej „Gazety Południowej” jako laureat pierwszej nagrody w konkursie radiowego Centrum. W czasie studiów należał do Grupy Poetyckiej „Wobec”. Wspólnie z W. Juraszem i P. Rakowskim opublikował *Manifest poetycki* („Nowy Medyk” 1977, nr 15). Wiersze publikował w „Tygodniku Powszechnym” (1978, 1983), „Poezji” (1978), „Magazynie Kulturalnym” (1978), „Nowym Medyku” (1977), „Sztandarze Młodych” (1977), „Magazynie Studenckim” (1978), „Studencie” (1979), „Gazecie Południowej” (1976, 1980), „Czasie Krakowskim”, „Powściągliwości i Pracy” (1984), „Więzi” (1984, 1985), „Nowym Życiu” (1985), „Przeglądzie Katolickim” (1995), „W Drodze” (1985), „Przeglądzie Polskim” (Nowy Jork, 1986), „Liście Oceanicznym” (Toronto), „Dialogu” (1986), „Królowej Apostolów”. Współpracował z miesięcznikiem „Posłaniec Serca Jezusowego” (1988), wydawanym w Krakowie przez oo. jezuitów. Prowadził rubrykę z felietonem społeczno-religijnym *Na brzegu piśma...* Najczęściej publikuje w „Królowej Apostolów”, „Nowym Dzienniku” (Nowy Jork), „Tygodniku Powszechnym” i „Więzi”. Autor tekstów piosenek do przedstawienia *Kukły i ludzie* M. Saltykowa-Szczedriny (Teatr Dramatyczny w Częstochowie). Był żołnierzem, pracował jako gasterbeiter, dziennikarz, redaktor w Telewizji Kraków i Telewizji Wisła. Autor tekstów kabaretowych dla M. Dańca. Piosenki jego autorstwa wykonują m.in.: A. Chrzanowska, A. Fatyga, Ł. M. Gorpienko, B. Rybotycka, A. Szalapak, J. Wójcicki. Muzykę do tekstów komponują m.in.

A. Chrzanowska i J. K. Pawluśkiewicz. W 1980 otrzymał nagrodę w I Ogólnopolskim Turnieju Jednego Wiersza „O Jaszczurowy Laur” ogłoszonym przez Studenckie Centrum Kultury „Pod Jaszczurami” w Krakowie. Za *Lustro* otrzymał Nagrodę Główną Festiwalu „Trójjazb Neptuna”. 1992 stypendysta Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej w Paryżu. 1999 laureat nagrody Stowarzyszenia Dramaturgów Norweskich w konkursie na dramat lub scenariusz widowiska telewizyjnego. Członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Trzy proste równoległe*. [Dramat]. „Mag. Kult. 1979, nr 4.

2. *Podpiszemy wszyscy nasze spuszczone oczy*. [Wiersze]. Kr.: WL 1982.

3. *Lustro. Antymusical rockowy*. Reż. J. Zoń. Prem.: Świnoujście FAMA 1984.

4. *Różnica zdań*. [Wiersze]. Kr.: OL 1990.

5. *Epizody*. [Wiersze]. Kr.: Baran i Suszczyński 1995.

6. *Krzyż. Poemat pasyjny*. [Wiersze]. Zdj. i koncepcja albumu P. Dylik, J. Szot. Pośl. W. Ligęza. Kiel.: Jedność 1999.

7. *Ptasie wesele*. [Baśń]. Kiel.: Jedność 2001.

Wiersze w antologiach i almanachach: *Drugi krakowski almanach młodych*. Antologia.

Wyb. A. Kaliszewski. Kr. 1980; *Jaszczurowy Laur*. 2. *Antologia utworów nagrodzonych na turnieju jednego wiersza w latach 1971–1979*. Red. K. Miklaszewski. Kr. 1980; *Debiuty poetyckie 1982–1983*. Antologia. Wyb., oprac. i red. J. L. Koperski, A. K. Waśkiewicz. Wwa 1986; *Spalony raj*. Antologia młodej poezji religijnej. Wyb. i oprac. J. Sochoń. Wwa 1986; *Materiały z VI i VII Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie – 1985, 1986*. Red. S. Misiniec. Kr. 1988; *Księga pamiątkowa wydana z okazji 85-lecia II Liceum Ogólnokształcącego im. Emilii Plater w Sosnowcu*. Sosn. 1994; *Głosy poetów*. [CD]. Kr. 1997.

Autor słuchowisk radiowych i widowisk telewizyjnych: *Dwie proste równoległe*. PR IV 1978; *Galeria snu*. PR II 1985; *Na drugim brzegu piasku*. PR II 1986; *Krzyż*. PR II 1987; *Spadkobiercy*. TVP I 1990; *Ptaki Zapomnianej Pieśni*. PR II 1992; *Martwe motyle*. PR II 1993; *Fotoplastikon 90*. PR II 1993; *Do lustra*. PR II 1994; *Umieraj Bośnio* [teledysk poetycki]. TVP I 1995; *Święty grzech*. TVP 2 2001.

OPRACOWANIA

Ankieta 2002. – PPW 1995.

[Wyw.] *Prezent od Pana Boga*. Rozm. K. Karwat. „Dz. Zach.” 1999, nr 56.

B. Dobrzański [W. Ligęza]: *Zaklinacz słów i władca armii*. „Nowy Dz. – Przegl. Pol.” [NY] 12 VI 1986; *Pisarze pod Wawelem: członkowie krakowskiego oddziału Stowarzyszenia Pisarzy Polskich*. Informator biobibliograficzny. Kr. 1992, s. 44–45; J. Kornhauser: ... „Gaz. w Kr.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 1995, nr 76; W. Jurasz: *Polak w stolicy kultury*. „Tryb. Śl. – Dzień” 1999, nr 77; W. Jurasz: *Pisarz*

musi być menedżerem. „Nowe Państwo” 1999; J. R. Kowalczyk: *Długa łódź wikingów*. „Rzeczpospolita” 1999, nr 152; W. Krupiński: *Samotnik literacki*. „Dz. Pol.” 30 IV 1999; A. Nalepa: *Rzecz o szczęśliwym poecie*. „Gaz. w Kr.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 1999, nr 41. – [rec.: *Podpiszemy wszyscy nasze spuszczone oczy*:] S. Stanuch. „Dz. Pol.” 1982, nr 191; R. Bednarczyk: *W okowach konwencji*. „Tak i Nie” 1983, nr 23; Z. Chojnowski: *Bunt i bezsilność*. „Tyg. Kult.” 1983, nr 20; R. Dziczek: „Konfrontacje Akadem.” 1983, nr 1; L. Nowara: „*O swoją małą prawdę*”. „Tak i Nie” 1983, nr 33; W. Ligęza: *Bunt darenny, wizja przerwana*. „Twórczość” 1984, nr 11. – W. Ligęza: *Krzyż*. „Tyg. Powsz.” 1987, nr 22. – W. Ligęza: *Ocal naszą naiwność* [rec.: *Różnica zdań*:]. „Twórczość” 1992, nr 3. – (KĘS) [M. Kęskawiec]: *Półtorej minuty dla Bośni* [rec.: *Umieraj Bośnio*:]. „Czas Kr.” 12 IV 1995 – E. Nawój: *Być obcym w Londynie* [rec.: *Epizody*:]. „Plus Minus” [dod. „Rzeczpospolitej”] 1996, nr 29. – [rec.: *Lustro*:] B. Henkel: *Świat ostrzyżony*. „Radar” 1984, nr 45; K. Senajko: *Lustro*. „Tyg. Powsz.” 1984, nr 39.

Elżbieta Oleksiak

DULĘBA Witold 1952

Prozaik, dramaturg, publicysta.

Urodzony 20 lipca 1952 w Zawierciu. Syn Jana i Aliny z domu Leman. Ukończył szkołę podstawową i Liceum Ogólnokształcące w Myszkowie. Studiował na Wydziale Prawa

Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. 1976 dyplom. Pracował w Bibliotece Śląskiej (1977–1981), Wszechnicy Górnos Śląskiej przy Zarządzie Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ „Solidarność” w Katowicach (1980 – do 13 XII 1981), ORPAN-ie w Katowicach. 1985 przeniósł się z Katowic do Zawiercia i rozpoczął pracę w Odlewni Żeliwa Ciągłego, Ośrodka Sportu i Rekreacji. Od 1990 prowadzi Biuro Prawne w Zawierciu. W latach siedemdziesiątych pisał teksty kabaretowe do kabaretu studenckiego, który założył wraz z przyjaciółmi z wydziału prawa. Za wiersz *Panny z Avignon* otrzymał III nagrodę w Konkursie Poetyckim im. H. Poświatowskiej (1985). Autor felietonów dotyczących problemów związanych z sytuacją współczesnej sztuki – literatury, plastyki i teatru. Debiutował w prasie manifestem *Obudzić wyobraźnię* w „Tygodniku Kulturalnym” (1986, nr 12). Autor manifestu teoretycznego *Deartyzacja sztuki* zamieszczonego w „Integracjach”. Zajmuje się także krytyką literacką (m.in. na łamach „Twórczości”). Od 1990 współpracuje z „Dziennikiem Zachodnim”, prowadzi stale rubryki: *Bestsellery* „DZ” oraz *Alfabet sztuki XX wieku*.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Ostatnia rola* [Jednoaktówka]. „Scena” 1988, nr 7. W Teatrze Telewizji pt. *Aktor* (TVP 1 1989).

2. *Arlekino, Arlekino...* [Powieść]. Kat.: ProMark 1993.

3. *Nikt. Sztuka w 3 aktach*. Kat.–Zawiercie: Axon 1995.

4. *Pan Hoho. Sztuka w 3 aktach*. Kat: Axon 2001.

OPRACOWANIA

Ankieta 2002. – KJKKat.

B. Nowicka: *Marzę słoneczne marzenia*. „Tryb. Robot.” 1985, nr 208; K. Ciechanowicz: *Biografie zawiercian*. Zawiercie 1996, s. 12; J. Krzeszowiec: *Potrzebna rewolucja artystyczna?* „Wiad. Zagł.” 1993, nr 40. – K. Unilowski: *Humbug* [rec.: *Arlekino, Arlekino...*]. „Fa-Art.” 1993, nr 2–3. – I. Kazana: *System lektury tekstów* [rec.: *Nikt*]. „Dramaturgia Pol.” 1997, nr 4–5.

Elżbieta Oleksiak

DURSKI Jacek

1943

Artysta malarz, rzeźbiarz, grafik, prozaik

Urodzony 16 października 1943 w Poznaniu. 1945 przybył wraz z rodziną do Katowic. Tu mieszkał do 1981. 1983 wyjechał do Wielkopolski. W 1986 wraca do Katowic, w 1991 przenosi się do Sosnowca. 1997 pierwsza wystawa grafiki komputerowej w galerii ZPAP, której towarzyszyło wydanie tomiku prozy poetyckiej *Wśród krzywych luster* (częścią integralną publikacji były grafiki komputerowe). Na podstawie tej prozy powstała filmowa etiuda (TVP-3). Autor 37 wystaw indywidualnych w Polsce i w Niemczech, brał udział w 23 ogólnopolskich i międzynarodowych wystawach zbiorowych i okręgowych ZPAP. Autor

plaskorzeźby-oltarza *Poznań 56 – Katowice 81* w Kaplicy Śląskiej w Kalkowie-Godowie, poświęconej górnikom poległym w Kopalni „Wujek”. Współautor *Prześwitu* im. W. Strzemińskiego i aranżacji ulicy Balladyny w Lublinie. 1997 debiutował w dwóch pismach redagowanych przez W. Myśliwskiego: dwutygodniku „Sycyna” (opowiadanie *Jutrosin*) i kwartalniku „Regiony” (zbiór *Wśród krzywych luster*). Od tej pory publikował także w „Magazynie Literackim”, „Śląsku”, „Toposie”, „Odrze”, „Arkadii”, „Arkuszu”, „Periodyku”, „Przeglądzie Polskim” (Nowy Jork), „Kurierze Literackim” (sosnowieckim dod. „Kurierza Miejskiego”). Tekst *Podstawowa* w antologii *Prawdziwe male historie Niepodległej* (red. H. Bukowski. Warszawa 1999). W 2000 uruchomił galerię internetową, łącząc swoje pasje plastyczne i literackie. 1979 nagroda okręgowa ZPAP. W 1981 międzynarodowa organizacja artystyczna Kunstpodium uznała go za jednego z dziesięciu najważniejszych awangardowych malarzy z Europy Wschodniej. 1998 laureat III nagrody w konkursie historyczno-literackim z okazji 80-lecia odzyskania niepodległości Polski. 1999 laureat I nagrody w Ogólnopolskim Konkursie Literackim im. Stanisława Grochowiaka. Od 1973 członek ZPAP, od 1999 Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego, International Association of Art, od 2001 Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Wśród krzywych luster*. [Proza poetycka]. Kat.: ZPAP 1997. Wyd. 2 uzup. Kat.: Książnica 1999.

2. *Mariacka*. [Powieść]. Kat.: Książnica 1999.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

KJKKat 1998.

[Wyw.:] *Pestka Katowic, Śląska...* Rozm. E. Szopa. „Śląsk” 1999, nr 9; *Myszka zamiast biletu*. Rozm. A. Dąb. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2001, nr 26; *Wirtualny i rzeczywisty świat ...* Rozm. W. Konopelska. „Śląsk” 2001, nr 8.

[Rec.: *Wśród krzywych luster*:] M. Jentys: *Siedemdziesiąt siedem scenek*. „Twórczość” 1999, nr 3; L. Szaruga: *Krzywe lustro snu*. „Arkusz” 1998; Z. Kresowaty: *Krzywe lustro i proste metafory*. „Akant” 2002, nr 3. – [rec.: *Mariacka*:] M. Jentys: *Obraz z czarną dziurą*. „Twórczość” 1999, nr 9; M. Kisiel: *Powieść fascynująca*. „Śląsk” 1999, nr 7; M. Orski: *W oficynie*. „Odra” 1998, nr 123; J. Wciórka: *Chodziłem po pokojach dzieciństwa*. „Arkusz” 2000, nr 1; K. Kuczkowski: *Durski and Durski*. „Topos” 2000, nr 1.

Elżbieta Oleksiak

DWORAK Bogdan

1933

Pseud.: A. B. Jacenty, Joachim Ograbisz.

Poeta, prozaik, publicysta, krytyk literacki.

Urodzony 23 lipca 1933 w Zawierciu. Matura w Katowicach. Od 1954 studia polonistyczne i socjologiczne na Uniwersytecie

Warszawskim (nie ukończone). Pracował jako robotnik transportowy w katowickiej Fabryce Maszyn Elektrycznych, instruktor kulturalno-oświatowy w Wojskach Lotniczych, kierownik klubu NOVUM w Zawierciu. 1991–1998 publicysta w „Gazecie Zawierciańskiej”, od 1999 zastępca redaktora naczelnego tygodnika „Nowe Korzenie”. Debiutował w Radiu Katowice opowiadaniem (w cyklu *Młodzi pisarze Śląska przed mikrofonem*, 1952). Debiut poetycki na łamach „Kierunków” (1961, nr 37), publicystyczny w „Poglądach” (1963). Publikował m.in. na łamach periodyków: „Materiały repertuarowe” (1965), „Gazeta Zawierciańska” (1992–1999), „Korzenie” (1991–2001), „Raptularz Kulturalny” (1995–2000), „Śląsk” (2000), „Gazeta w Katowicach” (1999), „Wiadomości Zagłębia” (od 1991). 1951–1954 członek Kola Młodych przy Związku Literatów Polskich w Katowicach. Założyciel i opiekun grupy literackiej Szalej (1985–1990). W ramach jej działalności zorganizowano ponad 50 wieczorów literackich poświęconych wybitnym ludziom pióra XX wieku, pięciokrotnie zorganizowano *Zaduszki poetyckie*. W „Raptularzu Kulturalnym” prezentował dorobek młodych twórców zagłębiowskich. Współpracuje z redakcją literacką Polskiego Radia w Katowicach, jest współautorem kilkudziesięciu audycji. Redaktor tomików poetyckich i regionalnych almanachów (m.in.: *Grupa poetycka z Olkusza*, *Grupa Literacka Szalej*), autor przedmów do katalogów malarskich i fotograficznych. Prowadził warsztaty literackie w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dąbrowie Górniczej.

W cyklu *Noc z Telewizją Katowice* prezentował twórców Zagłębia Dąbrowskiego, tworzących w małych miastach.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Obrzęk*. [Wiersze]. Kat.: gag – edition 1994.

2. *Korzenie czy ksenofobia*. [Proza]. Kat.: Leksykon 1995.

3. *Fora ze dwora(k)*. *Wybór felietonów z lat 1985–1997*. Zawier.: Axon 1998.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Dworak, czyli kto?* Rozm. E. Szumara. „Gaz. Zawier.” 1996, nr 2.

E. Różańska: „*Jestem korzeniasty*”. „Gaz. Zawier.” 1995, nr 23; A. Borkiewicz: *Pobogdanie po Bogdanie*. W: ... : *Fora ze dwora(k)*..., s. 163–166.

[m.in. o ...:] *Świadczenia prozy. Pisarze środowiska zagłębiowskiego*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 320–326.

Paweł Majerski

F

FAST Piotr 1951

Pseud.: Piotr Powolny, Paweł Powolny.
Literaturoznawca, krytyk literacki, tłumacz.

Urodzony 1 listopada 1951 roku w Warszawie. 1969 Absolwent Liceum Ogólnokształcącego w Wejherowie. 1975 ukończył studia rusycystyczne na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Od roku 1975 pracował na Uniwersytecie Śląskim. 1988–1990 prodziekan Wydziału Filologicznego, 1990–1993 prorektor UŚ. Od 1995 dyrektor Katedry Języka Biznesu UŚ. 1989–1992 kierownik Zakładu Literatury Rosyjskiej. Od 1992 kierownik Zakładu Teorii Literatury i Przekładu. Debiutował przekładem tekstu N. Jewdokimowa *Stiopka – mój syn* („Tydzień” 1975, nr 7). Publikował na łamach pism: „Odra”, „Życie Literackie”, „Tak i Nie”, „Twórczość”,

„Nowe Książki”, „Slavia Orientalis”, „Przegląd Humanistyczny”, „Przegląd Rusycystyczny” (1997–1999 przewodniczący Komitetu Redakcyjnego, od 1999 redaktor naczelny). Redaktor serii wydawniczych: *Studia o przekładzie* (14 tytułów od 1994); *Biblioteka „Przeglądu Rusycystycznego”* (7 tytułów od 2001). 1979 wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie na przekład dramatu radzieckiego, 1988 nagroda miesięcznika „Fantastyka” za tłumaczenie małych form literackich. Otrzymał: brązowy, srebrny i złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej; honorowe członkostwo UNESCO Chair in Translation Studies w Bratysławie. Członek prezydium Międzynarodowej Asocjacji Wykładowców Języka i Literatury Rosyjskiej.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Poetyka rosyjskiej powieści produkcyjnej lat (1929–1941)*. Kat. 1981.
2. *Nurt paraboliczny w prozie Ilji Erenburga. Między poetyką a interpretacją*. Kat. 1987.
3. *„Mistrz i Małgorzata” Michaiła Bułhakowa. Pisarz – epoka – powieść*. Kat. 1991.

4. *Erenburg i konteksty. Studia z poetyki i historii literatury rosyjskiej*. Kat. 1992.

5. *Od odwilży do pieriestrojki. Studia i szkice o najnowszej literaturze rosyjskiej*. Kat. 1992.

6. *Spotkania z Brodskim*. Wr. 1996.

7. *Ideology, Aesthetics, Literary History: Socialist Realism and its Others*. Frankfurt–Berlin–Bern–Bruxelles–New York–Wien 1999.

8. *Spotkania z Brodskim (dawne i nowe)*. Kat. 2000, Bibl. „Przegl. Rusycystycznego”, nr 4.

Autor studiów, szkiców i artykułów: *Uwagi o narracji i strukturze czasu artystycznego w radzieckiej prozie lirycznej*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 1. Red. G. Poręba. Kat. 1977, s. 161–172; *O dwóch przekładach wiersza Bulata Okudźawy „Wsiu nocz kriczali pietuchi”*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 2. Red. G. Poręba. Kat. 1977, s. 145–153; *Radziecka proza liryczna lat sześćdziesiątych*. W: *Polska – Związek Radziecki. Przyjaźń – Współpraca – Braterstwo*. Red. B. Białokozowicz. Wwa 1978, s. 209–217; *Pozycja narratora w powieściach „produkcyjnych” Ilji Erenburga*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 3. Red. G. Poręba. Kat. 1979, s. 78–88; *„Stątek »Derbent«” Jurija Krymowa. Funkcje światopoglądowe rzeczywistości przedstawionej*. W: *Literatura radziecka wobec idei rewolucyjnych*. Red. G. Poręba. Kat. 1979,

s. 169–182; *O „podmiotowym” typie fabuły radzieckiej powieści produkcyjnej lat trzydziestych*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 4. Red. G. Poręba. Kat. 1980, s. 94–106; *Ewolucja świadomości bohaterów jako dominanta kompozycyjna powieści Aleksandra Małyszki „Ludzie z dalekiej prowincji”*. W: *Idea pracy w literaturze rosyjskiej*. Red. S. Poręba. Kat. 1980, s. 113–121; *Rzeczywistość przedstawiona w radzieckiej powieści produkcyjnej lat trzydziestych wobec sformułowanej estetyki realizmu socjalistycznego*. W: *Zagadnienie prądów i kierunków w literaturze rosyjskiej*. Red. S. Poręba. Kat. 1980, s. 192–205; *„Gorzkie ziele” Wila Lipatowa wobec konwencji powieści produkcyjnej lat trzydziestych*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 5. Red. G. Poręba. Kat. 1981, s. 114–125; *Oddziaływanie jako cecha gatunkowa radzieckiej powieści produkcyjnej lat trzydziestych. O retoryce „Zapory wodnej” Marietty Szaginian. „Slavia Orientalis” 1981 [1983], nr 4; O niektórych gatunkowych właściwościach pieśni Bulata Okudźawy*. W: *Piosenka radziecka. Wartości ideowe, artystyczne i wychowawcze*. Red. W. Wilczyński. Ziel. Góra 1982, s. 53–62; *Opozycja „fabuła/siuzet” w literaturoznawstwie rosyjskim a zagadnienie typologii form zdarzeniowości w dziele literackim*. W: *Prace Komisji Naukowych PAN. Oddział w Katowicach*. Kat. 1982, s. 25–27; *Przeciwstawienie „fabuła/siuzet” w literaturoznawstwie rosyjskim*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 6. Red. G. Poręba. Kat. 1982, s. 81–96; *O zasadach fabularyzowania*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 6. Red. G. Poręba. Kat. 1982, s. 7–20;

- Wędrowniki znaczenia (Z obserwacji nad baładami Bułata Okudźawy).* W: *Studia Rusycystyczne*. Ol. 1982, s. 89–97; *O podstawowych pojęciach realizmu socjalistycznego lat trzydziestych.* W: *Studia i Materiały. Filologia Rosyjska*. Z. 1. Red. W. Wilczyński. Ziel. Góra 1983, s. 45–56; „*Burzliwe życie Lejzorka Rojstszwanca*”. *Funkcja i semantyka bohatera tytułowego.* W: *Postać w literaturze rosyjskiej XX wieku (analizy i przekroje).* Red. S. Poręba. Kat. 1983, s. 55–66; *Poetyka wyliczanki rosyjskiej.* W: *O poezji rosyjskiej. Od pieśni ludowej i poezji staroruskiej do liryki nowożytnej i współczesnej.* [Współaut.: A. Skotnicka]. W: *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historycznoliterackie*, z. 49. Red. R. Łużny. Kr. 1984, s. 55–61; *O retoryczności „Niezwykłych przygód Julia Jurenity”.* W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 8. Red. G. Porębina. Kat. 1985, s. 70–86; *Proizvodstwiennyj žanr w twórczestwie Ilji Erenburga.* W: *Wokół badań i nauczania literatury rosyjskiej.* Red. M. Dobrogoszcz, T. Kołakowski, A. Semczuk. Wwa 1986, s. 133–143; [Rec.: A. Gildner: *Bohater radzieckiej powieści o pracy (1929–1941)*]. „*Slavia Orientalis*” 1986, nr 4; „*Choć żyłem tyle, tom nie dożył...*” *O cyklu „Starość” Ilji Erenburga.* W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 10. Red. G. Porębina. Kat. 1987, s. 126–138; *Erenburg o Czechowie. Uwagi o pojęciu tradycji i nowatorstwa.* W: *Studia i Materiały. Filologia Rosyjska*. Z. 6. Red. W. Wilczyński. Ziel. Góra 1987, s. 113–123; *Indie, Japonia, Grecja – oczami Ilji Erenburga.* W: *Kultura Wschodu i Zachodu w literaturze rosyjskiej i radzieckiej.* Red. T. Poźniak. Opole 1987 [1990], s. 173–182; „*Mistrz i Małgorzata*” Michaiła Bułhakowa. *Pisarz, epoka, powieść.* „*Polonistyka*” 1988, nr 7; *Ilja Erenburg — szkic twórczości.* „*Jęz. Ros.*” 1988, nr 3; *Etiuda egzystencjalna (O liryce osobistej Włodzimierza Majakowskiego).* „*Slavia Orientalis*” 1988, nr 1; *Morfologia i aksjologia cyklu Wasilija Bielowa „Wychowanie metodą doktora Spocka”.* [Współaut.: W. Mucha]. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 11. Red. G. Porębina. Kat. 1988, s. 93–116; *Żywiół paraboli we współczesnej prozie radzieckiej.* W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 12. Red. G. Porębina. Kat. 1988, s. 71–81; *Nikołaj Rubcow — poeta nieznany.* [Współaut.: M. Kisiel]. „*Życie Lit.*” 1988, nr 2; „*Mam nadzieję, że ze smutku zrodzi się prawdziwe słowo*”. *Artysta i twórczość w opowiadaniach Anatolija Kima.* W: *Studia i Materiały. Filologia Rosyjska*. Z. 7. Red. W. Wilczyński. Ziel. Góra 1988, s. 77–87; *Dylematy aksjologiczne.* W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 13: *Wartość i wartościowanie w literaturze.* Red. G. Porębina. Kat. 1989, s. 7–19; *W kręgu czarnej utopii.* „*Życie Lit.*” 1989, nr 29; „*Odwilż*” a „*pieriestrojka*”. *Przemiany w najnowszej literaturze rosyjskiej.* W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 14: *Przełomowe okresy literackie.* Red. G. Porębina. Kat. 1990, s. 65–76; *Mała czy wielka forma? Pomysły do interpretacji prozy Ryszarda Kurylczyka.* W: *Małe formy prozatorskie. Analizy, interpretacje, przeglądy.* Red. W. Wójcik. Kat. 1990, s. 101–111; *Teoretycznoliterackie zainteresowania rusycystów polskich.* *Przegląd.* [Współaut.:

W. Mucha]. W: *Slavica Wratislaviensia*. T. LV. Wr. 1990, s. 187–195; *Wobec wieczności* [Rec.: I. Brodski: *Marmur*. Przel. J. Gondowicz. Prem. Teatru Śl., 20 X 1990]. „Tyg. Kat. Gong” 1990, nr 8 [Przedr.: J. Brodski: *Marmur*. W: *Progr. Teatru Śl. Kat.* 1993]; *O granicach przekładalności*. W: *Przekład artystyczny*. T. 1: *Problemy teorii i krytyki*. Red. ... Kat. 1991, s. 19–31; *Pomieszenie wartości. Kilka może nadto oczywistych uzmysłowień*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 15. Red. G. Porębina. Kat. 1991, s. 129–140; *Liryka Nikołaja Rubcowa wobec przemian w najnowszej literaturze radzieckiej*. W: *Studia i materiały WSP w Olsztynie*, nr 30. Fil. Ros.: *Małe formy w literaturze rosyjskiej. Słowo w tekście rosyjskim*. Ol. 1991, s. 145–160; „*Ożenek*” z Gogolem. W: *Progr. Teatru Nowego*. Zabrze 1991, s. 3–5; *Principy opisanija istorii sowietskoj litieratury 30-ch godov*. W: *La Eslavistica Europea: Problemas y Perspectivas*. Granada 1992, s. 37; *Kłopoty i szanse historyka literatury rosyjskiej lat trzydziestych dwudziestego wieku*. W: *Literatury rosyjska XX wieku. Nowe czasy, problemy*. Red. G. Bobilewicz-Bryś, A. Drawicz. Wwa 1992, s. 107–114; *O uniwersalizmie. Słowo na zakończenie*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 17: *Uniwersalizm w literaturze rosyjskiej*. Red. ... Kat. 1992; *Anegdoty literackie Daniła Charmsa. Komentarz*. „*Lektura*” 1992, nr 3–4; *JA i MY. Koncepcja człowieka w prozie Anatolija Kima*. W: *Światopoglądowe i estetyczne problemy literatury rosyjskiej*. Zeszyty Naukowe WSP. Rzeszów 1992; *Zagadnienie literatury popularnej w rosyj-*

skich programach literackich lat dwudziestych. „*Slavia Orientalis*” 1992, nr 1; *Rosyjska proza psychologiczna początku XX wieku* [rec.: B. Stempczyńska: *Rosyjska proza psychologiczna początku XX wieku. Między tradycją a dokumentem*. Kat. 1988]. „*Przegl. Hum.*” 1992, nr 6; [Przedmowa w:] N. Rubcow: *Wiersze*. Wybrał i przel. ... Przedm. ... i M. Kisiel. Kat. 1992, s. 3–12; „*Czas przez śmierć jest stworzony*”. *Życie i wieczność w poezji Josifa Brodskiego*. W: *O Brodskim. Studia — szkice — refleksje*. Red. ... Kat. 1993, s. 161–174; *Josif Brodski — emocjonalność a intelektualizm*. „*Opcje*” 1993, nr 2; *Posłowie*. W: J. Brodski: *Dwadzieścia sonetów do Marii Stuart*. Przel. F. Netz. Kat. 1993, s. 47–49; *Romans socrealistyczny*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 18. Red. B. Stempczyńska. Kat. 1994; „*Wszechświat człowieka*”. *Proza Anatolija Kima*. W: *Sylwetki współczesnych pisarzy rosyjskich*. Red. ..., L. Rożek. Kat. 1994, s. 77–90; *Włodzimierz Majakowski i jego czasy*. *Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Instytut Sławistyki PAN. Sprawozdanie*. „*Slavia Orientalis*” 1994, nr 1; *Realizm socjalistyczny*; *Jurij Nagibin*; *Wil Lipatow*; *Jurij Krymow*. W: *Słownik pisarzy rosyjskich*. Red. F. Nieuważny. Wwa 1994; *Motyw morza w poezji Josifa Brodskiego*. W: *Czas wielkiego przełomu. Studia o literaturze rosyjskiej XX wieku*. Red. ..., A. Skotnicka-Maj. Kat. 1995, s. 121–135; *Humanizm jako antyhumanizm*. „*Res Humana*” 1995, nr 2; *Rzeki w literaturze rosyjskiej. Rekonesans*. W: *Rzeki — kultura, cywilizacja, historia*. Red. J. Kultuniak. Kat. 1995, s. 203–220; *Jak przetłumaczyć rozpad*

- języka? „Dwadzieścia sonetów do Marii Stuart” Josifa Brodskiego po polsku. [Wspólaut.: K. Strzałą]. W: *Między oryginałem a przekładem. I: Czy istnieje teoria przekładu?* Red. J. Konieczna-Twardzikowa, U. Kropiwek. Kr. 1995, s. 121–131; *Вместо резюме*. W: *Włodzimierz Majakowski i jego czasy*. Red. W. Olbrych, J. Szokalski. Wwa 1995, s. 195–196; *Poetics or politics? Outline of The Changings of Polish Contemporary Literature*. [Wspólaut.: M. Kisiel]. „Canadian Review of Comparative Literature” 1995, vol. 22, nr 3–4; *Типология литературных явлений эпохи социалистического реализма*. W: *Literatura rosyjska. Nowe zjawiska. Reinterpretacje*. Red. B. Stempczyńska. Kat. 1995, s. 176–184; *Mythologisation et démythologisation du roman soviétique moderne*. W: *Études romanesque. 3: Mythologies de l'écriture et roman*. Paris 1995, s. 203–213; *Człowiek wolny. Josif Brodski (1940–1996)*. „Polityka” 1996, nr 6; „Łzy i modlitwy głupców” — Grigorija Kanowicza pytanie o wartości. W: *Literackie portrety Żydów*. Red. E. Łoch. Lubl. 1996, s. 211–221; *Obłąd w powieściach Grigorija Kanowicza*. W: *Obraz głupca i szaleńca w kulturach słowiańskich*. Red. T. Dąbek-Wirgowa, A. Makowiecki. Wwa 1966, s. 119–127; *Być człowiekiem: Ilja Erenburg i „Burzliwe życie Lejzorka Rojtszwana”*. W: I. Erenburg: *Burzliwe życie Lejzorka Rojtszwańca*. Kat. 1996, s. 145–150; *Local and Universal Values. Daniil Kharmis vs. Socialist Realism*. W: *Language and Literature Today. (Proceedings of the XLIXth Triennial Congress of the International Federation for Modern Languages and Literatures)*. Vol. 2. Gen. ed. Neide de Faria. Brasilia 1996, p. 612–617 [wersja skrócona, pełny tekst w: *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Red. I. Opacki, A. Wilkoń, J. Żurawska. Kat. 1997, s. 138–149]; *Josif Brodski i Polska*. „Panorama” [Edmonton], 1996, vol. 4, nr 11; *Jurodiwyj*. W: A. Rybnikow: *Ocean niespokojny*. W: *Progr. Teatru Rozrywki*. Chorz. 1996, s. 3; *Absurd — jedyne prawdziwe doniesienie o rzeczywistości*. W: *Tango Oberiu*. 1928. W: *Progr. Teatru Rozrywki*. Chorz. 1997, s. 3–5; W: *Historia literatury rosyjskiej XX wieku*. Red. A. Drawicz. Wwa 1997, s. 231–233, 327–413; *Kim jest Jewgienij Riejn?* „Opcje” 1997, nr 3; [Rec.: F. Apanowicz: „Nowa proza” Wałama Szalamowa. *Problemy wypowiedzi artystycznej*. Gd. 1996]. „Przegl. Rusycystyczny” 1997, nr 1–2; *Między użytecznością a egzystencją („Korzeń życia” Michaila Priszwina)*. „Przegl. Rusycystyczny” 1997, nr 3–4; *Andrzej Drawicz (1932–1997)*. „Przegl. Rusycystyczny” 1997, nr 3–4; *Izaak Babel — kuglarz i mędrzec*. W: I. Babel: *Zmierzch*. W: *Progr. Teatru Zagl. Sosn*. 1997, s. 7–9; *O polskich tłumaczeniach „Doktora Żywego” B. Pasternaka*. W: *Literatury i języki Słowian Wschodnich. Stan obecny i tendencje rozwojowe*. T. 1. Red. B. Kodzis, S. Kochman, I. Danecka. Opole 1997, s. 213–219; *Brodski i Szymborska — czas, miłość, twórczość*. „Arkusz” 1998, nr 3; *The Editor in Translation and his Intratextual Role*. W: *Forum*. Vol. 1: *Comparative and Translation Studies*. Red. ..., W. Osadnik. Kat.–Edmonton 1998, s. 85–90, wersje odmienne w: „Translatologická Žatva — priloha ToP (tlomočeni — překlad)”

[Praha] 1997/38, p. IX–XII; *Redaktor w przekładzie i jego rola wewnątrztekstowa*. W: *Aktualne kierunki traduktologii polskiej. Materiały konferencji przekładoznawczej*. Red. P. Plusa. Częstoch. 1999, s. 15–21; *Insane, Mad, Crazy... About the Functions of Insanity in Literature on the Basis of Works by G. Kanovich, L. Fuks, P. Schneider and J. Krzysztוף*. W: *Forum*. Vol. 1: *Comparative and Translation Studies*. Red. ..., W. Osadnik. Kat.–Edmonton 1998, s. 51–58; *Polskie i rosyjskie reakcje na realizm socjalistyczny (Priszwini i Andrzejewski)*. W: *Słowiańszczyzna Wschodnia: twórczość artystyczna i doświadczenia zbiorowe*. Red. A. Ksenicz. Ziel. Góra 1998, s. 127–132; [Rec.: G. Bobilewicz: *Wzobraznienia poetycka: Wiaczesław Iwanow w kręgu sztuk*. Wwa 1995]. „Canadian Slavonic Papers” 1997, vol. XXIX, nr 1–2; *Kritická recepcia a preklad ruskej literatúry v Poľsku v povojnovom období*. „Slovak Review”. Vol. VII. 1998, nr 1; *Koniec przepięknej epoki? Josif Brodski i problematyka schyłku wieku*. W: *Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze*. T. 19: *Schylek wieku*. Red. B. Stempczyńska. Kat. 1998, s. 79–91; *Humanism as Anti-Humanism. East European Ideological Experience*. In: *Humanism and the Good Life. Proceedings of the Fifteenth Congress of the World Federation of Humanists*. Ed. P. Horwath. NY 1998, s. 195–203; *Мур поэма* [Rec.: J. Szymak-Reiferowa: *Czytając Brodskiego*. Kr. 1998]. «Литературные вести» 1998, nr 32; *Ideology, Aesthetics, Literary History: Socialist Realism and its Others*. Frankfurt–Berlin–Bern–Bruxelles–New York–Wien 1999, s. 144; *O pożytkach*

braku naukowości (twórczość naukowa Andrzeja Drawicza i rozumienie prawdy w humanistyce. W: *Rosyjskie ślady Andrzeja Drawicza*. Red. A. Wieczorek. Opole 1999, s. 51–57; *Ornamentalizm, socrealizm, pieriestrojka i inne... (Profesora Stanisława Poręby zdążanie do syntezy)*. W: *Od symbolizmu do postmodernizmu. Szkice o literaturze rosyjskiej*. Red. ..., B. Stempczyńska, Kat. 1999, s. 5–8; *Poezja polska w przekładach Josifa Brodskiego — I*. W: *Od symbolizmu do postmodernizmu. Szkice o literaturze rosyjskiej*. Red. ..., B. Stempczyńska, Kat. 1999, s. 131–152; [Rec.: J. Szymak-Reiferowa: *Czytając Brodskiego*. Kr. 1998]. „Canadian Slavonic Papers” 2000, vol. XLI, nr 2; *Бродский как критик и переводчик Милоша*. „Russian Literature” [Amsterdam] XLVII (2000); *Realizm socjalistyczny w polskiej refleksji naukowej (przegląd)*. W: *50 lat polskiej rusycystyki literaturoznawczej*. Red. ..., B. Stempczyńska. Kat. 2000; *Brodsky and Szymborska — A Few Analogies*. „Canadian Slavonic Papers” 1999, vol. XLI, nr 3–4; „Landschaft zmiast horyzontu...”: o motywach dwunastej części „Post aetatem nostram”. W: *Brodski w analizach i interpretacjach*. Red. ..., J. Madloch. Kat. 2000., s. 81–96; *Piewca zmierzchu czy nauczyciel życia?* W: A. Czechow: *Trzy siostry*. Progr. Teatru Zagl. Sosn. 2001, s. 2–4; *Носиф Бродский и вопросы перевоговедения*. W: *Строитель чудотворный*. *Szkice o literaturze rosyjskiej dedykowane Jadwidze Szymak-Reiferowej i Władysławowi Piotrowskiemu*. Red. H. Waszkielewicz, J. Świeży. Kr. 2001, s. 33–38; *Русская литература*

в послевоенной Польше. W: *Дар служить наци. Науковий збірник на пошадгу доктора историчних наук, професора Володимира Загородного*. Ужгород: Патент 2001, s. 242–255; *Motyw śmierci we wczesnych opowiadaniach Anatolija Kima (z historycznoliteracką hipotezą na pierwszym planie)*. W: *Literatura rosyjska w kontekstach międzykulturowych*. Red. J. Lukszyn i in. Wwa 2001, s. 93–104.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Wybór tekstów specjalistycznych do ćwiczeń praktycznych z języka rosyjskiego (językoznawstwo i nauka o literaturze). Dla studentów IV i V roku filologii rosyjskiej*. Kat. 1982.
2. *Przekład artystyczny. T. 1: Problemy teorii i krytyki*. Kat. 1991.
3. *Przekład artystyczny. T. 2: Zagadnienia serii translatorskich*. Kat. 1991.
4. *Przekład artystyczny. T. 3: Tłumaczenia literatury polskiej na języki obce*. Kat. 1992.
5. *Przekład artystyczny. T. 4: Różewicz tłumaczony na języki obce*. Kat. 1992.
6. *Ruscystyczne Studia Literaturoznawcze. T. 17: Uniwersalizm w literaturze rosyjskiej*. Kat. 1992.
7. *Sosnowiec. Problemy socjologii, ekologii historii i kultury*. Kat. 1992.
8. *O Brodskim. Studia — szkice — refleksje*. Kat. 1993.
9. *Przekład artystyczny. T. 5: Strategie translatorskie*. Kat. 1993.
10. *Topika erotyczna w przekładzie*. Kat. 1994.
11. *Sylwetki współczesnych pisarzy rosyjskich*. Red. ..., L. Rożek. Kat. 1994.
12. *Czas wielkiego przełomu. Studia o literaturze rosyjskiej XX wieku*. Red. ..., A. Skotnicka-Maj. Kat. 1995.
13. *Klasycyzm i awangardowość w przekładzie*. Kat. 1995, s. 156.
14. *Obyczajowość a przekład*. Kat. 1996.
15. *Pisarze nowi, zapomniani i odkrywani na nowo*. Red. ..., A. Skotnicka-Maj. Kat. 1996.
16. *Polityka a przekład*. Kat. 1996, s. 212.
17. *Komizm a przekład*. Kat. 1997.
18. *Forum. Vol. 1: Comparative and Translation Studies*. Red. ..., W. Osadnik. Kat.—Edmonton 1998.
19. *Przekład artystyczny a współczesne teorie translatologiczne*. Kat. 1998.
20. *Forum. Vol. 2: Studies in Popular Culture and Film*. Red. ..., W. Osadnik. Kat.—Edmonton 1999.

21. *From Kievan Prayers to Avantgarde. Papers in Comparative Literature*. Red. ..., W. Osadnik. Wwa 1999.

22. *Od symbolizmu do postmodernizmu. Szkice o literaturze rosyjskiej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Porębie z okazji Jego jubileuszu*. Red. ..., B. Stempczyńska. Kat. 1999.

23. *50 lat polskiej rusycystyki literaturoznawczej*. Red. ..., B. Stempczyńska. Kat. 2000.

24. *Brodski w analizach i interpretacjach*. Red. ..., J. Madloch. Kat. 2000.

25. *Przekładoznawstwo a komparatystyka literacka*. Red. ..., K. Żemła. Kat. 2000.

26. *Przekład w historii literatury*. Red. ..., K. Żemła. Kat. 2001.

PRZEKŁADY

1. G. Danilewski: *Księżniczka Tarakanowa. Powieść historyczna*. Kat. 1987.

2. A. Woronski: *Oko cyklony i inne utwory*. Posł. G. Porębina. Kat. 1988.

3. Bion. *Wybór radzieckich opowiadań fantastyczno-naukowych*. Wyb. ... Kat. 1988.

4. N. Rubcow: *Wiersze*. Wyb. i przeł. ... Przedm. ..., M. Kisiel. Kat. 1992.

5. I. Erenburg: *W różowym domku*. Wyb., przeł. i przedm. opatrzył ... Kat. 1992.

6. J. Riejn: *Diamenty są wieczne. Wiersze i poematy*. Wyb., przeł. i posł. opatrzył ... Kr. 1997.

7. B. Uspienski: *Poetyka kompozycji. Struktura tekstu artystycznego i typologia form kompozycji*. Przeł. ... Kat. 1997.

8. N. Gieworkian, N. Timakowa, A. Kolesnikow: *Po raz pierwszy Putin*. Kat. 2000.

9. J. Drużnikow: *Tango z prezydentem i inne mikropowieści*. Kat. 2001.

Na łamach czasopism i w tomach zbiorowych: A. Buczys: *Tajemnica oryginalności (o współczesnej prozie litewskiej)*. „Lit. Radz.” 1982, nr 4; D. Błagoj: *Poezja w zmieniającym się świecie*. „Lit. Radz.” 1982, nr 7; M. Czaklais: *Jak śpią dzieci*. „Lit. Radz.” 1982, nr 11; M. Dudin: „Kobieto, mam już pewne doświadczenie...”; „Kolejny nasz towarzysz broni...”; *Kołysanka mojej matki*. „Lit. Radz.” 1982, nr 10; A. Czakowski: *W trzydzieści lat później*. „Lit. Radz.” 1982, nr 11; J. Jewtuszenko: *Testament Simonowa*. „Lit. Radz.” 1982, nr 11; R. Roźdiestwienski: „Lody topnieją...” „Lit. Radz.” 1982, nr 11; J. Nosow: *Warka*. „Lit. Radz.” 1982, nr 12; S. Załygin: *Pilot pierwszej klasy Kulikow*. „Lit. Radz.” 1982, nr 12; V. Żiliniskajte: *Pryncypialna korespondencja; Rękopis*. „Lit. Radz.” 1982, nr 8; T. Kaipbiergienow: *Droga do Rosji*. „Lit. Radz.” 1983, nr 9; A. Wozniesiński: *Mam czternaście lat*. [Współaut. G. Porębina]. „Lit. Radz.” 1983, nr 9; A. Wozniesiński: *O [fragment]*. „Nurt” 1983, nr 11; A. Wozniesiński: *Requiem optymistyczne*. Tamże; E. Guriecka: [Rec.:] Wasil

- Bykau: *Znak nieszczęścia*. „Lit. Radz.” 1984, nr 7; N. Dumbadze: *Niewdzięcznik*. „Lit. Radz.” 1984, nr 8; W. Potanin: *Iraklij*. „Lit. Radz.” 1984, nr 8; *Kto jest najsilniejszy? Baśń balkarska*. Kat. 1985, s. 14; *Trzej bracia. Baśń kazachska*. Kat. 1985, s. 14; B. Jekimow: *Jezioro Derbeń; Noc uzdrowień*. „Lit. Radz.” 1985, nr 8; A. Tarkowski: „*Gdybym jak dawniej...*”; „*I śniło mi się to...*”; *To samo przed laty czterdziestu*. „Nurt” 1985, nr 11; W. Rasputin: *Pożar*. „Lit. Radz.” 1986, nr 7; L. Kogan: *Publiczność teatralna*. W: *W kręgu socjologii teatru na świecie*. Wyb. i opr. T. Pyzik, E. Udalska. Wr. 1987, s. 269–280; G. Suworowa: *Kształtowanie się nowej nauki*. W: *W kręgu socjologii teatru na świecie...*, s. 87–98; N. Rubcow: *Poranek utraty* [także nota]. „Gl. Wielkop.” 1987, nr 7–8; J. Łotman: *Biografia literacka w kontekście historii kultury. (Z zagadnień typologicznych relacji pomiędzy tekstem a osobowością autora)*. „Kwartal” 1988, nr 5–6; N. Gorbaniewska: *Telefon Paryż–Nowy Jork. Rozm. z Josifem Brodskim*. W: *Divertimento sztokholmskie. Rozm. z Josifem Brodskim*. Zebr. i do druku podał J. Illg. Wwa 1988, s. 11–13; G. Ajgi: *Bez nazwy; Droga; Odjazd; Śmierć*. „Tak i Nie” 1988, nr 22; A. Tarkowski: *Donka; Szlifierze*. „Tak i Nie” 1988, nr 7; J. Nikitin: *Olbrzymy* [baśń]. „Tak i Nie” 1988, nr 29; N. Rubcow: „*Będę skał przez szczyty drzemiącej ojczyzny...*”; *Wologda. Pejzaż z przedmieścia; Wspomnienie*. „Tak i Nie” 1988, nr 7; N. Rubcow: *Staruszek; Nieznany; W drodze; W głuszy*. „Życie Lit.” 1988, nr 2; W. Wysocki: *Powieść o dziewczynkach*. „Tak i Nie” 1988, nr 11; nr 12; nr 13; „Życie Lit.” 1988, nr 19; N. Rubcow: „*Co by nie gadać, jesień na całego...*” *Bezsensowność*; „*Umrę w nocy na Trzech Króli...*”; „*Chłonąc w płuca ostry wietrzyk...*”. „Tak i Nie” 1989, nr 3; A. Tarkowski: *Z notatnika*. „Twórczość” 1990, nr 10; J. Brodski: *Dla dzieci w wieku szkolnym*. W: J. Brodski: *Poezje*. Wyb. dok. ... Kat. 1993, s. 19; J. Brodski: „*Nie słyszę, co mi mówisz...*” „Opcje” 1993, nr 2; E. Limonow: *Kiedy poeci byli znacznie młodszy*. „FA-art” 1993, nr 4; L. Tolstoj: *O Szekspirze i dramacie* [współaut.: W. Mucha]; W. Bieliński: *Podział poezji na rodzaje i gatunki*; A. Bielyj: *Teatr i dramat współczesny*. W: *O dramacie*. T. 2. Red. E. Udalska. Wwa 1994; B. Okudźawa: *Przygody tajnego baptysty; Podróż w pamięci*; „*Nie śpiewam już pieśni...*”; „*Nie mogę wciąż uwierzyć...*”; *Herbatka na Arbacie*. „Opcje” 1994, nr 3; J. Riejn: *Murawiowo*. „NaGłos” 1994, nr 14; J. Brodski: „*Holandia to jest płaski kraj...*”. „2B” [Chicago], nr 5–6, 1995; J. Brodski: *Jalcie poświęcam*. „Opcje” 1996, nr 1; J. Brodski: „*Poza ogrzewaniem w każdym domu...*” [tu: *Postscriptum tłum.*]. „2B” [Chicago] 1996, nr 9–10; B. Uspienski: *Zagadnienie języka syryjskiego w piśmiennictwie słowiańskim: Dlaczego diabeł może mówić po syryjsku?* W: *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Red. I. Opacki, A. Wilkoń, J. Żurawska. Kat. 1997, s. 224–229; J. Brodski: „*Szelest liści z załków wydobył...*” „Opcje” 1997, nr 1 [toż: „Gaz. Wyb.” 28 stycznia 1997, także „Panorama” (Edmonton) 1996, vol. 4, nr 11]; J. Brodski: „*Dni prują wolno szmatkę...*” [zob. „Gaz. Uniw.” 1997, nr 41]; *Gdy odgrodziłem się od ludzi...*; „*Ci, co nie umierają...*” „Opcje” 1997, nr 1; W. Ufland: *Jeden z fragmentów historii kultury Petersburga. O pewnych cechach niezależnej*

poezji Petersburga lat 1950–1960 w oparciu o własne doświadczenie. „Opcje” 1997, nr 1; J. Riejn: *Diamenty są wieczne.* „NaGłos” 1997; J. Riejn: *A ona weszła cicho w ciemnej sukni...* „Arkusz” 1997, nr 3; J. Riejn: *Delta.* „Opcje” 1997, nr 3; J. Riejn: *Jim.* W: *Spotkanie poetów Wschodu i Zachodu.* Kr. 1997, s. 75–76; W: I. Babel: *Zmierzch* [tu: fragm. listów I. Babla do T. Iwanowej]. W: *Progr. Teatru Zagl. Sosn.* 1997, s. 14–16; M. Czernienko: *Śląska tradycja ludowa w twórczości Kazimierza Kutza: widziane z Rosji.* W: *Kut-*

zowisko. O twórczości filmowej, teatralnej i telewizyjnej Kazimierza Kutza. Red. A. Gwóźdź. Kat. 2000, s. 98–126; J. Drużnikow: *Tango z prezydentem i inne mikropowieści.* Kat. 2001, s. 464.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Przekład „na drugim planie”.* Z ... rozm. M. Kisiel. „Śląsk” 2002, nr 5.

Paweł Majerski

G

GOLONKA Jacek **1957**

Poeta, autor wierszy i programów dla dzieci, animator kultury.

Urodzony 12 grudnia 1957 w Młynem pod Limanową. Od 1961 mieszka w Będzinie. Absolwent II Liceum Ogólnokształcącego im. St. Wyspiańskiego w Będzinie. 1976–1986 pracownik fizyczny w Hucie Będzin. 1984 debiutował w tygodniku „Tak i Nie” wierszem *Początek*, równolegle publikacja cyklu *Moje zwierzątka* w radomskim biuletynie kulturalnym „Kontakt”. 1986–2001 kierownik klubu „Tęcza” Spółdzielni Mieszkaniowej „Współnota” w Będzinie. Współinicjator utworzonego w klubie ośrodka kuratorskiego, mającego na celu opiekę nad dziećmi z rodzin ubogich i patologicznych. Od czerwca 2001 instruktor ds. społeczno-kulturalnych klubu

„Rytm”, działającego przy Spółdzielni. Opiekuje się młodymi twórcami, m.in. funkcjonującą przy klubie grupą poetycką Future. Utworzył publikował m.in. w „Tak i Nie”, „Radarze”, „Tygodniku Kulturalnym”, „Poezji”, „Wyrazach”, w prasie regionalnej i studenckiej. Stale współpracuje z redakcją „Aktualności Będzińskich”, zamieszczając artykuły dotyczące poezji, konkursów literackich, a także swoje utwory. Prezentuje tam również twórczość początkujących poetów. Współorganizator i członek jury w wielu konkursach na utwory poetyckie i przedstawienia teatralne, organizowanych przez klub „Tęcza” (później „Rytm”), będziński Ośrodek Kultury, Wydział Kultury Urzędu Miejskiego oraz Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Będzinie (m.in. cyklicznie organizowane konkursy „Zagłębiowski Pegaz”, rejonowe konkursy literackie „Młody mistrz pióra”, konkursy poetyckie „Twórczość ze szkolnej ławy”). 1992 juror Międzynarodowego Festiwalu Fantastyki i Sensacji, zorganizowanego w Będzinie. Inicjator i współorganizator spotkań autorskich oraz imprez integrujących środowisko artystyczne Będzina. Członek komitetu założycielskiego Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego. Współpracuje z Te-

atrem Dzieci Zagłębia jako współorganizator imprez dla dzieci. 1997 otrzymał dyplom i tytuł honorowego członka Towarzystwa Kultury Teatralnej w Będzinie. Od kilku lat jest autorem wierszy dla dzieci i programów dziecięcych wykonywanych przez Leona Truskawkę (L. Izdebski z Katowic) oraz tekstów piosenek z muzyką W. Ciechanowicza, T. Sowcy, W. Grzesika. Od 1996 zajmuje się sztuką plastyczną („poetyckie wydzieranki” z gazet i czasopism wystawiał w Będzinie i Katowicach-Ligocie). Laureat konkursów, otrzymał m.in.: II nagrodę w II Konkursie im. St. Grochowiaka w Radomiu za cykl *Moje zwierzaki* (1981), II nagrodę w konkursie poetyckim z okazji 40-lecia PRL „Ja i Poezja” za wiersz *Początek* (1984), „Stalowe Pióro” „Dziennika Zachodniego” w konkursie na wiersz o Katowicach (za utwór *W Katowicach, których wciąż nie rozumiem*, 1985), wyróżnienie w XVI Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. J. Śpiewaka w Świdwinie (1985), III nagrodę i nagrodę publiczności w Turnieju Jednego Wiersza w ramach Mysłowickiego Tygodnia Poezji (1986), I nagrodę w I Ogólnopolskim Konkursie Literackim im. R. Wojaczka w Katowicach (1987), wyróżnienie w Turnieju Jednego Wiersza w ramach Mysłowickiego Tygodnia Poezji (1987), III nagrodę w IX Konkursie Literackim im. M. Hłaski w Chorzowie (2000), III nagrodę w I Edycji Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. H. Snopkiewicza w Zawierciu (2001). 1998 otrzymał Nagrodę Prezydenta m. Będzina za szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury i wkład w kulturalny rozwój miasta, a w 2002 nagrodę Zarządu Miasta i Rady Miejskiej w Będzinie za twórczość artystyczną oraz upowszechnianie i ochronę kultury. W 1993 nazwisko poety zostało uwzględnione w światowym wykazie autorów *International Biographical Centre*.

twórczość artystyczną oraz upowszechnianie i ochronę kultury. W 1993 nazwisko poety zostało uwzględnione w światowym wykazie autorów *International Biographical Centre*.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Światłoczuły*. [Wiersze]. Kat.: ZLP Oddz. w Kat. 1991, *Bibl. ŚFL*.

2. *Gwiazdkowy prezent*. [Dla dzieci]. Sosn.: STAPIS 1991.

3. *Kłęcząc na kalendarzu*. [Wiersze]. Kat.: Śląsk 1991.

4. *Inne milczenie*. [Wiersze]. Będzin: Wyd. Kult. UM 1996.

5. *Pismo węzełkowe*. [Wiersze]. Będzin: Wyd. Kult. UM 1998.

Teksty w antologiach i almanachach: *II Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. S. Grochowiaka*. Wstęp M. Grześczak. Radom: WDK 1983; *Almanach poezji*. Dąbrowa Górń.: PKZ 1984; *Wiersze. I Ogólnopolski Konkurs Literacki im. R. Wojaczka*. [Wybór:] M. M. Szczawiński. Kat.: ZW ZSMP 1987; *Śląski almanach poetycki*. Red. F. Netz, M. M. Szczawiński. Wstęp T. Kijonka. Kat.: Śląsk 1989.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Ślady*. [Antologia wierszy]. Wyb. i oprac. ... [Wstęp:] ... Będzin: Wyd. Kult. UM 1993.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Być poetą... Rozmawiamy z ... – laureatem konkursu „Ja i Poezja”*. [Rozm.] A. Nowak. „Wiad. Zagł.” 1984, nr 27; „*Odwrócić porządek świata...*”. Rozmowa z ..., autorem tomiku „*Pismo węzłkowe*”. [Rozm.] R. Szenk. „Wiad. Zagł.” 1998, nr 27.

KRUK [J. Górzański]: *Co kogo boli*. „Radar” 1986, nr 11; A. Pierchalska-Wieczorek: *Pan Jacek i dzieci*. „AB” 1992, nr 5; M. Halaś: *Poetyckie wydzieranki*. „Tryb. Śl.” 1998, nr 192; AGB: *Będzińscy artyści razem*. „Tryb. Śl. – Dzień” 2000, nr 207; Ł. Podlejski: *Biblioteczne spotkania z poezją*. „Wiad. Zagł.” 2001 nr 10; Tenże: *Jedyny wiersz po raz dziesiąty*. „Wiad. Zagł.” 2001, nr 28.

Małgorzata Toczowska

GONDEK Elżbieta 1947

Lituroznawca, bibliolog.

Urodzona 29 września 1947 w Sosnowcu. 1954–1961 Szkoła Ćwiczeń przy Liceum Pedagogicznym, 1961–1966 Liceum Pedagogiczne w Sosnowcu. Studiowała filologię polską zaocznie w Studium Nauczycielskim w Cieszynie (1967–1969) i wieczorowo na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (1969–1974). Pod kierunkiem dr Janiny Saratowicz-Stolarzewiczowej napisała pracę magisterską *Monografia „Katolika” 1890–1894*. Pracę zawodową rozpoczęła jako nauczycielka

w szkołach podstawowych w Brzeziu nad Odrą koło Raciborza (1966–1967) w Sosnowcu (1967–1974). Od września 1974 pracownik UŚ: do 1992 w Pracowni do Badań nad Życiem Literackim Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, od 1 kwietnia 1991 w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. 1989 stopień naukowy doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy *Rola prasy Zagłębia Dąbrowskiego w kształtowaniu kultury literackiej regionu (1897–1918)*, napisanej pod kierunkiem doc. dra A. W. Jarosza. 1996 przystąpiła do kolokwium habilitacyjnego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego i w 1997 otrzymała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie bibliologii. 18 stycznia 2000 mianowana profesorem UŚ. Interesuje się zagadnieniami życia literackiego, historią książki oraz teorią i historią bibliografii. Od 1 listopada 1995 wicedyrektor do spraw dydaktycznych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ, 1 stycznia 2000 – 1 września 2002 prodziekan do spraw studiów zaocznych i wieczorowych na Wydziale Filologicznym UŚ. Od 2002 należy do Rady Programowej Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Dwukrotnie (1990, 1997) odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Prasa i literatura w Zagłębiu Dąbrowskim 1897–1918*. Kat.: Wyd. UŚ 1992.

2. *Zagłębie Dąbrowskie do 1945 roku. Dydaktyczne materiały dokumentacyjne i bibliograficzne*. Kat.: Muz. Śl. [nakł. Sejmiku i Samorz. Woj. Kat.] 1992.

3. *Polska książka literacka na Śląsku pod panowaniem pruskim 1795–1863*. Kat.: Wyd. UŚ 1995 [1996].

4. *Bibliografia. Teoria i metodyka*. [Współaut. D. Pietruch-Reizes, A. Tokarska]. Red. Z. Żmigrodzki. Wwa: SBP 2000, *Nauka–Dydaktyka–Praktyka*.

5. *Rynek książki na Śląsku pod panowaniem pruskim w XIX wieku. Drukarnie, księgarnie, płatne wypożyczalnie książek*. Kat.: Wyd. UŚ 2001.

Studia i szkice: *Z przeszłości kultury i oświaty robotniczej Zagłębia Dąbrowskiego do 1939 r. (Zarys problematyki)*. [Współaut.: K. Puzio]. W: *Klasa robotnicza na Śląsku*. T. 5. Opole 1980, s. 287–299; *Zegadłowicz w Katowicach i w Sosnowcu*. [Współaut.: J. Grządziel]. W: *Studia o Zegadłowiczu*. Red. J. Paszek. Kat. 1982, s. 129–141; *Rozważania nad pojęciem kultury robotniczej. (Artykuł dyskusyjny)*. [Współaut.: K. Puzio]. „Zar. Śl.” 1983, z. 1–2; *Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego 1974–1982*. [Współaut.: T. Wilkoń]. W: *Studia bibliologiczne*. T. 1. Red. A. Jarosz. Kat. 1983, s. 110–121; *Rodzaje bibliografii – podział ze względu na kryteria doboru rejestrowanych wydawnictw*. [Współaut.: E. Ligenza-Salamon]. W: *Rodzaje bibliografii. Metodyka i technika ich opracowania*. Red. A. Jarosz, Z. Żmigrodzki. Wwa 1984, s. 13–22, 24; *Metodyka bibliograficzna. Jej rozwój i metody ogólne*. W: *Rodzaje bibliografii. Metodyka i technika ich opracowania*. Red. A. Jarosz, Z. Żmigrodzki. Wwa 1984, s. 41–49; *Działalność wydawnicza na*

Śląsku w latach 1801–1854 na podstawie Esreichera. W: *Z dziejów książki polskiej na Śląsku w I połowie XIX wieku. Różnice wstępne*. Red. A. Jarosz. Kat. 1988, s. 50–61; *Prasa Zagłębia Dąbrowskiego w latach 1901–1914 jako przykład wydawnictw lokalnych*. W: *Studia nad piśmiennictwem śląskim*. Red. A. Jarosz. Kat. 1988, s. 115–140; *Z dziejów poligrafii w Sosnowcu. Informacje o drukarniach założonych do 1918 roku*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 2: *Bibliofile – bibliotekarze – wydawcy*. Red. J. Paszek. Kat. 1988, s. 134–148; *Instytucje kulturalne Zagłębia Dąbrowskiego do 1914 roku*. „Zar. Śl.” 1989, z. 2; *Legalna prasa Zagłębia Dąbrowskiego w latach 1901–1914*. „Z. Zagl.” 1989, z. 2; *Literatura polska na Śląsku pruskim w latach 1795–1863*. W: *Metodologiczne aspekty historycznoliterackich badań śląskoznawczych*. Red. J. Malicki, E. Gondek. Kat. 1989, z. 32–44; *Zapotrzebowanie na książkę literacką w I połowie XIX wieku w świetle działalności śląskich oficyn wydawniczych*. W: *Śląskie miscellanea. Literatura – folklor*. T. 2. Red. J. Malicki, K. Heska-Kwaśniewicz. Wr. 1989, s. 32–44; *Związki Gustawa Morcinka z Zagłębiem Dąbrowskim*. „Zar. Śl.” 1989, z. 3–4; *Z dziejów poligrafii w Zagłębiu Dąbrowskim. O drukarniach założonych do 1918 roku w Będzinie, Dąbrowie Górniczej i Zawierciu*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 3. Red. A. Jarosz. Kat. 1990, s. 64–77; [hasła:] *Ćwierk Konstanty, Jermulowicz Stanisław, Monsiorski Wiktor, Płodowski Stanisław, Rychter Zygmunt, Rygier Leon, Warszawski Henryk, Warszawiński Alfons, Zamarajew Jan*. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. T. 1. Red. A.

- Jarosz. Sosn.-Kat. 1991; [hasła:] *Ćwierk Konstanty, Hahn Zygmunt, Rychter Zygmunt*. W: *Słownik krytyków i recenzentów teatralnych. (Hasła próbne)*. Z. 1. Red. E. Udalska. Wr. 1991, wersja zmien. w: *Słownik krytyków i recenzentów teatralnych*. Red. E. Udalska, J. Paszek. Kr. 1994; *Henryk Warszawski – gawędziarz dawnego Sosnowca*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 4. Red. A. Jarosz. Kat. 1991, s. 40–48; *Huszno Andrzej; Kraiński Wincenty*. W: *Materiały do księgi zyciorysów ludzi kultury Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 2. Red. A. Jarosz. Kat. 1992; *Kalendarze, gazety i czasopisma w Sosnowcu (do 1939 roku)*. „Rocz. Sosn.” 1992, s. 57–72; *Literatura polsko-śląska I połowy XIX wieku*. W: *Wszechnica Górnośląska*. T. 6: *Oblicza literackie Śląska*. Red. J. Malicki. Kat.-Opole-Ciesz. 1992, s. 42–52; *Polskie tradycje historycznoliterackie Wrocławia w XIX wieku*. W: *Książka polska na Śląsku w II połowie XIX wieku*. Red. M. Pawłowicz. Kat. 1992, s. 141–152; *Ruch wydawniczy w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1919–1939. Wybrane problemy*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 5. Red. A. Jarosz. Kat. 1992, s. 57–72; *Wincentego Kraińskiego konterfekt „prozą rymowaną”*. W: *Zapomniani. Z dziejów literatury polskiej na Śląsku*. Red. J. Malicki, G. Szewczyk. Kat. 1992, s. 66–78; *Dokumentacja dziejów prasy Zagłębia Dąbrowskiego okresu międzywojennego. (Wybrane problemy)*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 6. Red. Z. Żmigrodzki. Kat. 1993, s. 113–124; *Polska książka literacka na Śląsku pruskim 1795–1863. (Wybrane problemy metodologiczne)*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 7. Red. B. Zyska. Kat. 1993, s. 99–111; *Prasa i działalność wydawnicza Zagłębia Dąbrowskiego przed I wojną światową*. W: *Rozwój prowincji naszej. Życie społeczno-kulturalne ośrodków lokalnych ziem polskich w dobie powstaniowej (1864–1914)*. Red. M. Adamczyk, A. Notkowsk. Kiel.-Wwa 1993, s. 259–269; *Wincentego Kraińskiego koncepcja historii literatury polskiej*. W: *Śląskie miscellanea. Literatura – folklor*. T. 5. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, J. Malicki. Wwa 1993, s. 41–51; *Związki Józefa Lompy z polskim życiem literackim XIX wieku*. W: *Wszechnica Górnośląska*. T. 9: *Józef Lompa dla Śląska i dla Polski*. Red. J. Malicki. Kat.-Opole-Ciesz. 1993, s. 59–78; *Józef Lompa – epistolograf*. W: *Śląskie miscellanea. Literatura – folklor*. T. 6. Red. J. Malicki, K. Heska-Kwaśniewicz. Kr. 1994, s. 57–68; *Pytania o polską książkę literacką na Śląsku pruskim 1795–1863. Wybrane tezy do opisu*. „Rocz. Bibl.” 1995, z. 1–2; *Rozwój księgarstwa i drukarstwa na Śląsku pod panowaniem pruskim w latach 1802–1858*. W: *Śląskie miscellanea*. T. 8. Red. J. Malicki, K. Heska-Kwaśniewicz. Kat. 1995, s. 12–32; *Sieć wrocławskich księgarń i drukarni w latach 1802–1858 w publikowanych wykazach urzędowych*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 9. Red. B. Zyska. Kat. 1995, s. 149–163; *Inter arma cantant Musae*. Red. T. Fałęcki, B. Kulka. Częstoch. 1995–1996, s. 67–90; *Edycje książek literackich dla dzieci z pierwszej połowy XIX wieku, wydane w oficynach śląskich w granicach Prus*. W: *Młody czytelnik w świecie książki, biblioteki i informacji*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, I. Socha. Kat. 1996, s. 42–50; *Zakład oraz Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego 1974–1996*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 10. Red. I. Socha. Kat. 1997, s. 158–165; *Źródła informacji o regionie Śląska*. W: *Studia biblio-*

logiczne. T. 11. Red. I. Socha. Kat. 1998, s. 7–17; *Charakterystyka środowiska autorskiego na Śląsku pruskim w I połowie XIX wieku w świetle leksykonu Karla Gabriela Nowacka*. W: *Z dziejów książki i prasy na Śląsku w XIX i XX wieku*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz. Kat. 1999, s. 9–22; *Statystyka druków zwartych wydanych na Śląsku w granicach Prus w XIX wieku w kontekście danych o polskim ruchu wydawniczym (według Estreichera)*. W: *Obieg książki i pracy na Śląsku a wielokulturowość regionu*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz. Kat. 1999, s. 20–32; *Wydawnictwo „Śląsk” – historia i dorobek (1954–1991)*. W: *Książka na Śląsku w latach 1956–1989*. Red. M. Pawłowiczowa. Kat. 1999, s. 101–112; *Dochodzenie w sprawie genezy wrocławskiej edycji „Dziadów” Adama Mickiewicza z roku 1862 i 1864*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 12. Red. I. Socha. Kat. 2000, s. 129–143; *Papiernie na Śląsku pod panowaniem pruskim w XIX wieku*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 13. Red. I. Socha. Kat. 2001, s. 83–98.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Metodologiczne aspekty historycznoliterackich badań śląskoznawczych*. Red. ..., J. Malicki. Kat. 1989

2. J. Ratajewski: *Bibliotekoznawstwo czyli wiedza o bibliotece w różnych dawkach*. Red. ..., Z. Żmigrodzki. Wwa 2002.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

GRUSZKA-ZYCH Barbara 1960

Pseud.: Magdalena Fornalczyk, Barbara Szkoc.

Poetka, dziennikarka, krytyk literacki, reportażystka.

Urodzona 4 grudnia 1960 w Czeladzi. 1985 ukończyła filologię polską na Uniwersytecie Śląskim. Studiowała teologię w Wyższym Instytucie Kultury Religijnej przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. 1974 debiutowała reportażem na łamach „Świata Młodych”, 1977 debiut poetycki w „Na Przełaj”. W 1987 zestaw wierszy jej autorstwa został zakwalifikowany do druku w eliminacjach ogólnopolskiego konkursu na książkowy debiut poetycki (seria *Pokolenie, które wstępuje*). Wiersze, prozę oraz felietony drukowała w czasopiśmie: „Integracje”, „Studio”, „Mandragora”, „W Drodze”, „Przeglądzie Powszechnym”, „Gazecie Wyborczej”, „Tygodniku Powszechnym”, „Śląsku”, „Gościu Niedzielnym”, „Akcentie”, „Rzeczpospolitej”, „Przeglądzie Artystyczno-Literackim”. Pracuje w redakcji tygodnika „Gość Niedzielny”. Przeprowadziła wywiady m.in. z Cz. Miłoszem, E. Lipską, A. Zagajewskim, N. Gorbaniewską, J. Brodskim, J. St. Pasierbem, J. Twardowskim. 1997 I nagroda w konkursie *Zagłębiowska Wiosna Poetycka*; 1998 I nagroda w konkursie poezji religijnej *Wolność – Wieczność – Wielkość*; 1999 I nagroda w Konkursie Poetyckim im. H. Poświatowskiej oraz II nagroda w Konkursie im. Z. Herberta *O liść konwalii*. Za cykl reportaży o tematyce społecznej otrzymała tytuł „Przyjaciel Ubogich Dzieci Miasta Ka-

Paweł Majerski

towic", przyznany przez Dom Aniołów Stróżów w Katowicach. Od 1994 należy do Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, od 2001 do Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Napić się pierwszej wody*. [Wiersze]. Wwa: MAW 1989.

2. *Teren prywatny*. [Wiersze]. Kat. Videograf 1994.

3. *Nic się nie stało*. [Wiersze]. Kat.: TZ 1995, wyd. uzup. 1997.

4. *Pali się mój próg*. [Wiersze]. Kat.: Śląsk 1997.

5. *Zapinając kolczyki*. [Wiersze]. Kat.: Parol s.c. 2000.

Wiersze w antologiach i almanachach: *Antologia poezji sakralnej*. Red. H. Wolniak. Wr. 1988; *Powrót aniołów. Antologia wierszy poetów współczesnych*. Oprac. W. Niewęglowski. Wwa 2000; *Kochaj wierszem. Antologia wierszy o miłości*. Red. T. Jastrun. Wwa 2000; *Almanach Literacki „Werset”*. Red. A. Nowak, D. Szpek. Kat. 2000; *Antologia polskiego haiku*. Oprac. E. Tomaszewska. Wwa 2001.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Werset. Almanach literacki*. Kol. red.: ..., współpr. T. Czekanski [i in]. Kat.: WŚSD; Bier.: BOK 1997.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Wyrastałam w świecie ciszy*. Rozm. K. Prynda. „Wieczór” 1997, nr 129; *Kiedy przychodzi wiersz*. Rozm. W. Konopelska. „Echo Czel.” 1997, nr 6–8; *Unikajmy krzywiżny po łacinie*. Rozm. K. Zanussi. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2000, nr 271.

[Rec.: *Teren prywatny*.] „Przegl. Katol.” 1995, nr 22; M. Kisiel: *Intymność*. „Życie Górnośl.” 1994, nr 16; J. Szymik: *Jezus z Einsiedeln*. „Causa Nostra” 1994, nr 4; B. Widera: *Wciąż zdziwiona*. „Gość Niedz.” 1994, nr 34; A. Kurkiewicz: *Z księgarni*. „Tryb. Śl.” 1994, nr 234; J. Zaczekowska: *Teren prywatny*. „Dz. Śl.” 1994, nr 183; A. Skowron-Nalborczyk. „Mag. Lit.” 1995, nr 11. – [rec.: *Nic się nie stało*.] M. Kisiel: *Poetycki impresjonizm*. „W Drodze” 1997, nr 1, przedr. w tegoż: *Świadectwa, znaki. Głosy o poezji najnowszej*. Kat. 1998, s. 157–161; P. Majerski: *Jak kamień w ciszę...* „Śląsk” 1997, nr 3; K. Karwat: *Pochwała uczuć najprostszych*. „Dz. Zach.” 1996, nr 17; M. Kisiel: *Witryna nowości*. „Śląsk” 1995, nr 2; J. Sochoń: *Odetchnęłam, nie jestem poetką*. „Gość Niedz.” 1996, nr 1. – [rec.: *Pali się mój próg*.] T. Semik: *Czule wyznania*. „Dz. Zach.” 1997, nr 133; E. Dereń: *Poetka codzienności*. „Przegl. Kat.” [dod. „Tryb. Śl.”] 1997, nr 10; A. Balon: *Rozbity dzban*. „Gość Niedz.” [Kr.] 1997, nr 47; J. Sochoń: *Spokojny dar istnienia*. „Gość Niedz.” 1997, nr 40. – [rec.: *Zapinając kolczyki*.] M. Góra: *Im więcej znamy wierszy*. „Gość Niedz.” 2000, nr 50; T. Semik: *Poezja sama się spełnia*. „Dz. Zach.” 2000, nr

274; A. Dąb: *Lubi odwiedzać Miłosza*. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”]. 2000, nr 271.

Elżbieta Oleksiak

GUTKOWSKA Barbara

Nazwisko rodowe: Relcher

1957

Historyk literatury.

Urodzona 5 września 1957 w Jaworznie. Absolwentka I Liceum Ogólnokształcącego w Jaworznie. 1980 ukończyła studia polonistyczne na Uniwersytecie Śląskim. 1992 doktoryzowała się, broniąc dysertacji *Proza powieściowa Stanisława Dygata*. Od 1980 pracuje na UŚ: 1980–1983 filolog w Zakładzie Filologii Germańskiej, od 1983 (jako asystent, starszy asystent i adiunkt) w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Powieści Stanisława Dygata. W czasie i przestrzeni życia i marzenia*. Kat.: GTL 1996.

2. *O „Tangu” i „Emigrantach” Sławomira Mrożka*. Kat.: Książnica 1998.

Rozprawy w tomach zbiorowych: *Jerzego Niemojowskiego heroika narodowa*. [s. 15–24]; *Prolegomena do „Wyszywanych orłami” Jerzego Niemojowskiego*. [s. 25–39]. W: *Poezja i nostalgia. Studia i szkice o literaturze*

polskiej na obczyźnie. Red. W. Wójcik. Kat. 1987; *Stanisław Dygat wobec tradycji*. W: *Tradycja i nowatorstwo w prozie polskiej po roku 1945. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej w Opolu – grudzień 1985*. Red. A. Pryszczerwaska-Kozolubowa. Opole 1988, s. 93–107; *Poetyka i problematyka „Przeźroczy” Marii Kuncewiczowej*. W: *W stronę Kuncewiczowej... Studia i szkice*. Red. W. Wójcik. Kat. 1988, s. 59–75; *Stanisława Dygata gra z konwencjami. O „Salonie warszawskim 1944”*. W: *Małe formy prozatorskie. Analizy, interpretacje, przeglądy*. Red. W. Wójcik. Kat. 1990, s. 32–45; *Sprawa polska w „Anicie” Jerzego Niemojowskiego*. W: *W pejzażu ojczyzny i obczyzny. Studia i szkice literackie o literaturze polskiej XX wieku*. Red. W. Wójcik. Kat. 1991, s. 70–87; *Epoka strachu w „Pamiętniku” Pawła Jasienicy (Lecha Beynara)*. W: *Dziennik, pamiętnik, notatnik literacki. Studia i szkice o piśmiennictwie polskim XX wieku*. Red. W. Wójcik. Kat. 1991, s. 72–85; *Jerzego Andrzejewskiego „Gra z cieniem”*. Tamże, s. 42–57; *„Dzień skrzydlaty” Bolesława Leśmiana*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współud. E. Tutaj. Kat. 1994, s. 9–20; *O starości według Świątopelka Karpińskiego*. W: *Starość. Wybór Materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej*. Red. A. Nawarecki, A. Dziadek. Kat. 1995, s. 76–82; *„Że życie a sztuka to co innego – z szacunkiem”*. O „Wspólnym pokoju” Zbigniewa Uniłowskiego. W: *Między Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku*. Red. W. Wójcik, ... Kat. 1995, s. 39–55; *Mitologie Dygata*. W: *Mity, stereo-*

typy, konwencje. *Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. ..., M. Kisiel, E. Tutaj. Kat. 1995, s. 142–158; *Polski Faust w latach przełomu. O „Dzienniku 1955–1960”* Mieczysława Jastruna. W: *Przełomy: 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik, M. Kisiel. Kat. 1996, s. 117–144; „*Przełom*” 1956 roku w *Dzienniku Witolda Gombrowicza, czyli „Nie chcę być falą, która uderza o skałę, chcę być (w Dzienniku) wodą, która sączy się, przecieka...”*. W: *Październik’96. Odwilż i przełom w życiu literackim i kulturalnym Polski. (Materiały Ogólnopolskiej Sesji Naukowej Rzeszów 23–25 września 1996 roku)*. Red. A. Kulawik. Kr. 1996, s. 107–122; *Cienisty erotyzm. O „Niedzieli” Bolesława Leśmiana. W: Poezje Bolesława Leśmiana. Interpretacje*. Red. B. Stelmaszczyk, T. Cieślak. Kr. 2000, s. 45–62; *Pochwała „dodatku x” w poezji Bolesława Leśmiana*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. W.

Wójcik, przy współudz. D. Opackiej-Walasek. Kat. 2000, s. 9–19.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. ..., M. Kisiel, E. Tutaj. Kat.: „FA-art” 1995.

2. *Między Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku*. Red. W. Wójcik, przy współudz. ... Kat.: Wyd. UŚ 1995.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

M. Kisiel; *Mitologie Dygata* [rec.: *Powieści Stanisława Dygata...*]. „Śląsk” 1997, nr 9. – E. Ogłóza; *Czytamy Mrożka* [rec.: *O „Tangu” i „Emigrantach”...*]. „Śląsk” 1999, nr 2.

Paweł Majerski

J

JAROSZ Adam Władysław
1928

Historyk literatury polskiej i piśmiennictwa śląskiego, bibliograf, biografista.

Urodzony 25 maja 1928 w Tarnowie. Syn Stanisława i Antoniny z Lazarowiczów. Od wczesnej młodości mieszkał w Krakowie. Świadcstwo dojrzałości otrzymał w czerwcu 1947, we wrześniu 1949 uzyskał świadectwo egzaminu uzupełniającego równoznaczne ze świadectwem dojrzałości humanistycznego liceum ogólnokształcącego. W październiku 1947 wpisał się na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był uczniem J. Kleinera, S. Pigionia, R. Ingardena, Z. Klemensiewicza, K. Wyki. 1952–1954 pracował w Redakcji Wydania Narodowego Działu Adama Mickiewicza. 1953–1963 pracował w niepełnym wymiarze godzin w Krakow-

skiej Pracowni Leksykograficznej IBL. 1956–1962 starszy asystent na UJ. W 1962 związał się z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Katowicach. 1967 doktorat dotyczący tekstu *Officina ferraria abo huta i warstat z kuźniami szlachetnego dzieła żelaznego*. Po doktoracie otrzymał stanowisko adiunkta w Katedrze Historii Literatury Polskiej. Od 1968, gdy powstał Uniwersytet Śląski, adiunkt w katedrze Historii Literatury, a następnie w Instytucie Filologii Polskiej. 1 lutego 1971 powołany przez ministra oświaty i szkolnictwa wyższego na stanowisko docenta etatowego UŚ z przydziałem do Zakładu Literatury Staropolskiej i Oświeceniowej. Prowadził wykłady dla studentów polonistyki z literatury staropolskiej oraz seminaria magisterskie. 1962–1973 łączył obowiązki dydaktyczne z kierowaniem działem wydawnictw i funkcją sekretarza Komitetu Redakcyjnego najpierw w WSP, potem na UŚ. Jego zainteresowania skupiały się wokół problematyki staropolskiej i regionalnej śląskiej. Zajmował się m.in. nazewnictwem śląskim. Badał twórczość regionalnych pisarzy śląskich, współpracując z redakcją *Polskiego Słownika Biograficznego* i *Śląskiego Słownika Biograficznego*. W 1974 uruchomiono studia bibliotekoznawcze o profilu

humanistycznym, przydzielając mu funkcję organizatora kierunku i kierownika Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Doprowadził do powołania w 1991 Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ. W 1983 jako redaktor zapoczątkował publikację *Studiów bibliologicznych*. Od 1968 należy do Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie. 1978–1990 i od 1996 członek Komisji Oddziału PAN w Katowicach. 1970–1981 wiceprzewodniczący, później przewodniczący Zarządu Uczelnianego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Od 1976 przewodniczący Podkomisji dla Bibliotekarzy-Nauczycieli Państwowej Komisji Egzaminów Kwalifikacyjnych przy Instytucie Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Katowicach. Od 1977 uczestniczył w pracach zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także w Zespole Kierunkowym dla Bibliotekoznawstwa Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich (1979–1993). Był członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych (1986–1987). 1964–1965 współpracował z Biblioteką Główną Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie przy opracowaniu bibliografii W. Roździeńskiego (pod kierunkiem W. Piaseckiego). 1967–1968 współdziałał z Głównym Instytutem Górnicztwa w Katowicach przy opracowaniu *Słownika górniczego*. 1969–1971 senior budowy i adaptacji budynku dla Biblioteki Głównej UŚ. Redaktor tomu *Nowe roździeńsciana. Studia o Walentym Roździeńskim i jego dziele „Officina ferraria”*, który uzyskał wyróżnie-

nie w dziedzinie nauk humanistycznych na konkursie naukowym w Śląskim Instytucie Naukowym w Katowicach (1987). Przez kilka lat kierował badaniami nad życiem literackim na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. 1991–1993 wicedyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz kierownik Zakładu Nauk Pomocniczych Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. W 1993 przeszedł na emeryturę. 1956 otrzymał od Ogólnopolskiego Komitetu Obchodu Roku Mickiewiczowskiego pamiątkowy Medal Mickiewiczowski za działalność redakcyjną przy publikacji dzieł A. Mickiewicza. Otrzymał złotą odznaką „Zasłużonego dla Województwa Katowickiego” (1971), srebrną i złotą odznakę „Za Zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego” (1978, 1987). W 1987 odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Otrzymał nagrodę III stopnia ministra nauki (1977), nagrody II stopnia rektora Uniwersytetu Śląskiego (1977, 1985) oraz dyplom uznania Ministerstwa Kultury i Sztuki (1976). Laureat Nagrody Artystycznej m. Sosnowca za osiągnięcia w dziedzinie biografistyki zagłębiowskiej (1996). Od 1952 należy do Związku Nauczycielstwa Polskiego. Członek Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Polskiego Towarzystwa Czytelniczego w Warszawie, Towarzystwa Bibliologicznego Oddział w Katowicach. Uhonorowany tomem *Studiów bibliologicznych* (T. 9. Red. B. Zyska. Kat. 1995).

TWÓRCZOŚĆ

1. Walenty Roździeński – poeta i hutnik ze Śląska. Kiel.: Szumacher 2000, *Spotkania z literaturą*, nr 27.

Autor artykułów, studiów i rozpraw, m.in.: [Rec. Z. Morsztyn: *Muza domowa*. T. 1–2. Oprac. i przedm. J. Dürr-Durski. Wwa 1954]. „Pam. Lit.” 1959, z. 2; *Amerykańska antologia literatury powszechnej* [Rec. M. Beard-sley, R. Daniel, G. Legget: *Theme and form. An Introduction to Literature*. N.Y. 1968]; *Na marginesie „Biblioteki Pisarzy Polskich”*. „Ruch Lit.” 1960, nr 1–2; *Nalęczów i wieża ariańska w „Nawracaniu Judasza*. „Pam. Lit.” 1960, z. 1–2; *Sesja Stefana Żeromskiego w Katowicach*. „Ruch Lit.” 1960, nr 1; *Zamiary Stefana Żeromskiego osiedlenia się nad polskim morzem. Pięć jego listów do Bernarda Chrzanowskiego z lat 1912–1920*. Oprac. ... W: *Rocznik Gdański 1958–1959*. T. 17–18. Gd. 1960; *Popularyzacja dziejów Warmii i Mazur* [współaut.: W. Bieńkowski]. „Wiad. Hist.” 1960, nr 5–6. [Rec.: *Z dziejów Warmii i Mazur*. Ol. 1958]; [Rec.: J. Lankau: *Prasa staropolska na tle rozwoju prasy w Europie 1513–1729*. Kr. 1960]. „Pam. Lit.” 1961, z. 4; *Haecker (Häcker) Emil (1875–1934)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 9, z. 4. Kr. 1961; *Roździeńsciana* [współaut.: R. Ocieczek]. „Pam. Lit.” 1964, z. 3; „*Język drukarzy*” a „*Officina ferraria*”; *Z zagadnień rodzaju literackiego „Officina ferraria”* [współaut.: W. Piasecki, H. Jarecka, R. Ocieczek, J. Wawrykiewicz]; *Biografia Roździeńskiego i jego dzieła*. W: *Roździeńsciana. Studia o Walentym Roździeńskim, autorze „Officina ferraria” z 1612 roku*. Red. S. Rospond. Wr. 1965; *Perspektywy badań nad staropolską prasą ulotną XVI–XVII*. W: *Sprawozdania z Prac Naukowych Wydziału Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk* 1965. z. 3; *W setną rocznicę urodzin Stefana Żeromskie-*

go 1864–1964. Sesja Naukowa Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach. „Ruch Lit.” 1965, z. 3; *Z zagadnień świadomości narodowej i słowiańskiej Walentego Roździeńskiego; Historia i znaczenie nazwy osobowej „Roździeński”* [współaut.: W. Lubaś]. W: *Prace Historycznoliterackie*. Z. 3. Kat. 1965; *Historia literatury polskiej i historia języka polskiego* [kwerendy bibliograficzne specjalistyczne dla cz. 1–2]. W: *Bibliografia historii Polski*. Red. H. Madurowicz-Urbańska. T. 1. Cz. 1–2. Wwa 1965; *Jędrzejowski Bolesław Antoni; Jędrzejowski Henryk; Jodko-Narkiewicz Witold; Jodko-Narkiewiczowa Maria*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 11, z. 2. Kr. 1965; *Historia i znaczenie nazwy osobowej „Roździeński”* [współaut.: W. Lubaś]. W: *Streszczenia Odczytów Publicznych Podkomisji Śląskiej w Katowicach*. Kat.–Kr. 1965; [Rec.: *Józef Lompa. Katalog centralny*. Oprac. J. Woźnicka. Kat. 1962]; [Rec.: *Pisarze śląscy XVI i XVII wieku*. Red. Z. Hierowski. Wr. 1963]; [Rec.: *W. Roździeński: Officina ferraria abo huta i warstat z kuźniami szlachetnego dzieła żelaznego*. Oprac. R. Pollak, M. Radwan, S. Rospond. Wr. 1962]. „Demos” [Berlin] 1965, Jg 6, H. 1; *Osiągnięcia i perspektywy badań nad „Officina ferraria” Walentego Roździeńskiego*. „Zar. Śl.” 1966, z. 2; *Główne kierunki badań nad poematem „Officina ferraria” Walentego Roździeńskiego*. W: *Streszczenia Odczytów Publicznych Podkomisji Śląskiej w Katowicach*. Kat. 1966; *Karnianowski Olbrycht herbu Prus I (koniec XVI – połowa XVII wieku)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 12, z. 1. Wr.–Kr. 1966; *Zeszyty językoznawcze (bibliografia zawartości). Zeszyty Naukowe WSP w Katowicach 1956–1965 (zestawie-*

- nie wydawnictw). W: *Prace Językoznawcze*. T. 3. Kat. 1966; *Uwagi o epickości „Officina ferraria”*. W: *Prace Historycznoliterackie*. Z. 4; *Studia nad piśmiennictwem*. Kat. 1967; *Kobiela Ludwik (1897–1945)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 13, z. 1. Wr–Kr. 1967; *Nowe studia o „Officina ferraria” W. Roździeńskiego*. „Zar. Śl.” 1967, z. 1; *Historia i znaczenie nazwy osobowej „Roździeński”* [współaut.: W. Lubaś]. W: *Streszczenia Odczytów Publicznych Podkomisji Śląskiej w Katowicach*. Kat. 1965 [druk 1967]; *W sprawie nazwy „Katowice”* [Współaut.: W. Lubaś]. „Jęz. Pol.” 1967, z. 3; *Wstęp do nauki o literaturze. Dzieła treści ogólnej, historia literatury polskiej: średniowiecze, renesans, barok, oświecenie*. Oprac. ..., A. Jendrysik. W: *Spis lektur dla studentów filologii polskiej*. Oprac. ..., A. Jendrysik. Kat. 1967, wyd. 2 zm. Kat. 1968; *Studia nad „Officina ferraria” Walentego Roździeńskiego*. „Biul. Polonist.” 1968, z. 32; *Katowice – jednak nie Katowice* [Współaut.: W. Lubaś]. „Zar. Śl. 1968, z. 1]; *Spór o nazwę Katowic* [współaut.: W. Lubaś]. W: *Streszczenia Odczytów Publicznych Podkomisji Śląskiej w Katowicach*. Red. ..., A. Jendrysik. Kat.: 1967 [druk 1968]; *Katalog wydawnictw Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach 1956–1968*. Oprac. [i przedm.] ... Kat. 1968; *Katedry: Historii Literatury Polskiej, Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego, Literatury Powszechnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Oprac. ... „Biul. Polonist.” 1969, z. 34; *Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Oprac. ... „Biul. Polonist.” 1970, z. 38, przedr.: „Biul. Polonist.” 1975, z. 57, „Biul. Polonist.” 1977, z. 4; *Jadwiga Kucianka (11 X 1924 – 4 III 1970)*. „Biul. Polonist.” 1970, z. 39; *Krzyszcz Walenty*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 15, z. 4. Wr–Kr. 1970; *Bibliografia wydawnictw uczelni*. W: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Katowicach 1950–1968*. Red. ..., A. Jendrysik. Kat. 1971; *Działalność wydawnicza uczelni*. W: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Katowicach 1950–1968*. Red. ..., A. Jendrysik. Kat. 1971; *Kudera Jan; Ligoń Juliusz; Lompa Józef*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 16, z. 1. Wr–Kr. 1971; *Ligoń Adolf, Ligoń Jan*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 17, z. 3. Wr–Kr. 1972; *Roździeński; Katowice (etymologia nazwy)* [współaut.: W. Lubaś]. W: W. Lubaś: *Rzeczy, słowa, formy*. Kat. 1973; [Rec.: S. Grzeszczuk: *Nobilitacja Albertusa. Z pogranicza historii i folkloru*. Wr. 1971]. „Ruch Lit.” 1974, z. 3; *Tezy do XIV wykładów historycznoliterackich z epoki baroku*. Sosn. 1974; *Mehl Jan*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 20, z. 2. Wr–Kr. 1975; *Literatura staropolska: średniowiecze, renesans, barok. Literatura powszechna: renesans, barok, klasycyzm*. W: *Spis lektur dla studentów filologii polskiej I roku studiów zaocznych, IV roku studiów dziennych, IV roku studiów zaocznych w roku akademickim 1974/1975*. Sosn. 1975; *Ligoń Juliusz (1823–1889)*. W: *Śląski słownik biograficzny*. Red. J. Kantyka, W. Zieliński. T. 1. Kat. 1977; *Musiół Ludwik Stefan; Musiół Paweł*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 22, z. 2. Wr–Kr. 1977; *Nowak Leon Aleksander*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 23, z. 2. Wr–Kr. 1978; *Augustyn Jendrysik (20 IX 1924 – 10 II 1977)*. „Biul. Polonist.” 1978, z. 1; *Tezy do XIV wykładów z literatury baroku oraz problemy węzłowe z zakresu literatury staropolskiej i oświeceni-*

wej dla bibliotekoznawców. Sosn. 1982; [T. 1:] Kobiela Ludwik; Krzyszcz Walenty; Kuder-Jan; Ligoń Adolf. [T. 2:] Prus Konstanty; Szramek Emil. W: *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*. Wwa 1984; *Biblioteki naukowe i fachowe oraz ośrodki informacji naukowo-technicznej w komunikacji społecznej*. „Akt. Probl. Inf. i Dok.” 1984, nr 4; *Z Rożdzenia w świat. Zamiast wstępu; Addenda. (Postanowienie Sądu Ziemskiego w Pszczynie)* [oprac. ...]; *Konstrukcje emblematyczne w obrębie struktury epickiej „Officina ferraria” W. Rożdzieńskiego; Bibliografia Rożdzieńskiego i jego dzieła (1964–1982)* [współaut.: B. Lewandowska]. W: *Nowe rożdzieńsciana. Studia o Walentym Rożdzieńskim i jego dziele „Officina ferraria”*. Red. ... Wr. 1985; *Od redakcji; Stanisław Wolicki – pisarz i działacz kulturalny w Sosnowcu. Sylwetka biograficzna*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 4: *Życie literackie Zagłębia Dąbrowskiego – biografie – varia*. Red. ... Kat. 1991; *Uwagi wstępne; Kudelski Edward (1910–1986); Nowak Leon Aleksander (1872–1933); Wolicki Stanisław (1892–1963)*. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 1: *Materiały dokumentacyjno-bibliograficzne do dziejów kultury i życia literackiego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w XIX i XX wieku*. Red. ... Sosn.–Kat. 1991; *Rożdzieński Walenty (ok. 1570 – między 1640–1642)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 32, z. 134. Wr 1991; *Od redakcji; Uwagi o listach Olbrychta Karmanowskiego*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 5: *Informacja naukowa – bibliotekarstwo – zagadnienia wydawnicze*. Red. ... Kat. 1992; [Współaut.: B. J. Zyska]: *The Awareness of*

Conservation. Ten Years of Experience at the Silesian University. „Restaurator” [Kopenhaga] 1992, vol. 13; „Kosztowny klejnot straciliśmy w Domie naszym – śmierć Halszki Radziwiłłówny w świetle korespondencji XVII wieku [wspłaut.: M. Jarczykowa]. W: „Necessitas et ars”. *Studia staropolskie dedykowane Profesorowi Januszowi Pelcowi*. T. 2. Red. B. Otwinowska, A. Nowicka-Jeżowa, J. Kowalczyk, A. Karpiński. Wwa 1993; *Daniel Naborowski i „nasz Poeta Polski”*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 6: *Kultura staropolska – regionalia śląskie – szkice i komunikaty*. Red. Z. Żmigrodzki. Kat. 1993; *Między informatywnością a literackością. Konstrukcja listów Daniela Naborowskiego*. W: *Studia bibliologiczne*. T. 7: *Historia – biblioteka – silesiaca*. Red. B. Zyska. Kat. 1993; *Edward Kudelski (1910–1986)*. „Ekspres Zagł.” 1992, nr 6; *Uwagi do części drugiej; Bukowiecka Zofia z Konarskich (1844–1920); Musialik Roman (1896–1917); Musialik Zygmunt (1904–1939); Polewka Adam Antoni (1903–1956); Rożdzieński Walenty (ok. 1590 – między 1640–1642)* [współaut.: S. Miczulski]; *Strzyż Justyn (1885–1978)*. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 2. Red. ... Kat. 1993; *Albrecht Andrzej Ludwik* [współaut.: B. Zyska]; *Żeromski Stefan*. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 3. Red. ... Kat. 1994; *Kondolencyjne listy Janusza II Radziwiłła do matki i siostry z 1626 roku* [wspłaut.: M. Jarczykowa]. „Biul. Bibl. Jagiel.” 1994, nr 1–2; „*Liber amicorum*” Andrzeja Lubienieckiego w kręgu myśli i poezji ariańskiej. W: *Studia bibliologiczne*. T. 8: *Historia – biblioteki – informacja naukowa – papier dru-*

- kowy. Red. B. Zyska. Kat. 1994; *Walory literackie i informacyjne listów poetów z XVII wieku: Olbrychta Karmanowskiego i Daniela Naborowskiego*. W: *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej profesora Wiesława Bienkowskiego*. Kr. 1995; *Wstęp do części czwartej*. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 4. Red. ... Kat. 1995; *O autorze i książce* [współaut.: Z. Żmigrodzki]. W: H. Sawoniak: *Biblioteki współczesne. Bibliografia. Informacja naukowa. Wybór prac naukowych*. Wyb. i wstęp ..., Z. Żmigrodzki. Kat. 1995; *Spis wydawnictw Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 1974–1995*. Kat. 1995; *Sieciechowiczowa Lucyna (1909–1986)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 36, z. 151. Wwa–Kr. 1996; *Damrot (Damroth) Konstanty Augustyn (1841–1895)*. W: *Słownik biograficzny śląskich księży katolickich XIX i XX w.* Red. M. Pater. Kat. 1996; *Czubalina Marianna, właśc. Marianna Czubal (1939–1995)*; *Jendrysik Augustyn (1924–1977)*; *Kucianka Jadwiga (1924–1970)*. W: *Słownik badaczy literatury polskiej*. Red. J. Starnawski. Łódź 1996; *Słownik biograficzny Zagłębia Dąbrowskiego – w perspektywie naukowej biografistyki*. W: *Ziemia Będzińska. Przeszość. Teraźniejszość. Kultura*. Wydanie specjalne. Red. J. Karkoszka. Będzin 1996; *Sienkiewicz Jarosław (1950–1992)*. W: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 37, z. 153. Wwa–Kr. 1996; *Tytułatura listów Daniela Naborowskiego do Radziwiłłów*. W: *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Red. I. Opacki, A. Wilkoń, J. Żurawska. Kat. 1997; *Kalendarium Bronisława Zyski*. W: *Studia Bibliologiczne*. T. 10. *Prace ofiarowane profesorowi Bronisławowi Zysce*. Red. I. Socha. Kat. 1997; *Warszawskie lata Edwarda Kudelskiego*. W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 5. Red. J. Przemsza-Zieliński. Sosn. 1997; *Doc. Dr Józef Mayer*. W: *Sprawozdanie z działalności [Oddziału] Polskiej Akademii Nauk w Katowicach za 1996 rok*. Kat. 1997; *„Papirowi się zwirzać niebezpieczno”. O autocenzurze Daniela Naborowskiego w jego listach do Janusza i Krzysztofa Radziwiłłów*. W: *Autor – tekst – cenzura. Prace na Kongres Slawistów w Krakowie w roku 1998*. Red. J. Pelc, M. Prejs. Wwa 1998; [Rec: J. Ratajewski: *Biblioteki naukowe i fachowe oraz ośrodki informacji naukowo-technicznej w komunikacji społecznej*. Kat. 1982]; *Jubileusz profesor Aliny Kowalskiej*. „Barok” 1998, nr 1; *Dr Jan Przemsza-Zieliński – laureat Nagrody Miasta Sosnowca* 1996. W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 6. Red. K. Golosz. Sosn. 1998; *Z Rodźdzenia w świat*. „Śląsk” 1999, nr 11; *„Officina ferraria” Walentego Roździeńskiego, jej miejsce i znaczenie w literaturze polskiego baroku*. W: *Barok w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej. Drogi przemian i osmozy kultury*. Red. J. Pelc, K. Mrowcewicz, M. Prejs. Wwa 2000; *Kobiela Ludwik (1897–1945)*; *Krzyszcz Walenty (1886–1959)*; *Kudera Jan (1872–1943)*; *Ligoń Jan (1851–1917)*. [T. 2:] *Prus Konstanty (1872–1961)*; *Szramek Emil (1887–1952)*. W: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*. T. 1. Wwa 2000; *Stanisław Grzeszczuk (1934–1999)*. W: *Rocznik Historii Prasy Polskiej*. T. 3, z. 1 (5). Kr. 2000; *Mistrz Walenty – poeta i kuźnik z Roźdzenia*. W: *Pisarze staropolscy. Sylwetki*. T. 3. Wwa. 2001.

PRACE REDAKCYJNE I EDYTORSKIE

1. J. Korzeniowski: *Dzieła wybrane*. T. 4–5. *Krewni*. T. 1–2. Tekst i przyp. oprac. ... Kr.: WL 1954. J. Korzeniowski: *Krewni*. T. 1–2, 3–4. Tekst i przyp. oprac. ... Wyd. 2 popr. Kr.: WL 1957.
2. I. Maciejowski Sewer: *U progu sztuki. Powieść*. Oprac. ... Kr.: WL 1955.
3. M. Bałucki: *Pisma wybrane*. T. 11: *Komedie*. Cz. 1: *Sąsiedzi. Grube ryby. Gęsi i gąski*. Tekst, objaśnienia i nota wydawcy *Grubych ryb* oprac. ... Kr.: WL 1956.
4. J. I. Kraszewski: *Hrabina Cosel*. Przygot. do druku ... Posł. J. Kajtoch. Przyp. ..., A. Kott. Wwa: LSW 1962.
5. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach*. Przew. Kom. Wydawn. J. Zaremba. Sekretarz Kom. Wydawn. ... Kat.: WSP 1963 (nr 18); 1964 (nr 24); 1965 (nr 26); 1967 (nr 41).
6. *Z pomocą poloniście*. Przewodn. Kom. Wydawn. J. Zaremba. Sekretarz Kom. Wydawn. ... Kat.: WSP 1964.
7. *Spis lektur dla studentów filologii polskiej*. Wg wskazówek J. Zaremby, oprac. ..., A. Jendrysik. Kat.: WSP 1967; Wyd. 2 zmien. Kat.: Wyd. UŚ 1968.
8. *Streszczenia Odczytów Publicznych Podkomisji Śląskiej w Katowicach*. Red. ..., A. Jendrysik. Komisja Historycznoliteracka. Kat.: PAN Oddz. w Kr. 1965 [1967], 1966 [1967], 1967 [1968].
9. *Stefanowi Żeromskiemu w setną rocznicę urodzin*. W: *Zeszyty Naukowe WSP*. Nr 34. Red. S. Zabierowski, sekretarz red. ... Kat. WSP 1967.
10. *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Katowicach 1950–1968*. Red. ..., A. Jendrysik. Kat.: Wyd. UŚ 1971.
11. W. Lubaś: *Słowotwórstwo południowosłowiańskich nazw miejscowych z sufiksami -ci, -ovci, -inci itp.* Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1971.
12. *Tajne nauczanie na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1941–1945*. Red. ..., B. Raczyński. Kr.: SA UJ, 1973.
13. *Materiały do studiowania bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. T. 1–2. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1979; T. 3. Kat. Wyd. UŚ 1980.
14. *Z problemów organizacji pracy bibliotecznej*. Red. ..., Z. Żmigrodzki. Kat.: Wyd. UŚ 1979; T. 2. Red. ..., H. Kot. Kat.: Wyd. UŚ 1983.
15. *Studia bibliologiczne*. T. 1. *Książka – czytelnik – recepcja*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1983.
16. *Rodzaje bibliografii. Metodyka i technika ich opracowania*. Red. ..., Z. Żmigrodzki. Wwa: Centrum INTE 1984.

17. *Informacja naukowa i dydaktyka*. Red. ..., M. Piegza. Kat.: Wyd. UŚ 1984.
18. *Nowe roździeńsciana. Studia o Walentym Roździeńskim i jego dziele „Officina ferriaria” z r. 1612*. Red. ... Wr.: Ossol. 1985.
19. *Materiały dokumentacyjno-bibliograficzne do dziejów kultury i życia literackiego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w XIX i XX wieku*. Red. ... T. 1. *Bibliografia podmiotowa druków zagłębiowskich do r. 1939*. Oprac. H. Łokas. Sosn. 1985.
20. *Materiały dokumentacyjno-bibliograficzne do badań życia literackiego Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*. Red. ... T. 2. *Bibliografia tekstów literackich i parali-literackich opublikowanych w wybranych czasopismach oraz kalendarzach wydawanych na Śląsku w okresie powstań śląskich i plebiscytu 1919–1921*. Oprac. D. Lorenc. Sosn. 1985.
21. *Informator organizacyjny*. [Do użytku wewn.]. Oprac. ... Sosn.: Wyd. UŚ 1985.
22. *Spis lektur dla studentów filologii polskiej I roku studiów dziennych i I roku studiów zaocznych*. Oprac. ..., B. Mazurkova. Kat.: Wyd. UŚ 1985. *Spis lektur z historii literatury polskiej i powszechnej dla studentów I roku filologii polskiej studiów stacjonarnych i zaocznych*. Wyd. 5 popr. i rozsz. Oprac. ..., B. Mazurkova. Sosn.: Wyd. UŚ 1989.
23. *Spis lektur dla studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej studiów stacjonarnych i zaocznych*. Oprac. zespół pod kier. ... Sosn.: Wyd. UŚ 1986.
24. *Materiały dokumentacyjno-bibliograficzne do dziejów kultury i życia literackiego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w XIX i XX wieku*. Red. ... T. 3: *Bibliografia dodatków do prasy śląskiej wychodzącej w latach 1922–1939*. Oprac. J. Czeszek. Sosn.: Wyd. UŚ 1988.
25. *Studia nad piśmiennictwem śląskim*. Red. ... Kat.: UŚ 1988.
26. *Z dziejów polskiej książki na Śląsku w pierwszej połowie XIX wieku. Rozeznania wstępne*. Kat.: UŚ 1988.
27. J. I. Kraszewski: *Hrabina Cosel*. Przygot. do druku E. Zielonka. Przyp. ..., A. Kott. Wyd. 18. Wwa: LSW 1988. [Wyd. na podst. pierwodr. z 1874].
28. *Studia bibliologiczne*. T. 3. *Biblioteka – edytorstwo – naukoznawstwo*. Red. ... Kat.: UŚ 1990.
29. *Materiały do księgi zyciorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 1–4. Red. ... Cz. 1 Sosn.–Kat.: Wyd. UŚ 1991; Cz. 2 Kat. 1993; Cz. 3 Kat. 1994, Cz. 4 Kat. 1995.
30. *Studia bibliologiczne*. T. 4. *Życie literackie Zagłębia Dąbrowskiego – biografie – varia*. Red. ... Kat.: UŚ 1991.
31. *Studia bibliologiczne*. T. 5. *Informacja naukowa – bibliotekarstwo – zagadnienia wydawnicze*. Red. ... Kat.: UŚ 1992.

32. H. Sawoniak: *Biblioteki współczesne. Bibliografia. Informacja naukowa. Wybór prac naukowych*. Wybór i wstęp ..., Z. Żmigródzki. Kat.: UŚ 1995.

33. J. I. Kraszewski: *Hrabina Cosel*. Przygot. do druku Przyp. ..., A. Kott. Wwa: Świat Książki 1997.

OPRACOWANIA

KJKKat.

[Wyw.:] *Przeciw kompleksowi prowincji*. Rozm. M. Siwiec. „Wiad. Zagł.” 1981, nr 7. Z. M. [Z. Migas]: *Studenckie konserwatorium*. „Wiad. Zagł.” 1980, nr 20; B. Zyska: *Curriculum vitae*. W: *Studia Bibliologiczne*. T. 5. Kat. 1995; M. Jarczykowa: *Bibliografia prac ...*; I. Socha: ... – organizator bibliotekoznawstwa uniwersyteckiego na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim (1974–1991) W: *Studia Bibliologiczne*. T. 9. Kat. 1995; (ziel) [K. Zielińska]: *Zobaczyłem Zagłębie w innym świetle...* „Wiad. Zagł.” 1996, nr 13, przedr.: ... – laureat nagrody miasta Sosnowca. „Ekspres

Zagl. – Mag.” 1996, nr 6; (k. ziel) [K. Zielińska]: *Serdeczne gratulacje dla wybitnego Naukowca*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1996, nr 7. – T. Służalek: ... W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 5. Sosn. 1997.

[M.in. o ...:] [rec.: *Materiały do książki życiorysów...*:] W. Bienkowski: *Dokumentacja biblio-biograficzna dziejów kultury Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego w XIX i XX w.* „Studia Hist.” 1992, z. 4; J. Dużyk, „Ruch Lit.” 1991, nr 1–2; Z. Miedziński: *Cenna inicjatywa*. „Katolik” 1991, nr 45; R. Sadło, D. Rott: *Zagłębiowskie biografie literackie*. (*Z prac naukowych Uniwersytetu Śląskiego*). „Ekspres Zagł. – Mag.” 1992, nr 4; (Ziel) [K. Zielińska]: *Byli, żyli, mieszkali w Zagłębiu. Z książki życiorysów*. „Wiad. Zagł.” 1992, nr 31; K. Zielińska: *W krainie ludzkich życiorysów*. „Wiad. Zagł.” 1993, nr 26; (ziel) [K. Zielińska]: *100 biografii, co dalej?* „Wiad. Zagł.” 1994, nr 42. (ziel) [K. Zielińska]: *Dalsze materiały do książki życiorysów*. „Wiad. Zagł.” 1995, nr 7; J. Dużyk, „Ruch Lit.” 1995, z. 1.

Paweł Majerski

K

KALAGA Wojciech 1949

Teoretyk literatury, semiotyk, badacz obszarów interdyscyplinarnych.

Urodzony 27 lipca 1949 w Krakowie. 1967 absolwent LO im St. Staszica. Studiował filologię angielską na Uniwersytecie Jagiellońskim. 1972 magisterium, 1979 doktorat w dziedzinie literatury angielskiej, 1986 habilitacja w dziedzinie teorii literatury, 1998 profesor nauk humanistycznych. 1972–1975 asystent na UJ, 1975–1995 starszy asystent, adiunkt, docent w Uniwersytecie Śląskim. Od 1995 profesor UŚ. Działalność naukowa poza granicami kraju: 1983–1984 Fulbright Visiting Professor, Yale University, USA; 1987 Visiting Professor, University of Queensland, Australia; 1990–1995 Chair of the Department of English and Comparative Literature, Mur-

doch University, Australia; 2000 Otto-Mann Visiting Professor, Universität Mannheim. Wykładał gościnne m.in. w Anglii, Niemczech, Francji, Hiszpanii, Portugalii, Szwecji. Debiutował tekstem *Poeci, sagi, bardowie* („Literatura na Świecie” 1976, nr 4). Publikował m.in. na łamach pism: „European Journal for Semiotic Studies”, „Kultura Współczesna”, „Kwartalnik Neofilologiczny”, „Literatura”, „Literatura na Świecie”, „Semiosis”, „Semiotica”, „Semiotische Berichte”, „Southern Review”, „Studia Anglica Posnaniensia”, „Studia Filozoficzne”, „Studia Semiotyczne”, „Teksty Drugie”, „Transactions of the Charles S. Peirce Society”, „Zagadnienia Rodzajów Literackich”, „Znakolog”. 1983–1984 stypendysta Fundacji Fulbrighta, 1998–1999 stypendysta Fundacji Humboldta. 1984–1989 kierownik Zakładu Teorii Literatury, od 1997 kierownik Zakładu Teorii Literatury i Kultury. Inicjator i od 1995 dyrektor Instytutu Kultury i Literatury Brytyjskiej i Amerykańskiej UŚ. Od 1997 redaktor naczelny serii *Literary and Cultural Theory*. Od 1999 konsultant *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej* PWN oraz *Encyklopedii literatury* PWN. Założyciel i od 2000 redaktor naczelny periodyku „Er(R)go: Teoria – Lite-

ratura – Kultura”. Członek towarzystw naukowych: od 1992 International Association for Comparative Literature, od 1984 International Association for Semiotic Studies, 1988–1998 The Charles S. Peirce Society, od 1985 Polskie Towarzystwo Semiotyczne, 1990–1995 Australian Modern Language and Literature Association. 1980 i 1987 Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki; 1998 Nagroda Ministra Edukacji Narodowej; 1999 Medal Komisji Edukacji Narodowej; 2000 Złoty Krzyż Zasługi; 2001 Złota odznaka „Zasłużony dla Uniwersytetu Śląskiego”.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Mental Landscape: The Development of the Novel of Samuel Beckett*. Kat.: Wyd. UŚ 1981.

2. *The Literary Sign: A Triadic Model*. Kat.: Wyd. UŚ 1986.

3. *Mgławice dyskursu: podmiot, tekst, interpretacja*. Kr.: Universitas 2001. Autorski przekład: *Nebulae of Discourse: Interpretation, Textuality, and the Subject*. Frankfurt–Berlin–NY: Peter Lang 1997.

Studia i szkice naukowe m.in. w tomach: *L'homme et ses signes/Signs of Humanity*. Ed. M. Balat, J. Deledalle-Rhodes, G. Deledalle. Berlin–NY: Mouton de Gruyter 1992; *Topika erotyczna w przekładzie*. Red. P. Fast. Kat.: Śląsk Sp. 1994; *Language and Literature Today*. Ed. N. de Faria. Brasilia Universidade de Brasilia, 1996; *Polityka a przekład*. Red. P. Fast. Kat.: Śląsk Sp. 1996; *Peirce's Doctrine of Signs: Theory, Applications, and Con-*

nections. Ed. V. Colapietro, T. Olshevsky. Berlin–NY: Mouton de Gruyter 1996; *Konizm a przekład*. Red. P. Fast. Kat.: Śląsk Sp. 1997; *Semiotics around the World*. Ed. I. Rauch, G. F. Carr. Berlin–NY: Mouton de Gruyter 1997; *Ponowoczesność a tożsamość*. Red. B. Tokarz i S. Piskor. Kat.: EGO 1997; *Forum: Studies in Comparative Literature and Translation*. Vol. I. Ed. P. Fast, W. Osadnik. Kat.–Edmonton: Wyd. UŚ 1998; *In the World of Signs*. Ed. J. J. Jadacki, W. Strawiński. Amsterdam–Atlanta GA: Rodopi 1998; *Przekład artystyczny a współczesne teorie translatologiczne*. Red. P. Fast. Kat.: Śląsk WN 1998; *Telling It Slant. Polish Insights into American Culture and Literature*. Ed. M. Wilczyński i M. Zapędowska. Poznań: Wyd. UAM 1999; *Memory/Remembering/Forgetting*. Ed. ..., T. Rachwał. Frankfurt–Berlin, New York: Peter Lang 1999; *Britishness and Cultural Studies. Continuity and Change in Narrating the Nation*. Ed. K. Knauer, S. Murray. Kat.: Śląsk WN 2000; *Exile: Displacements and Misplacements*. Ed. ..., T. Rachwał. Frankfurt: Peter Lang 2001; *Od poetyki k dyskursu: Výbor z polské literární teorie 70.-90. let 20 století*. Brno: Host 2002.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Znak i semioza*. Red. ..., T. Slawek. Kat.: Wyd. UŚ 1985.

2. *Znak–Tekst–Fikcja*. Red. ..., T. Slawek. Kat.: Wyd. UŚ 1987.

3. *Tekst–(Czytelnik)–Margines*. Red. ..., T. Slawek. Kat.: Wyd. UŚ 1988.

4. *Interpretacje i style krytyki*. Red. ..., T. Sławek. Kat.: Wyd. UŚ 1988.
5. *Discourse and Character*. Ed. ..., T. Sławek. Kat.: Wyd. UŚ 1990.
6. *Discourses/Text/Contexts*. Ed. ..., T. Sławek. Kat.: Wyd. UŚ 1990.
7. „*We Are All Indians*”. *Violence / Intolerance / Literature*. Ed. ..., T. Sławek. Kat.: Wyd. UŚ 1990.
8. „*Facta Ficta*”. *Z zagadnień dyskursu historii*. Red. ..., T. Sławek. Kat.: Wyd. UŚ 1992.
9. *The Wild and the Tame*. Ed. ..., T. Rachwał. Kat.: Wyd. UŚ 1997.
10. *Memory-Remembering-Forgetting*. Ed. ..., T. Rachwał. Frankfurt–Berlin–NY: Peter Lang 1999.
11. *Memory and Forgetfulness*. Ed. ..., T. Rachwał. Kat.: Wyd. UŚ 1999.
12. *Simulacra and the Real*. Ed. ..., T. Rachwał. Frankfurt–Berlin–NY: Peter Lang 2000.
13. *The (Aesth)Etics of Reading*. Ed. ..., T. Rachwał. Kat.: Wyd. UŚ 2000.
14. *PASE Papers in Literature*. Ed. ..., L. Drong. Kat.: Śląsk WN 2000.
15. *Exile: Displacements and Misplacements*. Ed. ..., T. Rachwał. Frankfurt–Berlin–NY: Peter Lang 2001.
16. *The Writing of Exile*. Ed. ..., T. Rachwał. Kat.: Śląsk WN 2001.
17. *Styl późny w muzyce i literaturze*. Red. ... Kat.: Śląsk WN 2002.
18. *Trans-Formations I: Identity and Property*. Ed. ..., T. Rachwał. Kat.: Wyd. UŚ 2002.

PRZEKLADY

1. S. Worth: *Poznawcze aspekty sekwencji w komunikacji wizualnej (Cognitive Aspects of Sequence in Visual Communication)*. [Współpr.: L. Malik-Kalaga]. „Kino” 1977, nr 4.
2. L. Williams: *Prolog do Psa Andaluzyskiego: Filmowa metafora surrealisty (The Prologue to Un Chien Andalou: A Surrealist Film Metaphor)*. [Współpr.: L. Malik-Kalaga]. „Kino” 1979, nr 1.
3. J. Fiske, J. Hartley: *Kody telewizji (Television Codes)*. [Współpr.: L. Malik-Kalaga]. „Kino” 1984, nr 8.
4. R. Silverstone: *Telewizja a kultura (Television and Culture)*. [Współpr.: M. Trela]. „Przekazy i Opinie” 1986, t. XLIV/XLV, s. 49–62.
5. E. Stankiewicz: *Baudouin de Courtenay a podstawy językoznawstwa strukturalnego (Baudouin de Courtenay and the Foundation of Structural Linguistics)*. Wr.: Ossol. 1987.

6. H. Bloom: *Międzyrozdział. Manifest krytyki antytetycznej (Interchapter)*. W: *Współczesna teoria badań literackich za granicą*. T. IV, cz. 2. Red. H. Markiewicz. Kr.: WL 1992, s. 260–263.

7. H. Bloom: *Na mapie błędzenia (A Map of Misreading)*. *Współczesna teoria badań literackich...*, s. 264–288.

8. P. de Man: *Semiologia i retoryka (Semiology and Rhetoric)*. W: *Współczesna teoria badań literackich...*, 209–230.

9. J. Derrida: *Struktura, znak i gra w dyskursie nauk humanistycznych (Structure, Sign, and Play in the Discourse of Human Sciences)*. *Współczesna teoria badań literackich...*, 152–174.

10. H. Bloom: *Lęk przed wpływem. Teoria Poezji (The Anxiety of Influence. A Theory of Poetry)*. *Współczesna teoria badań literackich...*, s. 250–260.

11. J. Hillis Miller: *Krytyk jako gospodarz/żywiciel (The Critic as Host)*. W: *Współczesna teoria badań literackich...*, s. 231–245.

12. S. Sontag: *Pod znakiem Saturna (Under the Sign of Saturn)*. „Res Publica Nowa” 1994.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

Omówienia m.in. na łamach pism: „Americastudien / American Studies”; „Kultura Współ-

czesna”; „Recherches Semiotique / Semiotic Inquiry”; „Social Semiotics”; „Teksty Drugie”; „Zagadnienia Rodzajów Literackich”.

Paweł Majerski

KISIEL Marian 1961

Krypt.: m., (m), M. K., raM.

Historyk literatury, krytyk literacki, poeta.

Urodzony 7 grudnia 1961 roku w Jędrzejowie. Mieszka w Katowicach. Ukończył Technikum Elektryczne w Sosnowcu. 1981–1986 studiował filologię polską na Uniwersytecie Śląskim. Doktoryzował się w 1991, broniąc pracy *Twórczość Adama Czerniawskiego*. 1999 habilitacja, 2001 profesor UŚ. Od 1986 pracuje na UŚ, najpierw (1986–1987 jako filolog) w Zakładzie Filologii Germańskiej, a następnie (od 1987 jako asystent, starszy asystent i adiunkt) w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Literatury i Kultury Polskiej (obecnie Instytut Nauk o Literaturze Polskiej). 1991–1993 i od 1996 członek Rady Naukowej INoLP UŚ. Od 1996 wicedyrektor INoLP. Debiut poetycki na łamach „Echa” 1980, nr 33; 1983 debiut krytycznoliteracki. Od 1983 związany z prasą literacką, teksty publikował m.in. w „Faktach” (1984–1990), „Tak i Nie” (1984–1985), „Radarze” (1985–1987), „Studencie” (1986–1990), „Życiu Literackim” (1986–1990), „Piśmie Literacko-Artystycznym” (1986–1991), „Tak i Nie – Śląsk” (1988–1989), „Autografie” (1989–1991), „Integracjach” i „Twórczości” (od 1989). Był zastępcą redaktora naczelnego

almanachu „Kwartal” (1987), członkiem redakcji „Życia Literackiego” (1987–1988), sekretarzem redakcji kwartalnika „Studio” (1991–1992), członkiem zespołu „Górnśląskiego Diariusza Kulturalnego” (1993–1994). 1992 redaktor naczelny „Rocznika Sosnowieckiego”. Od 1995 prowadzi dział krytyki i eseju w miesięczniku „Śląsk” i współpracuje z kilkoma pisarzami („FA-art”, „Opcje”, „Dykcja”). 1983–1986 wiceprzewodniczący katowickiego oddziału Studenckiej Rady Literackiej. 1988–1991 członek-kandydat krakowskiego oddziału Związku Literatów Polskich. 1992 członek-zalozyciel Górnśląskiego Towarzystwa Literackiego w Katowicach i od tego momentu sekretarz zarządu (2002 wiceprezes). Od 1993 członek Komisji Historycznoliterackiej PAN – Oddział w Katowicach. 1995–1998 wiceprzewodniczący Towarzystwa Zachęty Kultury w Katowicach. 1994–1998 członek spoza Rady Komisji Kultury Sportu i Rekreacji Rady Miejskiej Katowic. Od 1998 członek Towarzystwa Literackiego im. Teodora Parnickiego. Od 2001 członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Za działalność krytycznoliteracką otrzymał m.in.: 1988 Medal im. S. Grochowiaka, 1989 stypendium im. T. Borowskiego, 1990 nagrodę Funduszu Literatury Ministerstwa Kultury i Sztuki, 1990 oraz 1992 Nagrodę Artystyczną dla Młodych Twórców Wojewody Katowickiego, 1997 nagrodę im. Marka Jodłowskiego. 1996 nominowany do nagrody „Paszport Polityki”.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Götterdämmerung. Emigracja wewnętrzna. Reduta (o literaturze i pokoleniu literackim lat osiemdziesiątych)*. Sosn.: Remedium 1983.

2. *Nie śnijcie mnie w waszych snach*. [Wiersze]. Sosn.: Remedium 1983.

3. *U podstaw twórczości Adama Czerniawskiego*. Gl.: Wokół nas 1991.

4. *Czego nie ma w podręcznikach języka polskiego?* Gl.: Wokół nas 1991.

5. *Kronika nocy. Wiersze z lat 1982–1990*. Wwa: SDK 1992.

6. *Gdy stoję tak nieruchomo. Wiersze – przekłady – imitacje*. Kat.: TZK 1993.

7. *Blżej zimy niż lata. Wiersze – przekłady – imitacje*. Kat.: TZK 1995.

8. *Wieży i wzloty. Przełom 1955–1959 w literaturze polskiej – próba modelu*. Kiel.: Szumacher 1996.

9. *Mały leksykon kultury. Kierunki – style – tendencje*. [Współaut.: J. Kisielowa, Z. Marciniów]. Kat.: Videograf II 1996.

10. *Polskie pisma literackie. Poradnik literacki do pakietu multimedialnego Powszechnej Włoteki Edukacyjnej*. Wwa: TVP S.A., MEN 1997.

11. *Świadczenia, znaki. Głosy o poezji najnowszej*. Kat.: Śląsk Sp. 1998.

12. *Od Różewicza. Małe szkice o poezji*. Kat.: Forum Sztuk 1999.

13. *Zmiana. Z problemów świadomości li-*

terackiej przełomu 1955–1959 w Polsce. Kat.: Wyd. UŚ 1999.

14. *Pamięć, biografia, słowo. Szkice o poetach dwóch generacji*. Kat.: Gnome 2000.

Wiersze m.in. w zbiorach: *Śląski almanach poetycki*. Red. F. Netz, M. M. Szczawiński. Wstęp. T. Kijonka. Kat. 1989; *Macie swoich poetów. Liryka polska urodzona po 1960 r. „Wypisy”*. Wyb. i oprac. P. Dunin-Wąsowicz, J. Klejnocki, K. Varga. Wwa 1996 [wyd. 2 1997]; M. Czyżowski, R. Honet: *Antologia nowej poezji polskiej (1990–1999)*. Kr. 2000.

Rozprawy w tomach współautorskich, periodykach naukowych i kulturalnych, m.in.: *Jakie „Treny”? Wokół prób odczytania „Trenów” Jana Kochanowskiego przez Juliana Przybosa*. „Kwart. Biul. Radom. Tow. Nauk.”. 1984, t. XXI, z. 3; *Realizm metafizyczny. O wierszach rytmicznych Leona Zdzisława Stroińskiego*. „Poezja” 1985, nr 5–6; *Nowa Fala: wprowadzenie do tematu. „Pismo Lit.-Art.”* 1988, nr 9; „Z gapiostwa, z ekstazy i z niebycia”. *O niektórych aspektach światopoglądu Marii Kuncewiczowej*. W: *W stronę Kuncewiczowej. Studia i szkice*. Red. W. Wójcik. Kat. 1988, s. 19–30; „Co też mogłem mieć przed sobą?” *Propozycja interpretacyjna „Królewicza” Edwarda Stachury*. W: *Male formy prozatorskie. Analizy – interpretacje – przeglądy*. Red. W. Wójcik. Kat. 1990, s. 62–73; *Poezja świadectwa. O „Hymnach” Józefa Wittlina*. W: *Studia o twórczości Józefa Wittlina*. Red. I. Opacki. Kat. 1990, s. 7–33; „Każda wojna stwarza swój ocean”. O „Pamiętniku po klęsce” Kazimierza Wyki. W: *Dziennik*

– *Pamiętnik – Notatnik Literacki. Studia i szkice o piśmiennictwie polskim XX wieku*. Red. W. Wójcik. Kat. 1991, s. 58–71; *Polskie przekłady „Requiem” Anny Achmatowej. Uwagi wstępne*. W: *Przekład Artystyczny*. T. 2: *Zagadnienia serii translatorskich*. Red. P. Fast. Kat. 1991, s. 31–43; *Rzut oka na studenckie życie literackie Sosnowca w latach osiemdziesiątych*. W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 1. Red. ... Sosnowiec 1992, s. 41–43; *Strategia i poetyka Nowej Fali. Zarys problemu*. W: *Wokół 1968 roku. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik. Kat. 1992, s. 9–54; *Tadeusz Różewicz. Bibliografia przekładów 1949–1967*. W: *Przekład Artystyczny*. T. 4: *Różewicz tłumaczony na języki obce*. Red. P. Fast. Kat. 1992, s. 122–136; *Kontynenty*. W: *Literatura emigracyjna 1939–1989*. T. 1. Red. M. Pytasz. Kat. 1993, s. 133–146; *Literatura polska przełomu 1955–1959 wobec egzystencjalizmu*. W: *Płotka. Wybór materiałów z VI Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze UŚ*. Red. K. Unilowski, C. K. Kęder. Kat. 1994, s. 62–80; *Przełom 1955–1959 w literaturze polskiej. Tezy*. W: *Cezury i przełomy. Studia o literaturze polskiej XX wieku*. Red. K. Krasuski. Kat. 1994, s. 84–98; *Tadeusza Różewicza spory o poezję*. W: *Świat integralny. Pół wieku twórczości Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji literackiej, 14 listopada 1994*. Red. ... Kat. 1994, s. 39–54; *Tragiczna świętość. Komentarz do wiersza Leona Zdzisława Stroińskiego „Ród Anhellich”*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współudź. E. Tutaj. Kat., s. 51–63; *Bunt i satyra. Poeci z Kontynentów wobec fantazmatów pol-*

skości. W: *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, ..., E. Tutaj. Kat. 1995, s. 72–90; *Katowickie środowisko poetyckie. Przegląd 1989–1994*. W: *III Gliwickie Konfrontacje Literackie*. Gl. 1995, s. 14–27; *Osąd historii, rodowodu i zbrodni. O „Ziemii przypisanym” Juliana Kawalca*. W: *Między Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku. Studia i szkice*. Red. W. Wójcik, przy współudz. B. Gutkowskiej. Kat. 1995, s. 93–112; *Poetics or Politics: Contemporary Polish Literature*. [Współaut.: P. Fast, tłum. W. Maj]. W: *Canadian Review of Comparative Literature / Revue Canadienne de Littérature Comparée*. Vol. 22, nr 3–4, s. 837–844; *Dialektyka przełomu 1955–1959 w literaturze polskiej*. W: *Przełomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik, przy współudz. ... Kat. 1996, s. 14–54; *Krytyka literacka na emigracji* [s. 210–230]; *Z historii współczesnych doktryn literackich. Polrealizm* [s. 231–241]. W: *Literatura emigracyjna 1939–1989*. T. 2. Red. J. Olejniczak. Kat. 1996; *O model literatury nowoczesnej*. W: *Październik '56. Odwilż i przełom w życiu literackim i kulturalnym Polski. (Materiały ogólnopolskiej sesji naukowej. Rzeszów, 23–25 września 1996 roku)*. Red. A. Kulawik. Kr. 1996, s. 39–75; *Ruch wydawniczy*. W: *Sytuacja kultury w województwie katowickim*. Red. ... Kat. 1998, s. 139–145; *Skrwawiony mit. O wierszu *** (inc. „Śniły się szarże...”) Leona Zdzisława Stroińskiego*. W: *...przez oko ...przez okno. Wybór materiałów z IX Wspólnej Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów [UŚ]*. Red. M. Tramer, W. Bojda, A. Bąk. Kat. 1998,

s. 87–99; *Krytyka literacka w Polsce po roku 1989*. W: *Nowa encyklopedia powszechna PWN*. T. 7: *Suplement*. Wwa 1999, s. 726; *Cienność i blask („Modlitwa” Stanisława Grochowiaka)* [s. 431–435], *Wędrowka, życie, los („Wędrowką życie jest człowiekiem” Edwarda Stachury)* [s. 471–475]. W: *Poezja polska. Interpretacje*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, B. Zeler. Kat. 2000; *Poeta „punktu zero”. Tadeusz Różewicz wobec „cezury oświęcimskiej”*. W: *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego, 28 kwietnia 1999*. [Red. ..., W. Wójcik]. Kat. 2000, s. 9–21; *Czy istnieje „literatura zagłębiowska”?* W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 315–319; *Obecność emigracji*. W: *Powroty w zapomnienie. Dekada literatury emigracyjnej 1989–1999*. Red. B. Klimaszewski, W. Ligęza. Kr. 2001, s. 40–46; *Wiersze i poematy*. W: *Okolica najbliższa. Szkice do portretu Wilhelma Szewczyka*. Red. S. Krawczyk. Czerw.-Leszcz. 2001, s. 23–44; *Destruktor symbolu*. W: *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości Stanisława Krawczyka*. Red. P. Majerski. Czerw.-Leszcz. 2002, s. 16–20; *O badaniu przełomów literackich*. W: *Dialog w środku Europy: Język uzupełnień*. Red. P. Majerski. Kat. 2002, s. 27–33.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Co zostanie? Antologia młodej poezji*. Wyb. i oprac.: ..., Z. Łączkowski. Przedm.: Z. Łączkowski. Posł.: ... Wwa: [b. w.] 1992.

2. Z. Łączkowski: *Zaklęty jeleń. Wybór prozy poetyckiej z lat 1950–1990*. Wyb. i posł. ... Wwa: SDK 1992.
3. *Kieszonkowa encyklopedia literatury i sztuki. Bohaterowie literatury polskiej*. Red. ... Kat.: Videograf 1993.
4. P. Majerski, P. Majdanik: *Trans-pozycje liryczne*. Wyb. wierszy z lat 1988–1993 dok. ... Kat.: [b. w.] 1993.
5. *Świat integralny. Pół wieku twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. ... Kat.: GTL 1994.
6. *Inny świat. Antologia młodej poezji na Śląsku*. Wyb., wstęp i oprac.: ... Kat.: GTL 1994.
7. *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, ..., E. Tutaj. Kat.: „FA-art” 1995.
8. *Leksykon bohaterów literackich*. Red. ..., M. Pytasz. Kat.: Videograf 1995.
9. *Przełomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik, przy współudź. ... Kat.: Wyd. UŚ 1996.
10. *Szkice o polskich pisarzach emigracyjnych*. Red. ..., W. Wójcik. T. I. Kat.: TZK 1996.
11. *Śląsk inaczej. Materiały I Sesji Śląskoznawczej Pracowników Naukowych i Studentów Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 25 kwietnia 1996. Red. T. Głogowski i ... Kat.: TZK 1997.
12. *Sytuacja kultury w województwie katowickim*. Red. ... Kat.: UNDP 1998.
13. *Familok. Materiały II Sesji Śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 15–16 maja 1997. Red. T. Głogowski, ..., M. Sporoń. Kat.: TZK 1998.
14. *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. ..., W. Wójcik. Kat.: „FA-art” 1998.
15. *Szkolny słownik bohaterów literackich*. Red. ..., M. Pytasz. Kat.: Videograf II 1998.
16. *Nowy Śląsk. Materiały III Sesji Śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 6–7 maja 1998. Red. T. Głogowski, ..., M. Sporoń. Kat.: Forum Sztuk 1999.
17. *Tadeusz Różewicz. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. ..., D. Rott i W. Wójcik. Kat.: Wyd. UŚ. Kat. 1999.
18. *Halda. Materiały IV Sesji Śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 6–7 maja 1999. Red. T. M. Głogowski. ... Kat.: Pallas Silesia 2000.
19. *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego*, 28 kwietnia 1999. [Red. ..., W. Wójcik]. Kat.: Gnome 2000.

20. *Śląsk literacki. Materiały V Sesji Śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, 8–9 listopada 1999*. Red. T. M. Głogowski, ... Kat.: Palas Silesia 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

PB 3 [P. Dunin-Wąsowicz]. – LP XX 1 [P. Majerski].

[Wyw.:] *O młodej krytyce literackiej*. Rozm.: E. Starosta, Z. Chojnowski, J. Drzewucki i ... Oprac. L. Bugajski. „Życie Lit.” 1987, nr 13; *Miedzy strategią a etyką*. Z ... rozm. P. Zaczekowski. „Ml. Szt.” [dod. „Now. Med.”] 1989, nr 7; Rozm. z ... Rozm.: J. Lewinson. „Krzywe Koło Lit.” 1989, nr 3; *Dobre samopoczucie. Wizje i rewizje literackie ... , krytyka młodej (jeszcze) generacji w rozmowie z Jolantą Zaczekowską*. „Dz. Śl.” 1994, nr 124; *O krytyce literackiej na Śląsku*. Z ... rozm. E. Szopa. „Życie Górnol.” 1994, nr 11; *Krytyk-poeta*. [Z ... rozm. B. Prejs]. „Echo” 1995, nr 21; *Bez kompleksów. O krytyce literackiej* rozm.: K. C. Kęder, ..., P. Majerski, D. Nowacki i K. Unilowski. Oprac. ... „Śląsk” 1997, nr 5; *Rozmowa z ... Rozm. A. Swoboda*. „7 dni” [dod. „SE”] 17–23. X. 1997; *O myśleniu pokoleniami, o krytyce literackiej, o „Wspólności”, o tym, co było i nigdy w takiej samej postaci nie wróci, o poezji nie tylko Anny Czekanowicz, Zbigniewa Joachimiaka, Władysława Zawistowskiego, o...* Z ... rozm. M. Fox. „Topos” 1998, nr 1–2, przedruk w: M. Fox: *Ogrodnicy północy. Poetów portret potrójny*. Gdań. 1998, s. 243–259; [Wypow. w ankie-

cie:] *Zjawiska i nazwiska* [Zebr. K. Karwat]. „Dz. Zach.” 1998, nr 225; *Wychodzenie z getta*. [Z ... rozm. K. Karwat]. „Dz. Zach.” 1999, nr 248; *Przyjdzie pora i na żart*. [Z ... rozm. D. Lubina-Cipińska]. „Rzeczpospolita” 2000, nr 78.

[Dot.: *Nie śnijcie...* :] J. Suchanek: *Od redaktora* [s. 2], P. Wilczek: *Fragment listu do poety ...* [s. 20–3 okł.], M. Madeja: *Pod pretekstem* [s. 3 okł.]. W: ...: *Nie śnijcie mnie...* ; K. Karwat, „Nowy Med.” 1988. – K. Ćwikliński: *Książka dla maturzysty* [rec.: *Czego nie ma...*]. „Nowości Dz. Tor.” 1992, nr 60. – [rec.: *U podstaw twórczości...* :] E. Dymowski: *Do kraju tego...* „Śl. Powsz.” 1992; A. K. Waśkiewicz, „Twórczość” 1992, nr 1. – [rec.: *Kronika nocy...* :] (jwk) [J. Witan]: [b.t.]. „Warsz. Inf. Kult.” 1993, nr 12; S. Mutz: *Poezja neo-filologiczna*. „Opcje” 1993, nr 3; Z. Łączkowski: *Artysta szkiełka i oka*. „Śl. – Dz. Katol.” 1994, nr 55. – P. Majerski: *Rytm zdania, rytm życia* [rec.: *Gdy stoje...*]. „Górnol. Diar. Kult.” 1993, nr 8. – [rec.: *Blżej zimy...* :] J. Szymik: *Poezja „z tej Ziemi”* (Wernerowa, ..., Gruska). „Gość Niedz.” 1995, nr 19; K. Karwat: *Blżej poezji*. „Dz. Zach.” 1995, nr 131; J. Zaczekowska: *Bolesne dojrzewanie ...* „Dz. Śl.” 1995, nr 24. – *Spotkania autorskie: ...* Red. S. Piskor [wyst.: P. Majerski, P. Wilczek, S. Piskor]. TVP-Kat. 1995. – [rec. *Więzy i wzloty...* :] P. Majerski: *Model przełomu*. „Nowe Książ.” 1997, nr 6; K. Ćwikliński: *Model przełomu*. „Prz. Art.-Lit.” 1997, nr 10. – [rec.: *Świadectwa, znaki...* :] K. Karwat: *Poetów przybywa*. „Dz. Zach.” 1998, nr 134; (bop) [B. Prejs]: *Najmłodszy poeci też piszą wiersze*. Nowa książka ... „Dz. Zach.” 1998, nr 160; A. Sadowski: *Z lektur i krytycznych*

ocen ... „Echo” 1998, nr 29; J. Drzewucki: *Nowy ekspresjonizm*. „Rzeczpospolita” 1998, nr 184; S. Sadowski: *Powściągliwość i poezja*. „Życie” 1998, nr 203; P. Majerski: *Świadekstwo krytyka*. „Akant” 1998, nr 9; A. Poprawa: *Dzieło (zbyt) otwarte*. „Nowe Książ.” 1998, nr 11; G. Bylica [K. Unilowski]: *Bractwo poetów*. „FA-art” 1998, nr 4, przedr. w K. Unilowski: *Koloniści i koczownicy. O najnowszej prozie i krytyce literackiej*. Kr. 2002, s. 250–256; P. Zaczekowski: *Glosa o ...*. „Śląsk” 1999, nr 2; K. Maliszewski: *Akty nowej aksjologizacji*. „Twórczość” 1999, nr 5; K. Drwał: *Poznać istniejące*. „Dz. Zach.” 1999, nr 106. – [rec.: *Od Różewicza...*] R. Rolewicz-Juraszowa: „Poetycko o poezji ...”. „Kat. Inf. Kult.” 1999, nr 3; J. Drzewucki: *Od Różewicza do Nowej Prywatności*. „Rzeczpospolita” 1999, nr 113; K. Karwat: *Od Różewicza. Nowa książka ...*. „Dz. Zach.” 1999, nr 119; P. Łuszczkiewicz: *Sposób czytania*. „Nowe Książ.” 1999, nr 6; E. Dymowski: *Placisz tak samo za wiersz i za życie*. „Radostowa” 1999, nr 9. – [rec.: *Zniwana...*] B. Prejs: *Egzystencjalizm dokonał przełomu*. „Dz. Zach.” 1999, nr 205; W. Ligęza: *Świadomość przełomu: rewizja zwyczajna*. „Nowe Książ.” 1999, nr 11. – S. Szymutko: *O ...*. „Śląsk 2000, nr 2. – [rec.: *Pamięć, biografia, słowo...*] K. Karwat: *O dwóch generacjach. Zbór szkiców ...*. „Dz. Zach.” 2001, nr 9; S. Sterna-Wachowiak: *Poezja: zapis losu i mapa rzeczywistości*. „Nowe Książ.” 2001, nr 1; B. Szalasta-Rogowska: *Analizy i syntety*. „Śląsk” 2000, nr 10; S. Gębala: *Krytyka i arytmetyka*. „Twórczość” 2001, nr 6.

[M.in. o ...:] K. Karwat: *Wydawnictwa sosnowieckiej „Piwnicy Literackiej”*. „Integracje” 1987, nr 21; R. Twardoń: *Raport z „Piw-*

nicy”. „Student” 1987, nr 6, przedr.: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 1. Red M. Kisiel. Sosn. 1992, s. 44–50; P. Majerski: *Misja i pasja. Krytyka literacka na Śląsku 1922–2000*. „Śląsk” 2000, nr 7.

Paweł Majerski

KISIEŁOWA Joanna

Nazwisko rodowe: Dusilo.

1964

Historyk literatury, bibliograf.

Urodzona 15 grudnia 1964 w Sosnowcu. Mieszka w Katowicach. Absolwentka III Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Katowicach. 1983–1988 studiowała filologię polską na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. 1988–1994 filolog w Instytucie Języka Polskiego UŚ. 1994–1999 studia doktoranckie na Wydziale Filologicznym UŚ, zakończone obroną pracy *Retoryka i egzystencja. Z problemów twórczości poetyckiej Jana Lechonia*. Od 1998 związana z Zakładem Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ, od 1999 adiunkt w tym Zakładzie. Debiut krytycznoliteracki na łamach „Pisma Literacko-Artystycznego” 1989, nr 9. Szkice historycznoliterackie publikowała w licznych tomach zbiorowych.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Mały leksykon kultury. Kierunki – style – tendencje*. [Współaut.: M. Kisiel, Z. Marciniów]. Kat.: Videograf II 1996.

2. *Retoryka i melancholia. O poezji Jana Lechonia*. Kat.: Wyd. UŚ 2001.

Rozprawy w tomach zbiorowych oraz periodykach literackich: *Kryterium „etycznego”*. O poezji Ryszarda Krynickiego. „Pismo Lit.-Art.” 1988, nr 9; *Rzeczywistość zaprzeczonych reguł. O poezji Ryszarda Krynickiego* W: *Język Artystyczny*. T. 7. Red. A. Wilkoń. Kat. 1990, s. 63–78; *Etyczny wymiar świata. (Na przykładzie wiersza Ryszarda Krynickiego „Opowiedziałeś się”)*. W: *Wokół 1968 roku. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik. Kat. 1992, s. 79–92; „*Imiona przestrzeni są następujące...*” Uwagi o leksyce przestrzennej w poemacie Tymoteusza Karpowicza „Rozwiązywanie przestrzeni”. W: *Z problemów współczesnego języka polskiego*. Red. A. Wilkoń, J. Warchała. Kat. 1993, s. 118–128; *Bibliografia edycji książkowych Tadeusza Różewicza*. W: *Świat integralny. Pół wieku twórczości Tadeusza Różewicza. (Materiały konferencji literackiej, 14 listopada 1994)*. Red. M. Kisiel. Kat. 1994, s. 109–124; *Gra znanego z nieznanym. O „Lechoni” Stanisława Balińskiego* W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współudz. E. Tutaj. Kat. 1994, s. 64–78; *Juwenilia Jana Lechonia*. W: *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, M. Kisiel, E. Tutaj. Kat. 1995, s. 5–30; *Karczma, arka Noego i labirynt losu. O „Austerii” Juliana Strykowskiego*. W: *Miedzy Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku*. Red. W. Wójcik, przy współudz. B. Gutkowskiej. Kat. 1995, s. 113–125; „*Prapremiera pięciu poetów*” –

po czterdziestu latach. „*Śląsk*” 1995, nr 2; „*Srebrne i czarne*” *Jana Lechonia. Próba analizy retorycznej*. W: *Stulecie Skamandrytów. Materiały z sesji naukowej na Uniwersytecie Jagiellońskim, 8–9 grudnia 1994*. Red. K. Biedrzycki. Kr. 1996, s. 83–94; „*Wróżby z przelotnych obłoków*”. Wokół „*Prapremier pięciu poetów*”. W: *Przelomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik, przy współudz. M. Kisiela. Kat. 1996, s. 77–90; *Wszystkie teksty naszej mowy. O trzech wierszach Stanisława Barańczaka*. „*Opcje*” 1996, nr 3; *Od marzenia do prawdy najgłębszej. O wierszu Jana Lechonia „Spotkanie”*. W: ... *przez oko ... przez okno*. Red. M. Tramer, W. Bojda, A. Bąk. Kat. 1998, s. 64–79; *Bibliografia prac naukowych Profesor Aliny Kowalskiej*. W: *Prace Językoznawcze*. T. 25; *Studia historycznojęzykowe*. Red. O. Wolińska. Kat. 1998, s. 10–17; *Wydawnictwa książkowe i fonograficzne Tadeusza Różewicza (materiały do bibliografii)*. W: *Tadeusz Różewicz – doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. M. Kisiel, D. Rott, W. Wójcik. Kat. 1999, s. 35–50; *Teatr Tadeusza Różewicza. Materiały do bibliografii. Część 1: Lata 1960–1986*. W: *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 28 kwietnia 1999. [Red. M. Kisiel, W. Wójcik]. Kat. 2000, s. 154–165; *Uwięziony w nostalgii („Aria z kurantem” Jana Lechonia)* [s. 238–242]; *Toast, przewrotność, śmierć („Toast” Jana Lechonia)* [s. 243–248]. W: *Poezja polska. Interpretacje*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, B. Zeler. Kat. 2000; *Melancholia srebrna i czarna. O wierszu Jana Le-*

chonia „Toast”. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. W. Wójcik, przy współudź. D. Opackiej-Walasek. Kat. 2001, s. 20–39.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Rec.: *Retoryka i melancholia...*] P. Wilczek: *Lechoń na nowo odczytany*. „Nowe Książ.” 2001, nr 9; A. Kulik-Jęsień: *Monografia Lechonia*. „Śląsk” 2002, nr 4; A. Węgrzyniakowa: *Retoryka jako kostium i terapia melancholika*. „Twórczość” 2002, nr 5.

Paweł Majerski

KŁAK Tadeusz

1932

Pseud.: Izydor Golonka; Stanisław Kaluża; T.K.; (T.K.), Tadeusz Porębski; TAK; Zbigniew Kozak.

Historyk literatury, krytyk literacki.

Urodzony 21 sierpnia 1932 w Porąbkach pod Kielcami. Mieszka w Tarnowie. Uczęszczał do Liceum im. Księdza P. Ściegiennego w Kielcach. 1951 otrzymał świadectwo dojrzałości i rozpoczął studia polonistyczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. 1953 debiutanckie teksty: recenzja książki zbiorowej *Góry Świętokrzyskie* na łamach „Tygodnika Powszechnego” oraz szkic *Żeromski w oczach poetów* na łamach tygodnika „Dziś i Jutro”. 1953–1955 zamieszcza wiersze i recenzje w „Słowie Powszechnym” oraz jego

dodatku „W młodych oczach”. W czasie studiów uczestniczył w pracach Kola Polonistów, był przewodniczącym Sekcji Twórczości Własnej i w 1954 redagował maszynopisowy periodyk „Teatr Akademicki”. 1955 pracował jako dziennikarz we „Wrocławskim Tygodniku Katolików”. 1956 magisterium, 1957–1959 pracował w Bibliotece KUL, następnie – do 1960 – instruktor w Wojewódzkim Domu Kultury w Lublinie. Kontynuował twórczość krytyczną, współpracował z „Kamienią”, ogłaszając liczne artykuły i recenzje (1956–1975: 1960–1961 redakcja kolumny *W stronę młodych*, 1968–1972 felieton *Moje lektury*, 1970–1971 członek kolegium redakcyjnego). 1961–1970 kierownik Muzeum im. B. Prusa w Nałęczowie. Od 1964 gromadził pod patronatem Wydziału Kultury WRN w Lublinie materiały do otwartego w 1968 Muzeum im. J. Czechowicza. Opracował scenariusz muzealnej ekspozycji. Od 1967 współpracował z redakcją *Polskiego słownika biograficznego*. Uczestniczył w działalności Lubelskiego Klubu Literackiego. Od 1970 członek Związku Literatów Polskich (do rozwiązania w 1983). W tym samym roku na Uniwersytecie Jagiellońskim doktorat na podstawie pracy *Poezja Józefa Czechowicza* (promotor prof. Kazimierz Wyka). Podjął pracę jako adiunkt na Uniwersytecie Śląskim. 1971–1972 członek komitetu edytorskiego *Pism K. A. Jaworskiego* oraz kolegium redakcyjnego „Biuletynu Stowarzyszenia Twórców Ludowych”. Publikował na łamach pism: „Akcent” (1984–1985, 1987, 1989), „Annales Silesiae” (1995), „Dziś i Jutro” (1953–1954), „Dziennik Ludowy” (1957–1958), „Głos Nałęczowa” (1993–1996, 1999), „Gość Niedzielny” (1980–1981,

1983), „Integracje” (1989), „Kalendarz Lubelski” (1958–1959, 1966, 1968), „Kamena” (1957–1975), „Kresy” (1993–1995), „Kurier Lubelski” (1958–1959, 1962, 1964, 1970), „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” (1978), „Literatura Ludowa” (1959–1960), „Miesięcznik Literacki” (1977–1978), „Nowe Książki” (1980), „Orka” (1959), „Pamiętnik Literacki” (1966, 1971–1972, 1981, 1990, 1991), „Poezja” (1966–1968, 1970, 1973, 1976, 1978), „Poglądy” (1972–1973, 1976, 1980–1981), „Przegląd Humanistyczny” (1970), „Regiony” (1991), „Rocznik Literacki” (1980), „Roczniki Humanistyczne” (1971, 1977, 1997), „Ruch Literacki” (1962, 1972, 1984, 1986, 1990–1991, 1993), „Słowo Powszechne” (1953–1955), „Stolica” (1962), „Sztandar Ludu” (1966–1967), „Śląsk” (1996, 1999), „Tak i Nie – Śląsk” (1986), „Teksty” (1971), „Twórczość” (1974), „Tygodnik Katolicki” (1956), „Tygodnik Powszechny” (1953–1955, 1957, 1959–1960, 1962, 1964), „Wrocławski Tygodnik Katolicki” (1955–1956), „Za i Przeciw” (1959), „Zielony Sztandar” (1959), „Życie Literackie” (1962, 1968–1969, 1976). 1974 otrzymał nagrodę naukową Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego III stopnia, ponownie: 1979, 1985. 1977 habilitacja na UJ (na podstawie rozprawy *Czasopisma awangardy*). 1976–1980 sekretarz Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Katowicach, od 1986 przewodniczący. Przewodniczył komitetowi redakcyjnemu popularnonaukowej serii *Spotkania z Literaturą*, wydawanej staraniem Komisji. 1983 otrzymał stanowisko docenta na UŚ. 1983 objął kierownictwo Zakładu Wiedzy o Kulturze i Życiu Literackim w Instytucie Nauk o Kulturze. 1983–1985

członek Komitetu Nauk o Literaturze PAN. 1980 tytuł profesora nadzwyczajnego. 1987–1990 członek Rady Naukowej Instytutu Badań Literackich. Od 1982 należy do Towarzystwa Naukowego KUL. Od 1989 członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Wyróżniony odznaką Zasłużony Działacz Kultury (1987), odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi (1988). W czterdziestolecie pracy naukowej uhonorowany tomem *Z problemów literatury i kultury XX wieku* (red. S. Zabierowski. Katowice 1999).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Czechowicz – mity i magia*. Kr. 1973.
2. *Reporter róż. Studia i szkice literackie*. Kat. 1978.
3. *Czasopisma awangardy*. Cz. 1: 1919–1931. Wr. 1978, *Rozprawy Lit.*, t. 24.
4. *Czasopisma awangardy*. Cz. 2: 1931–1939. Wr. 1979, *Rozprawy Lit.*, t. 29.
5. *W krajobrazie Nałęczowa*. Lubl. 1983.
6. *Ptak z węgla. Studia i szkice literackie*. Kat. 1984.
7. *Z Zagłębia do Starobielska. Droga Lecha Piwowara*. Kat. 1991. *Spotkania z Literaturą*, nr 9.
8. *Stolik Tadeusza Peipera. O strategiach Awangardy*. Kr.: OL 1993, *Kolekcja Konese-ra Literatury*.

9. *Ogród świata. Studia i szkice literackie*. Kat.: Wyd. UŚ 1995.

10. *Spojrzenia. Szkice o poezji Tadeusza Różewicza*. Kat. 1999.

11. *Ewa Szelburg-Zarembina. 1899–1986. W stulecie urodzin*. Nałęczów 1999.

12. *Miasto poetów. Poezja lubelska 1918–1939*. Tarn.–Lubl. 2001.

Artykuły, rozprawy, szkice i opracowania w tomach zbiorowych oraz na łamach czasopism, m.in.: *O twórczości Hanny Malewskiej*. „Tyg. Powsz.” 1955, nr 50; *Religijna poezja Illakowiczówny*. „Tyg. Katol.” 1956, nr 3, „WTK” 1956, nr 24; *Poeci ludowi Lubelskiego* [s. 40–43], *Studenckie teatry lubelskie* [s. 82–83]. W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1958; *Ludowa poezja maryjna*. „Za i Przeciw” 1959, nr 22; *O Józefie Czechowiczu. W czterdziątą rocznicę śmierci*. W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1959, s. 194–196; *Pieśń ludowa w twórczości Czechowicza*. „Lit. Lud.” 1959, nr 5–6; *Materiały do bibliografii etnografii Podlasia za lata 1910–1960*. „Lit. Lud.” 1960, nr 2–3; *Muzeum Bolesława Prusa w Nałęczowie*. „Pam. Lit.” 1963, z. 1; *Uwagi do Czechowicza*. „Ruch Lit.” 1962, z. 4; *Listy Józefa Czechowicza do Kazimierza Andrzeja Jaworskiego*. „Pam. Lit.” 1966, z. 4; [Rec.: J. Czechowicz: *Wiersze*. Lubl. 1963]. „Pam. Lit.” 1966, z. 2; *Kłowski Józef Nikodem*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 13 (1966), s. 73–75; *Lubelskie środowisko literackie wczoraj i dziś*. W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1968, s. 66–69; *Puławy w literaturze pięknej*.

W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1966, s. 88–94; *Muzea nałęczowskie*. W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1970, s. 235–241; *Żeromski w słowach poetów. (W czterdziątą piątą rocznicę śmierci)*. W: *Kalendarz Lubelski*. Lubl. 1970, s. 227–234; *Czechowicza „Siedem wierszy o śmierci”*. „Ruch Lit.” 1972, z. 6; *Józef Czechowicz a folklor*. W: *Z zagadnień twórczości ludowej. Studia folklorystyczne*. Red. R. Górski, J. Krzyżanowski. Wr. 1972, s. 83–93; [Rec.: *Bolesław Prus 1847–1912. Kalendarz życia i twórczości*. Oprac. K. Tokarzówna, S. Pita. Wwa 1969]. „Pam. Lit.” 1972, z. 1; *Daniłowski i Nałęczów*. „Kamena” 1973, nr 12; „Nieustannie w dziejach prawdziwa”. *Tradycja romantyczna w poezji Józefa Czechowicza*. W: *Ludowość dawniej i dziś. Studia folklorystyczne*. Red. R. Górski, J. Krzyżanowski. Wr. 1973, s. 153–167; *Listy Adama Polewki z Sosnowca [do Kazimierza Czachowskiego]*. Wstęp i oprac. ... „Poglądy” 1973, nr 6; *Kobiety i konie. O erotyce w poezji awangardowej*. „Teksty” 1974, nr 2; *Słowo o Kłowskim*. „Kamena” 1974, nr 15; *Wstęp*. W: B. Prus: *Notatki z Lublina*. Lubl. 1974, s. I–IV; „Zostanę w wierszach, listach i pamięci”. *W pierwszą rocznicę śmierci Kazimierza Andrzeja Jaworskiego*. „Kamena” 1974, nr 18; *Czechowicz a „Linia”*. „Kamena” 1975, nr 18; *Czechowicz i Przyboś*. „Kamena” 1975, nr 20; *Michalski Bronisław Ludwik*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 20 (1975), s. 578–579; *Z problematyki folkloru we współczesnej poezji polskiej*. W: *Co wieś to inna pieśń. Studia folklorystyczne*. Red. R. Górski i J. Krzyżanowski. Wr. 1975, s. 169–175; *Hiszpański wiersz Juliana Przybosia*. [Analiza wiersza *Na granicy*]. „Ruch Lit.”

- 1976, z. 3; Mikiewicz Konstanty. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 21 (1976), s. 56–57; *W krajobrazie Nałęczowa*. W: *Wspomnienia o Julianie Przybosiu*. Oprac. J. Sławiński. Wwa 1976, s. 377–388; S. Piętaś: *Uczta megalomanów. Fragment powieści*. [Tekst z archiwum „Linii”, nota ...]. „Życie Lit.” 1976, nr 37; „*Almanach Nowej Sztuki*” i *Awangarda*. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 5. Red. T. Bujnicki, I. Opacki. Kat. 1977, s. 161–182; „*Europa*”: między awangardą i polityką. „*Mies. Lit.*” 1977, nr 11; Mrozowski Wacław. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 22 (1977), s. 216–217; *Oblicza wód w „Popiołach” Żeromskiego*. „*Rocz. Hum.*” 1977, z. 1; *Od Różewicza do Nowej Fali (pokolenia poetyckie 1945–1974)*. W: *Literatura Polski Ludowej*. Kat. 1977, s. 46–68. „*L’Art Contemporain*” i *Awangarda*. „*Kwart. Hist. Prasy Pol.*” 1978, z. 4; *Poranek poezji*. [O wczesnej liryce Mariana Czuchnowskiego]. „*Poezja*” 1978, nr 7–8, *Reporter róż.* [O epice Mariana Czuchnowskiego]. „*Mies. Lit.*” 1978, nr 1; *W połowie drogi*. [O *Póki my żyjemy* Juliana Przybosa]. W: *Prace Komisji Naukowych PAN. Oddział w Katowicach*. Kat. 1978, s. 41–43; *Filmowa powieść Jana Brzękowskiego (O „Bankructwie profesora Muellera”)* [s. 89–101]; *W cieniu awangardy (O Klubie S)* [s. 131–167]. W: *Katastrofizm i awangarda*. Red. T. Bujnicki i... Kat. 1979; [Rec.: J. Przyboś. *Życie i dzieło poetyckie*. Red. S. Frycie. Rzesz. 1976]. „*Ruch Lit.*” 1979, z. 2; *Poezja i modlitwa. O poezji religijnej Czesława Miłosza*. „*Gość Niedz.*” 1980, nr 45; [Rec.: *Słowa i krajobrazy. Antologia poetów zaolziańskich*. Oprac. B. S. Kunda. Kat. 1980]. W: *Rocznik Literacki* 1980, s. 350–354; *Modlitwa o słowo. O wierszu Jerzego Lieberta „Veni Sancte Spiritus”*. „*Gość Niedz.*” 1981, nr 24; Piętaś Stanisław. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 26 (1981), s. 201–204; *Serce wydzwania Ci chwałę. O wierszach siostry Nulli [Lucyny Westwalewiczówny]*. „*Gość Niedz.*” 1981, nr 33; *Śląsk widzę i słyszę zarazem. W osiemdziesiątą rocznicę urodzin Juliana Przybosa*. „*Poglądy*” 1981, nr 5; *Śląskie wizje w poezji Juliana Przybosa*. W: *Prace Komisji Naukowych Oddziału PAN w Katowicach* 1980. Z. 5. Kat. 1981, s. 8–9.; *Żagary. Problematyka grupy literackiej*. „*Pam. Lit.*” 1981, z. 4, przedr. w: *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historycznoliterackie*. Z. 61. Kr. 1987, s. 31–53; *Liryka i epika – Marian Czuchnowski*. W: *Poeci dwudziestolecia międzywojennego*. T. 1. Red. I. Maciejewska. Wwa 1982, s. 175–209; *Poczek Jan* [s. 7–8]; *Podhalicz Józef* [s. 95–96]; *Podstawka Władysław* [s. 190–191]. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 27 (1982); „*Jakby nas anioł dotknął*”. Przypomnienie Jerzego Lieberta. „*Gość Niedz.*” 1983, nr 3; *O „orientację” poezji polskiej (Spór Juliana Przybosa z Karolem Wiktorem Zawodzińskim)*. W: *Problemy awangardy*. Red. ... Kat. 1983, s. 102–121; *O poezji Jerzego Lieberta*. „*Gość Niedz.*” 1983, nr 5; „*Siatka innej geografii*”. (O cieszyńskim okresie twórczości Juliana Przybosa). W: *O Julianie Przybosiu. Wspomnienia. Studia. Szkice*. Red. T. Bujnicki, K. Heska-Kwaśniewicz. Kat. 1983, s. 43–67; *Poezja lubelska 1918–1939*. W: *Lublin literacki 1932–1982. Szkice i wspomnienia*. Red. W. Michalski, J. Zięba. Lubl. 1984, s. 60–115. *Poezja Tadeusza Różewicza*. W: T. Różewicz: *Poezje wybrane (II)*. Wwa

1984, s. 5–18; *Ptak z węgla. Tadeusza Peipera pejzaż urbanistyczny*. „Akcent” 1984, nr 2; *Listy Tytusa Czyżewskiego do Wandy Markiewicz-Piwowarowej*. „Ruch Lit.” 1984, z. 4; *Emigrant mimo woli. (O międzywojennej poezji Jana Brzękowskiego)*. W: *Pisarz na obczyźnie*. Red. T. Bujnicki, W. Wyskiel. Wr. 1985; [hasła w t. 1:] *Arnsztajnowa Franciszka* [s. 30]; *Bechcycz-Rudnicka Maria* [s. 58]; *Czechowicz Józef* [s. 162–163]; *Jaworski Kazimierz Andrzej* [s. 395–396]; „*Kamena*” [s. 413–414]; *Kłosowski Józef Nikodem* [s. 447]; [hasła w t. 2:] *Nałęczów* [s. 11]; „*Reflektor*” [s. 277]; *Stachowski Józef* [s. 392]; *Zalewski Ludwik ks.* [s. 667]. W: *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*. Wwa 1985; *Witkiewicz na seansie spirytystycznym*. „Akcent” 1985, nr 2–3; *Awangarda lubelska*. W: *W kręgu zagadnień awangardy II*. Red. G. Gazda, E. Nurczyńska. Łódź 1986, s. 31–59; *Przyboś Julian*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 29 (1986), s. 84–91; *Publicystyka literacka Lecha Piwowara*. „Ruch Lit.” 1986, z. 2; [Rec.: S. Jaworski: *Odnajdywanie świata*. Kr. 1984]. „Ruch Lit.” 1986, z. 5; *Na pograniczach snu i jawy. O prozie Józefa Czechowicza*. „Akcent” 1987, nr 2; *Dwa listy i okrucy pamięci. O Janie Pocku (1917–1971)*. „Twór. Lud.” 1988, nr 1; *Granice bohatera*. [O poezji Tadeusza Różewicza]. W: *Od Kochanowskiego do Różewicza. Prace ofiarowane Arturowi Hutnikiewiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. J. Kryszak. Tor. 1988, s. 201–211; *Legenda Kazimierza w twórczości Marii Kuncewiczowej*. „Akcent” 1988, nr 1, przedr. w: *W stronę Kuncewiczowej. Studia i szkice*. Red. W. Wójcik.

Kat. 1988, s. 102–122; *Czesław Bobrowski jako teoretyk filmu i nowej sztuki*. W: *Z dziejów myśli filmowej. Rewizje i rewindykacje*. Red. E. Zajiček. Kat. 1989, s. 59–75; *Emigracyjna twórczość Józefa Łobodowskiego*. „Akcent” 1989, nr 1, przedr. *Na drogach Don Kichota. Emigracyjna twórczość Józefa Łobodowskiego w: Pisarze emigracyjni. Sylwetki*. Red. B. Klimaszewski, W. Ligęza. Kr. 1993, s. 93–112; *Homo lubliniensis. O Zbigniewie Jakubiku*. „Akcent” 1989, nr 4; *Ogród świata. O twórczości Marii Kuncewiczowej*. W: M. Kuncewiczowa: *Dwa księżycy*. Lubl. 1989, s. 7–27; [Opinia o dorobku Marii Kuncewiczowej w przewodzie o nadanie jej doktoratu h.c.]. W: *Doktorat honoris causa Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej dla Marii Kuncewiczowej*. „Akcent” 1989, nr 4; *Świat w stanie podejrzenia. (O poezji Feliksa Netza)*. „Integracje” 1989, t. XXIV; *Kawiarnie, salony, wieczory*. „Ruch Lit.” 1990, z. 4–5; *Tadeusz Peiper i jego odbiorcy*. „Pam. Lit.” 1990, z. 4; *Wokół „Chamułów poezji” Juliana Przybosia*. W: *W kręgu zagadnień awangardy III*. Red. G. Gazda, R. W. Kluszczyński. Łódź 1990, s. 31–52; *Wstęp*. W: *Bohater w kulturze współczesnej. Wybrane problemy*. Red. ... Kat. 1990, s. 7–8; *Wstęp*. W: J. Czechowicz: *Koń rydzy. Utwory prozą*. Zebrał, oprac. i wstępem opatrzył... Lubl. 1990; *Poezja religijna*. W: *Bóg. Człowiek. Świat. Ilustrowana encyklopedia dla młodzieży*. Kat. 1991, s. 213–215; *Pisarze a grupy literackie (na przykładzie Józefa Wittlina i Janiny Brzostowskiej)*. „Ruch Lit.” 1991, z. 3; *Rymkiewicz Aleksander*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 33 (1991), s. 519–521; *Listy Juliana Przybosia do Bronisławy*

- Przybosiowej z lat 1941–1942 [tu: wstęp *Do ciebie o mnie* oraz *Nota edytorska*]. „Regiony” 1991, nr 4; *Listy Tadeusza Peipera do Juliana Przybosia z lat 1927–1933*. „Pam. Lit.” 1991, z. 4; *Rzeczycza Artur*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 34 (1992), s. 11–12; *Wstęp*. W: *Kultura polska. Współczesność wobec tradycji*. Red. ... Kat. 1992, s. 7–9; *Żagary*. W: *Słownik literatury polskiej XX wieku*. Red. A. Brodzka i in. Wr. 1992, s. 1235–1239; *Józef Czechowicz*. W: *Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku*. Ser. 6: *Literatura polska w okresie międzywojennym*. T. 4. Kraków 1993, s. 53–86; *Nieznane i zapomniane. Trzy wiersze Józefa Czechowicza*. „Kresy” 1993, nr 15; [Rec.: T. Miczka: *Dziesięć tysięcy kilometrów od Hollywood. Historia kina włoskiego od 1896 roku do połowy lat pięćdziesiątych XX wieku*. Kr. 1992]. „Ruch Lit.” 1993, z. 3; [Rec.: M. Oldakowska-Kuflowa: *Chrześcijańskie widzenie świata w poezji Kazimierza Illakowiczówny*. Lubl. 1993]. „Ruch Lit.” 1993, z. 4; *Smuga światła. Tarnowskie wspomnienia Mieczysława Jastruna*. „Pogoń” 1993, nr 5; *Z nałęczowskich wierszy Antoniego Madeja*. [Wstęp]. „Gł. Nałęczowa” 1993; *Ciesielczuk Stanisław* [s. 31–33]; *Piwowar Lech Józef* [s. 100–108]. W: *Materiały do księgi życiorysów ludzi kultury literackiej Zagłębia Dąbrowskiego*. Cz. 3. Red. A. W. Jarosz. Kat. 1994; *Literackie nałęczowiana 1993 i 1994 roku*. „Gł. Nałęczowa” 1994; *Piwowar Lech Józef*. W: *Słownik polskich krytyków teatralnych*. Red. E. Udalska. Wwa 1994, s. 139–144; *Strategie pisarskie Jana Brzękowskiego*. W: *Folia Philologica Macedono-Polonica*. T. 3. Red. B. Czapik, I. Opacki. Kat. 1994, s. 111–144; *Wejście Różewicza. Sytuacja poety w latach 1945–1950*. W: *Świat integralny. Pół wieku twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel. Kat. 1994, s. 17–40; „*Życie w czasie*”. *O poezji Jana Brzękowskiego po roku 1939*. W: *Wiary i słowa*. Red. A. Poprawa, A. Zawada. Wr. 1994, s. 202–216; *Kazimiera Illakowiczówna w Nałęczowie*. „Gł. Nałęczowa” 1995; *Przypomnienia*. (Grędziński – Michalski – Rzeczycza). „Kresy” 1995, nr 3; *Śląskie sprawy Tadeusza Peipera*. „Annales Silesiae” 1995, t. 25, s. 85–107; *Listy Mieczysława Jastruna i Juliana Przybosia z lat 1928–1955*. „Kresy” 1995, nr 4; *Nałęczów literacki. Parandowski – Wierzyński – Zawieyski*. „Gł. Nałęczowa” 1996; *Zapomniany wywiad Tadeusza Peipera*. [Wstęp... oraz tekst: *Regionalizm i Zagłębie*. (Wywiad własny „Expressu Zagłębia”)]. Rozm. [Lecha Piwowara] z Tadeuszem Peiperem. „Śląsk” 1996, nr 8; *Liryka sodalisa. O juveniliach poetyckich Tadeusza Różewicza*. „Rocz. Hum.” 1997, z. 1; *Różewicz i stan wojenny. O konferencji, która się nie odbyła*. „Śląsk” 1999, nr 1; *Na ścieżkach wspomnień*. [O przeszłości literackiej i kulturalnej Nałęczowa]. „Gł. Nałęczowa” 1999; *Recenzja dorobku Tadeusza Różewicza*. W: *Tadeusz Różewicz. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. M. Kisiel, D. Rott i W. Wójcik. Kat. 1999, s. 17–24; *Uśmiechy Różewicza*. W: *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego, 28 kwietnia 1999*. [Red. M. Kisiel, W. Wójcik]. Kat. 2000, s. 68–102; *Gawęda o Wiesławie*. W: *O twórczości Wiesława My-*

śliwskiego (w siedemdziesiątą rocznicę urodzin pisarza). Kielce 2001, s. 9–41; *Sceny z życia poety. Przygody Tadeusza Różewicza z krytyką socrealistyczną*. W: *Realizm socjalistyczny w Polsce z perspektywy 50 lat. Materiały z konferencji naukowej organizowanej przez Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w dniach 19–20 października 1999 roku w Katowicach*. Red. S. Zabierowski, przy współpr. M. Krakowiak. Kat. 2001, s. 125–151.

PRACE REDAKCYJNE I EDYTORSKIE

1. *Matka Boska w poezji polskiej*. Oprac. M. Jasińska, Z. Jastrzębski, ... i in. Lubl. 1959.

2. *Materiały do dziejów przyjaźni Józefa Czechowicza z Kazimierzem Miernowskim*. W: *Miscellanea z pogranicza XIX i XX wieku*. Red. S. Pigoń. Wr. 1964, s. 467–512.

3. J. Czechowicz: *Wybór poezji*. Oprac. ... Wr. 1970, BN I, 199. Wyd. 2 uzup. Wr. 1985.

4. E. Szelburg-Zarembina: *Dzieła*. T. 1–6. Ukl., biogram i noty ... Lubl. 1971.

5. *Listy Bolesława Prusa do Antoniego Osuchowskiego*. „Pam. Lit.” 1971, z. 2.

6. K. A. Jaworski: *Pisma*. Wydanie jubileuszowe. T. 2: *Od Łomonosowa do Jewtuszenki*. Red. ... Lubl. 1972.

7. K. A. Jaworski: *Pisma*. Wydanie jubileuszowe. T. 4: *Przekłady poezji czeskiej i słowackiej*. Red. ... Lubl. 1972.

8. J. Czechowicz: *Wyobrażenia stwarzająca. Szkice literackie*. Wstęp, wyb. i oprac. ... Lubl. 1972.

9. E. Szelburg-Zarembina: *Dzieła*. Ukl. i noty ... T. 7–9. Lubl. 1972.

10. B. Prus: *Kroniki tygodniowe. (O Nałęczowie)*. Wyb., wstęp i oprac. ... Lubl. 1972.

11. *Materiały do dziejów awangardy*. Wstęp i oprac. ... Wr. 1975, *Arch. Lit.*, t. 20.

12. *Prace Historycznoliterackie*. T. 4. Red. J. K. Zaremba, ... Kat. 1976.

13. J. Czechowicz: *Listy*. Zebrał, oprac. i przedm. *Nad listami Czechowicza* poprz. ... Lubl. 1977.

14. J. Czechowicz: *Utwory dramatyczne*. Oprac. i wstępem *Dwa teatry Józefa Czechowicza* poprzedził ... Lubl. 1978.

15. *Katastrofizm i awangarda*. Red. T. Bujnicki, ... Kat. 1979.

16. *Źródła do historii awangardy*. Oprac. i wstępem poprz. ... Wr. 1981, *Arch. Lit.*, t. 24.

17. *Problemy awangardy*. Red. ... Kat. 1983.

18. J. Czechowicz: *Wiersze wybrane*. Wyb., wstęp i noty ... Wwa 1986.

19. L. Piwowar: *Sztuka na gorąco. Szkice literackie*. Zebr., oprac. i wstępem poprz. ... Kat. 1987.

20. *Z problemów badania kultury ludowej*. Red... Kat. 1988

21. J. Czechowicz: *Poezje wybrane (II)*. Wyb. i wstęp ... Wwa 1989, *Bibl. Poetów*.

22. *Bohater w kulturze współczesnej. Wybrane problemy*. Red. ... Kat. 1990.

23. J. Czechowicz: *Koń rydzy. Utwory proz.* Zebr., oprac. i wstępem opatrzył ... Lubl. 1990.

24. *Kultura polska. Współczesność wobec tradycji*. Red... Kat.: Wyd. UŚ 1992.

25. *Wiersze o Stefanie Żeromskim*. Zebr., oprac. i wstępem poprz. ... Nałęczów 2000.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

WPiBL (B. Marzęcka). – WUP. – IBKr. – LP XX 1 (P. Majerski). – ZKNP 2001.

[Rec.: Czechowicz – mity...:] F. Fornalczyk: *Czechowicz poeta-mag*. „*Twórczość*” 1975, nr 6; I. R. Maksimowa: *Obščestvennyje Nauki za Rubeżom*. Rz. Referatnyj Žurnal. Ser. 7: *Literaturovedenie*. Nr 2. Moskwa 1976, s. 93–98; A. Nowicki: *Poezja i muzyka bez mitów i magii czyli o roztopianiu religii w poezji i muzyce*. „*Euhemer*” 1976, nr 3; T. Polanowski: *Czechowicz – świat poetycki*. „*Kamena*” 1973, nr 21; M. Stępień: *Literatura polska po 1918 r*. W: *Rocznik Literacki* 1973, s. 295; M. Ziółek: *Czechowiczowskie katastrofy i Arkadie*. „*Mies. Lit.*” 1974, nr 2. – [rec.: *Reporter róż...*] *Między okładkami*. „*Kamena*” 1979,

nr 14; M. Dąbrowski: *Wokół Czechowicza, ale nie tylko o nim*. „*Nowe Książ.*” 1979, nr 3; K. Heska-Kwaśniewicz: *Między romantyzmem a awangardą*. „*Poglądy*” 1979, nr 5; K. W. Janota: *Dwie poetyki*. „*Tryb. Robot.*” 1979, nr 48; S. Jaworski, „*Ruch Lit.*” 1981, z. 1; K. K. [K. Krasuski], „*Odra*” 1979, nr 3; A. Staniszewski: *Wokół awangardy*. „*Poezja*” 1980, nr 1; M. Stępień: *Literatura polska po 1918 r*. W: *Rocznik Literacki* 1978, s. 330. – [rec.: *Czasopisma awangardy*:] M. Chrzanowski, „*Z. Prasozn.*” 1980, nr 2; O. S. Czarnik, „*Kwart. Hist. Prasy Pol.*” 1981, z. 1; A. Konkowski: *Sejsmografy awangardy*. „*Nowe Książ.*” 1980, nr 9; K. Koźniewski: *Wj, awangarda...* „*Polityka*” 1980, nr 44; B. Sikorowska, „*Ruch Lit.*” 1980, z. 4; M. Stępień: *Literatura polska po 1918 r*. W: *Rocznik Literacki* 1979, s. 347; M. Živančvić: *Zbornik za Slavistika*. Matica Srpska, Novi Sad 1979. T. 20, s. 181–182. A. Buck: *Awangardowe podteksty, czyli jak mogło być?* „*Integracje*” 1980, nr 7; M. Chrzanowski, „*Z. Prasozn.*” 1979, nr 3; O. S. Czarnik, „*Kwart. Hist. Prasy Pol.*” 1980, z. 3; H. Olschowsky: *Akademie der Wissenschaften der DDR. Zentralinstitut für Literaturgeschichte Referatdienst zur Literaturwissenschaft*. RD 16 (1984) 2, s. 269–270; M. Zaleski, „*Twórczość*” 1980, nr 12; M. Stępień: *Literatura polska po 1918 r*. W: *Rocznik Literacki* 1980. Wwa 1981, s. 330. – J. W. Zięba: *Pięćdziesiąt lat życia literackiego Lubelszczyzny*. Lubl. 1982, s. 56–57. – [rec.: *W krajo-brazie Nałęczowa*:] M. Derecki, „*Kamena*” 1984, nr 1; S. Fita, „*Region Lubelski*” 1987, t. 2; L. Janowicz: *Spod księgarskiej lady*. Nałęczów. „*Kur. Pol.*” 1984, nr 118; J. Marx: *Tradycje Nałęczowa*. „*Odrodzenie*” 1984, nr 25;

B. Sowińska, „Życie Warsz.” 1984, nr 71; M. Warneńska: *Spotkania z przyjaciółmi. W kręgu literackich prawd i legend*. „Fakty” 1984, nr 30; T. Wroczyński: *W krajobrazie Nałęczowa*. „Mies. Lit.” 1986. – [rec.: *Ptak z węgla...*] L. B. [L. Bugajski]: *Między książkami*. „Życie Lit.” 1985, nr 9; K. K. [K. Krasuski], „Odra” 1985, nr 2; M. Malessa: *Wychodzenie ze śląskiego zaścianka*. „Nowe Książ.” 1984, nr 11; F. Netz: *Ptak z węgla*. „Tak i Nie” 1985, nr 10. – D. Rott: *Spotkania z Lechem Piwowarem* [rec.: *Z Zagłębia do Starobielska...*]. „Express Zagł.” 1991, nr 1. – [Rec.: *Stolik Tadeusza Peipera...*] G. Gazda, „Zag. Rodz. Lit” 1994, z. 1–2; M. Kisiel: *Romans z awangardą*. „Twórczość” 1996, nr 7; P. Majerski: *Strategie awangardy*. „Śląsk” 1995, nr 2. – [Rec.: *Ogród świata*:] L. Dziedzic: *Ogród nie plewiony*. „Akcent” 1997, nr 2; K. Heska-Kwaśniewicz, „Ruch Lit.” 1996, z. 3; P. Majerski: *Ogród świata*. „Śląsk” 1996, nr 2. – K. Heska-Kwaśniewicz [rec.: *Ewa Szelburg-Zarembina...*]. „Ruch Lit.” 1999, z. 4. – K. Urban, K. Zabierowska: *Czytając Tadeusza. W: Z problemów literatury i kultury XX wieku. Prace ofiarowane Profesorowi ...* Red. S. Zabierowski. Kat. 1999, s. 343–366; A. Kluczka: *Bibliografia publikacji ... W: Z problemów literatury i kultury...*, s. 9–44; S. Fita: *Z Nałęczowa na Śląsk. (40-lecie pracy naukowej ...)*. „Gł. Nałęczowa” 2000; B. Gontarz: *Jubileusz Profesora ...* „Gaz. Uniw.” 2000, nr 7 [tu dedykowane wiersze T. Sławka, M. Piechoty, przemówienie oraz życiorys ...]; M. Krakowiak: *Jubileusz Profesora ...* „Śląsk” 2000, nr 4. – *Plejada* [wyst.: ..., B. Tokarz, S. Zabierowski, S. Piskor]. Red. S. Piskor. TVP-Kat. 2000.

Paweł Majerski

KONIUSZ Janusz

1934

Pseud.: Anna Bartosińska; Feliks Madera; J.; (J); J.K.; Jacek Woch; jak; Jan Feliks; (jk); JK; (JK); (k); Leszek Sado; Paweł B.; (sz); (SZ)

Prozaik, poeta, publicysta, autor słuchowisk radiowych.

Urodzony 1 lutego 1934 w Sosnowcu-Niwce. Syn Piotra Koniusza, górnik kopalni „Modrzejów”, i Zofii z Bartosińskich. Mieszka w Zielonej Górze. 1948 ukończył szkołę powszechną im. S. Żeromskiego w Niwce. Przez rok uczęszczał do gimnazjum w Mysłowicach, w latach 1949–1951 do Państwowego Liceum Pedagogicznego w Katowicach. Uczestniczył w pracach kółka literackiego, podejmował pierwsze próby poetyckie. Otrzymał wyróżnienie w konkursie dla amatorów-pisarzy ze środowiska robotniczego, ogłoszonym przez Zarząd Główny Związku Zawodowego Górników. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości, 1951–1954 studiował polonistykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. 1948–1955 należał do ZMP. 1950–1954 był członkiem Koła Młodych przy Oddziale Katowickim Związku Literatów Polskich, którym opiekowali się J. Brzoza, Z. Hierowski, W. Szewczyk. Debiutował wierszem *Droga na lamach „Życia Literackiego”* (1951, nr 20). Z pismem tym współpracował w latach następnych. 1954 ukończył studia i z nakazem pracy wyjechał na Ziemię Zachodnie. 1954–1956 pracował jako polonista w szkołach średnich w Sulechowie (woj. zielonogórskie), a następnie w 1956 przeniósł

się do Zielonej Góry, gdzie został instruktorem ds. kultury Komitetu Wojewódzkiego PZPR (1956–1960). 1956 ożenił się z Izabellą Dziedzicko, nauczycielką. Współorganizator miejscowego środowiska literackiego i współzałożyciel czasopisma „Nadodrze” (1957), z którym był związany aż do jego rozwiązania (1990). Pełnił funkcję kierownika działu kulturalno-literackiego (1957–1966), działu literackiego (1966–1980), redaktora naczelnego (1980–1990). 1956–1991 organizator i współorganizator imprez literackich oraz spotkań z pisarzami (m.in. współorganizował zielonogórskie Zjazdy Pisarzy Ziemi Zachodnich – 1963, 1970). 1958–1961 redaktor „Odry”, 1958–1966 uczestniczył w redagowaniu „Rocznika Lubuskiego”, 1966–1980 „Zeszytów Lubuskich”. W 1965 rozpoczął eksternistyczne studia polonistyczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. 1968 dyplom magisterski. Wiersze, opowiadania, sluchowiska radiowe, reportaże, felietony i publicystyka kulturalna ukazały się w ok. 50 czasopismach, m.in.: „Nowej Kulturze” (1954–1959), „Wiatrakach” (1960–1964, 1966–1967) i „Życiu Literackim” (1960–1990), „Poglądach” (1957–1978, z przerwami), „Śląsku Literackim” (1952–1954), „Kulturze”, „Odrze” (1958–1975), „Kamienie”, „Nowych Sygnałach”, „Nadodrze” (1958–1990). Należał do grona założycieli Lubuskiego Towarzystwa Kultury (1957), 1960–1980 sekretarz. 1958–1960 prezes działającego przy Towarzystwie Klubu Literackiego. W 1979 wystąpił do kierownictwa Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sosnowcu z propozycją zorganizowania spotkania pisarzy z zagłębiowskim rodowodem

(1986 I Zjazd Pisarzy Zagłębia Dąbrowskiego). 1990 po przejściu na rentę był zastępcą redaktora naczelnego miesięcznika „Zachód”. Obecnie redaktor wydawanego przez Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem dwumiesięcznika „Serce i Troska”. Laureat wielu konkursów literackich: 1951 nagroda w konkursie „Trybuny Wolności” na tekst pieśni masowej o Planie Sześćioletnim, nagroda w konkursie na utwór literacki o współzawodnictwie pracy w górnictwie (wiersz *Czarny Śląsk*), 1960 Nagroda Centralnej Komisji Koordynacyjnej przy MKiSz za działalność publicystyczną, 1962 wyróżnienie w konkursie na opowiadanie współczesne dot. Ziemi Nadodrzańskich, nagroda w Konkursie Bydgoskiej Wiosny Poetyckiej na sześć najlepszych wierszy, 1964 nagroda w Turnieju Poetyckim *Życie Śląska i Zagłębia w XX-leciu*, 1965 nagroda w Konkursie Rady Narodowej w Warszawie na opowiadanie o współczesnej Warszawie, poetycka nagroda IV Rybnickich Dniach Literatury, nagroda za publicystykę kulturalną w konkursie *XX-lecie Ziemi Lubuskiej*, 1965, 1966 nagroda w konkursie Polskiego Radia na sluchowisko „małoobsadowe” za sztukę *Nikt nie wyrывa trawy*, 1967, 1971 nagroda za opowiadanie w konkursie „Złotej Lampki Górniczej”, 1969 nagroda za opowiadanie i wyróżnienie za reportaż w konkursie z okazji 25-lecia PRL i powrotu Ziemi Zachodnich do Macierzy, wyróżnienie w konkursie na opowiadanie sportowe Polskiego Komitetu Olimpijskiego, 1971 nagroda za wiersz na Ogólnopolskim Festiwalu Poezji w Łodzi, 1973 nagroda za opowiadanie w konkursie na utwór o tematyce lubuskiej, 1974 wyróżnienie za opowiadanie w konkur-

sie „Pejzaże wiejskie”, 1978 nagroda w konkursie na opowiadanie o tematyce współczesnej, wyróżnienie w konkursie na reportaż o współczesnej wsi lubuskiej, wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie na utwór sceniczny o tematyce pożarniczej, 1981 nagroda w konkursie na sluchowisko współczesne, 1983 nagroda w konkursie Prezesa RSW „Książka-Prasa-Ruch”, 1984 nagroda „Trybuny Ludu” za kształtowanie i upowszechnianie socjalistycznych wartości kultury i sztuki, 1986 dwukrotny laureat Wielkiego Konkursu Literackiego na utwór o tematyce górniczej, 1988 wyróżnienie w konkursie otwartym na sluchowisko radiowe. 1957 i 1977 otrzymał Lubuską Nagrodę Kulturalną, w 1960 nagrodę Centralnej Komisji Koordynacyjnej przy Ministerstwie Kultury i Sztuki za publicystykę kulturalną. Od 1965 należy do SDP. Od 1966 współpracował z radiem jako autor sluchowisk. Odbił podróże do Afryki Zachodniej (1962, 1967) i Azji Środkowej (1970, 1976, 1983, 1987). Był radnym WRN (1971–1993). W 1980 zakończył pracę w Lubuskim Towarzystwie Kultury, pozostał działaczem tej organizacji, od 1991 sprawując funkcję wiceprezesa. Odbił kolejne podróże zagraniczne, m.in. do ZSRR (1982, 1984), Mongolii (1984) i na Kubę (1989). W 1991 został zastępcą redaktora naczelnego „Głosu z Regionów”. Od 1961 członek Związku Literatów Polskich, prezes Oddziału Zielonogórskiego (1976–1981), wiceprezes (1981–1986) i ponownie prezes (1986–1991). Od 1993 sekretarz Oddziału. Otrzymał Lubuską Nagrodę Kulturalną (1957 i 1977) oraz Nagrodę Kulturalną Prezydenta m. Zielonej Góry (1980), Lubuski Wawrzyn Literacki (1995). Odznaczony m.in. Złotym Krzy-

żem Zasługi (1962), odznaką „Zasłużony Działacz Kultury” (1967), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1975), Złotą Odznaką Honorową „Za Zasługi dla Województwa Gorzowskiego” (1976), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1982).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Tempo krążenia*. [Wiersze]. Wr: Oddz. ZLP 1958, *Arkusze Poetycki* nr 13.
2. *Taddeo Polacco z Zielonej Góry*. [Szkic historyczny]. Ziel. Góra: LTK 1960.
3. *Ślad przelotu*. [Wiersze]. Pozn.: WP 1961.
4. *3:0 dla polskości. Z dziejów sportu na Ziemi Lubuskiej*. [Współaut.: J. Benyskiwicz]. Ziel. Góra: LTK 1963.
5. *Wokół słowa*. [Wiersze]. Ziel. Góra: LTK 1963.
6. *Wakacje z Julią*. [Opowiadania]. Pozn.: WP 1964.
7. *Dialog w domu*. [Opowiadania]. Pozn.: WP 1969.
8. *Ziemia w stopach*. [Wiersze]. Pozn.: WP 1970 [właśc. 1969].
9. *Zielona Góra*. Tekst... Zdj. i oprac. red. E. Rylukowski. Wwa: Sport i Turystyka 1972
10. *Bieg spod Maratonu do Aten*. [Opowiadania]. Pozn.: WP 1976.

11. *Próba samoobrony*. [Wiersze]. Ziel. Góra: LTK 1977.

12. *Zamyśł opisu*. [Wiersze]. Pozn.: WP 1981.

13. *Z Kaina i Abła*. [Wiersze]. Słowo wstępne J. Muszyński. Ziel. Góra: Muz. Ziemi Lubus. 1984.

14. *Beczka Diogenesa i inne opowiadania*. Ziel. Góra: LTK 1986.

15. *Z Kaina i Abła. Wiersze dawne i nowe*. Pozn.: WP 1988.

16. *Ład i chaos*. [Wiersze]. Ziel. Góra: LTK 1992.

17. *Pierworodny grzech słowa*. [Wiersze]. Szczec.: Książnica Szczec. 1994.

18. *Kamień z serca*. [Szkice wspomnieniowe]. Ziel. Góra: WiMBP, 1994.

19. *Moje stworzenie świata. Z wierszy dawnych i nowych*. Ziel. Góra: Pro Libris 1997

20. *Wiązanie pamięci*. [Szkice wspomnieniowe]. Ziel. Góra: Pro Libris 1998.

21. *Droga do Hamleta*. [Wiersze]. Ziel. Góra: Muz. Ziemi Lubus. 2000.

Wiersze w antologiach i almanachach: *Almanach Literacki*. Red. W. Leopold. Przedm. I. Newerly. Wwa 1954; *Nowy Śląsk. Almanach literacki*. Red. Z. Hierowski. Kr. 1954; *Almanach młodych 1955–1956*. Wyb. tekstów dok.

J. Broszkiewicz, E. Holda. Wwa 1956; *Wierszem o Śląsku. Antologia*. Wyb. i oprac. A. Widera. Stalinogród 1956; *Miniatury*. Ziel. Góra 1958; *Kartki wyobraźni*. Ziel. Góra 1959; *Tygiel*. Red. T. Chrościelewski, S. Kaszyński, J. M. Rymkiewicz. Łódź 1961; *Profile. Almanach poezji lubuskiej*. Red. J. Kmita. Pozn. 1962; *Odzyskane gniazda. Proza i poezja o Ziemi Lubuskiej*. Wyb. E. Paukszta. Pozn. 1963; *Młodzi. Wybór opowiadań o Ziemiach Zachodnich*. Red. A. Wasilewski. Pozn. 1964; *Podróż do zielonych wzgórz. Almanach opowiadań pisarzy lubuskich*. Red. H. Bereza. Pozn. 1964; *Wiosna Opolska. Festiwal artystyczny Ziemi Zachodnich i Północnych. Opole 1966*. Red. K. Kowalski. Kat. 1966; *Przemiany Polaków. Ankietę zainicjowali i do druku podali T. Drewnowski i M. Krasicki*. Wwa 1969; *Relacje. Almanach opowiadań autorów lubuskich*. Wyb. i przedm. H. Bereza. Pozn. 1970; *Zachodem poszły dzieje. Antologia opowiadań o Ziemiach Zachodnich*. Wyb. W. Nawrocki, A. Wasilewski. Wstęp i noty o autorach W. Nawrocki. Pozn. 1970; *Opowiadania sportowe*. Red. Z. Wędrawska. Wwa 1971; *Rybnickie Dni Literatury*. Wyb. i oprac. S. Wilczek. Kat. 1971; *VI Ogólnopolski festiwal poezji w Łodzi. 24–26 maja 1971*. Red. K. Frejdllich. Łódź 1971; *Dom z naszych rąk. Antologia opowiadań 1944–1974*. Wyb. W. Nawrocki. Kat. 1974; *Dzień pierwszy, dzień drugi... Antologia reportaży o Ziemi Lubuskiej*. Red. J. Kolodziej, W. Nodzyński, M. Toś. Ziel. Góra 1974; *W stronę młodości. Antologia polskich opowiadań współczesnych*. Wyb. M. Błaszczkowska, E. Kieruzalska. Wwa 1975; *Wiejskie pejzaże. Reportaże i opowiadania*. Wyb. dok. W. Myśliwski, Z. Sznajs. Pozn. 1975; *Zielone krajobrazy. An-*

tologia prozy pisarzy Ziemi Lubuskiej. Wyb. A. K. Waśkiewicz. Pozn. 1975; *Morze u poetów. Wiersze i wypowiedzi współczesnych poetów polskich*. Antologia. Wyb., słowo wstępne Z. Jankowski. Gd. 1977; *Reportaże z Nadodrza*. Wyb. A. K. Waśkiewicz. Pozn. 1980; *Początek epopei. Antologia opowiadań o Ziemiach Zachodnich i Północnych*. Wyb. W. Nawrocki, A. Wasilewski. Pozn. 1981; *Wizerunki. Almanach prozy pisarzy lubuskich*. Wyb. i przedm. H. Berreza. Pozn. 1981; *Sad. Kniha pol' skich apavjadannjau*. [Wyb. i tl.] J. Bryl'. Minsk 1982; *O polsko-radzieckich związkach literackich. Materiały Ogólnopolskich Sympozjów Rusycystycznych*. Red. W. Wilczyński. Ziel. Góra 1984.

Autor tekstów słuchowisk i przedstawień telewizyjnych: *Nikt nie wyrzywa trawy*. Teatr PR 1965, nr 10 (PR III, em.: 14 III 1967); *Zabawa w porcie*. Reż. Z. Solecki (PR II, em.: 25 VIII 1971); *Gołębje* (1973); *Jeden zwykły dzień* (1974); *Wizyta pana w średnim wieku* (1975); *Chołodziec* (1976); *Czwartek* [Utwór dramatyczny]. „Teatr Pol. Telew.” 1977, nr 1. Scen. i reż. A. Zakrzewski (TVP 1, em.: 11 V 1977); *Pięciu*. Reż. H. Rozen (PR II, 26 VIII 1977); *Żeby niebo było gwiaździste*. Reż. J. Żelnik (PR I, 2 XI 1980).

PRACE REDAKCYJNE

1. *Mój dom nad Odrą*. Wyb. i oprac. I. Solińska, ... Wstęp A. Kwilecki. Ziel. Góra: LTK 1961.

2. *Mój dom nad Odrą. Drugi tom wspomnień i pamiętników*. Zebr., do druku oprac. [oraz wstęp] ... Ziel. Góra: LTK 1965.

3. *Legendy nad Odrą*. Ziel. Góra: LTK 1968.

4. *Złota dzida Bolesława. Podania, legendy i baśnie Ziemi Lubuskiej*. Wyb., słownik, źródła, komentarze i bibliogr. ... Przedm. E. Paukšta. Pozn.: WP 1970.

5. *Mój dom nad Odrą. Pamiętniki i wspomnienia mieszkańców Ziemi Lubuskiej*. Wyb. i oprac. [oraz wstęp] ... Ziel. Góra: LTK 1971.

6. *Dni następne. Reportaże o Ziemi Lubuskiej*. Red. J. Kolodziej, ... Ziel. Góra: LTK 1975.

7. *Od września do maja. Ze wspomnień żołnierzy*. Wyb. i oprac. ... Wstęp H. Szczegóła. Ziel. Góra: LTK 1976.

8. *Almanach poetycki. Grupa literacka „Dziewin-Młodzi”*. [Dobór wierszy] ... Żary: ŻTK 1980.

9. *Marianna oraz inne podania i legendy lubuskie*. Oprac. ..., K. Malicki, H. Rutkowska. Pozn.: WP 1984.

10. *Nauka tańca. Gorzowski almanach poetycki*. Wyb. tekstów i oprac. not biogr. ... i Z. Łukaszewicz. Wstęp Z. Łukaszewicz. Gorz. Wielkop.: GTK 1985.

11. *Grzech. Almanach poetycki – grupa literacka „Dziewin-Młodzi”*. Dobór wierszy ... Żary: ŻTK 1980.

12. *Żelazny diabeł oraz inne podania i baśnie lubuskie*. Oprac. ..., H. Rutkowska. Pozn.: WP 1987.

14. *Od Anińska do Gorzowa. Z życia i twórczości Włodzimierza Korsaka*. [Red.] ... Ziel. Góra: WSP 1987.

15. *Mój dom nad Odrą. Ze wspomnień mieszkańców Ziemi Lubuskiej*. Wyb. i oprac. ... Ziel. Góra: LTK 1988.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

KŚL (M. Fazan). – LP 1 (red.) – LPP XX 1 (red.). – WPPiBL (B. Tyszkiewicz). – SWPP 2 (R. Loth). – MdKŻ 4 (J. Oleksy). – KJK 1989.

Debiutowałem 1961. „Tyg. Kult.” 1961, nr 51; „Orka” 1961, nr 52; *Proza poety*. Rozm. H. Ankiewicz. „Gaz. Ziel.-górs.”, 30 X 1971; *Spotkanie z rzeczywistością*. Rozm. I. Falkin-Sibiga. „Zagłębie” 1973, nr 23; *Pokusa regionalizmu. Rozmowy z pisarzami Środkowego Nadodrza*. Rozm. J. Hlond. „Życie Lit.” 1983, nr 2; *Spośród słów. Spotkanie z pisarzem ...* Reż. H. Dębicka. TVP 1 [em.: 18. V. 1984]; *Rozmowa z ...* Rozm. S. K. [S. Kryska]. „Poezja” 1986, nr 12; Rozm. P. Smogorzewski, „Sl. Powsz.” 1987, nr 173; *Niewielkie szanse młodych talentów. III Spotkania Pisarzy Zagłębiowskich*. „Wiad. Zagł.” 1992, nr 25; *Ślad przelotu*. Rozm. E. Kurzawa. „Gaz. Nowa” 1993, nr 79; *Nie odkryłem literackich Ameryk*. Rozm. Czesław Ludwiczek. „Wieczór” 1999, nr 15.

W. ZygmuntoŹna: ... – *młody poeta-amator*. „Górniki” 1950; K. T. Toeplitz: *Nasze pieszczochy*. (Pamflet na najmłodszą poezję). „Nowa Książ.” 1956, nr 1; B. Kogut: *Poeci Ziemi Lubuskiej*. „Nadodrże” 1960, nr 3;

„Poglądy” 1965, nr 24; A. K. Waśkiewicz: *Lubuskie środowisko literackie. Informator*. Ziel. Góra 1970, s. 63–66; (hd); *Ludzie trzydziestolecia*. „Nadodrże” 1974, nr 11; „Człowiek wobec przyrody” – *sympozjum literackie. Gorzów Wielkopolski, 25–27 września 1978*. W: *Informator o pisarzach*. Gorz. Wielkop. 1978; A. Biskupski: *Natura świata*. W: Tegoż: *Tym jest jeszcze poezja*. Łódź 1980, s. 252–257; A. Siatecki: *Pisarze lubuscy*. Ziel. Góra 1981; [M. Zarzycka-Stępień]: *Bibliografia polskich pisarzy współczesnych – uczestników VIII Dzierżoniowskich Dni Literatury*. Dzierż. 1981; Cz. Sobkowiak: *Lubuskie rewiry poetyckie*. „Nadodrże” 1984, nr 11; P. Kunciewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 3: *Poezja polska od 1956*. Wwa 1993, s. 175–176. – [rec. *Tempo krążenia*:] B. Bąk, „Nadodrże” 1958 [maj]; E. Bryll, „Orka” 1958, nr 44; I. S., „Gaz. Ziel.-górs.” 1958, nr 143; M. Kowalski, „Odra” 1958, nr 23; W. Odojewski, „Gaz. Ziel.-górs.” 1958, nr 212; B. Bąk: *Zielonogórskie debiuty*. „Rocz. Lubuski” 1959; F. Fornalczyk, „Wiatraki” 1961, nr 10. – M. Karpowicz: *Książka o Konniczu* [rec.: *Taddeo Polacco*]. „Nadodrże” 1961, nr 4. – [rec.: *Ślad przelotu*:] M. Grześczak, „Orka” 1961, nr 49; J. Łukasiewicz, „Odra” 1961, nr 9; J. Przyboś: *Do ... zamiast recenzji ze „Śladu przelotu”*. „Nadodrże” 1961, nr 10; B. Drozdowski, „Rocz. Lubuski” 1962, t. 3; B. Drozdowski, „Współczesność” 1962, nr 8; J. Kmita: *Ślad przelotu*. „Nowa Kult.” 1962, nr 6; H. Malesszewska, „Wiatraki” 1962, nr 7. – [rec.: *Wakacje z Julią*:] H. Bereza: *Proza poety*. „Nadodrże” 1964, nr 9, przedr. zmien.: *Pro-*

za autorów zielonogórskich. W: Tegoż: *Prozaiczne początki*. Wwa 1971, s. 269–298; Z. Łukaszewicz: *Julia współczesna*. „Twórczość” 1965, nr 2; J. Makowski, „Pomorze” 1964, nr 17; J. Ratajczak, „Gaz. Pozn.” 1964, nr 211; J. Ratajczak: „Wakacje z *Julią*” i inne. „Tyg. Kult.” 1964, nr 36; M. Sprusiński: *Nowe debiuty*. „Życie Lit.” 1964, nr 51; W. Szwedowicz: *Poeci piszą prozą*. „Nowe Książ.” 1964, nr 13; J. Bier-nacki: *Inwazja liryki*. „Kultura” 1965, nr 10; H. Doboszowa, „Gaz. Ziel.-górs.” 1965, nr 268; H. Kirchner, „Współczesność” 1965, nr 14; J. K. [J. Koprowski], „Odgłosy” 1965, nr 24; W. Nawrocki: *Literacka Zielona Góra*. „Poglądy” 1965, nr 7; Z. Pędziński, „Odra” 1965, nr 1. – [rec.: *Dialog w domu*:] T. Bła-żejewski, „Odgłosy” 1969, nr 49; Z. Łuka-szewicz, „Gaz. Ziel.-górs.” 1969, nr 200; K. Nowicki: *Morały i poszukiwanie*. „Życie Lit.” 1969, nr 49; H. Bereza: *W stronę doj-rzałości*. „Nadodrże” 1970, nr 3; Z. Łuka-szewicz: „*Pamięć jak skała*”. „Tyg. Kult.” 1970, nr 11; S. Melkowski: *Dystans i uczest-nictwo*. „Pomorze” 1970, nr 11, przedr. w tegoż: *Domena prozy*. Wwa 1984, s. 378–382; W. Natanson: *Kontrolowana wyobraźnia*. „Życie Lit.” 1970, nr 39; J. Termer: *W pos-zukiwaniu twarzy*. „Nowe Książ.” 1970, nr 1; S. Wilczek, „Poglądy” 1970, nr 9. – [rec.: *Ziemia w stopach*:] S. Balbus: *Nowości po-ezji*. „Życie Lit.” 1970, nr 35; A. Biskupski: „*Natura*” świata. „Nadodrże” 1970, nr 11, przedr. w tegoż: *Tym jest jeszcze poezja*. Łódź 1980, s. 252–257; F. Fornalczyk: *Niedosto-sowany, ustawicznie poszukujący*. „Nad-odrże” 1970, nr 20; W. Krzysztosek: *Słoń-ce czy guzik?* „Fakty i Myśli” 1970, nr 23;

A. K. Waśkiewicz: *Przyczynek do intelektu-alnej biografii pokolenia*. „Kamena” 1970, nr 9; A. K. Waśkiewicz, „Gaz. Ziel.-górs.” 1970, nr 74; J. Zacharska, „Poezja” 1970, nr 5. – [rec.: *Bieg spod Maratonu do Aten*:] Z. Bauer: *Temat na małe opowiadanie*. „Życie Lit.” 1977, nr 48; T. Chróścielewski, „Odgło-sy” 1977, nr 26; F. Fornalczyk: *Niespieszne samouświadomienie narratora*. „Nadodrże” 1977, nr 9; Z. Łukaszewicz, „Gaz. Lubus.” 1977, nr 114; J. K. Weber: *Kto to był Hamlet*. „Literatura” 1977, nr 14. – [rec.: *Próba sa-moobrony*:] A. Biskupski, „Nadodrże” 1977, nr 15; E. Najwer: *Pejzaż nieufnych słów*. „Nurt” 1979, nr 1. – [Rec.: *Zamysł opisu*:] T. Chróścielewski, „Gl. Rob.” 1981, nr 226; Cz. M. [Cz. Michniak], „Gaz. Pozn.” 1981, nr 194; T. Chróścielewski, *Poeci zza dzielnicowych szlabanów*. „Fakty” 1982, nr 1; F. Fornalczyk, „Nadodrże” 1982, nr 3; Z. Łukaszewicz: *Dys-cyplina i konkret*. „Gaz. Lubus.” 1982, nr 1; A. Pańta: *Zamysł opisu*. „Tak i Nie” 1983, nr 25. – [rec.: *Beczka Diogenesa i inne opowia-dania*:] J. Koprowski: *Dobre opowiadania*. „Perspektywy” 1987, nr 36; B. S. Kunda: *Iro-nia historii*. „Życie Lit.” 1987, nr 19; Z. Łuka-szewicz, „Gaz. Lubus.” 1987, nr 38; Z. Łuka-szewicz: *Kolekcja lubuskiej prozy*. „Nowe Książ.” 1987, nr 5–6; J. Zimny: *Kiedy życie stanie*. „Nurt” 1987, nr 12. – [rec.: *Z Kaina i Abła*:] M. Kowalska-Maslowska, „Nad-odrże” 1985, nr 18; M. Kowalska-Maslowska: *Ironiczny Abel*. „Nadodrże” 1988, nr 23; M. Kowalska-Maslowska: *Zemsta słowa*. „Po-ezja” 1989, nr 8. – M. Halaś: *Sprawdzona droga* [rec.: *Droga do Hamleta*]. „Śląsk” 2001, nr 11.

Elżbieta Oleksiak

KOSOWSKA Ewa
1951

Pseud.: Ewa Kossowska.

Popularyzator nauki, publicystka, tłumacz, edytor.

Urodzona 13 stycznia 1951 w Lublinie. Od 1975 mieszka w Sosnowcu. 1968 ukończyła Liceum Ogólnokształcące im M. Skłodowskiej-Curie, w 1972 studia polonistyczne na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studium doktoranckie w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie. Od 1975 roku związana z Uniwersytetem Śląskim (kulturoznawstwem i polonistyką). 1982 doktorat nauk humanistycznych, 1990 habilitacja, od 1995 profesor Uniwersytetu Śląskiego. Od 1991 kierownik Zakładu Teorii i Historii Kultury. Od 1978 członek Towarzystwa Kultury Teatralnej (1982–1986 prezes oddziału katowickiego). 1978 debiut prasowy *Zamiast lizaka* na łamach „Poglądów”. Debiut naukowy – recenzja *Mitów polskich* Franciszka Ziejki na łamach „Literatury Ludowej” (1981, z. 3). Teksty naukowe, popularno-naukowe, recenzje i tłumaczenia publikowała na łamach pism: „Literatura Ludowa” (od 1981), „Nasza Gazetka” (1992), „FA-art” (od 1992), „Postscriptum” (od 1993), „Opcje” (1994), „Wesci Belaruskaga dziarżunaga pedagogicznaga uniwersyteta” (1995), „Śląsk” (od 2001). Otrzymała Srebrną Odznakę „Zasłużonemu dla Województwa Katowickiego”.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Legenda. Kanon i transformacje. Św. Jerzy w polskiej kulturze ludowej*. Wr.: Ossol. 1985.

2. *Postać literacka jako tekst kultury. Rekonstrukcja antropologicznego modelu szlachcianki na podstawie „Potopu” Henryka Sienkiewicza*. Kat.: Śląsk 1990.

3. *Antropologia i hermeneutyka. Wśród tekstów Józefa Ligęzy*. [Współaut.: E. Jaworski]. Kat.: Śląsk Sp. 1994.

4. *Negocjacje i kompromisy. Antropologia polskości Henryka Sienkiewicza*. Kat.: Śląsk WN 2002.

Szkice naukowe m.in. w tomach zbiorowych: *Literatura popularna, folklor, język*. Red. W. Nawrocki, M. Waliński. T. 2. Kat. 1981; *Poszukiwania teoretycznoliterackie*. Red. E. Czaplewicz. Wr. 1989; [hasła w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*. Red. J. Bachórz, A. Kowalczykowa. Wr. 1991; *Kultura polska. Współczesność wobec tradycji*. Cz. 1. Red. T. Klak. Kat. 1992; *Plotka. Wybór materiałów z VI Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. K. Uniłowski, C. K. Kęder. Kat. 1994; *Staropolskie teksty i konteksty*. Red. J. Malicki. Kat. 1994; *Józef Ignacy Kraszewski. Twórczość i recepcja*. Red. L. Ludorowski. Lubl. 1995; *Literatura rosyjska. Nowe zjawiska. Reinterpretacje*. Red. B. Stempczyńska. Kat. 1995; *Borderland. Culture. Identity*. Ed. R. Kantor. Cr. 1996; *Polska i europejska proza diariuszowa*. Red. H. Ludorowski. Lubl. 1995; *Gry w języku, literaturze i kulturze*. Red. E. Jędrzejko, U. Żydek-Bednarczuk. Wwa 1997; W: J. Terminiński: *Moja Czeladź w XIX wieku*. Czel. 1997, s. 9–13; *W kręgu arcydzieł literatury młodzieżowej. Interpretacje – przekłady – adaptacje*. Red. L. Ludorowski.

Lubl. 1998, s. 47–63; *Bielaruskaje aswienictwa: wopyt tysiaczagodzja. Materiały Międzynarodowego Kongresa. Minsk 20–21 kastrycznika 1998*. Minsk 1998, s. 19–29; Henryk Sienkiewicz. *Biografia twórczość, recepcja*. Red. L. Ludorowski, H. Ludorowska. T. 1. Lubl. 1998; *Folklorystyka na przełomie wieków*. Red. K. D. Kadhubiec. Ciesz. 1999; *Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata. Księga Pamiątkowa poświęcona profesor Dorocie Simonides*. Red T. Smolińska. Opole 1999; Pośl. w: J. Szymik: *Obrzędy ludowe na Śląsku Cieszyńskim*. [Oprac.: E. Jaworski, ...]. Ciesz. 2001; *Górny Śląsk – syndrom przechodniego pokoju*. Kat. 2001; *Przeszłość odległa i bliska. Marcelemu Kosmanowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. T. Robakowski i in. Pozn. 2000; *Wokół Eco*. Red. Z. Żmigrodzki, D. Pietruch-Reizes. Kat. 2000; *Wiedza o kulturze polskiej u progu XXI wieku. Materiały konferencji przedkongresowej Wrocław, 8–10 czerwca 2000. Kongres Kultury Polskiej 2000*. Red. S. Bednarek, K. Łukasiewicz. Wr. 2000; *Bielaruskaje Acwienictwa: wopyt tysiaczagodzja. Materiały II Miżnarodnaga kangresa 17–19 maja 2000 goda*. Kn. 1. Minsk 2000; *Publicystyka – literatura*. Red. H. Ludorowska, L. Ludorowski. Lubl. 2000; *Rocznik Sosnowiecki*. Red. K. Gołosz. Sosn. 2001, s. 9–19.

PRACE REDAKCYJNE

1. A. S. Neill: *Summerhil*. [Red. nauk.-lit.: E. Kossowska]. Tłum. B. Białecka. Kat.: Almaprint 1991.

2. *Kultura polska. Tradycja jako uniwersum kodów aksjologicznych*. Red. ... Kat.: Śląsk Sp. 1992.

2. J. Simpson: *Dotknięcie pustki*. [Red. lit.: E. Kossowska]. Tłum. D. Hałata, W. Sonelski. Kat.: Stapis 1992.

3. B. Brewińska: *Pióropusz z kokocich piór i inne opowiadania*. Przygot. do druku, oprac., wstępem i pośl. opatrzyli E. Jaworski, ... Kat.: Śląsk Sp. 1994.

4. *Polska kultura ziemiańska. Rozprawy i szkice*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1995.

5. *Wstyd w kulturze. Zarys problematyki*. Red. ... Kat.: Śląsk Sp. 1998.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

M. Eder: [rec.: *Antropologia i hermeneutyka...*]. „Lit. Lud.” 1996, nr 6.

[M.in. o ...] A. E. Woźniak: *Podanie i legenda. Z badań nad rosyjską prozą ludową [dot. Legenda. Kanon i transformacje...]*. Lubl., s. 177 i nn.; [rec.: *Wstyd w kulturze...*]. D. Żralo, „Lit. Lud.” 2000 nr 1; H. Ludorowska, „Ruch Lit.” 2001, nr 1; A. Budzyńska-Daca, „Etnografia Pol.” 2002.

Paweł Majerski

KRAWCZYK Stanisław 1938

Pseud.: Edmund Stan.

Poeta, prozaik, publicysta.

Urodzony 16 listopada 1938 w Czeladzi. Mieszka w Dębieńsku. Do szkoły podstawo-

wej uczęszczał w Wojkowicach Komornych. 1948, po przeniesieniu się rodziców do Bytomia, kontynuował naukę w szkole Franciszkanów, następnie w II TPD. 1951 zabrany ze szkoły przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa, przez pięć dni pozostawał w bytomskim areszcie. Przerwał naukę w 1954, przyuczał się do zawodu tokarza, wieczorowo kończąc kurs kreśleń technicznych. 1955 przeniósł się do Technikum Mechanicznego w Warszawie, po roku wyjechał na zachodnie Pomorze, by podjąć pracę w Zakładzie Urządzeń Okrętowych w Barlinku. Grał w trzecioligowej Pogoni na pozycji prawego łącznika. 1957–1958 pracował w Spółdzielni Połowów i Usług Rybackich w Ustce. Służbę wojskową odbywał w Samodzielnym Specjalnym Batalionie Rozpoznawczym w Elblągu. Za samowolne oddalenie skazany przez Sąd Marynarki Wojennej w Gdańsku na 6 miesięcy więzienia. Po powrocie z wojska pracował w kopalni „Rozbark” w Bytomiu, następnie jako gajowy w Bieszczadach. 1961 debiutował wierszem *Buty* w „Tygodniku Kulturalnym”. 1962 mieszkał i pracował w Krakowie jako dekorator, uczęszczał na wykłady z historii sztuki. 1963 wrócił na Śląsk, by podjąć pracę w Przedsiębiorstwie Miernictwa Górniczego w Bytomiu. Współpracował z pismami: „Życie Literackie”, „Współczesność”, „Tygodnik Kulturalny”. Przyłączył się do grupy literackiej Kontakty i wraz z Z. Jankowskim, W. Bronowskim, Cz. Gawlikiem, Z. Pietrasem uczestniczył w organizowaniu Rybnickich Dni Literatury. 23 października 1965 ożenił się z Różą Heleną Liszowską. Ukończył zaocznie Technikum Leśne. Przerwał pisanie. 1978 powrót na łamy gazet. W 1980

zorganizował w PMG NSZZ „Solidarność”. Jako reporter pracował w „Poglądach” i „Panoramie”. 1981 nagroda Polskiego Radia za opowiadanie *Rozmowa*. W stanie wojennym publikował na łamach „Gościa Niedzielnego”, „Tak i Nie”, „Katolika”, „Przeglądu Tygodniowego”, „Tygodnika Kulturalnego”. 1986, po ośmiu latach na wydawniczej półce, ukazał się tom *Brzezi płomienia*. Na łamach katowickiej popołudniówki „Wieczór” co tydzień drukował felietony. W PMG pracował do 1988. 1989–1990 członek Związku Literatów Polskich. 1992 członek-zalążyciel Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego w Katowicach (1999 rezygnacja z członkostwa). Od 1991 członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (1999–2002 wiceprezes Oddziału w Katowicach). 1994 literacka nagroda „Solidarności” *Książka roku 1993 za Drogę*. 1995 Złota Lampka Rybnickich Dni Literatury. 1997–1998 stypendysta Ministra Kultury, stypendysta The Baltic Centre for Writers and Translators na Visby (Szwecja). 2001 wyróżniony *Karolinką* za zasługi dla Czerwionki-Leszczyna. W czterdziestolecie pracy twórczej uhonorowany tomem zbiorowym *Destruktor symbolu* (Red. P. Majerski. Czerwionka-Leszczyna 2002).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Przedpokój – Las mieszany*. Kat.: ZL 1981.
2. *Brzezi płomienia*. Wwa: LSW 1986.
3. *Morze cierpliwe*. Kat.: Śląsk 1986.
4. *Relacja*. Kr.: MONA 1990.

5. *Księgi wieczyste*. Kat.: Wyd. Kult. UW 1991.

6. *Droga*. Kr.: WAM 1993.

7. *Dusze zwierząt domowych. Wiersze wybrane*. Kr.: WAM 1993.

8. *W samogłoskach i w kolorach*. Kat.: TZK 1995. Przekł. E. Bergerová: *V samohláskách a v barvách*. Ostr.: [b.w.] 1996.

9. *Błądzą*. Kat.: EGO 1996.

10. *Szepty*. Kr.: Miniatura 1997.

11. *Czas przejściowy*. Kr.: Miniatura 1998.

12. *Tajemnica twarzy. Wiersze wybrane*. Wiersze wyb. i posł. napisał P. Majerski. Kr.: Miniatura 1998.

13. *Zapiski na prowincji*. Bydg.: Świadektwo 2000.

Publikacje w antologiach i tomach zbiorowych, m.in.: *Ogród różany*. Wr. 1993; *III Gliwickie Konfrontacje Literackie*. Gli. 1995; *Antologia twórczości literackiej 1945–1995*. Byt. 1996; *Nabożeństwa Drogi Krzyżowej*. Kr. 1997; *Współcześni poeci polscy. Poezja polska od roku 1956*. Red. K. Karasek. Wwa 1997; *Geny. Ustroń 22–23 października 1999*. Red. P. Majerski. Kat. 2000; *Okolica najbliższa. Szkice do portretu Wilhelma Szewczyka*. Red. ... Czerw.-Leszcz. 2001; *Dialog w środku Europy: Język uzupełnień*. Red. P. Majerski. Kat. 2002.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Okolica najbliższa. Szkice do portretu Wilhelma Szewczyka*. Red. ... Czerw.-Leszcz.: MOK 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

KJKKat 1993. – IB. – Woreyd. – KJK.

[Wyw.:] Ze ... rozm. Z. Kochan. „Kurier” styczeń-luty 1991; [Pisarze podają sobie ręce]. Rozm. V. Jeřina. „Moravskoslezský Věčerník” [Ostrawa] 1991; Rozm. V. Jeřina „Lidové Nov.” 1991 [Praga]; Rozmowa z poetą. Rozm. W. A. Berger. „Zwrot” [Czeski Cieszyn] 1992, nr 2; *Droga*. Rozm. E. Szopa. „Życie Górnosi.” 1994, nr 10; *Droga*. Rozm. E. Budzyńska. „Biul. Inf. »Solidarności«” 1994, nr 20.

W. Kawiński: *Brzozy na hałdach* [rec.: *Brzegi płomienia*]. „Tak i Nie” 1986, nr 29. – J. Pierzchała: „Nie ma miłości, są tylko przedmioty”. O poezji Stanisława Krawczyka. W: Tegoż: *Z ciemni podskórnej. Szkice o pisarzach współczesnych urodzonych w Zagłębiu Dąbrowskim*. Kat. 1992, s. 5–28; M. Kisiel: *Posłowie*. W: ...: *Dusze zwierząt domowych...*, s. 105–109. – [rec.: *Droga*:] M. Skwarnicki: *Pokutna „droga”*. „Gość Niedz.” 1993, nr 12; A. Pastuch: *Awanturnik nawrócony*. „Górnosi. Diar. Kult.” 1993, nr 3. – [rec.: *Dusze zwierząt...*:] M. Brzeźniak: *Dusze zwierząt domowych*. „Gaz. Opol.” 1994, nr 66; J. Suchanek: *W pamięci obrona*. „Nowe Wiad. Gliw.” 1994, nr 24; K. Karwat: *Wiersze „człowieka gminnego”*. „Dz. Zach.” 1994, nr 110; P. Majerski: *Pamięć, w której jest obrona...*

„Opcje” 1995, nr 1–2. – *Spotkania autorskie*: ... Red. S. Piskor [wyst.: ..., M. Kisiel, P. Majerski, S. Piskor]. TVP 3-Kat. 1995. – M. Kisiel: *Destruktor symbolu* [rec.: *W samogłoskach...*]. „Twórczość” 1995, nr 11 – [rec.: *Błądzą:*] P. Majerski: *Rozczesywanie niewiedzialności*. „Śląsk” 1997, nr 1; A. Szymańska: *Krajobraz najbliższy*. „Prz. Powsz.” 1997, nr 9; W. Sikora: *Za zieleń ogórka*. „Głos Ludu” [Ostr.] 30. I. 1997; J. Wolski: *Dotykanie kształtu życia*. „Opcje” 1997, nr 4. – [rec.: *Szepty:*] P. Majerski: *Szeptem mów...* „Śląsk” 1998, nr 7; Ip [L. Pavera]: *Krawczykovy szept*. „Altern. Nova” [Ostr.] 1998, nr 9–10. – [rec.: *Tajemnica twarzy...*] M. Kisiel: *Przestrzeń człowieka*. „Nowe Książ.” 1999, nr 5; B. Nowicki: *Podziw*. „Opcje” 1999, nr 2. – [rec.: *Zapiski na prowincji:*] A. Szuba: *Zapiski na prowincji*. „Radostowa” 2000, nr 32; P. Majerski: *Horyzont spoza piramid*. „Nowe Książ.” 2001, nr 4; R. Ślepowron-Byrska: *Niecodzienne zapiski codzienności*. „Akant” 2001, nr 6; jd [D. Šajtar]: *Skutečně na provincii?* „Altern. Plus” [Ostr.] 1999–2001, nr 3–4. – P. Majerski: *Posłowie*. W: ...: *Tajemnica twarzy. Wiersze wybrane*. Wiersze wybr. i posł. napisał P. Majerski. Kr. 1998, s. 107–115; P. Majerski: *Realista metafizyczny*. „Altern. Plus” [Ostr.] 1999–2001, nr 3–4; *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości* ... Red. P. Majerski [tu teksty: W. Wójcika, M. Kisiela, P. Majerskiego, P. Lekszyckiego, P. Sarny, J. Strządały, D. Šajtara, F. Všetického, L. Pavery oraz bibliogr.]. Czerw.-Leszcz. 2002. [M.in. o ...:] M. Kisiel: *Katowickie środowisko poetyckie: przegląd 1989–1994*. W: *III Gliwickie Konfrontacje Literackie*. Gl. 1995, s. 14–27; M. Kisiel: *Powojenna poezja w Katowickiem*

(2): *spóźnieni debiutanci*. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 1995, nr 241; P. Majerski: *Ruch literacki*. W: *Sytuacja kultury w województwie katowickim*. Red. M. Kisiel. Kat. 1998, s. 125–137; P. Majerski: *Liryczne wędrówki z zagłębiowskim paszportem*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 327–333.

Paweł Majerski

KRZYSZTOFCZYK Jan 1937

Prozaik, dramaturg, autor słuchowisk radiowych.

Urodzony 24 czerwca 1937 w Sosnowcu. Syn Władysława Andrzeja, właściciela restauracji i hurtowni spirytusowej, oraz Balbiny Tkacz. 1945–1952 mieszkał w Sielcu, tu uczęszczał do Szkoły Podstawowej nr 6. Uczył się u ojców michaelitów w Pawlikowicach koło Bochni. Wstąpił do Szkoły Morskiej w Gdyni i wkrótce powrócił do Sosnowca. W trybie wieczorowym ukończył Liceum Ogólnokształcące im. S. Staszica. 1958 ożenił się z Haliną Krowicką. Wykonywał różne zawody: przez dwa lata uprawiał boks ringowy jako zawodnik, pracował w pogotowiu ratunkowym w Sosnowcu jako dyspozytor. W „Sanepidzie” był kierownikiem oświaty sanitarnej, brał udział w sekcjach patologicznych i sądniczych. Referent w Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Sosnowcu, potem inspektor w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach. W 1960 rozpoczął

zaoczne studia prawnicze na Uniwersytecie Wrocławskim. Posądzony o przynależność do tajnej organizacji politycznej, od listopada 1962 do stycznia 1963 przebywał w więzieniu w Katowicach. W kwietniu 1965 zrezygnował z pracy w WRN. Przeprowadził się na Kielecczynę do Łosienka. Zdobył kwalifikacje pedagogiczne i we wrześniu 1965 podjął pracę nauczyciela w Szkole Podstawowej w Łosieniu, do którego się przeprowadził (1967). W tym czasie zaczął pisać. Debiutował nowelą *Zasmole* w „Kamieniu” (1968, nr 17). Nowele i opowiadania drukował w czasopismach: „Literatura” (1974), „Kultura”, „Życie Literackie”, „Tygodnik Kulturalny” (1971, 1977, 1980, 1984), „Tak i Nie” (1984), „Przemiany” (1971, 1978, 1983, 1985), „Regiony” (1991, 1993), „Sycyna” (1996), „Świątokrzyski Kwartalnik Literacki”, „Poglądy” (1976), „Ikar”, „Kwartalnik Kielce”, „Wieści”, „Słowo Ludu” (1984–1988), „Wieczór” (1984–1985), „Echo Dnia”, „Kurier Miejski” (1994–1997), „Nowe Zagłębie”. Dramaty drukował głównie w „Dialogu” (*Kiedyś przestaje śpiewać* – 1988, nr 10; *Krzyk* – 1989, nr 11–12; *Podział* – 1990, nr 7; *Święcone na pół* – 1995, nr 3; *Czika* – 1996, nr 12) oraz w „Świątokrzyskim Kwartalniku Literackim” (*Szmiana lalka* – 1998, nr 2). Dwie sztuki miały inscenizacje teatralne: *Święcone na pół* w warszawskim Teatrze Małym (1996), następnie sztukę tę, wraz z *Podziałem*, jako jednoaktówki wystawił Teatr im. S. Żeromskiego w Kielcach (1998). Inszenizacje zostały wyróżnione przez Ministra Kultury i Sztuki w IV Ogólnopolskim Konkursie na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej. Związał się z Klubem Literackim w Kielcach.

1969 powrócił do Sosnowca i podjął pracę pedagoga w Przedsiębiorstwie Robót Budowlanych Przemysłu Węglowego w Katowicach. Zarząd Główny ZMW w Warszawie powierzył mu reaktywowanie Klubu Młodych Pisarzy w Katowicach (przez dwa lata przewodniczący). 1970 ukazał się „Almanach Literacki” Klubu. Z powodu likwidacji stanowiska pedagoga w 1971 rozpoczął pracę jako aplikant dziennikarski w redakcji tygodnika „Goniec Górnoląski” w Chorzowie. Od grudnia 1972 do maja 1975, po zdaniu aplikacji, został redaktorem naczelnym „Zagórze” – gazety zakładowej kopalni węgla „Mortimer-Porąbka”. Po fuzji pisma z gazetą kopalni „Klimontów” rezygnuje z pracy. 1975 przeszedł na rentę inwalidzką i przeprowadził się do Czarncy k. Włoszczowej. Zdobył kwalifikacje leśnika w Mszanie Dolnej i pracuje jako gajowy w szkołkach leśnych. Rozpoczął stałą współpracę z „Echem Dnia”. 1977 zawiesił rentę i podjął pracę w Nadleśnictwie Włoszczowa jako kierownik szkółek leśnych. 1980 przeniósł się służbowo do Nadleśnictwa Ruda Maleniecka i pracował jako podleśniczy w Leśnictwie Krzyżówki. 1981 przeszedł ponownie na rentę inwalidzką. Kupił ziemię z Państwowego Funduszu Ziemi i przez cztery lata hodował konie małopolskie. Po sprzedaży gospodarstwa zajął się pisaniem. Otrzymał m.in.: wyróżnienie w konkursie na scenariusz filmu, serialu telewizyjnego i widowiska Teatru Telewizji o tematyce współczesnej za scenariusz filmu *Jak wieś honor utraciła* (1985), III nagrodę w ogólnopolskim konkursie za słuchowisko *Czika* (1987), wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Literackim im. J. Szaniawskiego na opowiadanie

lub nowelę o tematyce współczesnej (1987), I nagrodę XXVIII Festiwalu Sztuki Współczesnej we Wrocławiu za dramat *Podział* (1990), wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie im. J. Iwaszkiewicza za zbiór *20 opowiadań* (1990), I nagrodę za dramat *Podział* w Ogólnopolskim Konkursie na Utwór Sceniczny o tematyce współczesnej (1990), wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie na słuchowisko za utwory *Pies* i *Szmaciana lalka* (1990), II nagrodę w konkursie kwartalnika „Regiony” za zbiór *Gąsior i inne opowiadania* (1993), wyróżnienie za sztukę *Wyrobnicy* w Ogólnopolskim Konkursie na Sztukę Teatralną dla Dzieci i Młodzieży (1995), wyróżnienie za dramaty *Święcone na pół* oraz *Podział* w IV Ogólnopolskim Konkursie na Wystawienie Polskiej Sztuki (1998), I nagrodę za zbiór dramatów *Święcone na pół i inne utwory sceniczne* w ramach Świętokrzyskiej Premiery Literackiej (1999). Od 1999 członek Związku Literatów Polskich.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Kiedy kos przestaje śpiewać*. [Dramat]. Red. J. Kotuła, oprac. graf. P. Kosiński. Teatr Polski, Wwa 1989.

2. *Krzyk. Opowiadania*. Maszynop. MBS, sygn. R. 117.

3. *Kiedy kos przestaje śpiewać*. [Nowele i opowiadania]. Kiel.: Ston 2 1997.

4. *Święcone na pół i inne utwory sceniczne*. [Dramaty]. Kiel.: Ston 2 1999. Maszynop. MBS, sygn. R. 115.

5. *Ave Maria*. [Opowiadania]. Kiel.: Ston 2 2001.

6. *Wyrobnicy*. Maszynop. MBS, sygn. R. 116.

7. *Szmaciana lalka*. Maszynop. MBS, sygn. R. 118.

Teksty w antologiach i almanachach: *Almanach literacki KKMP*. Wstęp B. Gołębiowski, R. Sulima. Wwa 1970; *Katowicki Arkusz Poetycki*. Kr. 1970; *Almanach młodych*. Red. M. Blaszczykowska. Przedm. S. Zieliński. Wwa 1973; *Młody Śląsk literacki*. Wyb. i oprac. J. Górdzialek, F. Netz, E. Zymań. Kat. Śląsk 1975; *Wiadukt 3*. Red. T. Daszkiewicz, M. Zloch. Łódź 1975; *Z korca maku. Opowiadania z konkursu „Kultura” i Czytelnika*. Wyb. M. Mirecka. Wwa 1977; *Istota Człowieka. Almanach twórczości literackiej*. T. 1. Koszał. 1995; *Współcześni pisarze Kielecczyny. Antologia*. Sl. wstępne, noty o autorach i red. S. Nyczaj. Kiel. 2000.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

WŚLK (S. Rogala).

Wyznanie. „Kwart. Kiel.” 1991, nr 4; [List do Redaktora „KM”] „Kur. Miejs.” 1994, nr 8.

[Wyw.:] *Pisarz w lesie*. Rozm. Z. Nosal. „Sl. Ludu” 1990, nr 197; *Sztuka na sprzedaż*. Rozm. G. Kozera. „Sl. Ludu” 1996, nr 114; K. Sowiński: *Świat według don ...* „Gaz. Wyb.” 1996, nr 168; *W Zagłębiu ukształtowała się moja wrażliwość*. Rozm. M. Jaskółka. „Nowe Zagł.” 1998, nr 4; *Po raz pierwszy szczęście*. Rozm. G. Kozera. „Sl. Ludu” 1998, nr 2013; *Twórczość przejmująca do głębi*. Rozm. S. Nyczaj. „Ikar” 1998,

nr 4; *Pokonać strach*. Rozm. K. Sowiński. „Gaz. Wyb.” 1999, nr 196; *Pisanie to spowiedź*. Rozm. G. Kozera. „Śl. Ludu” 1999, nr 2106; *Zło i sumienie to materia mojego pisarstwa*. Rozm. S. Nyczaj. „Nowe Zagł.” 1999, nr 49; G. Kozera: *Jak leśniczy został dramaturgiem*. „Śl. Ludu” 1989, nr 178; W. Walotek: *Hemingway z lasu*. „Wieczór” 1990, nr 210; J. Gawlik: *Samotnik z wyboru*. „Gaz. Wyb.” 1991, nr 108; J. Pierzchała: ... *Opowiadania. Krótki życiorys*. „Regiony” 1991, nr 3; J. Pierzchała: *Z kultury teatralnej w Zagłębiu Dąbrowskim. (O twórczości ...)*. „Kwart. Kielce” 1991, nr 4; J. Pierzchała: *Nie dać się wysrebrzyć*. W: Tegoż: *Z ciemni podskórnej. Szkice o pisarzach współczesnych urodzonych w Zagłębiu Dąbrowskim*. Kat. 1992, s. 53–84; G. Kozera: *Opisać zło*. „Śl. Ludu” 1993, nr 1763; M. Pilot: ...: *Pies i inne opowiadania*. „Kur. Miejs.” 1994, nr 6; ... – *literat niepokorny*. „Kur. Miejs.” 1996, nr 15; ZEW: ... *w stolicy*. „Kur. Miejs.” 1996, nr 22; *Krytycy o twórczości ...* W: ...: *Kiedy kos przestaje śpiewać*. Kielce 1997, s. 189–193; S. Nyczaj: *Droga ... do debiutu książkowego i na teatralną scenę*. „Świętokrzys. Kwart. Lit.” 1997, nr 2; G. Kozera: *Samotność krótkodystansowca*. „Śl. Ludu” 1997, nr 2004; J. Koprys: *Od „Cziki” poczynając*. „Regiony” 1998, nr 4; G. Kozera: *Premiera w teatrze im. S. Żeromskiego*. „Śl. Ludu” 1998, nr 51; I. Łęczek: *Nasz człowiek w Kielcach*. „Wiad. Zagł.” 1998, nr 11; (osa) [A. Osajda]: *Gdzieś obok nas... Świat pozbawiony złudzeń. Po prapremierze sztuk ...* „Kur. Miejs.” 1998, nr 5; J. Pisiewicz: *Pukanie do sumienia*. „Świętokrzys. Kwart. Lit.” 1998, nr 2; K. Sowiński: *Premiera za premierą*. „Gaz. Wyb.” 1998, nr 47; *Opinie o dramatach ... i ich*

inscenizacjach teatralnych. W: ...: *Święcone na pół i inne utwory sceniczne*. Kiel. 1999, s. 224–235; G. Kozera: *Ważne jest każde słowo*. [Posł.]. W: ...: *Ave Maria*. Kiel. 2001. – G. Kozera: *Scena dla ...* [rec.: *Święcone na pół*]. „Śl. Ludu” 1996, nr 117. – [rec.: *Kiedy kos przestaje śpiewać*:] M. Pilot: *Czytanie ... zaczynać trzeba od Cziki*. „Świętokrzys. Kwart. Lit.” 1997, nr 2; G. Kozera: *Rozrachunki sumienia*. „Śl. Ludu” 1997, nr 252; J. Pisiewicz: *Proza naznaczona śmiercią*. „Ikar” 1997, nr 12; (Or) [M. Orski]: [b. t.]. „Odra” 1998, nr 5. – [rec.: *Święcone na pół. Podziat*:] J. Pisiewicz: *Pukanie do sumienia*. „Świętokrzys. Kwart. Lit.” 1998, nr 2; K. Sowiński: *Dwa debiuty*. „Gaz. Wyb.” 1998, nr 51; G. Kozera: *Esencja życia*. „Śl. Ludu” 1998, nr 51; A. Niebudek: *W ludzkiej dżungli*. „Echo Dnia” 1998, nr 51. – [rec.: *Święcone na pół ...*:] S. Żak: *Udramatyzowane historie*. „Ikar” 1999, nr 9; E. Musiał: *O godności, honorze i o złotych różach*. „Przegl. Konecki” 1999, nr 6. – [rec.: *Ave Maria*:] G. Kozera: *Ważne jest każde słowo*. W: ...: *Ave Maria*. Kiel. 2001, s. 172–173; toko [T. Kostro]: *Lifting (literacki)*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miejs.”] 2001, nr 3.

Elżbieta Oleksiak

KUDELSKI Edward 1910–1986

Prozaik, poeta.

Urodzony 3 września 1910 w Sosnowcu. Syn Stefana i Heleny z domu Zielenka, pochodzących ze środowiska rzemieślniczego. Dzięki

pomocy materialnej babki ukończył szkołę średnią o profilu zawodowym. Uzyskał wykształcenie średnie techniczne w zakresie chemii. Następnie przeniósł się do Warszawy, podejmując próbę studiów politechnicznych. 1931–1935 pod wpływem nowego środowiska realizował aspiracje literackie. Debiutował w „Głosie Ewangelickim” (1933, nr 42) wierszem *Reminiscencje*. Przy poparciu M. Sztajnsberga, właściciela wydawnictwa „F. Hoesick”, opublikował w 1936 tomik *Refleksje dramatyczne* (cykl wierszy *Pamięci wielkiego Marszałka* oraz utwory o tematyce społecznej, m.in.: *Nocą w mieście robotniczym* oraz *Bezrobotni w parku*). 1937 otrzymał trzymiesięczne, później przedłużone do sześciu, stypendium literackie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (w wysokości 150 zł). 1936 podjął studia w Państwowym Instytucie Sztuki Teatralnej na Wydziale Reżyserskim, kierowanym przez L. Schillera. Studia połączył z pisarstwem dramaturgicznym. W tym czasie napisał sztukę *Ojciec*, a następnie przerobił ją na słuchowisko radiowe. Redakcja literacka Polskiego Radia, którą kierowali J. Parandowski, Z. Kisielewski i J. Hulewicz, zakwalifikowała słuchowisko do programu ogólnopolskiego (zostało ono przygotowane przez Polskie Radio w Katowicach). Do współpracy z PR zachęcał go J. Waśniewski, kierownik redakcji literackiej rozgłośni warszawskiej. Autor reportaży radiowych i felietonów o tematyce społecznej, drukowanych przede wszystkim w „Gazecie Polskiej”. Autor powieści środowiskowej opartej na wątkach romansowych – *Sosnowiec jest takim miastem jak Londyn, Paryż, Wiedeń...*

(do druku zakwalifikował ją K. Irzykowski). W spuściźnie rękopiśmiennej zachował się fragment planu scenariusza filmowego bez tytułu, który – wg odręcznej notatki – miał być opracowany przez reżysera filmowego i krytyka A. Bohdziewicza (od 1936 reżysera PR). Na podstawie powieści o Sosnowcu Bohdziewicz zamierzał napisać scenariusz i ewentualnie zrealizować film. W czasie wojny, którą spędził w Warszawie, powrócił do zawodu chemika, zapewniającego niezłe warunki materialne. Był właścicielem wytwórni chemicznej „Sol”. *Artykuły chemiczne i farby*. Przebywał również w środowisku literatów i ludzi teatru. Służył im pomocą i wsparciem finansowym, o czym po wojnie, w latach pięćdziesiątych, wspominał Schiller. W 1962 usiłował bez skutku opublikować w Wydawnictwie „Śląsk” powieść *Sen*. Podobny los spotkał w 1965 zbiór wierszy *Intermundia*. Nie powiodły się także próby wystawienia dramatu *Kosmos* w teatrach warszawskich. Powojenny okres w życiu, aż do śmierci w 1986, znaczony jest staraniami o włączenie swych dawnych utworów w obieg literacki, z drugiej strony – walką o byt materialny. Próbowano uzyskać z funduszy kultury rentę dla schorowanego pisarza, ale i tego nie udało się zrealizować. Niepowodzenia przyczyniły się do zaniechania działalności literackiej. Zmarł 20 grudnia 1986. Pochowany na cmentarzu ewangelickim w Sosnowcu. Powieść *Sosnowiec jest takim miastem jak Londyn, Paryż, Wiedeń...* została przypomniana przez J. Zielińskiego na łamach „Ekspresu Zagłębiowskiego – Magazynu” w odcinkach (1996, nr 9–10; 1997, nr 1–5, 8–10; 1998, nr 1–8).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Refleksje dramatyczne*. [Wiersze]. Wwa: F. Hoesick 1936.

2. *Sosnowiec jest takim miastem jak Londyn, Paryż, Wiedeń...* [Powieść]. Wwa: F. Hoesick 1938.

3. *Dziwy naszego miasta*. [Powieść]. [Rkps, Bibl. Śl. – zb. specj. rkps. sygn. 288 II].

OPRACOWANIA

MdKŻ 1 (A. Jarosz).

[Rec.: *Refleksje dramatyczne*:] L. Fryde: *Wachlarz poetycki*. „Tyg. Il.” 1937, nr 4; Z. Kleszczyński, „Nowe Książ.” 1937, z. 7. – [rec.: *Sosnowiec jest takim miastem jak Londyn, Paryż, Wiedeń...*:] L. Horski: *Ciepłe słowa i słówka...* „Kur. Zach. – Iskra” 1938, nr 146; *Kronika literacka*. „Kur. Warsz.” 24 X 1938; W. Majchrowski: *Recenzja niezawiniona*. „Expres Zagł.” 1938, nr 228; N. C.:

Paryż, Londyn, Wiedeń i... Sosnowiec. „Pol. Zach.” 31 XII 1938; W. Pietrzak: *Z beletrystyki polskiej*. „Prosto z Mostu” 1938, nr 43; „Praktyczna Pani” 27 VIII 1938; R. S.: „*Papierowe światy*”. „Rzeczpospolita” 1938, nr 176; S.J.: *Powieść o Sosnowcu*. „Kron. Pol. i Świata” 19 IX 1938; W. Zechenter: *Fraszki. Recenzje książek*. „Kur. Lit.-Art.” 1938, nr 33. – J. Pierzchała: *Legenda Zagłębia*. Kat. 1972, s. 280; A. Jarosz: ... – autor powieści o Sosnowcu. *Szkic biograficzny*. W: *Studia Bibliologiczne*. T. 4: *Życie literackie Zagłębia Dąbrowskiego – biografia – varia*. Red. A. Jarosz. Kat. 1991, s. 74–79; A. Jarosz: ... – *technik, chemik, pisarz (1910–1986)*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1992, nr 6; A. W. Jarosz: ... (1910–1986) – *zapomniany piewca Sosnowca*. *W 10-lecie śmierci autora niegdysiejszego bestsellera*. „Ekspres Zagł. – Mag.” 1996, nr 9; A. W. Jarosz: *Warszawskie lata ... – autora powieści o Sosnowcu*. W: *Rocznik Sosnowiecki 1996. Wydanie jubileuszowe*. T. 5. Red. J. Przemsza-Zieliński. Sosn. 1997, s. 132–140.

Elżbieta Oleksiak

L

LEKSZYCKI Paweł

1976

Pseud.: Rupert Hertz, Szycki.

Poeta, krytyk literacki, prozaik.

Urodzony 11 stycznia 1976 w Katowicach. Absolwent Technicznych Zakładów Naukowych w Dąbrowie Górniczej. 1995–2000 studiował filologię polską na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Od 2000 doktorant na Wydziale Filologicznym UŚ. Pracuje jako instruktor warsztatów literackich w Młodzieżowym Ośrodku Pracy Twórczej w Dąbrowie Górniczej. Członek redakcji dwumiesięcznika „Opcje”, redaktor magazynu literackiego „Kursywa” (wraz z A. Pluszką). Współredaguje serię *Kontrapunkty* wydawaną przez MOPT. 1997 debiut poetycki na łamach „Opcji” oraz „Śląska”. Publikuje m.in. w pismach: „Arka-dia”, „Fraza”, „Kwartalnik Artystyczny”,

„Kartki”, „FA-art”, „Śląsk”, „Pro Arte”, „Studium”, „Kresy”, „Megalopolis”, „HA!art”. Członek grupy poetyckiej Estakada (1998). Od 2000 przewodniczący Koła Młodych przy Oddziale Katowickim Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Laureat konkursów poetyckich, m.in.: I Nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. E. Stachury (Wrocław 1998), III Nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Literackim im. K. K. Baczyńskiego (Łódź 1999), I Nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Literackim „Tyskie Lato Poetyckie” (Tychy 1999), I nagroda w Międzynarodowym Konkursie Poetyckim „O Złote Cygaro Wilhelma” (Czerwionka-Leszczyny 2000), III Nagroda w Międzynarodowym Konkursie Poetyckim „O Skrzydło Iłkara” (Katowice–Ostrawa 2000). Nominowany do tytułu *Dąbrowianin Roku 2000*.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Wiersze zbrukane*. Dąbrowa Górn.: [b.w.] 1997.

2. *To i Tamto*. [Wiersze]. Kat.: „Opcje” 1998.

3. *Oni*. [Wiersze]. [Współaut. P. Sarna]. Dąbrowa Górn.: MOPT 1999.

4. *Ten i Tamten*. [Wiersze]. [Współaut. P. Sarna]. Bydgoszcz: Świadek 2000.

5. *Słodkie żale*. [Wiersze]. Dąbrowa Górnicza: MOPT 2001.

6. *wiersze przygodowe i dokumentalne*. Białystok: „Kartki” 2001.

7. *Grupa Na Dziko. Socjologia i poetyka zjawiska*. Katowice: EGO 2001.

8. *Performance*. [Wiersze]. Dąbrowa Górnicza: MOPT 2002.

Wiersze w almanachach i antologiach, m.in.: *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Katowice 2000; *Śródmieście. Antologia*. Red. A. Bulgrin, A. Gumz, J. Jordan, M. Jordan, J. Kettner, K. Reimert, J. Ślaski. Berlin 2000. Szkice w tomach współautorskich: *Redaktor*. W: *Okolica najbliższa. Szkice do portretu Wilhelma Szewczyka*. Red. S. Krawczyk. Czerw.-Leszcz. 2001, s. 7–22; *O prozie Stanisława Krawczyka*. W: *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości Stanisława Krawczyka*. Red. P. Majerski. Czerw.-Leszcz. 2002, s. 29–34.

PRACE REDAKCYJNE

Test wyboru. Antologia warsztatowa młodych. Dąbrowa Górnicza: MOPT 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] *Poeci są taką samą nacją jak biznesmeni*. Rozm. W. Brzoska. „Fraza” 2000, nr 4; *Poetyckie To i Owo*. Rozm. B. Dworak. „Wiad. Zagł.” 2000, nr 6; *Ponad rzeczywistością*. Rozm. A. Flakus „Nowe Zagł.” 2001, nr 49; *Humanisci w internecie*. Rozm. B. Białowas. „Gaz. Uniw.” 2001, nr 12.

A. Forajter: *Szefkuchni poleca* [rec.: *To i Tamto*]. „Śląsk” 1999, nr 9. – [rec.: *Ten i Tamten*.] M. Kisiel: [b. t.]. „Radostowa” 1999, nr 6–8; R. Chłopek: *Jeden na jednego*. „Pro Arte” 2000, nr 13. – P. Śliwiński: *Ładny debiut* [rec.: *słodkie żale*]. „Kur. Czyt.” 2001, nr 73. – [rec.: *wiersze przygodowe...*] A. Kulik-Jęsień: *Poeta polifonii i paradoksu*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miejski.”] 2001, nr 3; K. Maliszewski: *Piszę wiersze, więc jestem?* „TIN” 2001, nr 30; P. Majerski: [b. t.]. „Nowe Książ.” 2001, nr 10; T. M. Głogowski: *Przygoda z poezją dokumentalną*. „Kartki” 2001, nr 25; B. Szalasta-Rogowska: *To jest mój świat*. „Śląsk” 2001, nr 12; R. Wiśniewski: *Lęk*. „Studium” 2002, nr 1. – M. Halaś: *Dzicy poeci* [rec.: *Grupa Na dziko...*]. „Górnol. Inf. Kult.” 2001, nr 11. [M.in. o ...:] P. Majerski: *Liryczny Śląsk lat 90*. „Śląsk” 2000, nr 10; P. Majerski: *Wstęp*. W: *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp P. Majerski. Katowice 2000, s. 6–21; I. Stokfiżewski: *twoje słowo jest niczym*. „Megalopolis” 2001, nr 0,1; J. Klejnocki: *Młody Śląsk*. „Mag. z książ.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2001, nr 42; G. Tomicki: *Spieszmy się pisać wiersze?* „Megalopolis” 2000, nr 0,1; M. Kubat: *Szkice węglem. Portrety młodych poetów Czarnego Śląska*. „Ha!art” 2001, nr 1. – B. Lis: *Młoda poezja na Śląsku – sylwetki*. „Gaz. Uniw.” 2002, nr 6.

Paweł Majerski

ŁĄCZKOWSKI Zdzisław Tadeusz **1926**

Pseud.: (jz); (s); „S”; (S); SETO; (Sew); SEW; (SEW); Skorpionek; Zdzisław Seweryn; [wspólnie z J. Szczawińskim:] S.Ł.

Poeta, prozaik, krytyk literacki, eseista, publicysta, dziennikarz.

Urodzony 27 października 1926 w Zawierciu. Syn Tadeusza i Wiktorii z Sewerynów. Mieszka w Warszawie. Dzieciństwo i młodość spędził w Ząbkowicach Będzińskich, częściowo w Łazach k. Zawiercia. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Ząbkowicach. W czasie okupacji niemieckiej pracował jako pomocnik w ząbkowickiej piekarni, pomocnik ślusarski w Szkole Górniczej w Dąbrowie Górniczej, robotnik w Hucie Bankowej w Dąbrowie Górniczej i w Hucie Miłowice w Sosnowcu, goniec w sklepie spożywczym w Sosnowcu. 1946

ukończył Gimnazjum, a w 1948 Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Będzinie. Podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz studia w Wyższej Szkole Aktorskiej w Krakowie. Zrezygnował ze studiów i w 1949 przeniósł się do Lublina, rozpoczynając studia polonistyczne na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. 1952 dyplom I stopnia ze specjalizacją edytorsko-dziennikarską. Na studiach, wraz z A. Kowalską, J. Krzysztoniem, A. Markową, B. Eysymontt należał do Sekcji Twórczości Własnej przy Kole Polonistów (opiekunowie: M. Dłuska, I. Sławińska, J. Kleiner, T. Brajerski, J. Parandowski). Pierwsze wiersze pisał w szkole średniej (1948) i w Szkole Aktorskiej. 1950 debiutował wierszami *Pokój i Przecięta twarz* w „Tygodniku Literackim” (dodatku lubelskiego „Sztandaru Ludu” nr 23). Za właściwy debiut uważa wiersz *Tolkmicko nocą*, opublikowany w tygodniku „Dziś i Jutro” (1952, nr 25). W 1952 zamieszkał w Warszawie i rozpoczął pracę w redakcji „Słowa Powszechnego”. W tym samym roku objął funkcję kierownika światopoglądowego, a w 1954 zastępcy kierownika działu kulturalnego dziennika. 1954 został członkiem Stowarzyszenia „Pax”,

a w 1957 członkiem Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. Rozwijał twórczość literacką, publikował wiersze i fragmenty prozy w licznych czasopismach. Zajął się krytyką literacką, publikował recenzje literackie i filmowe, recenzował także przedstawienia warszawskich teatrów. Znaczną część artykułów (z ok. 4000 napisanych) poświęcił życiu kulturalnemu i literackiemu kraju. Autor wywiadów z pisarzami polskimi, artykułów o literatach zagranicznych, sprawozdań i omówień dot. działalności Klubu Literatów „Krag”. Autor komentarzy krytycznoliterackich, redaktor tomików, almanachów i antologii. Drukował w „Dziś i Jutro” (1952–1955), „Słowie Powszechnym” (1953–1992, z przerwami; tu w 1974 cykl *Fraszki* pod pseud. Zdzisław Seweryn), „Słowie na Warmii i Mazurach” (1953–1966, z przerwami), „Kierunkach” (1956–1967, 1977–1979, 1982–1989), „Życiu Katolickim” (1957–1961, z przerwami), „Życiu i Myśli” (1958–1973, z przerwami), „Poezji” (1976–1988, z przerwami), ostatnio w „Przeglądzie Artystyczno-Literackim”, „Borussii”, „Śląsku”. Drukował także w „Nowym Wyrazie”, „Tygodniku Powszechnym”, „Katoliku”, „Za i Przeciw”, „Kamienie”, „Argumentach”, „Rykerzu Niepokalanej”, „Hejnał Mariackim”, „Jasnej Górze”. 1970–1993 pełnił funkcję kierownika działu kulturalnego „Słowa Powszechnego”. Od 1960 pisze dziennik. Od 1975 uczestniczył w warszawskich Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej. Od 1978, jako autor felietonów literackich, współpracował z Polskim Radiem (progr. I i III) oraz Radiem dla Ciebie. 1993–1994 kierował działem kultury „Słowa – Dziennika Katolickiego”. Opiekun merytoryczny klubów literackich w domach kultury na terenie Polski.

Prowadzi działalność pedagogiczną wśród młodych twórców i twórców nieprofesjonalnych. Stale współpracuje ze Staromiejskim Domem Kultury w Warszawie, z domami kultury w Białej Podlaskiej, Karczewie, Ciechanowie, Siedlcach, Chrzanowie. Silnie związany z regionem, z Biblioteką Miejską w Łęborgu (za działalność regionalną wielokrotnie odznaczony m.in. medalami im. Aleksandra Patkowskiego i im. Adama Bienia). Od kilku lat sprawuje merytoryczną opiekę nad Staszowską Grupą Literacką „Nad Czarną”. Działa w zespołach redakcyjnych „Gońca Staszowskiego” i „Gońca Świętokrzyskiego”. Jego utwory tłumaczono na wiele języków obcych, m.in.: albański, angielski, esperanto, czeski, słowacki, francuski, niemiecki, serb.-chorwacki, włoski, ukraiński. Interesuje się twórczością poetycką nauczycieli i osób duchownych (autor publikacji o ich twórczości literackiej oraz antologii zawierającej wybrane wiersze poetów w sutanach). Przewodniczy licznym konkursom poetyckim i prozatorskim, m.in. Ogólnopolskiemu Konkursowi Poetyckiemu im. Jana Krzewniaka (Karczew). Członek Związku Literatów Polskich (1957–1992), ZAiKS (od 1965), Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich (1957–1982), Stowarzyszenia Kultury Europejskiej (SEC, od 1970), Stowarzyszenia Dziennikarzy RP (od 1984), Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy (od 1992, sekretarz Oddziału Warszawskiego), Rady Warszawskiej Wszechnicy Literatury (od 1983), Klubu Poetów przy Warszawskim ZLP (1985–1988), Stowarzyszenia Kultury Słowiańskiej (1985–1987 wiceprezes), Staszowskiego Towarzystwa Kulturalnego (od 1994), Warszawskiego Klubu Cypriana Kamila Norwida (prezes od 1992), Rady Duszy

pasterskiej Archidiecezji Warszawskiej. W 1983 należał do Rady Warszawskiej Wszechnicy Literatury. Odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1977), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1987), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2000). Otrzymał medal i dyplom uznania z okazji 25-lecia pracy w dziennikarstwie (1977), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Odznakę oraz Dyplom Honorowy za zasługi dla dziennikarstwa (1985), Złotą odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1987), Złotą Odznakę Honorową za zasługi dla Warszawy (Syrenka, 1987), Medal za zasługi dla województwa ciechanowskiego w krzewieniu kultury i mecenat nad nią (1998), Medal Adama Bienia (przyznany przez Staszowskie Towarzystwo Kulturalne, 1999), Jubileuszową Odznakę 20-lecia Staszowskiego Towarzystwa Kulturalnego (1981–2001) w uznaniu zasług dla rozwoju kulturalnego Ziemi Staszowskiej i Regionu Świętokrzyskiego. Podwójny laureat nagrody im. W. Pietrzaka: 1958 Nagrody Młodych, 1979 Nagrody w dziedzinie literatury. Otrzymał Nagrodę Literacką tygodnika „Kierunki” (1987), Międzynarodową Nagrodę w dziedzinie poezji „Premio Internazionale Narrativa e Poesia Giorgio la di Giorgio La Piry” (Pistoia – Włochy, 1989), nagrodę Warszawskiej Jesieni Poetyckiej w dziale poezji religijnej (1990). Jego książki znajdują się w zbiorach The Library of Congress Washington.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Słoneczniki gorejące*. [Wiersze i proza poetycka]. Wwa: Pax 1957, *Bibl. Poezji*.

2. *Ciemność z bursztynu*. [Wiersze i proza poetycka]. Wwa: Pax 1959.

3. *Monogram z wiewiórką*. [Wiersze]. Wwa: Czyt. 1963.

4. *Piękna Rahab*. [Powieść]. Wwa: Pax 1963.

5. *Kartofliska*. [Wiersze]. Wwa: Pax 1966.

6. *Gad*. [Powieść poetycka]. Wwa: Pax 1970.

7. *Żałoba z Antygoną*. [Mikrodramat poetycki]. Wwa: Pax 1973.

8. *Nadzy pod winogradem. Wybór poezji*. Wwa: Pax 1975.

9. *Wszystkie stoły sprawiedliwości*. [Wiersze]. Wwa: Czyt. 1979.

10. *Syn Ziemi swojej. Notatek poetyckich części dwie*. [Poemat]. Wwa: Pax 1980.

11. *Tobie przystoi pieśń... Wybór poezji*. Wwa: Pax 1982. Wyd. 2 poszerz. tamże 1986.

12. *Snu otwieranie; Piękna Rahab; Gad; Dziennik z lat 1960–1964*. Wwa: Pax, 1989.

13. *Tańczący rycerze*. [Mikrodramat poetycki]. Pila: Pax 1990.

14. *Zaklęty jelen. Wybór prozy poetyckiej z lat 1950–1990*. Wyb. i posł. M. Kisiel. Wwa: SDK 1992.

15. *Anegdariusz*. Kielce–Staszów: GENS, STK 1996; *Anegdariusz drugi*. Pośl. M. A. Zarębski. Wyd. 2 uzup. i popr. Staszów: STK 2000, *Bibl. Staszowska*, nr 93.

16. *Gwiazdobranie. Wiersze i fragmenty poematów*. Wyb. Z. Irzyk. Pośl. P. Smogorzewski. Wwa: Pax 1996.

17. *Noc z guślarzem*. [Wiersze]. Wwa: SDK 1996, *Rękopisy nie płoną*.

18. *Wolność nie zniewolona, czyli Spacerkiem przez sacrum i profanum*. Wwa: SDK 1997.

19. *Schizofrenia*. [Wiersze]. SDK Wwa 1999

20. *Trzy poematy*. Staszów: STK 2000, *Bibl. Staszowska*, nr 121.

21. *Piaskiem naprędce wpisane. Dziennik z lat 1960–1964* Staszów: STK 2001, *Bibl. Staszowska*, nr 136.

22. *Dysputa*. [Mikrodramaty poetyckie]. Staszów: STK 2002.

Teksty w almanachach, antologiach i tomach zbiorowych, m.in.: ... *Każdej chwili wybierać muszę. Almanach poetycki*. Wwa 1954; *W oczach poetów. Warszawa i Mazury 1945–1960*. Wyb. i oprac. E. Martuszeński. Olszt. 1960; *Boże Narodzenie. Antologia poezji polskiej*. Oprac. A. Jastrzębski, A. Podsiad. Wwa 1961; *Vertige de bien vivre. Essai d'anthologie de la jeune poesie polonaise par S. Arlet*.

Le pond de lepée. Paris 1962 (tłum.: Chambelland 1962); *Sto wierszy polskich*. Wyb. i wstępem opatrzył J. Rogoziński. Wwa: 1967; *Z głębokości... Antologia polskiej modlitwy poetyckiej*. Wstęp, wyb. i oprac. A. Jastrzębski, A. Podsiad. Wwa 1966; *Stonieczna kantata. Wiersze poetów polskich poświęcone Mikołajowi Kopernikowi. Antologia ok. 1540–1971*. Zebr. i oprac. M. Wiśniewska. Przedm. R. Matuszewski. Olszt. 1973; *Piękna jesteś ziemio moja ojczysta. Antologia*. Wyb. i przedm. J. Szczawiej. Wwa 1981; *Glaube, Hoffnung, Liebe. Geistliche Lyrik aus Polen nach 1945*. Herausgegeben und übertragen von K. Dedecius. Düsseldorf 1981; *Który idzie w Imię Pańskie... Jan Paweł II w Ojczyźnie, 2–10 VI 1979. Poetów zapis o nadziei*. [Mater. pomocnicze do katechez]. Red. J. Palusiński. Kr. 1983; *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Warszawie. 1975–1984*. Wwa 1985; *Opinogóra w wierszach*. Red. A. Gaworski i in. Ciechan. 1986; *Czterdzieści lat ze „Słowem Powszechnym”*. Red. J. Wójcik. Wwa 1987; *Kręgi religijne. Wybrane fragmenty prozy polskiej XIX i XX wieku*. Wyb. i oprac. A. Bednarek. Niepokal. 1987; *Wiersze o Toruniu*. Wyb., wstęp i oprac. W. Krzysztozek. Łódź 1987; *Miłość jest twórcza. Św. Maksymilian Kolbe w rzeźbie i poezji*. Red. F. Rajczak. Zduńska Wola 1987; *Każdej nocy, każdego dnia. Antologia polskiej liryki religijnej*. T. 1–3. Red. M. M. Matusiak. Wwa 1988; *Quaderno del lavori premati alla 7-a edizione del Premio Letterario Internazionale G. La Pira „di poesia e narrativa”*. Pistoia 1989; *Jan Paweł II w poezji polskiej*. Wyb. i oprac. B. Walczak. Pozn. 1990; *Opinogórskie Świecenie. Ciechanowski almanach*

poezji. Red. S. Żagiel. Ciechan. 1991; *Vetëm Itaka mbetet. Antologji e poezise shqipe dhe polake sh. XX*. [Wyb., przekł. z alb. na pol.] Mazllum Saneja. Wwa 1993; *Gałąź serca*. Red. J. M. Halec. Lesz. 1994; *Niż prohannâ. Antologia poezji polskiej*. Oprac. i przekł. S. Szewczenko. Kijów 1994; *Profile jesieni*. Red. N. Chadzinikolau. Pozn. 1994; *Wiersze ze Św. Maksymilianem*. Wyb. i oprac. S. Cieślak. Niepokal. 1994; *Z dyplomem KUL w Polskę. Wspomnienia i relacje*. Red. Z. Jasińska, M. Staniszevska. Lubl. 1994; „*A Duch wieje, kędy chce*”. *Almanach poezji religijnej*. Teksty wyb., oprac., wstępem opatrzył M. S. Hermaszewski. Lubl. 1993; *Wstępujący na Wzgórze. Wspomnienia o Ks. Januszu St. Pasierbie*. Red. M. Wilczek. Pelpl. 1995; *W trosce o kulturę*. Red. B. Bejze. Wwa 1996; *Największa jest miłość. Antologia polskiej poezji o miłości rodzinnej*. Wyb., oprac., wstęp T. Jania. Kr. 1995; *Przez jesień*. Red. J. M. Halec. Lesz. 1995; *Antologia poezji wigilijnej*. Wyb. i oprac. J. Fryckowski Wwa 1995; *Trochę wiosny jesienią*. Pozn. 1995; M. Fox: *Zdarzyć się mogło, zdarzyć się musiało. Z Wisławą Szymborską spotkanie w wierszu*. Kat. 1996; *Słońce w Listopadzie*. Pozn. 1996; *Módlmy się słowami Poetów Polskich*. Wyb. M. Wiśniewska. Wwa 1996; *Słowem ocalić słowo. Ciechanowski almanach poezji*. Red. T. Kaczorowska. Wyb. wierszy S. Kęsik, K. Markiewicz, G. Roszko. Ciechan. 1997; *Nad Czarną. Staszowski almanach literacki*. Wyb. i oprac. S. Rogala, M. A. Zarębski. Staszów 1997; *Dlatego, że są. Antologia współczesnej poezji polskiej*. Przekł. i wyb. S. Szewczenko. Kijów 1998; *Echo Przedświt. Almanach Stowarzyszenia Miłośników Kultury w Kra-*

snem. Red. T. Załęski. Wyb. wierszy E. Wicińska-Feder, T. Załęski, D. Załuski. Kra-sne 1998; *Księga Krzyża. Antologia Pasyjna*. Oprac. B. Arsoba. Sl. wstępne A. Madej. Posł. A. Sulikowski. Kat. 1998; *Największa jest miłość. Antologia polskiej poezji rodzinnej*. Wyb., oprac., wstęp ks. Tadeusz Jania. Wyd. 2 zmien. Kr. 1999; *Pontyfikat Jana Pawła II w poezji*. Zebr. M. i J. Rell. Wwa 1999; *Powrót Aniołów. Antologia wierszy poetów współczesnych*. Oprac. W. A. Niewęglowski. Wwa 2000; *Z przełomu tysiącleci*. Red. T. Kaczorowska. Ciechan. 2000; *Klejnoty poezji polskiej od Mickiewicza do Herberta (z analizami)*. *Antologia dla nauczyciela, studenta i licealisty*. Red. D. T. Lebioda. Pozn. 2001; A. Nawrocki: *Poezja Polska. Antologia Tysiąclecia*. T. 1–3. Wwa 2002.

INSCENIZACJE

1. *Wyśpiewać Tęsknotę Człowieka*. [Monodram]. Praprem.: Teatr Stara Prochownia, Wwa 1984. Wyk.: J. Fornal.

2. *Litania do Najświętszej Panny*. [Poemat]. Muz.: Cz. Grudziński. Praprem.: Katedra Najświętszej Maryi Panny, Gd. 1985; Watykan 1987.

3. *Conservatorium*. [Montaż poetycki oparty na twórczości ...]. Scen.: L. Terpilowski. Wyst. Teatr Żydowski Wwa 1989, Kompania Teatru Muzykalnego w Drodze.

4. *Tańczący rycerze*. [Mikrodrat poetycki]. PR 1992. Reż. M. Müller. Wyst. MGOK, Drezdenko pod Gorzowem Wlkp. 1994.

5. *Żałoba z Antygoną*. [Mikrodramat poetycki]. Praprem.: MGOK, Drezdenko pod Gorzowem Wlkp. 1995.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

SWPP S. II (F. Lichodziejewska). – PP (F. Lichodziejewska). – WPPiBL (B. Dorosz). – PPW. – KJK 1984.

[Wyw.:] J. Dziuba: *Rozmowa ze ... , laureatem Nagrody Młodych*. „Kierunki” 1958, nr 50; *Człowiek... cudownie godny naszej pieśni...* Rozm. S. Jończyk. „Śl. Powsz.” 1963, nr 267; ... *Rozmowy z pisarzami*. Rozm. K. Irzyk „Kierunki” 1979, nr 4; *Poszukiwanie absolutu*. Rozm. W. Turant. „Katolik” 1985, nr 27; *Pragnęłam opowiedzieć o człowieku*. Rozm. P. Smogorzewski. „Kierunki” 1990, nr 5; *Kultura w regionie*. Rozm. E. Kasjanowicz. „Gaz. Kult.” 1992, nr 4–5; ... – *poeta człowieczej dobroci*. Rozm. K. Wójcik. „Przełom” [Toronto], 6 VII 1992; *Człowiek rodzi się wolny*. Rozm. T. Stankiewicz-Podhorecka. „Śl. Dz. Katol.” 1995, nr 216; *O poezji najwięcej wie ludzkie serce*. Rozm. T. Stankiewicz-Podhorecka. „Śl.” 1996, nr 13; *O „wolności nie zniewolonej”*. Ze ... rozm. A. Dąbrowski. „Radostowa”, 1997, nr 2–3; *Pisarz niezależny*. Rozm. S. Stanik. „Myśl Pol. o Kult.” [dod. „Myśl Pol.”] 2001, nr 4.

[Wypow.:] *Odpowiedzialność za służbę*. „Kierunki” 1963, nr 24; *Na moim warsztacie*. „Kierunki” 1965, nr 13; *Jak zostałem pisarzem*. „Kierunki” 1974, nr 30; *Stare przyjaźnie zawsze sobie cenilem*. „Śl. Powsz.” 1975, nr 94; *Jest – jak dom rodzinny...* *Biblia w moim życiu*. „Kierunki” 1978, nr 5; *Mój debiut*:

... „Nowy Wyraz” 1979, nr 12; *Klucze czy wytrychy? Dyskusja o krytyce literackiej*. „Kierunki” 1981, nr 4; *Twórczość godna najlepszych tradycji. (O literaturze 40-lecia)*. „Kierunki” 1984, nr 41; *Poeeci ostatniej dekady. Dyskusja w redakcji „Kierunków”*. „Kierunki” 1984, nr 21; *Co mi dał KUL?* „Kierunki” 1984, nr 46; *Ankieta poetycka. „Poezja”* 1988, nr 10; *Nasze niepokoje o kulturę*. Wypow. Z. Czajkowski, ... „Kierunki” 1989, nr 9.

... *Laureat Nagrody Młodych*. „Kierunki” 1958, nr 49; K. A. Węgierski: *Młodzi poeci Pax-u*. „Biul. Inf. Ośr. Kult. i Gospodarczych przy Stow. Pax” 1960, nr 9; M. Rostworowski: „*Pietrzak*” 1958. W: Tęgoż: *Czas niecierpliwych. Artykuły wybrane*. Wwa 1962, s. 58–59; J. Szczypka: *Udręki Arkadyjczyka*. „Kierunki” 1974, nr 25; Z. Lichniak: *Od „Słoneczników gorejących” do „Żałoby z Antygoną”*. „Śl. Powsz.” 1976, nr 34; Z. Irzyk: *Poezja nie zostawi mnie samotnym*. „Kierunki” 1979, nr 50; R. Popkowicz-Tajchert: „*Niedziele poetyckie*” w kościele OO. Kapucynów. „Śl. Powsz.” 1981, nr 4; Z. Dolecki: *Co komu wolno*. „Kierunki” 1984, nr 8; P. Wójcik: *Poeeta i aktor*. „Kierunki” 1984, nr 13; E. S.: *Wyśpiewać Tęsknotę Człowieka...* „Kierunki” 1985, nr 17; (s): *Sesja Centralnej Rady Oświaty, Kultury i Nauki przy Stowarzyszeniu PAX*. „Kierunki” 1986, nr 10; *Co o nas sądzą*. [dot. „Kierunków”]. „Kierunki” 1986, 21; *Jubileusz „Słowa Powszechnego”*. „Tryb. Ludu” 1987, nr 69; *Nagroda „Kierunków” po raz trzeci*. „Kierunki” 1987, nr 22; P. Smogorzewski: ... *próba opisanie*. „Kierunki” 1987, nr 43; I. Z.: *30 lat „Kregu”*. „Kierunki” 1988, nr 4; P. Kuncewicz: *Suplement do poetów*. „Przegl. Tyg.” 1988, nr 2; P. Kuncewicz: *Ago-*

- nia i nadzieja. T. 3: *Poezja polska od 1956*. Wwa 1993, s. 125–126; T. Stankiewicz-Podhorecka: *Poeta warszawski. Szkic o twórczości ...* Wwa 1995, nr 4; P. Smogorzewski: *Oczarowany Biblią*. W: ...: *Gwiazdobranie*. Wwa 1996, s. 129–134; M. A. Zarębski: *Słowo o Poecie*. W: ...: *Trzy poematy*. Staszów 2000, s. 41–43; H. Radej: *Przywołuje odwieczne wartości. W 50-lecie twórczości literackiej ...* „Pro Patria” 2001, nr 2; B. Piasta: *Złoto ... W pięćdziesięciolecie twórczości*. „IKAR” 2001, nr 9; H. Radej: *O pisarstwie ... – w 50-lecie pracy twórczej*. „Gon. Świętokrzys.” 2001, nr 1. – [rec.: *Słoneczniki gorzące*.] B. Biernacka: *Człowiek ze słońcem na sznurku*. „Nowe Książ.” 1958, nr 3; Z. Dolecki: *Poezja świetlistych witraży*. „Kierunki” 1958, nr 5; W. Gawdzik: *Słowa gorzące*. „Współczesność” 1958, nr 13; T. Kłak: *Tryptyk poetycki*. „Kamena” 1958, nr 15; N. Łyczak, „Horyzonty” 1959, nr 34. – [rec.: *Ciemność z bursztynu*.] J. Dz. [J. Dziuba]: *Świat kreowany*. „Życie i Myśl” 1960, nr 7–8; Z. Irzyk: *Sylwetki poetów*. „Kierunki” 1960, nr 7; J. Łukasiewicz: *Czterech z drugim tomem wierszy*. „Współczesność” 1960, nr 9; M. Rostworowski: *O czterech niepodobnych*. „Sł. Powsz.” 1960, nr 66, przedr. w tegoż: *Czas niecierpliwych. Artykuły wybrane*. Wwa 1962, s. 357–358; A. Świdarska: *Poezja oprawna w bursztyn*. „Życie Lit.” 1960, nr 37. – [rec.: *Monogram z wiewiórką*.] Z. Dolecki: *Gotyk i nadrealizm*. „Sł. Powsz.” 1963, nr 119; Z. Irzyk: *Liryka, baśniowość i zaduma*. „Kierunki” 1963, nr 39. – [rec.: *Piękna Rahab*.] A. Borkowska: *Czas liczony na róże i na lzy*. „Kierunki” 1964, nr 5; B. Sowińska: *Miłości różne imiona*. „Życie Warsz.” 1964, nr 75; S. Jończyk: *O Rahab, czyli O miłości*. „Sł. Powsz.” 1964, nr 13. – [rec.: *Kartofliska*.] Z. Dolecki: *Seria poetycka „Pax-u”*. „Kierunki” 1967, nr 15; Z. Dolecki: *Nowości poetyckie „Pax-u”*. „Życie i Myśl” 1967, nr 4–5; W. Tkaczuk: *„W jabłoni się przegląda”*. „Za i Przeciw” 1967, nr 17; T. Żwira: *Świat poetyckiego obrazowania*. „Sł. Powsz.” 1967, nr 62. – [rec.: *Gad*.] Z. Dolecki: *Miłość – siostra piękna*. „Kierunki” 1970, nr 26; S. Jończyk: *Przypowieść o nędzy i chwale człowieka*. „Życie i Myśl” 1970, nr 9; J. Piechowski: *„Gad” czyli Seria rozrzuconych przedmiotów*. „Sł. Powsz.” 1970, nr 151; Z. Wójcik: *W kręgu intensywnej symboliki*. „Książ. dla Ciebie” 1970, nr 7; A. Łaszowski, „Sł. Powsz.” 1971, nr 139. – [rec.: *Żaloba z Antygoną*.] S. Jurkowski: *Liczy i żaloba*. „Kierunki” 1974, nr 1; M. K. [M. Karpiński]: *Lutnia po Bekwaraku*. „Radar” 1974, nr 3; W. Natanson: *Poetyckie kształtowanie mitów*. „Poezja” 1974, nr 11; J. Szczawiński: *Zaufać słowu*. „Sł. Powsz.” 1973, nr 273; J. Szczypka: *Udręki Arkadyjczyka*. „Kierunki” 1974, nr 25, przedr. w tegoż: *Przypomnienia*. Wwa 1975, s. 200–218. – [rec.: *Nadzy pod winogradem*.] Z. Irzyk: *„Bezbronne piękno”*. „Kierunki” 1976, nr 11; Z. Lichniak. „Sł. Powsz.” 1976, nr 34; J. Rogoziński: *„Zauroczone i oczarowane”*. „Mies. Lit.” 1978, nr 12, przedr. pt. *„Zauroczone i oczarowane”*. (O wierszach ...) w tegoż: *Preteksty. Szkice o współczesnej poezji polskiej*. Wyb. i wstępem opatrzył R. Matuszewski. Wwa 1985, s. 287–293. – [rec.: *Wszystkie stoły sprawiedliwości*.] Z. Lichniak: *Zaproszenie do ... „Wszystkich stołów sprawiedliwości”*. „Sł. Powsz.” 1979, nr 197; W. Natanson: *Poeta szuka sprawiedliwości*.

„Nowe Książ.” 1979, nr 18; L. Żuliński: *Stoły sprawiedliwości*. „Kierunki” 1979, nr 40; A. K. Waśkiewicz: *Kto jest klasykiem?* „Życie Lit.” 1980, nr 26. – [rec.: *Syn Ziemi swojej*:] Z. Dolecki: „*Pasterz człowieczego przymierza*”. „Kierunki” 1981, nr 11; E. Eysymontt-Zdanowicz: *W synostwie ziemi*. „Za i Przeciw” 1981, nr 10; D. Kostewicz, „Sł. Powsz.” 1981, nr 10; W. Natanson: *Droga cierpienia i uspokojen*. „Nowe Książ.” 1981, nr 7. – [rec.: *Tobie przystoi pieśń...*:] Z. Dolecki: „*W płomieniach modlitwy...*”. „Kierunki” 1983, nr 17; J. Jaśniak: *Poezja moralnego niepokoju*. „Katolik” 1983, nr 37; W. Natanson: *Poezja metaforyczna i... codzienna*. „Nowe Książ.” 1983, nr 6; A. Patey-Grabowska: *Tobie przystoi pieśń*. „Tyg. Kult.” 1983, nr 43. – *Literackie spotkania po latach*. „Wiad. Zagl.” 1986, nr 51–52; Roch: *Klub Pisarzy Zagłębia*. „Tak i Nie” 1986, nr 52. – I. Galińska: *Myśli prowadzące przez pustynię*. „Kierunki” 1987, nr 13; L. Żuliński. „Sł. Powsz.” 1983, nr 64; S. Drajewski: *Tak prosto...* „Życie i Myśl” 1987, nr 7–8; J. Marx: *Lukier z pudru*. „Kultura” 1987, nr 21; W. Natanson: *Tęsknota w locie jastrzębim*. „Nowe Książ.” 1987, nr 10; J. Stępień, „Sł. Powsz.” 1987, nr 35; T. J. Żolciński: *Poezja wizji i kreacjonizmu*. „Argumenty” 1987, nr 11. – [rec.: *Snu otwieranie*:] T. Olszewski: *Życie, czyli cierpienie*. „Nowe Książ.” 1990, nr 10; M. Szyszkowska: *Żarliwość i siła doznań*. „Kierunki” 1990, nr 5; E. Dymowski: *Snu otwieranie raz jeszcze, czyli Kilka słów o twórczości ...* „Sł. Powsz.” 1992, nr 153. – [rec.: *Tańczący rycerze*:] S. Krawczyk: *Tańczący rycerze*. „Katolik” 1990, nr 52; M. Kisiel: *Proza ...* „Sł. Powsz.” 1991, nr 262; J. Sikora: *Być władcą i nade wszystko*

człowiekiem. „Nowe Książ.” 1992, nr 2–3; (zd): *Radiowa prapremiera „Tańczących rycerzy”*. „Sł. Powsz.” 1992, nr 2. – [rec.: *Zaklęty jeleń*:] (St): „*Zaklęty jeleń – ...*”. „Sł. Powsz.” 1992, nr 58; W. Natanson: *Piękna inicjatywa*. „Życie Warsz.” 1992, nr 131; Z. Zdrojkowska: *Poezja miłości i nadziei*. „Sł. Powsz.” 1992, nr 99; Z. Wójcik: *... – poeta człowieczej dobroci*. „Przełom” [Toronto] 1992, nr 12; (KRz): *Poza oficyną*. „Odra” 1992, nr 7–8; W. Natanson: *Niespodzianki*. „Arkusz” 1992, nr 10; J. Sikora: *Szukanie Źródła wśród brudów tego świata*. „Nowe Książ.” 1994, nr 3. – S. Sadowski: *Dotknąć sensu życia* [rec.: *Noc z guślarzem*]. „Nowe Książ.” 1997, nr 2. – [rec.: *Gwiazdobranie*:] M. Kisiel: *Apoloogia miłości i wiary*. „Śląsk” 1997, nr 1; S. Sadowski: *Dotknąć sensu życia*. „Nowe Książ.” 1997, nr 2. – [rec.: *Schizofrenia*:] P. Majerski: *Liryczne przesłanie*. „Śląsk” 2000, nr 11; E. Dymowski: *Poezja, ta gorzka miłość*. „Nowe Książ.” 2000, nr 5; S. Rusin: *To nie schizofrenia*. „Radostowa” 2002, nr 11–12. – [rec.: *Piaśkiem naprędce wpisane*:] E. Dymowski: *W salonie na Fałęckiej*. „Radostowa” 2001, nr 7–8; S. Rogala: *Dziennik poety*. „Akant” 2001, nr 9; S. Rogala: *Dobro odnalezione*. „Gon. Świętokrzys.” 2001, nr 2; S. Rusin: *List do ... o jego książce*. „Gon. Świętokrzys.” 2002, nr 1; J. Zaręba-Wronkowska: *Próba recenzji*. „Gon. Świętokrzys.” 2001, nr 2. – D. T. Lebioda: *O poezji i maksymalizmie ... Geneza i wymiar* [dot.: *Gwiazdobranie; Schizofrenia; Trzy poematy; Pisakiem naprędce wpisane*]. „Gon. Świętokrzys.” 2001, nr 3, przedr. *Geneza i wymiar. O poezji i maksymalizmie ... w tegoż: Bryłka bursztynu. Literatura. Regiony, pogranicza*. Bydż. 2001,

- s. 121–128. – [rec.: *Trzy poematy*.] D. T. Le-
bioda: ..., „*Trzy poematy*”. „*Metafora*” 2000–
2001, nr 47–50. – [rec.: *Wolność nie zniewo-
lona*.] A. Dąbrowski: *O wolności nie zniewo-
lonej*. „*Radostowa*” 1997, nr 2–3; (o): *Poezja
głębi*. „*Śl.*” 1997, nr 88; W. Śmigiel: *Spacer-
kiem, aż do zawrotu głowy*. „*Pielgrzym*” 1997,
nr 12; (m) [M. Kisiel]: [b.t.]. „*Śląsk*” 1997, nr
7; S. Musiol: *Książd poeta?* „*Gość Niedz.*”
1997, nr 32; *Wymówić sacrum*. „*Ty i Szkoła*.
Gaz. Rodzinna” 1997, nr 8–9; P.S. [P. Szewc]:
[b.t.]. „*Nowe Książ.*” 1997, nr 9; K.U. [U.
Koper]: *Spotkanie z poezją*. „*Gość Niedz.*”
1997, nr 37; Z. Irzyk: *Poeeci w sutannach*. „*Gł.*
Karczewa” 1997, nr 9, s. 13; E.Z. [E. Zdano-
wicz]: *Poeeci w sutannach, poeci w habitach*.
„*Powściągliwość i Praca*” 1997, nr 11; P. Za-
wadzki: *Teologia i poezja*. „*Tydz. Pol.*” 1998;
P. Smogorzewski: *Zacieranie śladów*. „*Po-
wściągliwość i Praca*” 2000, nr 1; E. Zdano-
wicz: *Dwa powołania*. „*Powściągliwość i Pra-
ca*” 2000, nr 6.
[M.in. o ...:] P. Majerski: *Liryczne wędrówki
z zagłębiowskim paszportem*. W: *Zagłębie
Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości re-
gionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001,
s. 327–333.

Elżbieta Oleksiak

M

MAJERSKI Paweł 1968

Historyk literatury, krytyk literacki.

Urodzony 30 grudnia 1968 w Będzinie. Mieszka w Dąbrowie Górniczej. Absolwent II Liceum Ogólnokształcącego im. S. Żeromskiego w Dąbrowie Górniczej. 1987–1992 studiował filologię polską na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. 1992–1996 nauczyciel języka polskiego w będzińskim Zespole Szkół Techniczno-Handlowych. Od 1992 współpracownik Zakładu Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ. 1995–1999 studia doktoranckie na Wydziale Filologicznym UŚ, zakończone obroną dysertacji *Z problemów twórczości poetyckiej Anatola Sterna*. Od 1999 adiunkt w Zakładzie Literatury Współczesnej INoLP UŚ. Debiut poetycki na łamach

„FA-artu” (1993, nr 1), debiut krytycznoliteracki w „Postscriptum” (1992, nr 3). Wiersze opublikował m.in. w antologii *Inny świat* (wyb., wstęp i oprac. M. Kisiel. Katowice 1994). Szkice poświęcone literaturze XX wieku zamieszcza w uniwersyteckich tomach zbiorowych, a także na łamach „Ruchu Literackiego” i „Przeglądu Humanistycznego”. Artykuły i recenzje m.in. w „Twórczości” (1994), „Opcjach” (od 1993), „Śląsku” (od 1995), „FA-arcie” (od 1996), „Nowych Książkach” (od 1997), „Akancie” (1998–1999), „Kwartalniku Artystycznym” (od 2000) i „Autografie” (od 2000). Współpracował z prasą regionalną, m.in. „Aktualnościami Będzińskimi” (1994). Redaktor wielu tomików oraz poetyckich almanachów. 1994–2000 współredagował serię arkuszy literackich *Kontrapunkty*, wydawaną przez Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej w Dąbrowie Górniczej. 1998 laureat Literackiej Nagrody „Solidarności” *Książka Roku 1997* (za *Układy sprawdzeń. W kręgu Nowej Fali*). 1998 stypendysta Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. 2001 Nagroda Indywidualna II stopnia Rektora UŚ za działalność naukowo-badawczą. Od 1998 członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich

(1999–2002 sekretarz Zarządu Oddziału w Katowicach).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Trans-pozycje liryczne*. [Współaut.: P. Majdanik]. Wyb. wierszy z lat 1988–1993 dok. M. Kisiel. Kat.: [b. w.] 1993.

2. *Poezja neostrukturalna. Katalog wyst. (12–22 kwietnia 1994)*. [Współaut.: P. Majdanik]. Dąbrowa Górń.: MOPT 1994.

3. *Jerzy Jankowski*. Kat.: Śląsk Sp. 1994.

4. *Po (sekwencje neostrukturalne i inne...)*. [Wiersze]. Będz.: Gal. ZST-H „Kwadrat” 1995.

5. *Układy sprawdzeń. W kręgu Nowej Fali*. Kat.: Śląsk Sp. 1997.

6. *Anarchia i formuły. Problemy twórczości poetyckiej Anatola Sterna*. Kat.: Wyd. UŚ 2001.

7. *Odmiany awangardy*. Kat.: EGO 2001.

Rozprawy i szkice w tomach współautorskich, periodykach naukowych oraz literackich, m.in.: *Jerzy Jankowski i symbolistyczna autodestrukcja. (O zapomnianym epizodzie wileńskiej poezji)*. „Ruch Lit.” 1994, z. 1–2; *Poetycka suma Tadeusza Gajcego. Wprowadzenie do lektury wiersza „Schodząc”*. W: *Liryka polska XX wieku – analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współud. E. Tutaj. Kat. 1994, s. 39–50; *Brunona Jasieńskiego re-konstruowanie literatury i świata. Przygotowanie do lektury powieści „Palę Paryż”*. W: *Między Kadenem a An-*

drzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku. Studia i szkice. Red. W. Wójcik, przy współud. B. Gutkowskiej. Kat. 1995, s. 20–38; *Spalone mosty polskiego romantyzmu... (nad „Piłsudskim” Anatola Sterna)*. W: *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, M. Kisiel, E. Tutaj. Kat. 1995, s. 31–42; *Sytuacja futurizmu polskiego po przełomie październikowym (na marginesie sporu Anatola Sterna z Antonim Słonimskim)*. W: *Przełomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik, przy współud. M. Kisie-la. Kat. 1996, s. 55–76; *Ruch literacki. W: Sytuacja kultury w województwie katowickim. Raporty*. Red. M. Kisiel. Kat. 1998, s. 125–137; *W koleinach racjonalizmu. Głosy do utworu „Nasz przyjaciel stół...” Anatola Sterna*. „Ruch Lit.” 1998, z. 2; „...to świat zwykły nie zaświał”. *Eschatologiczny dialog Anatola Sterna i Tadeusza Różewicza*. W: *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel i W. Wójcik. Kat. 1998, s. 68–89; *Boczny tor awangardowego eksperymentu. O powieściach Jana Brzękowskiego*. „Ruch Lit.” 1999, z. 6; *O języku (w) poezji Anatola Sterna*. „Prz. Hum.” 1999, nr 6; *Strategia dyletanta. Tekst i konteksty „Kobiet wyśnionych” Anatola Sterna*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. W. Wójcik, przy współud. D. Opackiej-Walasek. Kat. 2000, s. 40–56; „Odnowa użębień naszej świadomości”, czyli neofuturystyczne tendencje w polskim obiegu alternatywnym. W: *Nowoczesność. Materiały z X Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów (Katowice – kwiecień 1997)*. Red. M. Tramer, A. Bąk. Kat. 2000, s. 163–170 [przedr.: *Instynkt, prymitywizm, kontestacja. Słowo o pol-*

skinie nurcie alternatywnym lat 80. i 90. „Altern. Plus” (Ostr.) 1999–2001, nr 3–4]; *W stanie Niepokoju. Tadeusza Różewicza „zawsze fragment. recycling”*. W: *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, 28 kwietnia 1999 roku*. [Red. M. Kisiel, W. Wójcik]. Kat. 2000, s. 125–139 [przedr. w: *Sborník Prací Filozoficko-Přírodovědecké Fakulty Slezské Univerzity v Opavě*. Red. L. Pavera. Op. 2001, s. 90–102]; *Misja i pasja. Krytyka literacka na Śląsku 1922–2000*. „Śląsk” 2000, nr 7; *Liryczne wędrówki z zagłębiowskim paszportem*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 327–333; „*Realista metafizyczny*”. W: *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości Stanisława Krawczyka*. Red. ... Czerw.-Leszcz. 2002, s. 21–28; *Przez Atlantyk, w środku Europy*. W: *Dialog w środku Europy: Język uzupełnień*. Red. ... Kat. 2002, s. 20–24.

PRACE REDAKCYJNE

1. S. Krawczyk: *Tajemnica twarzy. Wiersze wybrane*. Wiersze wyb. i posł. napisał ... Kr.: Miniatura 1998.

2. *W swoją stronę. Antologia młodej poezji Śląska i Zagłębia*. Wyb., oprac. i wstęp ... Kat.: EGO 2000.

3. *Geny. Ustroń 22–23 października 1999*. Red. ... Kat.: EGO 2000.

4. *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości Stanisława Krawczyka*. Red. ... Czerw.-Leszcz.: MOK 2002.

5. *Dialog w środku Europy: Język uzupełnień. Materiały Międzynarodowej Konferencji Krytyków i Poetów. Ustroń, 22–23 września 2001*. Red. ... Kat.: EGO 2002.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

PB 3 [P. Dunin-Wąsowicz].

[Wyw.:] *Bez kompleksów. O krytyce literackiej rozmawiają: K. C. Kęder, M. Kisiel, ..., D. Nowacki i K. Unilowski*. Oprac. M. Kisiel. „Śląsk” 1997, nr 5; *Konteksty Kontekstu*. Rozm. A. Pustulka. „Tryb. Śl.” 1997, nr 217; *Układy sprawdzeń*. Rozm. A. Pustulka. „Tryb. Śl.” 1998, nr 129; *W stronę poetów*. Rozm. A. Pustulka. „Tryb. Śl. – Dzień” 2000, nr 241.

[Rec.: Jerzy Janowski:] A. K. Waśkiewicz: *Wiedza i zaufanie*. „Wiad. Kult.” 1995, nr 33; M. Kisiel: *Yeży Yankowski – bżask futuryzmu*. „Opcje” 1995, nr 1–2; A. Bąk: *Zapomniany futurysta*. „Śląsk” 1996, nr 2. – M. Kisiel: [b.t.]; P. Majdanik: [b.t.]. W: ...: *Po (sekwencje neostrukturalne i inne...)*. Będzin 1995, [s. nlb]; M. Kisiel: *Konkretni, neostrukturalni* [dot.: *Trans-pozycje liryczne...*]. „Śląsk” 1997, nr 11, przedr. w tegoż: *Świadectwa, znaki. Głosy o poezji najnowszej*. Kat. 1998, s. 216–221; B. Lis: *Młoda poezja na Śląsku – sylwetki*. „Gaz. Uniw.” 2002, nr 5. – (kid) [K. Drwał]: *Książka roku 1997*. „Dz. Zach.” 1998, nr 126; [W. Konopelska]: *Stypendium FNP dla ...* „Śląsk” 1998, nr 5; J. Krzyk: *Młodzi, zdolni, uznani*. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 1998, nr 74; (G.C.) [G. Cius]: *Literacka awangarda*. „Dz. Zagł.” [dod. „Dz. Zach.”] 1998, nr 349. – *W rytmie miasta. Literacka podróż z ...* Real. W. Grabowski. TVP-Kat. 1998. –

[dot.: *Układy sprawdzeń...*:] (aga) [A. Pustulka]: *Układy sprawdzeń*. „Przegl. Kat.” [dod. „Tryb. Śl.”] 1997, nr 18; D. Nowacki: *Z legend Górnego Śląska*. „Opcje” 1997, nr 4; K. Uniłowski: *Choć kontekst ulata...* „Śląsk” 1997, nr 12; A. Zawada: *Spór o poezję – po 20 latach*. „Nowe Książ.” 1998, nr 1; A. Komorowski: *Wypisy z „Nowej Fali”*. „Twórczość” 1998, nr 3; B. Nowicki: *Wobec ruchu poetyckiego z lat siedemdziesiątych*. „Dykca” 1998, nr 9–10; J. Pieszczachowicz: *Sprawdzenia i wspomnienia*. „Literatura” 1998, nr 1, przedr. w tegoż: *Smutek międzyepoki. Szkice o literaturze i kulturze*. Kr. 2000, s. 351–357. – P. Barański: *Mecenas awangardy*. „Tryb. Śl. – Dzień” 1999, nr 96; K. Hamela: *Porywająca czupurność awangardy*. „Kat. Inf. Kult.” 1998, nr 6. – [rec.: *Anarchia i formuły...*:] A. Zawada: *Anatol Stern opisany*. „Nowe Książ.” 2001, nr 10; J. Pieszczachowicz: *Przygody futurysty*. „Śląsk” 2002, nr 4. – M. Kisiel: *Awangarda raz jeszcze* [dot.: *Odmiany awangardy*]. „Śląsk” 2002, nr 1, przedr. pt. *Wstęp w ...: Odmiany awangardy...*, s. 7–9.

Elżbieta Oleksiak

MALICKI Jan 1948

Historyk literatury.

Urodzony 24 stycznia 1948 w Katowicach. Syn Ignacego, kierowcy samochodowego, i Benigny z domu Patalas, pielęgniarki. Mieszka w Katowicach. 1962–1967 uczeń Technikum Teletransmisyjnego Centralnego Zwią-

ku Spółdzielczości Pracy w Katowicach. Studiował polonistykę na Uniwersytecie Śląskim. 1972 uzyskał magisterium i rozpoczął pracę w Instytucie Filologii Polskiej UŚ jako asystent, a od 1974 jako starszy asystent. W 1974 zawarł związek małżeński z Henryką Wach, dziennikarką. 1976 staż naukowy w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie. W 1976 doktoryzował się na UŚ na podstawie rozprawy *Twórczość Wacława Potockiego wobec polskiej tradycji literackiej* napisanej pod kierunkiem prof. Jana Zaremby. Debiutował w 1976 artykułem naukowym »Decyma pieśni pokutnych« Wacława Potockiego wobec Morsztynowej »Pokuty w kwartanie«, opublikowanym w tomie *Prac Naukowych Uniwersytetu Śląskiego (Prace Historyczno-literackie nr 99)*. 1972–1980 należał do zespołu autorskiego *Bibliografii piśmiennictwa polskiego na Śląsku* »Śląski Korbut« (t. 2: *Bibliografia piśmiennictwa polskiego na Śląsku XVII i XVIII w.* Wrocław 1980). W 1980 przebywał na półrocznym stażu w Pracowni Staropolskiej IBL PAN w Warszawie. 1981 habilitacja na UŚ na podstawie rozprawy *Mity narodowe. Lechiada*, za którą otrzymał nagrodę Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w kategorii wyróżniających się rozpraw habilitacyjnych. W 1983 docent na UŚ. 1983 prodziekan, 1987–1990 dziekan Wydziału Filologicznego UŚ. Pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Literatury i Kultury Polskiej. Kierował zespołem badawczym w Zakładzie Historii Literatury Średniowiecza i Renesansu. 1983–1989 przewodniczył Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Katowicach. Od 1987 członek rady naukowej kwartalnika „Zaranie Śląskie”. 1988–

1991 kierował Zakładem Badań nad Kulturą Regionu Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach. W 1989, wspólnie z Krystyną Heską-Kwaśniewicz, rozpoczął redakcję tomów serii *Śląskie Miscellanea. Literatura – folklor*, wydawanych w ramach *Prac Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Katowicach*. Od 1989 redaktor serii *Staropolskie teksty i konteksty*. W 1991 profesor UŚ i objął stanowisko dyrektora Biblioteki Śląskiej. W 1995 tytuł profesora nadzwyczajnego. Od 1991 redaktor naczelny periodyku „Książnica Śląska”, także przewodniczący Komitetu Wydawniczego działającego przy Bibliotece Śląskiej. Od 1994 redaktor serii *Epizody i Biblioteka Piśmiennictwa Śląskiego*. Od 2000 przewodniczący Komitetu Wydawniczego serii *Folia Scientia Bibliothecae Silesianae*. Wykładał poza granicami kraju, m.in. w Cambridge (Harvard University, 1987), Skopje (Uniwersytet Cyryla i Metodego, 1989), Trewirze (1989), Neapolu (1990–1991), Amsterdamie (1991), Ostrawie (1991–1994), Düsseldorfie (1992), Grenadzie (1992), Herne (1993), Rapperswilu (1996). Współzałożyciel Towarzystwa Zachęty Kultury w Katowicach (1989), Śląskiego Towarzystwa Naukowo-Literackiego (1991, prezes) oraz Górnos Śląskiego Towarzystwa Literackiego (1992). Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej, członek Komisji Historycznoliterackiej PAN (1980), Towarzystwa Literackiego im. Gustawa Morcinka, Górnos Śląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1989), Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego, Społecznej Rady Kultury Województwa Katowickiego (1998), a później Rady Kultury Województwa Śląskiego (1999), Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej

w Warszawie, Rady Konsultacyjnej Związku Górnos Śląskiego, Rady Programowej Muzeum Śląskiego w Katowicach, „Łoży Liderów” Trybuny Śląskiej 1997. Prowadzi badania w zakresie: historii literatury dawnej Polski, jej tradycji i przeobrażeń; relacji między historią, historią literatury a świadomością etniczną i narodową; literatury polskiej na Śląsku od średniowiecza do współczesności. Autor ok. 150 prac naukowych i popularyzujących wiedzę o kulturze, a także recenzji prac innych autorów. Teksty w tomach zbiorowych i periodykach naukowych (min. „Przegląd Humanistyczny”, „Przegląd Historyczny”, „Ruch Literacki”), czasopismach fachowych („Bibliotekarz” i in.) oraz regionalnych („Dziennik Zachodni”, „Tak i Nie Śląsk”, „Śląsk” i in.). Czterokrotnie laureat nagrody Ministra Edukacji Narodowej, dziesięciokrotnie (w tym dwukrotnie I stopnia) laureat Nagrody Rektora UŚ. Otrzymał też: nagrodę Ministerstwa Kultury i Sztuki, nagrodę im. Z. Głogera (1996), Nagrodę im. Karola Miarki, Nagrodę im. Juliusza Ligonia, a także Laur Górnos Śląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, „Złoty Laur Umiejętności i Kompetencji”, nagrodę Prezydenta m. Katowic, „Managera Kultury Roku 1998”, odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1998), „Honorową Odznakę Miasta Katowic”, „Filar” miesięcznika „Raport”. 1998 odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Słowa i rzeczy. Twórczość Wacława Potockiego wobec polskiej tradycji literackiej*. Kat.: Wyd. UŚ 1980.

2. *Mitynarodowe. Lechiada*. Wr.: Ossol. 1982.
3. *Laury, togi, pastorały. Szkice o kulturze literackiej renesansowego Śląska*. Kat.: Śląsk 1983.
4. *Kultura literacka renesansowego Śląska*. [Szkic]. Kat.: Muz. Śl. 1985.
5. *Początki sporów o polskość i niemiec-kość Śląska*. [Szkic]. Kat.: Muz. Śl. 1987.
6. *Legat wieku rycerskiego. Studia staropolskie*. Wr.: Ossol., 1989. (Prace Komisji Historycznoliterackiej; 8)
7. *Józefa Lompy żywot niepokorny*. [Szkic]. Wr.: Ossol. 1990; Wyd. 2 zm. Kat.: Bibl. Śl., GOW 1997.
8. *Pamięć i trwanie. Obrzeża staropolskiej kultury*. Kat.: Śląsk 1995.
9. *Pisał się z Potoka. Studium o Wacławie Potockim. W trzechsetną rocznicę śmierci*. Kat.: Śląsk Sp. 1997.
10. *Panno, ale nie Ty. Rozważania różne o Apollinie i muzach*. Pszcz. [Kat.: Bibl. Śl.] 1998.
11. *Mitologia narodowa*. Kat.: Bibl. Śl. 1999.
2. *W kręgu Jana Kochanowskiego. W czterechsetlecie śmierci*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1989.
3. *Oblicza literackie Śląska*. Red. ... Kat.: Bibl. Śl. 1992.
4. *Szkice o literaturze dawnej i nowszej ofiarowane profesorowi Zbigniewowi Jerzemu Nowakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. ..., R. Ociecek. Kat.: Wyd. UŚ 1992.
5. *W kręgu Gustawa Morcinka. Rozprawy, szkice, przyczynki, scenariusz filmowy*. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, ... Kat.: ŚIN 1992.
6. *Zapomniani. Z dziejów literatury polskiej na Śląsku*. Red. ..., G. Szewczyk. Kat.: Muz. Śl. 1992.
7. *Kolokwia polsko-włoskie*. Red. ..., P. Wilczek. T. 1–2. Kat.: Śląsk 1994.
8. *Ksiądz dr Emil Szramek. Działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. Przygot. do druku pod red. ..., J. Śliwioka. Kat.: Wszechnica GTPN 1994.
9. *Tradycje śląskiej humanistyki – Jan Kazimierz Zaremba*. Red. ..., D. Rott. Kat.: Bibl. Śl.; Sosn.: przy współpr. Sowa-Press 1994.
10. K. Damrot (Cz. Lubiński): *Z niwy śląskiej*. Wyb. i wstęp ... Kat.: Bibl. Śl. 1995.
11. L. Heimb: *Gloria Quadrorum. Poemata*. Oprac. i posł. ... Kat.: Śląsk 1995.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Staropolskie teksty i konteksty. Studia*. Red. ... T. 1–3. Kat.: Wyd. UŚ 1989, 1994, 1997.

12. Jan Amos Komeński. *Kolokwium polsko-czeskie*. Kom. red. ... [i in.]. Kat. – Ostr.: Śląsk 1996.

13. W. Szewczyk: *Nanker. Dialogi wrocławskie z roku 1339 w trzech odsłonach*. Oprac. ... Katowice : Bibl. Śl.; Agat, [1996]

14. Faust, Abu-Zajd i książęta śląscy. *Imitacje literackie Józefa Lompy*. Oprac. ... Kat.: Śląsk Sp. 1997.

15. *Jesuitica. Kolokwium naukowe z okazji 400 rocznicy urodzin Macieja Kazimierza Sarbiewskiego*. Red. ... przy współudz. P. Wilczka. Kat.: Wyd. UŚ 1997.

16. *Wokół Wacława Potockiego. Studia i szkice staropolskie w 300 rocznicę śmierci poety*. Red. ..., D. Rott. Kat.: Wyd. UŚ 1997.

17. K. Damrot: *Szkice z ziemi i historii Prus Królewskich. Listy z podróży. Ze wstępem ...* Kat.: Śląsk Sp. 1999.

Szkice i rozprawy w czasopismach naukowych oraz tomach zbiorowych: *Zapomniana sylwetka śląskiego uczonego. (Rzecz o Walentym Fontanusie)*. „Biul. Inf. Bibl. Śl.” 1974; *Śląsk, Turcy i książę siedmiogrodzki. (Ze zbiorów Biblioteki Śląskiej)*. „Książnica Śl.”. 1975–1978, t. 20; „*Decyma pieśni pokutnych*” Wacława Potockiego wobec Morsztynowej „*Pokuty w kwartanie*”. W: *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Nr 4. Kat. 1976; *Jana Kochanowskiego „O Czechu i Lechu historyja naganiona” wobec historiografii*

polskiej XVI wieku. „Ruch Lit.” 1977, nr 6; *Echa wojen tureckich na Śląsku. Pieśń o Rabbie*. W: *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Nr 264. *Prace Historycznoliterackie*, t. 11. Kat. 1978; *Twórczość Wacława Potockiego wobec polskiej tradycji literackiej*. „Biul. Polonist.” 1978, nr 1 [streszcz. pracy doktorskiej]; *Praktyka genealogiczna Wacława Potockiego. (Rekonesans)*. W: *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. Nr 282. *Prace Historycznoliterackie*, t. 12. Kat. 1979; *Funkcje alegorii teoretycznej refleksji Macieja Kazimierza Sarbiewskiego o poezji*. W: *Wśród zagadnień polskiej literatury barokowej*. Red. Z. J. Nowak. Cz. 1. Kat. 1980; *Wacława Potockiego „Rozbój duchowny”*. W: *Miscellanea staropolskie*. Cz. 5. Red. T. Ulewicz. Wr. 1980; *Renesans literacki na Śląsku*. W: *Perspektywy badań śląskoznawczych. Językoznawstwo, piśmiennictwo, folklorystyka. Zbiór studiów*. Red. D. Simonides, H. Borek. Wr. 1981; *Paradoxum poeticum? (O przyczynach popularności Janicjuszowych „Żywotów królów polskich”)*. „Ruch Lit.” 1984, nr 5–6; *Pieśń „Kto mi dał skrzydła” na tle przemian gatunkowych renesansowych icones. Sporów o genezę „Historyi naganionej” Jana Kochanowskiego (ciąg dalszy)*. W: *Poeta z Czarnolasu. W czterechsetną rocznicę śmierci Jana Kochanowskiego*. Radom–Kiel. 1984; *Apollo – muzy – poezja. Miejsce Jana Kochanowskiego w procesie kształtowania się polskiej tradycji klasycystycznej*. W: *450 rocznica urodzin Jana Kochanowskiego. 1530–1980. Księga referatów ogólnopolskiej sesji Naukowej, Zielona Góra, 26–27 XI 1980*. Red.

W. Magnuszewski. Ziel. Góra 1985; „O mnie będą wiedzieć”. Z dziejów sławy Jana Kochanowskiego na Śląsku. W: *Kalendarz Śląski*. [Kat.] 1985; *Poety czarnońskiego zabawa z czytelnikiem*. W: Jan Kochanowski, *twórczość i recepcja*. Red. Z. J. Nowak. T. 1. Kat. 1985; *Tradycje ariańskie w Miłoszowej „Dolinie Issy”*. „Przegl. Hum.” 1987, nr 7–8; *Sprawozdanie z uroczystości w Bibliotece Śląskiej*. „Książnica Śl.” 1988–1994, t. 25 [90-lecie urodzin prof. J. Mayera]; *Kultura literacka mieszczan śląskich XVI*. W: *Śląskie Miscellanea. Literatura – folklor*. T. 2. Wr. 1989; *O języku literatury śląskiej*. „Tak i Nie – Śląsk” 1989, nr 13–14; *Piśmiennictwo katolickie na Śląsku*. W: *Piśmiennictwo i grafika chrześcijańska XV–XVIII w. na Śląsku*. Opole 1994; *Konwencje antropologiczne w poezji późnego baroku*. W: *Il Barocco in Polonia, atti dei Colloqui Italo-Polacchi* 1992. Napoli 1995; *Prawda, prawdopodobieństwo, fikcja w średniowiecznej historiografii polskiej*. W: *Folia Philologica Macedono-Polonica*. T. 4. Skopje, 1996; Jan Kazimierz Zaremba [cykl: *Humaniści na Śląsku*]. „Śląsk” 1997, nr 10; *Mitologia sarmacka. Rekonesans badawczy*. W: *Wokół Wacława Potockiego. Studia i szkice staropolskie w 300 rocznicę śmierci poety*. Red. ..., D. Rott. Kat. 1997, s. 9–22.

OPRACOWANIA

WPPiBL (A. Szalagan). – KJKKat. – WUP 3. [Wyw. i wypowied.] *Obcowanie ze światem*. Rozm. J. Górdzialek. „Opcje” 1995, nr 4; *Krajobraz po święcie*. Rozm. B. Widera. „Śląsk” 1997, nr

6; *Przemówienie sekretarza Międzywojewódzkiej Komisji Nagrody im. Karola Miarki – prof. ... w dniu 23 października 1997 r.* „Książnica Śl.” 1995–1997, t. 26; D. Lubina-Cipińska: *Ziemia z uśmiechu Boga. Rozmowy o Górnym Śląsku*. Kat. [1998], s. 117–134.

[Rec.: *Słowa i rzeczy*.] A. Czyż: *O Wacławie Potockim*. „Przegl. Hum.” 1981, nr 10–12; (W.K) [W. Kriegseisen], „Acta Poloniae Historica” 1982, t. 46. – [rec.: *Mity narodowe. Lechiada*.] T. Banasiowa: *Świat staropolskiej Lechiady*. „Zar. Śl.” 1983, nr 4; J.Ch.-M. [J. Choińska-Mika]: [b.t.]. „Przegl. Hist.” 1984, nr 2. – [rec.: *Laury, togi, pastorały*.] W. Szewczyk: *Poszerzanie krajobrazu. Z mojego raportu*. „Dz. Zach.” 1983, nr 185; M. Piechota: *W oczekiwaniu na monografię*. „Tak i Nie” 1984, nr 16; M. Piechota: *W kręgu twórców kultury literackiej dawnego Śląska*. „Przegl. Hum.” 1986, nr 5–6; Z. Zielonka: [b.t.]. „Ruch Lit.” 1986, nr 2. – J. Pośpiech: [rec.: *Faust. Abu-Zajd i książęta śląscy*]. „Kwart. Opolski” 1998, nr 1. – B. Nowicki: „*Szkolny*” z Lubszy [rec.: *Józefa Lompy żywot niepokorny*]. „Śląsk” 1998, nr 4.

Elżbieta Oleksiak
Małgorzata Toczowska

MATUSZ Sławomir 1963

pseud.: Barnaba, Barnaba Szczęsny.
Poeta.

Urodzony 5 grudnia 1963 w Sosnowcu. Tutaj spędził dzieciństwo i obecnie miesz-

ka. Wywodzi się ze środowiska literackiego skupionego w latach 80. wokół Piwnicy Literackiej „Remedium”. 1981–1989 związany z kołami opozycji demokratycznej Śląska i Zagłębia. 1990–1997 mieszkał w Jaworznie. 1989–1997 dziennikarz i redaktor pism lokalnych: „Życie Mysłowic”, „Co Tydzień”, „Kurier”, „Jaworzno 2000”. Pracował jako robotnik, kontroler jakości w zakładach przemysłowych Sosnowca. Następnie instruktor w domach kultury Mysłowic i Jaworzna. Komisarz mysłowickich Tygodni Poezji (1992, 1993, 1995). 1981 debiutował wierszem w „Wiadomościach Katowickich”. Jego utwory tłumaczono na szwedzki, słoweński, słowacki i niemiecki. Drukował w „Radarze”, „Opcjach”, „Twórczości”, „Fa-Arcie”, „Śląsku”, „Wiadomościach Kulturalnych”, „Kartkach”, „Kurierze Literackim” (dod. sosnowieckiego „Kurierza Miejskiego”), „Wyrzaczach”. Współautor przekładów wierszy Kurta Drawerta („Kurier Literacki” 2001, nr 3) i Wolfa Biermanna („Jaworznicki Sokół” 2001, nr 5). Redaktor tomików poetyckich. Laureat konkursów poetyckich, m.in. nagroda w Turnieju Jednego Wiersza w Tychach (1983), II nagroda w Ogólnopolskim Turnieju Poetyckim o Laur „Remedium” (1984), wyróżnienie w Turnieju Jednego Wiersza w ramach Mysłowickiego Tygodnia Poezji, wyróżnienie w Turnieju Jednego Wiersza Klubu Literackiego przy MBP Sosnowiec. 1994 laureat Nagrody Wojewody Katowickiego w dziedzinie literatury. Od 1996 należy do Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Nie podaję nikomu ręki*. [Wiersze]. Sosn.: Remedium 1985.

2. *Mistyka zimą*. [Wiersze]. Gł.: Wokół Nas 1990.

3. *Szare mydło*. [Wiersze]. Kat.: TZK 1993.

4. *Podtrzymanie, podniesienie*. [Wiersze]. Mysł.: Przesłanie 1994.

5. *Wakacje*. [Wiersze]. Mysł.: Przesłanie 1995.

6. *Świadectwo urodzenia*. [Wiersze]. Kat.: „Szmyrowata 1998.

7. *Przewrotka aniołów*. [Wiersze]. Bydg.: Świadectwo 1999.

8. *Elegia transgeniczna. Transgenische Elegie*. [Wiersze]. Tł. G. Kurpanik-Malinowska i K. Drawert. Częstoch.: WSP 2000.

Teksty w antologiach oraz tomach zbiorowych: *Śląski almanach poetycki*. Red. F. Netz, N. M. Szczawiński. Wstęp T. Kijonka. Kat. 1989; *Macie swoich poetów. Liryka polska urodzona po 1960 r. „Wypisy”*. Wyb. i oprac. P. Dunin-Wąsowicz, J. Klejnocki, K. Varga. Wwa 1996 [wyd. 2 popr. i uzup. Wwa 1997]; R. Honet, M. Czyżowski: *Antologia nowej poezji polskiej 1990–1999*. Kr. 2000 [wyd. 2. popr. i rozsz. Kr.

2001]; *Przyzywanie głębi do kręgu słów, myśli, idei i działań*. Red. S. Podobiński, B. Snoch. Częstoch. 1999–2000; *Wokół archeologii słów i ich funkcjonowania*. Red. S. Podobiński, M. Lesz-Duk. Częstoch. 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

PB 3 [P. Dunin-Wąsowicz].

D. Pawelec: *Pokolenie izolacji*. „Student” 1987, nr 17; P. Bratkowski: *W przeddzień rewolucji*. „Po Prostu” 1990, nr 35; M. Kisiel: *Racjonalista* [s. 75–79]; *Dwa wiersze ...* [s. 80–85]; *Poezja teologii wyzwolonej* [s. 86–90]. W tegoż: *Świadectwa, znaki. Głosy o poezji najnowszej*. Kat. 1997; M. Halaś: *Requiem dla pokolenia*. Kat. 2000, s. 56–59. – [rec.: *Świadectwo urodzenia*:] (bop): *Odwieczny wybór. „Świadectwo urodzenia” ...* „Dz. w Zagl.” [dod. „Dz. Zach.”] 1999, nr 466; TK (T. Kostro): *Sukces poety*. „Kur. Miej.” 2000, nr 8. – J. Nowosad: [rec.: *Mistyka zimą*]. „Opcje” 1993, nr 1. – A. Jeż: *O białości ciszy i wierszach ...* [rec.: *Podtrzymanie, podniesienie*]. „Kur.” 1994, nr 16. – M. Kisiel: [rec.: *Wakacje*]. „Opcje” 1995, nr 3. – P. Wilczek: *Wypisy z młodej poezji*. „Nowe Książ.” 1996, nr 6. – B. Budzińska: *Pokusa konstrukcji*. „Twórczość” 2000, nr 10. – P. Sar-na: *Przewrócona elegia (czyli o „Elegii transgenicznnej” ...)*. „PAL” 2001, nr 1–2. [M.in. o ...:] M. Kisiel: *Katowickie środowisko poetyckie. Przegląd 1989–1994*. W: *III Gliwickie Konfrontacje Literackie*. Gl. 1995, s. 14–27; P. Majerski: *Ruch literacki*. W: *Sytuacja kultury w województwie katowickim*. Red. M. Kisiel. Kat. 1998, s. 125–137.

Elżbieta Oleksiak

MILEWSKI Zbigniew

1969

Poeta.

Urodzony 30 stycznia 1969 w Zagórzcu. Mieszka w Warszawie. Ukończył Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. 1988 współzałożyciel Konfederacji Poetów Niezdecydowanych na UW, koła naukowego działającego pod patronatem G. Białkowskiego. 1989 współzałożyciel Warszawskiego Klubu Młodej Sztuki. Od 1990 związany z Klubem Literackim Staromiejskiego Domu Kultury w Warszawie, 1992–1997 związany z Klubem Literackim w „Stodole”. Autor *Biedronki nad Biedronkami* – spektaklu poetyckiego prezentowanego na Festiwalu Artystycznym Młodzieży Akademickiej FAMA 1990 oraz festiwalach sztuki alternatywnej. Publikował w pismach: „Okolice”, „Poezja”, „Integracje”, „Magazyn Literacki”, „Krzywe Koło Literatury”, „Delirnik”, „Podniebienie”, „Enigma”, „Próba atmosfery”. Od 1999 roku członek Związku Literatów Polskich. Otrzymał m.in.: główną nagrodę Warszawskiej Jesieni Poezji Młodych (1990), II Nagrodę na Międzynarodowym Listopadzie Poetycki w Poznaniu (1990), główną nagrodę Łódzkiej Wiosny Poetów (1994), nagrodę Warszawskiej Jesieni Poezji (1996).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Pająki dla Gosi*. Wwa: SDK 1991, *Dwa-nastcie stron wierszy*.

2. *Jednego mniej*. Wwa: SDK 1993.

3. *Zły Erotyk*. Wwa: DuoPrint 1997.

Wiersze w antologiach, m.in.: *Ławka rezerwowych*. Wwa 1989; *Próba atmosfery*. Red. G Cielecki. Wwa 1993; *Macie swoich poetów. Liryka polska urodzona po 1960 r. „Wypisy”*. Wyb. i oprac. P. Dunin-Wąsowicz, J. Klejnocki, K. Varga. Wwa 1996 [wyd. 2 popr. i uzup. Wwa 1997]; *Miasto nowego milenium. Antologia poezji dzisiejszej Warszawy (debiuty po 1988)*. Wyb. i oprac. ..., przy współudz.: K. Beški. Kiel. 2001.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Miasto nowego milenium. Antologia poezji dzisiejszej Warszawy (debiuty po 1988)*. Wyb. i oprac. ..., przy współudz.: K. Beški. Kiel.: STON 2 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

Paweł Majerski

OPACKA-WALASEK Danuta
1962

Historyk literatury, krytyk literacki.

Urodzona 14 października 1962 w Lublinie. Po ukończeniu studiów polonistycznych w Uniwersytecie Śląskim (1987) pracowała jako asystent na Wydziale Radia i Telewizji UŚ. Od 1990 pracownik Zakładu Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej. 1995 doktor nauk humanistycznych. Od 1987 członek Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, od 1996 Komisji Historycznoliterackiej Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Katowicach, od 2001 Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego. 1996 otrzymała I nagrodę w konkursie im. K. Szaniawskiego na najlepszą pracę doktorską z dziedziny historii i teorii literatury, przyznawaną przez Towarzystwo Popierania i Krze-

wienia Nauk i Fundację Stefana Batorego. 1997 Specjalna Nagroda Naukowa za wyróżniającą się pracę doktorską, przyznana przez Rektora UŚ.

TWÓRCZOŚĆ

1. „... pozostać wiernym niepewnej jasności”. *Wybrane problemy poezji Zbigniewa Herberta*. Kat.: Wyd. UŚ 1996.

2. *Zbigniew Herbert: Potęga smaku*. Poradnik literacki do pakietu multimedialnego Powstaniej Wideoteki Edukacyjnej. Wwa: TVP S.A., MEN 1997.

3. *Czytając Herberta*. Kat.: Śląsk WN 2001.

Studia i szkice w tomach zbiorowych i na łamach periodyków, m.in.: *O „Panu” Juliana Tuwima. Analityczny żart historycznoliteracki*. W: *Skamander 8. Szkice i interpretacje*. Red. I. Opacki. Kat. 1991, s. 107–121; *Poruszony świat celi. O wierszu Stanisława Barańczaka „W celi tej, gdzie dążenie celem”*. W: *Wokół 1968 roku. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. W. Wójcik. Kat. 1992, s. 67–78; *Ideologiczny eastern Kijow-*

skiego. W: *Podstuchane, zapisane. Wybór materiałów z II Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ „Sytuacje trudne” i IV Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ „Postscriptum”*. Red. K. Unilowski, C. K. Kęder. Kat. 1993, s. 65–76; *Podróż w czas przeszły dokonany. O „Rovigo” Zbigniewa Herberta*. „FA-art” 1993, nr 3; *Grochowiaka „gra z balladą”*. W: *Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi Opackiemu*. Red. T. Sławek, przy współludz. A. Nawareckiego i D. Pawelca. Kat. 1993, s. 125–134; *Etyka – nie polityka. O wierszu Zbigniewa Herberta „Msza za uwięzionych”*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Kat. 1994, s. 111–127; *O wierszu Zbigniewa Herberta „Pokój umeblowany”*. „Opcje” 1994, nr 4; *Między prawdą wewnętrzną a konwencją języka*. W: *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Kat. 1995, s. 105–119; *Uwiedziony pięknem świata. O „Modlitwie Pana Cogito – podróżnika” Zbigniewa Herberta*. W: *Interpretacje aksjologiczne*. Red. W. Panas, A. Tyszczyk. Lubl. 1997, s. 281–297; *Motywy podróży w poezji Zbigniewa Herberta*. „Jęz. Pol. w Szk. Śr.”, 1999–2000, nr 2; *Mądry barok Barańczaka*. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. W. Wójcik, przy współludz. ... Kat. 2000, s. 181–194.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współludz. ... Ser. 2. Kat.: Wyd. UŚ 2000.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Rec.: „... pozostać wiernym niepewnej jasności” ... :] T. Garbol, „Ruch Lit.” 1998, z. 4; A. Węgrzyniakowa, „Śląsk” 1997, nr 9; J. Potkański, „Teksty Drugie” 1997, nr 6; D. Pawelec, „Nowe Książ.” 1997 nr 14; W. Kruśzewski, „Ethos” 2000, nr 52. – M. Kisiel: [rec.: *Czytając Herberta*]. „Śląsk” 2002, nr 1.

Paweł Majerski

OPACKI Ireneusz

1933

Historyk i teoretyk literatury.

Urodzony 5 sierpnia 1933 w Czortkowie (Tarnopolskie). Mieszka w Sosnowcu. W czasie II wojny światowej przebywał w Czortkowie. 1945 w ramach „akcji repatriacyjnej” przyjechał do Gliwic. Tu uczęszczał do gimnazjum i liceum. Od 1953 student polonistyki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. 1958 magisterium, 1966 doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim (na podstawie rozprawy *O przenikaniu się konwencji gatunkowych w poezji*), 1972 habilitacja w Instytucie Badań Literackich PAN (na podstawie pracy *Poezja romantycznych przełomów*), 1977 tytuł profesora. 1955 debiutował na łamach „W młodych oczach” (dod. „Słowa Powszechnego”) artykułem *Czy jest konieczna nauka ekonomii politycznej*. Po studiach do 1973 w II Katedrze Literatury Polskiej KUL. 1959 ogłosił pierwszą pracę naukową *Geno-*

logia a historycznoliterackie konkrety w „Zagadnieniach Rodzajów Literackich”. Szkice naukowe i popularnonaukowe m.in. w „Kamienie” (1957–1988), *Zeszytach Naukowych KUL* (od 1959), „Pamiętniku Literackim” (od 1960), „Rocznikach Humanistycznych” (od 1960). 1966 członek Towarzystwa Naukowego KUL. 1973 powrócił na Śląsk, podjął pracę na Uniwersytecie Śląskim – początkowo jako docent w Instytucie Filologii Polskiej, od 1974 jako kierownik utworzonego przez siebie Zakładu Teorii Literatury, wicedyrektor Instytutu Filologii Polskiej oraz prodziekan Wydziału Filologicznego. 1974 założył w Sosnowcu oddział Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, którego został prezesem (1976 członek Zarządu Głównego). Wykładał w Czechach, Francji, Jugosławii, Słowacji, Szwecji, Włoszech, na Węgrzech. Wchodził w skład Komitetu Nauk o Literaturze PAN (od 1975), Zespołu Programowego Ministra Oświaty i Wychowania (1975–1978), Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Katowicach (od 1976, 1980–1988 przewodniczący). 1977–1987 dyrektor Instytutu Literatury i Kultury Polskiej UŚ, od 1991 dyrektor Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ. Redaktor serii *Prace Historycznoliterackie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. 1980–1981 przewodniczący Rady Programowej Wszechnicy Górnośląskiej, 1981–1982 prorektor UŚ. W 1982 zaczął redagować serię *Historia literatury* wydawaną przez UŚ. W 1984 objął funkcję prezesa Towarzystwa im. Z. Kossak w Cieszynie (1984–1993 prezes Zarządu Głównego). 1987–1990 dziekan Wydziału Radia i telewizji UŚ. 1979 odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odro-

dzenia Polski. Otrzymał nagrody Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki III (1976) i II (1980) stopnia, nagrodę Prezydenta m. Katowic (1999) oraz Prezydenta m. Sosnowca (2001). W sześćdziesiątą rocznicę urodzin uhonorowany tomem zbiorowym *Znajomym gościńcem* (Katowice 1993).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Ewolucje balladowej opowieści. Zagadnienia narratora i narracji w balladzie lat 1822–1920*. Lubl.: Tow. Nauk. KUL. KUL Wydż. Nauk Hum. 1961.

2. *Ballada*. [Współaut.: Cz. Zgorzelski]. Wr.: Ossol. 1970

3. *Poezja romantycznych przełomów. Szkice*. Wr.: Ossol. 1972.

4. *Ruch konwencji. Szkice o poezji romantycznej*. [Współaut.: A. Opacka]. Kat.: UŚ 1975.

5. *Poetyckie dialogi z kontekstem. Szkice o poezji XX wieku*. Kat.: Śląsk 1979.

6. *Lechoń i polskie mity*. Kiel.: Szumacher 1993. *Spotkania z literaturą*, nr 13

7. *„W środku niebokręga”. Poezja romantycznych przełomów*. Kat.: PARA 1995.

8. *Król Duch, Herostrates i codzienność. Szkice*. Kat.: PARA 1997.

9. *Odwrócona elegia. O przenikaniu się postaci gatunkowych w poezji*. Kat.: PARA 1999.

Rozprawy i studia w książkach zbiorowych oraz czasopismach, m.in.: *Genologia a historycznoliterackie konkrety*. „Zag. Rodzaj. Lit.” 1959 nr 1 [przedr. w: *Genologia polska. Wybór tekstów*. Wyb., oprac. i wstęp E. Miodońska-Brookes, A. Kulawik, M. Tatara. Wwa 1983, s. 107–114]; *Słowackiego wiersz „palący i okropnej prawdy”*. W: *Zeszyty Naukowe KUL*. Nr 3. Lubl. 1959, s. 71–87; *Uwagi o liryce rzymsko-drezdeńskiej [A. Mickiewicza]*. „Polonista” 1960 nr 12; *Krzyżowanie się postaci gatunkowych jako wyznacznik ewolucji poezji*. „Pam. Lit.” 1963 z. 4 [przedr. w: *Problemy teorii literatury*. T. 1. Wr. 1967, wyd. 2 posz.: Wr. 1987, s. 131–167]; *Narrator i świat nie znany. (Kształt i funkcje dramatyzacyjne narratora w polskiej balladzie epickiej)*. [Powst. 1964]. „Rocz. Hum.” 1968, nr 1 [przekł. niem.: *Die Gestalt und dramatisierende Funktion des Erzählers in der polnischen epischen Ballade*. Przel. M. Urbanowicz. „Zag. Rodzaj. Lit.” 1964, nr 2]; *Badania nad polską literaturą romantyczną w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. „Rocz. Hum.” 1969 nr 1; *Ballada literacka – opis gatunku*. W: ..., Cz. Zgorzelecki; *Ballada*. Wr. 1970, s. 5–52; *Bolesław Prus „Z legend dawnego Egiptu”*. W: *Nowela, opowiadanie, gawęda*. Red. K. Bartoszyński, M. Jasińska-Wojtkowska, S. Sawicki. Wwa 1974, s. 88–112 [wyd. 2 posz.: Wwa 1979, s. 131–155]; *Rousseau mieszczańskiego dwudziestolecia. „Samotność” i „wspólnota” w międzywojennej poezji Juliana Tuwima*. W: *Skamander*. [T. 1:] *Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich*. Red. ... Kat. 1978, s. 35–75; *Od „Karmazynowego poematu” do „Wolności tragicznej”*. (*Problematyka mitów narodowych w poezji Skamandra – zarys*). W:

Studia romantyczne. Kat. 1978, s. 5–38; *Liryka punktów widzenia. (O poezji Haliny Poświatowskiej)*. [Współaut.: J. Piotrowiak]. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 14: *Z poezji XX wieku. Szkice i interpretacje*. Red. ... Kat. 1978, s. 56–81; *Król-Duch, Herostrates i Juliusz. (Trzy spotkania liryki ze Słowackim)*. „Pam. Lit.” 1981, z. 3; *Spór o realia „Piłsudskiego” Jana Lechonia*. „Pam. Lit.” 1984, z. 3; *Lechoń i „polskie mity”*. W: *Skamander*. T. 8: *Szkice i interpretacje*. Red. ... Kat. 1991, s. 7–26; *Jubileusz*. W: *Szkice o literaturze dawnej i nowszej ofiarowane Profesorowi Zbigniewowi Jerzemu Nowakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. J. Malicki, R. Ociecek. Kat. 1992, s. 7–11; *Problematyka narodowa w twórczości Jana Lechonia, Paryż 1939–1940*. W: *Polskie środowiska twórcze na emigracji we Francji wrzesień 1939–czerwiec 1940*. Wwa 1995, s. 89–109; *Przemiany teraźniejszości. O poezji Stanisława Balińskiego*. W: *Skamander*. T. 10: *Studia i szkice*. Red. ..., przy współdz. J. Piotrowiaka. Kat. 1995, s. 7–38; *Liryka i narodowe mity*. W: *Wiedza o literaturze i edukacja*. Wwa 1996, s. 327–347.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Ballada polska*. Oprac. [i wstęp:] Cz. Zgorzelecki przy współdz. ... Wr.: Ossol. 1962. BN I, 177.

2. *Prace Historycznoliterackie*. T. 5. Red. T. Bujnicki, ... Kat.: Wyd. UŚ 1977.

3. *Skamander*. T. 1: *Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ. 1978.

4. *Skamander*. T. 2: *Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ. 1982.
5. *Skamander*. T. 3: *Studia o poezji Juliana Tuwima*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ. 1982.
6. *Skamander*. T. 4: *Studia o twórczości Stanisława Balińskiego*. Red. ..., M. Pytasz. Kat.: Wyd. UŚ. 1984.
7. *Skamander*. T. 5: *Studia o twórczości Kazimierza Wierzyńskiego*. Red. ..., R. Cudak. Kat.: Wyd. UŚ. 1986.
8. *Skamander*. T. 6: *Studia o twórczości Antoniego Słonimskiego*. Red. ..., przy współudz. A. Węgrzyniak. Kat.: Wyd. UŚ. 1988.
9. *Skamander*. T. 7: *Szkice o twórczości Jana Lechonia*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ. 1991.
10. *Skamander*. T. 8: *Szkice i interpretacje*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ. 1991.
11. *Skamander*. T. 9: *Twórczość Jarosława Iwaszkiewicza. Interpretacje*. Red. ..., przy współudz. A. Nawareckiego. Kat.: Wyd. UŚ. 1993.
12. *Skamander*. T. 10: *Studia i szkice*. Red. ..., przy współudz. J. Piotrowiaka. Kat.: Wyd. UŚ. 1995.
13. *Prace Historycznoliterackie*. T. 8: *Studia z krytyki i literatury XX wieku*. Red. T. Bujnicki, ... Kat.: Wyd. UŚ 1978.
14. *Prace Historycznoliterackie*. T. 10: *Studia romantyczne*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1978.
15. *Prace Historycznoliterackie*. T. 11. Red. Z. J. Nowak, ... Kat.: Wyd. UŚ 1978.
16. *Spis lektur dla studentów filologii polskiej. Oświecenie – Romantyzm – Teoria literatury*. Zest. Z. J. Nowak i ... Kat.: Wyd. UŚ 1978.
17. *Prace Historycznoliterackie*. T. 14: *Z poezji XX wieku. Szkice i interpretacje*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1979.
18. *Oświecenie i Romantyzm. Teksty do ćwiczeń z historii literatury polskiej dla studentów II roku filologii polskiej studiów dziennych i zaocznych*. Wyb.: ..., Z. J. Nowak. Kat.: Wyd. UŚ 1979.
19. *Prace Historycznoliterackie*. T. 17: *Podróż i historia. Z motywów literatury Oświecenia i Romantyzmu*. Red. Z. J. Nowak, ... Kat.: Wyd. UŚ 1980.
20. *Literatura i historia. Interpretacje*. Red. T. Bujnicki, ... Wwa-Kr.-Kat.: PWN 1982.
21. *Studia o twórczości Słowackiego*. Kat.: Wyd. UŚ 1982.
22. *Prace Historycznoliterackie*. T. 20: *O literaturze i teatrze*. Red. E. Udalska, ... Kat.: Wyd. UŚ 1984.
23. *Prace Historycznoliterackie*. T. 21: *O literaturze romantycznej*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1984.

24. *Studia skamandryckie i inne*. Red. ..., T. Stępień. Kat.: Wyd. UŚ 1985.

25. *Studia o twórczości Józefa Wittlina*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1990.

26. *Szkice o twórczości Wacława Iwaniuka*. Red. ..., przy współudz. Z. Mokranowskiej. Kat.: Wyd. UŚ 1992.

27. *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Red. ..., A. Wilkoń, J. Żurawska. Kat.: Wyd. UŚ 1997.

OPRACOWANIA

PP (O. Pitera). – WPPiBL (J. Zawadzka). – LP XX 2 (D. Nowacki).

[Wyw.:] *Romantyzm to walka o oddech*. Z prof. dr. hab. ... rozm. M. Kisiel. „Śląsk” 1995, nr 2; *Podolski czarnoziem – na Śląsku?* [z prof. ... rozm. K. Bytomska]. „Gaz. Uniw.” 2001, nr 8. J. Trzynadłowski: [rec.: *Ewolucje balladowej opowieści...*]. „Pam. Lit.” 1962, z. 4. – E. Balcerzan: [rec.: *Ballada*]. „Pam. Lit.” 1971, z. 3. – [rec.: *Poezja romantycznych przełomów*:]

Z. Stefanowska, „Pam. Lit.” 1973, z. 1; Cz. Zgorzelski: *Książka o przełomach w poezji romantycznej*. „Ruch Lit.” 1973, nr 5. – T. Makles: [rec.: *Ruch konwencji*]. „Pam. Lit.” 1978, z. 2. – [rec.: *Poetyckie dialogi...*:] Z. Kłoch, „Pam. Lit.” 1980 z. 3; E. Lewartowska-Herrman: *Sztuka analizy historycznoliterackiej*. „Prz. Hum.” 1981 nr 7–9. – A. Nawarecki: *Skarb w Srebrnym Jeziorze. O sztuce retorycznej ... W: Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi ...* Red. T. Sławek, przy współudz. A. Nawareckiego i D. Pawelca. Kat. 1993, s. 181–189. – A. Węgrzyniakowa: *Romantyzm w interpretacjach* [rec.: „*W środku niebokręga*”]. „Śląsk” 1995, nr 1. – M. Kisiel: *Mit, gest, człowiek* [rec. *Król-Duch, Herostrates i codzienność...*]. „Śląsk” 1998, nr 2. – K. Kłosiński: *Profesor ... , czyli odkrywanie innego*. „Śląsk” 2000, nr 10. [M.in. o ...:] T. Makles: [dot. *Rousseau mieszczańskiego dwudziestolecia*]. „Pam. Lit.” 1981, z. 1. – M. Kisiel: *Współczesne teorie gatunków* [dot.: *Modern Genre Theory*. Ed. D. Duff. Edinburg 2000]. „Śląsk” 2000, nr 3.

Paweł Majerski

P

PIECHOTA Marek 1951

Historyk literatury, eseista, satyryk.

Urodzony 17 kwietnia 1951 w Dąbrowie Górniczej-Ząbkowicach. 1969 absolwent Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Tamowskich Górach. 1969–1973 studia na Wydziale Automatyki w Politechnice Śląskiej w Gliwicach i fizyki na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Uniwersytetu Śląskiego, później studia polonistyczne na Wydziale Filologicznym UŚ (Sosnowiec, z wyróżnieniem, 1977). Od 1977 zatrudniony w Instytucie Literatury i Kultury Polskiej, następnie w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej UŚ. 1984 doktorat, 1993 habilitacja, 2001 tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych. Od 1993 kierownik Zakładu Historii Literatury Oświecenia i Romantyzmu w INoLP, 1993–

1996 prodziekan ds. studentów na Wydziale Filologicznym. Juwenilia na łamach „Życia Literackiego”: *Pomyślnych wiatrów galaktycznych* (1977, nr 7) oraz *O krytyce literatury fantastycznonaukowej* (1977, nr 10). Artykuły i recenzje m.in. na łamach „Tak i Nie”, „Życia Literackiego”, „Śląska”, „Naszej Gazetki”, „Gwarka”, „Gazety Uniwersyteckiej”. Wiersze humorystyczne, satyryczne i okolicznościowe m.in. na łamach „Gazety Uniwersyteckiej” i „Śląska”. Autor tekstów do *Kabaretu* Olgi Lipińskiej. Członek Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (od 1978), Komisji Historyczno-literackiej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach (od 1985, przez cztery kadencje sekretarz), członek założyciel i członek Zarządu Górnos Śląskiego Towarzystwa Literackiego (od 1992), członek Stowarzyszenia Autorów ZAiKS (od 1994). Otrzymał dziesięć nagród indywidualnych Rektora UŚ II stopnia, jedną I stopnia i jedną Nagrodę Zespołową Ministra Edukacji Narodowej (za rok 1997, w zespole prof. I. Bajerowej).

TWÓRCZOŚĆ

1. *O tytułach dzieł literackich w pierwszej połowie XIX wieku*. Kat.: Wyd. UŚ 1992.

2. *Żywiół epopeiczny w twórczości Juliusza Słowackiego*. Kat.: „Śląsk” Sp. 1993.

3. „*Pan Tadeusz*” i „*Król-Duch*” – dwie koncepcje romantycznej epopei. Kiel.: Szumacher 1995. *Spotkania z Literaturą*, nr 16.

4. *Zoofioly. Bestiariusza heroikomicznego części mniejsza*. Kat.: Gnome 1997.

5. *Słownik Mickiewiczowski*. [Współaut.: J. Lyszczyńska]. Kat.: Książnica 2000.

6. *Od tytułu do Epilogu. Studia i szkice o „Panu Tadeuszu”*. Kat.: Wyd. UŚ 2000.

Autor artykułów, studiów historycznoliterackich i recenzji naukowych: *Instytut Literatury i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 1977–1980*. „Biul. Polonist.” 1980, z. 4; *Z problemów epopeiczności dramatu romantycznego* [s. 79–109]; *Dwa listy dedykacyjne Juliusza Słowackiego w funkcji epopeicznego argumentu* [s. 11–130]. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 17: *Podróż i historia. Z motywów literatury Oświecenia i Romantyzmu*. Red. Z. J. Nowak, I. Opacki. Kat. 1980; *Słowackiego przypowieść o dawnym Polaku*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat. Z.* 4/1979. Kat. 1980, s. 36–37; *Instytut Literatury i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w roku akademickim 1979/1980*. „Biul. Polonist.” 1981, nr 1–2; *Słowackiego przypowieść o dawnym Polaku*. W: *Studia o twórczości Słowackiego*. Red. I. Opacki. Kat. 1982, s. 60–86; [rec.: Cz. Zgorzelski: *Liryka w pełni romantyczna. Studia i szkice o wierszach*

Słowackiego. Wwa 1981]. „Pam. Lit.” 1983, z. 1; *Jeszcze o „Hulanie czerwonym”*. (Głosa do obrazu poetyckiego Juliusza Słowackiego). „Przegl. Hum.” 1983, nr 1–2; *Słowacki wobec epopei* [s. 7–32]; „*Stary i ślepy harfisz z wyspy Scio*”. *Jeszcze o Homerze w twórczości Juliusza Słowackiego* [s. 33–51]. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 21: *O literaturze romantycznej*. Red. I. Opacki. Kat. 1984; *Adam Belcikowski o Janie Kochanowskim*. (Komunikat). W: *Jan Kochanowski. Twórczość i recepcja*. Red. Z. J. Nowak. T. 2. Kat. 1985, s. 101–110; *Żywiół epopeiczny w twórczości Juliusza Słowackiego*. „Biul. Polonist.” 1985, z. 1–2; *Słowackiego introdukcje ostateczne i zaniechane*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat. Z.* 9/1984. Kat. 1985, s. 38–39; *W kręgu twórczości Jana Kochanowskiego w 400. rocznicę śmierci poety*. *Symposium Naukowe w Sosnowcu 12–14 marca 1985*. „Ruch Lit.” 1986, z. 1; *W kręgu twórców kultury literackiej dawnego Śląska* [rec.: J. Malicki: *Laur, togi, pastorały. Szkice o kulturze literackiej renesansowego Śląska*. Kat. 1983]. „Przegl. Hum.” 1986, nr 5–6; *W kręgu marzenia o eposie w drugiej połowie XIX wieku*. W: *Miedzy krytyką a prozą artystyczną pozytywizmu i modernizmu*. Red. H. Bursztyńska. Kat. 1988, s. 7–25; *Pojedynki Słowackiego z Mickiewiczem*. „Przegl. Hum.” 1988, nr 8–9; *Posłowie*. W: N. Bonczyk: *W chłodniku tajnej świątyni. Wybór liryków. W kształcie graficznym Antoniego Halora*. [W 150. rocznicę urodzin poety]. Wyb. wierszy dok. i posł. opatrzył ... Kat. 1988, s. 95–105; „*Dialog*” i „*monolog*” jako terminy krytyczne na tle rozwoju obu pojęć i gatunków w wieku XIX. *Rekonesans*. W: *Od tragedii do groteski*. *Szki-*

- ce z dziejów pojęć i terminów krytyczno-teatralnych. Red. E. Udalska. Kat. 1988, s. 25–40; „Sławić cnotę i wskrzeszać dzielnych mężów boje”. W kręgu marzenia o eposie twórców staropolskich. W: *Szkice o dawnej książce i literaturze*. Red. R. Ociecek. Kat. 1989, s. 44–71; *Jana Kochanowskiego marzenie o eposie*. W: *W kręgu Jana Kochanowskiego. W czterechsetlecie śmierci*. Red. J. Malicki. Kat. 1989, s. 7–26; „A teraz prosto i bez epizodów...” O problemach delimitacyjnych w twórczości polskich romantyków. W: *O literackiej ramie wydawniczej w książkach dawnych*. Red. R. Ociecek. Kat. 1990, s. 100–120; *Krok ku monografii* [rec.: M. Ingłot: *Wyobrażenia poetycka Norwida*. Wwa 1988]. „Przegl. Hum.” 1990, nr 1; *O zapomnianej epopei Kraszewskiego* [rec.: A. Opacka: *Litewska epopeja J. I. Kraszewskiego. Szkice o „Anafielas”*. Kat. 1988]. „Przegl. Hum.” 1990, nr 12; [hasła: *Dialog, Dziennik, Epopeja (epos, poemat heroiczny), List, Monolog, Pieśń*]. W: *Słownik literatury polskiej XIX wieku*. Red. J. Bachórz, A. Kowalczykowa. Wr. 1991; *Tajna misja Ulissesa. Próba interpretacji „Odprawy posłów greckich” Jana Kochanowskiego*. W: *Szkice o literaturze dawnej i nowszej ofiarowane Profesorowi Zbigniewowi Jerzemu Nowakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. J. Malicki, R. Ociecek. Katowice 1992, s. 44–60; *Motto w dziele literackim. Rekonesans*. W: *Autorów i wydawców dialogi z czytelnikami*. Red. R. Ociecek. Kat. 1992, s. 104–122; *Formowanie tytułu „Pana Tadeusza”*. „Polonistyka” 1993, nr 5; „Balladyna” – dramat fałszywych rozpoznaw. W: *Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi Opackiemu*. Red. T. Sławek, przy współud. A. Nawareckiego i D. Pawelca. Kat. 1993, 18–23; *Od „Szlachcica” do „Pana Tadeusza”*. O wariantach tytułu arcyepoematu Adama Mickiewicza i ich konsekwencjach interpretacyjnych. W: *Księga w 170. rocznicę wydania „Ballad i romansów” Adama Mickiewicza*. Red. J. Kolbuszewski. Wr. 1993, s. 263–273; *Kłopoty historyka literatury z adresatką „Rozłączenia” Juliusza Słowackiego*. „Postscriptum” 1993, nr 6; *Z teorii i historii tytułu*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat. Z. 17*. Kat. 1993, s. 16; [hasła: *Dialog, Literatura popularnonaukowa*. W: *Leksykon szkolny. Gatunki paraliterackie i użytkowe*. Red. M. Pytasz. Gorz. Wielkop. 1993. „Auto-da-fé”. *Romantyczne konteksty terminu Świętej Inkwizycji*. W: *Barokowe przypomnienia i inne szkice historycznoliterackie*. Red. R. Ociecek, M. Piechota. Kat. 1994, s. 161–173; *Fascynujący problem adresatki „Rozłączenia” Juliusza Słowackiego*. W: *Od baroku ku pozytywizmowi. Studia historycznoliterackie*. Red. R. Ociecek, przy współud. J. Ryby. Kat. 1995, s. 82–94; *Starzy i młodzi w „Panu Tadeuszu”*. *Rekonesans*. W: *Starość. Wybór materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. A. Nawarecki, A. Dziadek. Kat. 1995, s. 29–35; *Alojzy Osieński – późny spadkobierca Cezara Ripy*. W: *Kultura baroku i jej tradycje. Kółkiewia polsko-włoskie*. T. 2. Red. J. Malicki, P. Wilczek. Kat. 1995, s. 147–156; *Obserwatorium Profesora Czesława Zgorzelskiego* [rec.: Cz. Zgorzelski: *Obserwacje*. Wwa 1993]. „Przegl. Hum.” 1995, nr 2; [biogramy postaci z utworów A. Solżenicyna, A. Strindberga,

J. R. R. Tolkiena]. W: *Leksykon bohaterów literackich*. Red. M. Kisiel, M. Pytasz. Kat. 1995; *Falszywy ojciec chrzestny „Nie-Boskiej Komedii”*. W: *Po Dantem. Wybór materiałów z VIII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. J. Olejniczak. Kat. 1996, s. 68–76; *Wstęp*. W: A. Mickiewicz: *Dziady część III. Z opracowaniem szkolnym. Wstęp i objaśnienia ...* Oprac. dyd. K. Heska-Kwaśniewicz, B. Zeler. Kat. 1996, s. 5–36; *O języku poezji i prozy polskiej czasu wojny*. [Współaut.: Aleksander Wilkoń]. W: *Język polski czasu drugiej wojny światowej (1939–1945)*. Red. I. Bajerowa. Wwa 1996, s. 389–435; *Od siełanki do eposu*. W: A. Mickiewicz: *Pan Tadeusz. We fragmentach z komentarzem. Dla uczniów, studentów i nauczycieli*. Wyb., wstęp i komentarze ... Kat. 1997, s. 5–12; [rec.: D. Siwicka: *Romantyzm (1822–1863)*. Wwa 1995]. „Pam. Lit.” 1997, z. 2; *O retoryczności mów postaci „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza. Rekonesans*. W: *Retoryka i badania literackie. Rekonesans*. Red. J. Z. Liचाński. Wwa 1998, s. 87–103; *O wieku narratora „Pana Tadeusza”*. W: *Adam Mickiewicz i kultura światowa. Materiały konferencji międzynarodowej Grodno – Nowogródek 12–17 maja 1997*. Ks. 2. Red. J. Bachórz, W. Choriewa, Gdań. 1998, s. 85–96; *Trzy przedmowy do wydań zbiorowych „Dzieł” Adama Mickiewicza*. W: *V Międzynarodowa Konferencja „Nauka a jakość życia” na 200 rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, Wilno 17–21 czerwca 1998 r.* Red. R. Brazis. Wilno 1998, s. 5–7; *Syn ziemi nowogródzkiej*. W: *Progr. Państw. Opery Śl. Byt.* 1998; *Zbigniew Jerzy Nowak jako badacz, krytyk wydań i edy-*

tor „Pana Tadeusza”. W: *Mickiewiczologia. Tradycje i potrzeby*. Red. K. Cysewski. Słup. 1999, s. 225–237; *Kłopoty z „Epilogiem” do „Pana Tadeusza”*. *Pre-tekst, tekst i mit*. W: „Pan Tadeusz” i jego dziedzictwo. *Poemat*. Red. B. Dopart, F. Ziejka. Kr. 1999, s. 18–29; *O „Małym słowniku Mickiewiczowskim. Poradniku dla uczniów, studentów i nauczycieli” – przygotowywanym w 200. rocznicę urodzin poety dla wydawnictwa „Książnica”*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat. Z 23*. Kat. 1999; *Saplicowie – Soplicowie*. (Na marginesie pewnej odręcznej notatki w „Etyce chrześcijańskiej” Wincentego Houdry’ego). W: „Pieśni ogromnych dwanaście”. *Studia i szkice o „Panu Tadeuszu”*. Red. ... Kat. 2000, s. 46–61; „Potop” wczoraj i dziś. W: *Nowoczesność. Materiały IX Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów*. Red. A. Bąk, M. Tramer. Kat. 2000, s. 143–149; *Polska dawna i przyszła w pismach Słowackiego*. (Na tle toposu pamięci i sławy). W: *Słowacki współczesnych i potomnych. W 150. rocznicę śmierci poety*. Red. J. Borowczyk. Z. Przychodniak. Pozn. 2000, s. 71–88; *Adam Mickiewicz wobec „czasów szwedzkich”*. W: *Czas „potopu” w literaturze. W 340. rocznicę ślubów lwowskich*. Red. R. Ociecek. Kat. 2000, s. 91–109; *Polska dawna i przyszła w pismach J. Słowackiego*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat. Z. 24*, Kat. 2000; „Dziadów część II” Adama Mickiewicza. W: *Progr. Teatru Nowego*. Zab. 2000, s. 2–6; *Trzy przedmowy do dwudziestowiecznych wydań zbiorowych „Dzieł” Adama Mickiewicza*. W: *Przedmowa w książce dawnej i współczesnej*. Red. R. Ociecek, B. Mazurek. Kat. 2001, s. 188–205; [rec.: M. Szargot: „Ziemia roz-

działu – niebo połączenia”. O liryce Zygmunta Krasińskiego. Kat. 2000]. „Ruch Lit.” 2001, z. 3; *Trzy przedmowy do dwudziestowiecznych wydań zbiorowych dzieł Adama Mickiewicza*. W: *Prace Komisji Naukowej PAN Oddz. w Kat.* Z. 25, Kat. 2001.

PRACE EDYTORSKIE

1. N. Bonczyk: *W chłodniku tajnej świętyń. Wybór liryków. W kształcie graficznym Antoniego Halora. [W 150. rocznicę urodzin poety]*. Wyb. dok. i posł. opatrzył ... Kat.: ŚIN 1988.

2. A. Mickiewicz: *Dziady część III. Z opracowaniem szkolnym. Wstęp i objaśnienia ...* Oprac. dyd. K. Heska-Kwaśniewicz, B. Zeller. Kat.: Książnica 1996.

3. A. Mickiewicz: *Pan Tadeusz. We fragmentach z komentarzem. Dla uczniów, studentów i nauczycieli*. Wyb., wstęp i komentarze ... Kat.: Książnica 1997 [wyd. 2 przejrz.: Kat. 1999].

PRACE REDAKCYJNE

1. *Spis lektur dla studentów Filologii Polskiej. I roku studiów dziennych i I roku studiów zaocznych*. Wyd. 3. Red. A. Jarosz i B. Mazurkova, przy współud. pracowników Zakł. Hist. Lit. Staropol., Oświec. i Romant. UŚ. Kat.: Wyd. UŚ 1985.

2. *Barokowe przypominania i inne szkice historycznoliterackie*. Red. R. Ociecek, ... Kat.: Wyd. UŚ 1994.

3. „Pieśni ogromnych dwanaście ...”. *Studia i szkice o „Panu Tadeuszu”*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 2000.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

KjKKat.

Ścisły humanista [rozm. K. Stotko]. „Gwarek” 1997, nr 27; *Mickiewicz bez zadęcia* [rozm. K. Stotko]. „Dz. Byt.” 1977, nr 69; *Najważniejsze zadanie*. „For. Akademickie” 1998, nr 12; *Czekam na miłe rozczarowanie* [przygot. H. Wach-Malicka]. „Dz. Zach.” 1999, nr 242; *Mój „debiut i dojrzałość” w „Kabarecie Olgi Lipińskiej”*. „Opcje” 1999, nr 5; *Zrób mi pan duet* [rozm. E. Różańska]. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2000, nr 247; *Telewizyjna I* [rozm. J. Matuszyński]. TVP3-Kat., 11.02.2002.

[Rec.: *Żywioł epopeiczny...*] J. Lyszczyzna. „Postscriptum” 1993, nr 4; J. Starnawski. „Ruch Lit.” 1993, z. 4. – M. Piasecka: [rec.: *O tytułach dzieł literackich*]. „Pam. Lit.” 1994, z. 2. – (m) [M. Kisiel]: [dot. „Pan Tadeusz” i „Król-Duch”]. „Śląsk” 1996, nr 7 – E. Ogłóza [rec.: A. Mickiewicz: *Dziady część III...*]. „Śląsk” 1997, nr 1. – E. Ogłóza: [rec.: A. Mickiewicz: *Pan Tadeusz...*]. „Śląsk” 1997, nr 8. – [rec.: *Słownik Mickiewiczowski...*]: M. Skoźca: *Z Mickiewiczem za pan brat*. „Słownik...” do czytania. „Dz. Zach.” 2000, nr 134; E. Ogłóza: *Od „AAI!” do „Żyźmy”*. „Śląsk” 2000, nr 9; P. Dudziak: *Kameralne przedsięwzięcie*. „Nowe Książ.” 2000, nr 9; M. Kuźbik: „AAI!”, czyli o Mickiewiczu w Warszawie. „Gaz. Uniw.” 2000, nr 2; M. Ciupek: *Słownik Mickiewiczowski*. „Postscriptum”

2000, nr 33–34; K. Szczuka: *Byki w bryku*. „Książki” [dod. „Gaz. Wyb.”] 2000, nr 12; M. Szargot, „Ruch Lit.” 2001, z. 2. – I. Pospíšil: *K poetice „Pana Tadeáše”*. [rec.: *Od tytułu do Epilogu...*]. „Opera Slavica. Slavistické Rozhledy” 2001, nr 3.

Paweł Majerski

PIERZCHAŁA Jan

1921

Pseud.: Andrzej Radko; Jan Radko; J.P.; Jap.; JAP.; JOH; JP; Rad.; Roch; Zastępca.

Prozaik, poeta, eseista, autor scenariuszy filmowych, sluchowisk i widowisk telewizyjnych.

Urodzony 26 września 1921 w Jaworznie. Mieszka w Sosnowcu. Syn Jana Pierzchały, górnik, i Balbiny z domu Radko. 1938 ukończył Gimnazjum im. St. Staszica w Chrzanowie i rozpoczął naukę w sosnowieckim Liceum Pedagogicznym. Lata wojny spędził w Jaworznie, pracując jako robotnik w kopalni węgla (1941–1943), potem w Zarządzie Nieruchomości (1943–1944) i zakładzie ślusarskim. Od 1945 kontynuował naukę w Liceum Pedagogicznym w Chorzowie. W lipcu tego roku debiutował jako poeta w audycji *Kwadrans poetycki* na antenie Polskiego Radia w Katowicach. Pierwszy na łamach wiersz *Nasz wiek* opublikował w tygodniku „Zwierciadło” (1946, nr 2). W tym samym roku zdał maturę. 1947 rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Wrocławskim (1950 tytuł magistra). Od 1946 wykładał język polski na

kursach wstępnych Politechniki Wrocławskiej. 1946–1948 członek Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej we Wrocławiu. 1947–1949 sekretarz redakcji kwartalnika „Zeszyty Wrocławskie”. Uczestniczył w pracach Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i Literatury we Wrocławiu. W 1948 został członkiem Związku Zawodowego Literatów Polskich (od 1949 Związku Literatów Polskich). W tymże roku ożenił się z Hanną Balcerską, polonistką i pedagogiem. 1948 ukazał się tomik *Wiersze*. 1947–1949 pracował na stanowisku dyrektora ds. programowych wrocławskiej Rozgłośni Polskiego Radia. 1951–1953 prezes Oddziału Wrocławskiego ZLP. 1953 przeniósł się do Sosnowca i rozpoczął pracę w katowickim wydawnictwie „Śląsk”. Do 1956 kierował redakcją społeczno-polityczną. 1956 objął stanowisko attaché kulturalnego (w stopniu II sekretarza) Ambasady PRL w Berlinie Wschodnim. 1959 powrócił do kraju i w 1960 rozpoczął pracę w redakcji magazynu niedzielnego „Trybuny Robotniczej”. Kontynuował ją do 1961. Od 1974 publikował tam prozę i artykuły. 1966 członek Głównego Sądu Koleżeńskiego ZLP, 1968–1971 prezes Oddziału Katowickiego ZLP. 1968 ożenił się z Barbarą Powroźnik, ekonomistką. 1959–1984 współpracował z „Dziennikiem Zachodnim”. 1962–1981 zastępca redaktora naczelnego „Poglądów”. Roztaczał opiekę nad twórcami wywodzącymi się ze środowiska robotniczego, skupionymi wokół tego pisma. 1962 wstąpił do Zarządu Wojewódzkiego TPPR w Katowicach. 1962–1968 członek Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Katowicach, 1964–1968 zastępca członka Komitetu Centralnego PZPR, a także radny

Miejskiej Rady Narodowej w Sosnowcu. 1964–1966 kierownik literacki Teatru Dramatycznego im. Adama Mickiewicza w Częstochowie, 1966–1997 w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu. 1981 odszedł na emeryturę. 1983 wstąpił do reaktywowanego ZLP i był jego członkiem do 1990 (do 1989 prezes Oddziału Katowickiego). W październiku 1986 współzałożyciel, a następnie prezes Klubu Pisarzy Zagłębia Dąbrowskiego w Sosnowcu, a także członek-założyciel Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego. 1986–1990 członek Narodowej Rady Kultury, pracował w sekcji teatru. Wiersze, opowiadania, reportaże, artykuły publicystyczne, recenzje i przekłady zamieszczał w wielu czasopismach polskich i zagranicznych, m.in.: „Akademik Wrocławski” (1946), „Červený Kvet” (Ostrawa; 1964), „Dziennik Polski” z dod. „Dziennik Literacki” (1947), „Dziennik Zachodni” (od 1954), „Gazeta Robotnicza” (Wrocław 1949), „Kuźnica” (1948), „Literaturnaja Gazeta” (Moskwa 1973), „Miesięcznik Literacki” (1986–1989), „Naprzód Dolnośląski” (1947), „Nowa Kultura” (1950), „Odra” (Katowice, 1946–1949), „Odra” (1958–1959), „Odra” (1962), „Odrodzenie” (1948), „Opcje” (1984–1986), „Poglądy” (1962–1981), „Przemiany” (1956–1957), „Słowo Polskie” z dod. „Zwierciadło Kraju i Świata” (1946–1947, 1949), „Sprawy i Ludzie” (1983–1985), „Szczecin” (1948), „Śląsk” (od 1986), „Śląsk Literacki” (1954–1955), „Tak i Nie” (1983–1985), „Trybuna Dolnośląska” (1947–1949), „Trybuna Robotnicza” (1953–1967), „Tygodnik Kulturalny” (1975, 1978), „Tygodnik Powszechny” (1948), „Wieś” (1948, 1952), „Wrocławski Kurier Ilustrowany” z dod. „Ekran Tygodnia” (1947–1949), „Zaranie Śląskie” (1960–1973), „Zeszyty

Wrocławskie” (1947–1951), „Życie Literackie” (1952–1962). Autor adaptacji: J. Kaden-Bandrowski: *Czarne skrzydła* [wyst. Teatr Zagl. Sosn. 1978], A. Fredro: *Ożenić się nie mogę* [wyst. Teatr Zagl. Sosn. 1982]. Otrzymał m.in.: Nagrodę Literacką m. Wrocławia (1949), Nagrodę ZLP za pracę *Droga w górę* (1950), Nagrodę Literacką woj. katowickiego (1962 i 1973), Nagrodę WRN w Katowicach (1963), II nagrodę w konkursie na powieść górniczą za *Dzień z nocą na trzy podzielony* (1963), wyróżnienie w konkursie Naczelnej Redakcji Programów Literackich Polskiego Radia za *Zgodę* (1972), Nagrodę II stopnia Ministra Kultury i Sztuki w dziedzinie literatury za powieść *Krzak gorejący* (1973), Nagrodę Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach (1974), *Złote Pióro* „Dziennika Zachodniego” (1975), Nagrodę „Trybuny Ludu” (1983), Nagrodę Artystyczną Miasta Sosnowca (1998). Odznaczony: Medalem 10-lecia Polski Ludowej (1955), Orderem Sztandaru Pracy II klasy (1963), Orderem Sztandaru Pracy II Klasy (1963), Medalem Tysiąclecia Państwa Polskiego (1966), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1980), Orderem Sztandaru Pracy I Klasy (1987). Otrzymał odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1963).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Wiersze*. Kat.: Oddz. Śl. ZZLP 1948.
2. *Dziewczyna*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1952.
3. *Noce bez światła*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1954.

4. *Rozstanie i powrót*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1957.
5. *Anastazy Kowalczyk. Opowieść biograficzna*. Kat.: Śląsk 1962.
6. *Antykwariat przy ulicy Barbarossy. Opowiadania*. Kat.: Śląsk 1962.
7. *Legenda Zagłębia. Szkice*. Kat.: Śląsk 1962. Wyd. 2 zm. i uzupeł. tamże 1971.
8. *Dzień z nocą na trzy podzielony*. [Powieść]. Kat.: Śląsk 1964. Przekł. ros.: *Dni i noči na tri časti delennyje. Roman*. [Przeł.] E. K. Spak. Kat. [b.r.].
9. *Gorąca linia*. [Scen. film.]. Reż. W. Jakubowska. Ekran. 1965 [adapt. powieści *Dzień z nocą na trzy podzielony*, pierwotny tytuł scen.: *Wielki las*].
10. *Czarny Anioł*. [Utwór dramatyczny]. Reż. A. Kowalczyk. Praprem.: Teatr im. A. Mickiewicza. Częstoch. 1966.
11. *O niezłomnym pieśń. (Rapsod o życiu Anastazego Kowalczyka)*. Reż. A. Słociński. Praprem.: Teatr Zagł. Sosn. 1967.
12. *O temat robotniczy, o temat pracy. Na przykładzie Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*. [Referat]. Kat.: Śląsk 1968.
13. *Krzak gorejący*. [Powieść]. Kat.: Śląsk 1972. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1975, wyd. 3 1979, wyd. 4 1987. Przekł. czes.: Hořici keř. [Przeł.] H. Stachová. Praha 1979.
14. *Zgoda*. [Słuchowisko radiowe]. PR 1973. „Teatr Polskiego Radia” 1973, nr 2. Przedr. w: *Budujemy drugą Polskę. Materiały repertuarowe*. Wwa 1974.
15. *Czerwone i białe. Scenariusz filmowy*. [Współaut. i reż.: P. Komorowski]. Ekran 1975 [adapt. powieści Krzak gorejący].
16. *Przeczekaj deszcz*. [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1975.
17. *Jak krótkie lato*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1980. Wyd. 2 tamże 1985.
18. *Opasani ciemnością*. [Powieść]. Kat.: Śląsk 1983.
19. *Nieproszona. Dramat współczesny w 3 aktach*. Reż. J. Sopoćko. Praprem.: Teatr Zagł. Sosn. 1984.
20. *Prawdziwy zabytek dawniejszego wieku. O Hipolicie Kownackim ze Sławkowa. 1961–1854*. [Szkic biograf.]. Kat.: WBP 1988.
21. *Z ciemni podskórnej. Szkice o pisarzach współczesnych urodzonych w Zagłębiu Dąbrowskim*. Kat.: ŚFL 1992.
22. *100 lat Teatru Zagłębia w Sosnowcu*. [Współaut.]. Sosn.: Teatr Zagł. 1997.

PRZEKŁADY

1. B. Brecht: *Powrót do Berlina*. [Fragm. *Dziennika pracy*]. „Życie Lit.” 1973, nr 11.

2. K. Mann: *Moje nie napisane pamiętniki*. Cz. 1–3. „Poglądy” 1975, nr 12–14.

3. S. Paweł: *Pałacowa galeria*. „Poglądy” 1976, nr 19.

PRACE REDAKCYJNE

1. *II Zjazd Pisarzy Ziem Zachodnich. Katowice-Świerklaniec, 17, 18, 19 V 1959*. Red. A. Baumgardten. ... Kat.: Śląsk, 1960

2. *Siedemdziesiąt lat Państwowego Teatru Zagłębia w Sosnowcu 1897–1967*. Pr. zbior. pod red. ... Sosn.: Kom. Obchodu Jubileuszu 70-lecia PTZ, 1967.

3. A. Niemojewski: *Polonia irredenta*. [Poezje]. Oprac. i wstęp... Wr.: Ossol. 1972.

4. W. Nowina-Stacherski: *Non omnis moriar*. *Poezje*. Oprac. i wstęp: ... Wr.: Ossol. 1974.

5. *Państwowy Teatr Zagłębia w Sosnowcu 1897–1978. Jubileusz 80-lecia Teatru Zagłębia w Sosnowcu*. Red. ... Sosn.: PTZ 1978.

6. *Teatr w Zagłębiu Dąbrowskim. Jubileusz 85-lecia PTZ w Sosnowcu*. Pr. zbior. pod red. ... Sosn.: WFRK, Teatr Zagł. 1982.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

KŚL (M. Fazan). – WPPiBL (M. Kotowska-Kachel). – KJKPol 2. – KJKKat. – PPW 1995.

[Wyw. i wypowiedzi:] *O rzetelnej pracy poetyckiej*. Rozm. T. Lutogniewski. „Ekran Tyg.” 20 VI 1948; „*Noce bez światła*” i *moje plany*. „Dz. Zach.” 1954, nr 80; *Rozmowa z ...* Rozm. (bl) [B. Lubosz]. „Tryb. Robot.” 1954, nr 130; *Z prezesem Śląskiego Oddziału ZLP ... – rozmowa optymistyczna*. „Wiad. Zagł.” 1960, nr 4; *Z ... o najbliższych osiągnięciach*. Rozm. M. Dziaczek. „Wiad. Zagł.” 1966, nr 21; *Teatr to nie tylko rozrywka. Nowy sezon na zagłębiowskiej scenie*. Rozm. M. P. [M. Podolska]. „Tryb. Robot.” 1969, nr 247; *Nowy kształt kultury*. Rozm. B. Niedoba. „Dz. Zach.” 1970, nr 3–4; *Życie, praca, literatura*. Rozm. I. T. Sławińska. „Tryb. Robot.” 1970, nr 121; *Tradycja a regionalizm. Rozmawiamy z ...* Rozm. I. Falkin-Sibiga. „Wiad. Zagł.” 1978, nr 14; *Temat pracy zawsze interesował pisarzy*. Rozm. K. Galczyńska. „Tryb. Ludu” 1978, nr 28; *Piewca robotniczego trudu*. Rozm. J. F. Lewandowski. „Dz. Zach.” 1978, nr 79; *Pisarz i światopogląd. Ankieta literacka* „Tyg. Kult.”. „Tyg. Kult.” 1983, nr 15; *Przed wszystkim szukać prawdy*. Rozm. M. Siwiec. „Wiad. Zagł.” 1983, nr 42; *Pisarz i światopogląd*. „Tyg. Kult.” 1983; *Szukamy nowej formy życia*. Rozm. Ł. Wyrzykowski. „Dz. Zach.” 1983, nr 191; *Własne imiona świata*. Rozm. R. Kosiński. „Tryb. Ludu” 1984, nr 6; *Nieproszona – dramat pytań. Przedpremierowa rozmowa z ...* Rozm. S. Waluga. „Wiad. Zagł.” 1984, nr 5; *Tradycja a regionalizm*. Rozm. J. Karkoszka. „Tryb. Robot.” 1985, nr 75; *Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni*. Rozm. H. Wach-Malicka. „Dz. Zach.” 1986, nr 13; *Rozpoznać wartości*. Rozm. J. Górdzialek. „Opcje” 1994, nr 4; *Co było a co powraca* [Tekst wygłoszony pod-

czas spotkania zorganizowanego przez GTL w Katowicach z okazji urodzin pisarza]. „Śląsk” 2001, nr 11.

T. K.: ... *laureatem wojewódzkiej nagrody*. „Wiad. Zagl.” 1963, nr 6; ... „Dz. Zach.” 1963, nr 28; *Laureaci konkursu na powieść górniczą*. ... „Tryb. Robot.” 1963, nr 289; A. Wyszynacka: *Ten pisarz intryguje...* „Walka Mł.” 1964, nr 49; T. Korcukowa: *Z wizytą u ...* „Wiad. Zagl.” 1965, nr 53; ... – *literat. Mała Encyklopedia Zagłębia*. „Wiad. Zagl.” 1965, nr 53; B. Rutkowska: *Sylwetki delegatów*. „Panorama” 1966, nr 39; (ZK) [Z. Kiszakiewicz]: *Pół wieku nie tylko pisania...* „Panorama” 1971, nr 38; ... *Pół wieku życia literata, publicysty, działacza*. „Dz. Zach.” 1971, nr 250; W. Nawrocki: *Rozległa panorama ludzkich losów*. „Tryb. Robot.” 1974, nr 28; B. Namysł: *Więzi nierozzerwane. Portret z galerii ludzi zasłużonych*. „Dz. Zach.” 1976, nr 182; A. Żak: *Wierność znajomym pejzażom*. „Tryb. Robot.” 1978, nr 46; J. Górdzialek: *Wielkie wołanie. O prozie ...* „Tyg. Kult.” 1980, nr 32; J. Karkoszka: *Pisarz życia w historii*. „Tryb. Robot.” 1987, nr 172; P. Kuncewicz: *Buchalterzy i nawiedzeni*. „Przegl. Tyg.” 1988, nr 45; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 4: *Proza polska od 1956*. Wwa 1994, s. 263–265; W. Wójcik: *W pejzażach ...* „Śląsk” 1996, nr 11; M. Siwiec: ... *Nagroda artystyczna 1998 roku*. W: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 7. Sosn. 1998: *Samorządne społeczeństwo*. Sosn. 1999, s. 211–212; K. Zielińska: *50 lat twórczego dzieła ... – pierwszego barda Zagłębia*. „Ekspres – Mag. Zagl.” 1998, nr 9; J. Zieliński-Przemsza: *Nasz list intencyjny w sprawie uhonorowania ... Nagrodą Miasta Sosnowca*. „Ekspres – Mag. Zagl.” 1999, nr 2; (ziel.) [K. Zielińska]: *Uhonorowana „Legen-*

da Zagłębia”. *Laureat Nagrody miasta Sosnowca* – ... „Wiad. Zagl.” 1999, nr 12. – [rec. i oprac.: *Wiersze*:] T. Mikulski: *Wiersze ... „Odra”* 1948, nr 49; Z. Hierowski: *Śląskie ścieżki poetów*. „Odra” 1948, nr 40; Z. L. [M. Jastrun]: *Czego chciał Mickiewicz* [dot. cyklu *Wyznania*]. „Kuźnica” 1948, nr 36; S. Lichański: *Poeci ziemi najwierniejszej*. „Now. Lit.” 1948, nr 34; T. Mikulski: *Wiersze ... „Odra”* 1948, nr 49; (Zast.): *Poezja śląska*. „Dziś i Jutro” 1948, nr 32; M. Kisiel: *Śląskie wiersze ... „Śląsk”* 2001, nr 9. – [rec.: *Dziewczyna*:] A. Lam: *Debiut ... „Nowa Kult.”* 1953, nr 19; A. Lipiarska: *Do ... autora powieści „Dziewczyna”*. „Wieś” 1953, nr 24; K. Slotwiński: *Nowa powieść o ziemiach odzyskanych*. „Śląsk Lit.” 1953, nr 6–7; W. Szewczyk: *Warto przeczytać*. „Tryb. Tyg.” [dod. „Tryb. Robot.”] 1953, nr 47. – [rec.: *Noce bez światła*:] Z. Hierowski: *Druga powieść ... „Śl. Lit.”* 1954, nr 12; J. Kellera: *Noce bez światła*. „Nowa Kult.” 1954, nr 47; J. J. Lipski: „*Noce bez światła*” ... „Życie Lit.” 1954, nr 31; W. Szewczyk: *Noce bez światła, ale pełne nadziei*. „Dz. Zach.” 1954, nr 211. – [rec.: *Anastazy Kowalczyk...*:] K. Budzoń: *Słowo o Nastku*. „Życie Lit.” 1962, nr 48; R. Samsel: *Los*. „Poglądy” 1962, nr 2; T. Kijonka: *Książka żarliwa*. „Tryb. Robot.” 1963, nr 97; D. Żmij: ... *o Anastazym Kowalczyku*. „Nowe Książ.” 1963, nr 6. – [rec.: *Antykwarjat przy ulicy Barbarossy*:] B. Kogut: *Antykwarjat z pytańnikami*. „Życie Lit.” 1962, nr 31; W. Nawrocki: *Perypetie ludzkich uczuć*. „Tryb. Robot.” 1962, nr 63; J. Preger: *Sentyment i ironia*. „Nowa Kult.” 1962, nr 63; R. Samsel: *Sumienie i tragizm losu człowieka*. „Dz. Zach.” 1962, nr 84; B. Surówka: *Nowa książka ... „Dz. Zach.”* 1962, nr 115; W. Szwedowicz: *W cie-*

- niu wojny i gdzie indziej. „Nowe Książ.” 1962 nr 17; W. Żukrowski, „Odra” 1962, nr 7–8. – [rec. i oprac.: *Legenda Zagłębia*:] M. Krajewski: *Ziemia nad Przemszą i Brynicą*. „Gł. Pr.” 1963, nr 29; S. Lewicki: *Książki o Śląsku*. „Tyg. Kult.” 1963, nr 14; W. Nawrocki: *Książka o Zagłębiu*. „Tryb. Robot.” 1963, nr 47; J. Ziemia, A. Maślarz, „Zar. Śl.” 1963, z. 4; D. Żmij: *Przewodnik po Czerwonym Zagłębiu*. „Nowe Książ.” 1963, nr 9. – S. Wilczek: „*Legenda Zagłębia*” ... W: *Ziemia Będzińska*. Będzin 1969, s. 129–132; B. Lubosz: *Legenda Zagłębia*. „Poglądy” 1972, nr 6. – [dot.: *Dzień z nocą na trzy podzielony*:] M. Działczek: *Pasja ciosania w węglu*. „Wieczór” 1964, nr 287; W. Leszczyński: *Psychologiczna powieść o pracy*. „Odra” 1964, nr 12; B. Lubosz: *Ludzie węgla*. „Tryb. Robot.” 1964, nr 236; W. Maciąg: *Powieści o życiu górników. Portret górniczego kolektywu*. „Życie Lit.” 1964, nr 49; R. Samsel: *Nowa cecha Zagłębia*. „Kultura” 1964, nr 49; B. Surówka: *O górnikach znowu, ale inaczej*. „Dz. Zach.” 1964, nr 258; S. Wilczek, „Poglądy” 1964, nr 23; D. Cirlić, „Nowe Książ” 1965, nr 4; J. Kajtoch: *Program i realizacja*. „Zar. Śl.” 1965, z. 3; Z. Macużanka: *Po Konkursie Śląskim*. „Nowe Książ.” 1965, nr 9; J. Wegner: *Nad kopalnią świeci słońce*. „Twórczość” 1965, z. 3. – [rec.: *Gorąca linia*:] K. Garbień: „*Wielki las*”. *O realizacji nowego filmu polskiego*. „Film” 1964, nr 47; H. Markiewiczowa: „*Wielki las*” (tytuł tymczasowy). „Dz. Zach.” 1964, nr 182; A. Niedoba: „*Wielki las*”. *Książka ..., film Wandy Jakubowskiej*. „Tryb. Robot.” 1964, nr 271; S. Grzelecki: *Cocktail górniczy*. „Życie Warsz.” 1965, nr 225; Z. Kłaczynski: *O wielką stawkę*. „Trybuna Ludu” 1965, nr 259. – [rec.: *Czarny anioł*:] T. Kwaśniewski: *Czarny Anioł*. „Poglądy” 1966, nr 13; H. Lipowczan: „*Czarny Anioł*”. „Tryb. Robot.” 1966, nr 127; [J. Ruszczyk]: *Prapremiera nowej sztuki Jana Pierzchały*. „Tryb. Ludu” 1966, nr 157; B. Surówka, „Dz. Zach.” 1966, nr 129; R. Szydłowski: *Pogrobowcy hitleryzmu*. „Tryb. Ludu” 1966, nr 172; A. W. [A. Wróblewski]: *Sfrustrowani Niemcy*. „Teatr” 1966, nr 15; W. Tyras: *Na naszej scenie*. „Gaz. Częstoch.” 1966, nr 22. – [rec.: *O niezłomnym pieśń*:] (is) [I. T. Sławińska]: *Rapsod o zagłębiowskim rewolucjoniscie*. „Tryb. Robot.” 1967, nr 47. – [rec. i oprac.: *Krzak gorejący*:] F. Fornalczyk: *Typowy przypadek wyjątkowy*. „Poglądy” 1972, nr 19; B. Niedoba: *Polski rodowód*. „Dz. Zach.” 1972, nr 248; B. Rogatko: *Poszukiwania*. „Życie Lit.” 1972, nr 42; W. Żukrowski: *Zabawa z ogniem*. „Nowe Książ.” 1972, nr 17; A. Hamerliński: *Losy polskie*. „Tyg. Kult.” 1973, nr 7; H. Zaworska: *Niepoczciwy żywot człowieka pocziwego*. „Twórczość” 1973, nr 1; A. Zygmunt: *Przypadki polskiego simlicissimusa*. „Polityka” 1973, nr 41; W. Żukrowski: *W głębi zwierciadła*. Wwa, 1973, s. 128–132; W. Żukrowski: *Wielkie oczekiwanie*. „Tryb. Ludu” 1975, nr 101. – Cz. Dondzillo: *Forma jest treścią* [rec.: *Czerwone i białe*]. „Film” 1975, nr 39. – [rec.: *Przeczekaj deszcz*:] A. Hamerliński: *Zderzenia*. „Tyg. Kult.” 1975, nr 40; A. Baranowska: *Ten drugi człowiek*. „Nowe Książ.” 1976, nr 4; J. Termer: *Opinie o książkach*. „Polonistyka” 1976, nr 1. – [rec.: *Jak krótkie lato*:] B. Rogatko: *Faustyczny powrót do krainy młodości*. „Poglądy” 1980, nr 21; E. Zyman: *W poszukiwaniu tożsamości*. „Fakty” 1980, nr 33; T. Żółciński: *Wpisany w miasto*. „Życie Lit.”

1980, nr 29; W. Nawrocki: *Poszukiwanie tożsamości*. „Nowe Książ.” 1981, nr 1; A. Ogrodowczyk: *Alegoria w rozpadzie*. „Mies. Lit.” 1981, nr 8–9; A. Borkiewicz: *Uwaga na Merkanę!* „Tak i Nie” 1986, nr 10. – [rec.: *Ożenić się nie mogę*:] „Ożenić się nie mogę” w PTZ. „Wiad. Zagl.” 1982; H. Wach-Malicka: *Matrymonialne kłopoty*. „Dz. Zach.” 1982, nr 55. – T. Kijonka: *Czas wyboru*. „Tak i Nie” 1984, nr 7 [rec.: *Opasani ciemnością*]. – [rec.: *Nieproszona*:] F. Netz: *Nieproszona*. „Tak i Nie” 1984, nr 10; Z. Sieradzka: *Na Zachodzie – i we własnym domu*. „Teatr” 1984, nr 4; S. Stanuch: *Teatr zwyczajny*. „Tu i Teraz” 1984, nr 11; A. Treła: „*Nieproszona*” – o świecie przeliczanymi na złotówki. „Wiad. Zagl.” 1984, nr 6; H. Wach-Malicka: *Sceniczny zapis współczesności*. „Dz. Zach.” 1984, nr 33. [M.in. o ...:] J. Ziomek: *Młodzi poeci śląscy*. „Wieś” 1948, nr 32–33; W. Wójcik: *Świadectwa prozy. Pisarze środowiska zagłębiowskiego*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 320–326.

Małgorzata Toczowska

PIWOWAR Lech

1909–1940

Imiona metrykalne: Lech Józef.

Pseud.: (ar); L...ar; L.P.; L. Piw.; Lear; LEAR; Wandal.; (war).

Poeta, publicysta, krytyk literacki i teatralny.

Urodzony 7 lutego 1909 w Krakowie. Syn Adama Piwowara – doktora geologii, działa-

cza niepodległościowego (organizacje socjalistyczne, potem PPS, Związek Strzelecki i Polska Organizacja Wojskowa), pierwszego prezydenta Dąbrowy Górniczej, oraz Haliny z Czechowskich – działaczki niepodległościowej, nauczycielki. Dzieciństwo spędził w Dąbrowie Górniczej, Ząbkowicach Będzińskich i Olkuszu. Uczęszczał do Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego w Olkuszu. 1928 matura. Jako ochotnik zgłosił się do Szkoły Podchorążych w Krakowie, a po jej ukończeniu odbył służbę wojskową w 1. Pułku Strzelców Podhalańskich i otrzymał stopień podporucznika rezerwy. 1929 rozpoczął studia geologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, po roku przerwał je i podjął studia na Wydziale Filozoficznym UJ. Studiował do 1933. 1934–1939 studia w Szkole Nauk Społecznych przy Wydziale Prawa UJ. 1929–1930 członek Krakowskiego Klubu Literatów (przez pewien czas sekretarz). Współzałożyciel, a następnie współredaktor wydawanego przez KKL miesięcznika „Antena Literacka” (tutaj, w 1929, debiutował wierszem *Smutek*, szkicem *Indywidualizm a szkoły literackie* i notami w rubryce *Przegląd wydawnictw*). 1931–1935 należał do akademickiego Koła Literacko-Artystycznego „Litart”, od 1934 pełnił funkcję sekretarza. Współpracował z Akademickim Kołem Artystycznym Miłośników Dramatu Klasycznego. Wiersze, artykuły, recenzje i wywiady z artystami zamieszczał m.in. w „Naprzodzie” (1930–1936), „Kurierze Literacko-Naukowym” (1931–1934), „Ekspresie Zagłębiowskim” (1932, 1934, 1937, okresowo sekretarz literacki), „Gazecie Artystów” (1934), „Tygodniku Artystów” (1934–1935; w 1935 redaktor odpowiedzial-

ny). 1933 na łamach „Expresu Zagłębia” (18 sierpnia 1933) przeprowadził rozmowę z T. Peiperem *Regionalizm i Zagłębie* (przedr. „Śląsk” 1996, nr 8). Od 1933 współpracował z Teatrem Artystów „Cricot”, przez pewien czas jako kierownik literacki oraz autor tekstów, m.in. dla kabaretu Tam Tam. Ok. 1933 zbliżył się do grupy pisarzy lewicowych (M. Czuchnowski, I. Fik, L. Kruczkowski, A. Polewka), angażując się bezpośrednio w działalność polityczną. Uczestniczył w imprezach organizowanych przez KPP. 1933 wszedł w skład redakcji inspirowanego przez KPP „Biuletynu Literackiego”. 1933 członek Polskiego Akademickiego Klubu Artystycznego, grupującego młodzież o orientacji lewicowej. Działal w Akademickim Związku Pacyfistów, Związku Niezależnym Młodzieży Socjalistycznej, Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom, OMTUR, Lidze Obrony Praw Człowieka i Obywatela. W październiku 1935 wziął udział w II Zjeździe Pisarzy Ludowych i podpisał program Jednolitego Frontu Pisarzy Ludowych. 1935–1937 członek kola literacko-artystycznego Volty. Ogłaszał artykuły, recenzje oraz przekłady poezji G. Apollinaire’a i V. Huidobro m.in. w „Naszym Wyrazie” (1935, 1937–1938) i „Sygnałach” (1936–1938). 1936–1937 przebywał w Warszawie, rozpoczął współpracę ze „Szpilekami”. 1937 redagował *Kolumnę literatury i sztuki* w dodatku „Krakowskiego Kuriera Wieczornego”. Ok. 1937 przeniósł się do Dąbrowy Górniczej. W styczniu 1939 podjął pracę w Okręgowej Izbie Kontroli Państwowej w Katowicach. Równocześnie kontynuował studia w Wyższym Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych w Katowicach. W lipcu 1939

ożenił się w Katowicach z Wandą Markiewiczówną, malarką i tłumaczką poezji francuskiej. 30 sierpnia 1939 zmobilizowany. Wraz z 74. Pułkiem Piechoty stacjonującym na Śląsku brał udział w walkach z Niemcami, a następnie wycofywał się z oddziałami na wschód. Po dostaniu się do niewoli sowieckiej, osadzony w Starobielsku. Zginął wiosną 1940.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Raj w nudnym zajeździe. Poezje*. Pozn.: Wyd. „Dwutyg. Lit.” 1932.

2. *Śmierć młodzieńca w śródmieściu*. [Wiersze]. Dąbrowa Górna: S. P. Świącki 1934.

3. *Co wieczór. Poezje*. Kolo Wydawn. „Te-rarz”. Kr. 1936 [skonfiskowane]. Wyd. 2. zmien. Kr.: S. Świącki [1937].

4. „*Poszła Jadwiga na rydze*”. *Szopka polityczna*. [Współaut.:] A. Polewka, J. Stern, M. Jaremianka. Praprem. Kr.: Teatr Artystów „Cricot” 1936.

5. *Proletariat. 8 obrazów scenicznych*. [Współaut.:] L. Kruczkowski. Praprem. fragm. Kr.: Teatr Stary 1936.

6. *Opera rysowana i recytowana*. [Współaut.:] Z. Pronaszko. Praprem. Kr.: Teatr Artystów „Cricot” ok. 1937.

7. *Wieczór karykatur*. [Współaut.:] Z. Pronaszko. Praprem. Kr.: Teatr Artystów „Cricot” 1936.

8. *Wieczór parodij literackich*. Praprem. Kr.: Teatr Artystów „Cricot” ok. 1936.

9. [Wiersze powstałe w obozie w Starobielsku X-XII 1939]. W: *Azja i Afryka. Antologia poezji polskiej na Środkowym Wschodzie*. Palestyna: Apostrofa 1944.

10. *Wiersze wybrane*. Wyb. i red. J. Śpiwak. Przedm. L. Kruczkowski. Wwa: Czyt. 1961.

11. *Wszędzie wola głos poezji*. [Wiersze]. Wyb. i oprac. A. K. Waśkiewicz. Wwa: [ZG SZSP] 1975.

12. *Wiersze i wybór publicystyki*. Oprac. i wstępem opatrzyła R. Lubas. Wr.: Ossol. 1978.

13. *Sztuka na gorąco. Szkice literackie*. Zebrał i wstępem poprz. T. Klak. Kat.: Śląsk 1987.

OPRACOWANIA

SWPP I. – PP (M. Kotowska). – PSB (M. Fażan). – OLP VI, 4 (J. Trznadel). – LP 2 (red.). – ŚISB – MdKŻ 3 (T. Klak) – WPPiBL (B. Marzęcka). – LP XX 2 (red.).

[Wyw.:] *Rozm. z ... Rozm. J. Śpiwak. „Czas”* 1938, nr 298, przedr. w tegoż: *Przyjaźnie i animozje*. Wwa 1965 oraz ...: *Wiersze i wybór publicystyki...*, s. 326–333.

[Rec.: *Raj w nudnym zajeździe*:] R [T. Sinko]: *Wśród nowych książek*. „Kur. Lit.-Nauk.” [dod. „IKC”] 1932, nr 37; Arno [B. Arnold]: *Nowe poezje*. „Tyg. Il.” 1932, nr 32; S. Na-

pierski: *U poetów*. „Wiad. Lit.” 1933, nr 25. – [rec.: *Śmierć młodzieńca w śródmieściu*]: M. Boruchowicz, „Nowy Dz.” 1934, nr 309; T. Dzielski [A. Polewka]: *Trzy książki poetyckie*. „Gaz. Artystów” 1934, nr 7; Z. R. [Z. Rabska], „Kur. Warsz.” 1934, nr 312. – [rec.: *Co wieczór...*]: St. Czernik, „Okol. Poetów” 1938, nr 3; (h. d.) [H. Domiński]: *Szczyty klasycznej awangardy*. „Kur. Poranny” 1938, nr 74; S. Lichański: *Kolonista marzeń niezamieszkałych*. „Pion” 1938, nr 15; F. Lipiński, „Tryb. Literatów i Artystów” 1938, nr 2–3; H. Michalski: *U awangardzistów*. „Kultura” 1938, nr 32; J. K. Weintraub: *Wśród poetów*. „Sygnały” 1938, nr 44; R [T. Sinko]: *Wśród nowych książek*. „Kur. Lit.-Nauk.” [dod. „IKC”] 1938, nr 7; J. Sroga: *Pochwała człowieka*. „Nasz Wyraz” 1938, nr 5. – L. Kruczkowski: *O ... W: ...: Wiersze wybrane...*, przedr. w tegoż: *Literatura i polityka*. T. 2: *Wśród swoich i obcych*. Wwa 1971; M. Chmielowiec: ...: *Co wieczór...* „Pióro” 1939, nr 2. – J. B. [J. Bazarowski]: „Z drogi” [dot.: *Wiersze powstałe w obozie w Starobielsku X-XII 1939*]. „Orzeł Biały” [Jeruzolima] 1943, nr 24 – (t) [J. Bielatowicz]: ... „Kur. Pol. w Bagdadzie” 1943, nr 173. – J. Czapski: *Wspomnienia starobielskie*. [Rzym] 1944 i wyd. nast. [m.in. o ...]. J. Czapski: *Na niehumanitarnej ziemi*. Paryż 1984 oraz wyd. kraj. – M. Warneńska: *W cieniu „Katarzyny”*. Kat. 1961, s. 122–131, wersja zm. *Pod niebem bez słońca w tejże: Niegasnące ognie. O pisarzach na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim*. Kat. 1987, s. 130–139. – J. Przyboś: *Przypomnienie ...* „Przegl. Kult.” 1961, nr 23. – [rec.: *Wiersze wybrane*:] J. Pierzchała: ... *i jego wiersze*. „Życie Lit.” 1961, nr 30; H. Michalski, „Nowa Kult.” 1961 nr 39; J. Z. Ja-

kubowski, „Polonistyka” 1962, nr 4; M. Wyka: *O poezji ... „Twórczość”* 1966, nr 2. – J. Pierzchała: *Legenda Zagłębia*. Kat. 1962, s. 197–199. – W. Torbus: *O barwie jutra*. „Poglądy” 1963, nr 14. – M. Fik-Augustyniak: ... „Poglądy” 1966, nr 3. – W. Torbus: *Droga twórcza ... W: Prace Historycznoliterackie*. T. 3. Kat. 1969 – W. Torbus: ... w kręgu poetyckiej i społecznej awangardy lat trzydziestych. W: *Literatura polska wobec idei rewolucyjnych XX w.* Red. J. Olędzki. Wwa 1969, s. – S. Jaworski: *Spotkania [rec.: Wszędzie wola głos poezji]*. „Nadodrze” 1976, nr 6, przedr. w tegoż: *Odnajdywania świata*. Kr. 1984, s. 76–78. – R. Lubas: *Dwie miłości twórcy i działacza*. „Poglądy” 1976, nr . – R. Lubas: *Wstęp* [s. 5–47] oraz *Nota edytorska* [s. 342–351]. W: ...: *Wiersze i wybór publicystyki...* – [rec.: *Wiersze i wybór publicystyki...*] J. Pierzchała: *Poeta z Zagłębia Dąbrowskiego*. „Poglądy” 1978, nr 18; A. Urbański: *Poezja nie spełnionej syntezy*. „Nowe Książ.” 1978, nr 18; T. Bujnicki: *Poeta, którego trzeba przypomnieć*. „Zar. Śl.” 1979, nr 3. – T. Kłak: „Wszędzie wola głos poezji”. W tegoż: *Ptāk z węgla. Studia i szkice literackie*. Kat. 1984, s. 183–244 – T. Kłak: *Publicystyka literacka ...* „Ruch Lit.” 1986, nr 2. – T. Kłak: *Wstęp*. W: ...: *Sztuka na gorąco...*, s. 5–36. – K. Krasuski: ...: „Literatura wśród ludzi”. W: tegoż: *Spoleczne ramy literatury. Wątki socjologizujące w polskiej krytyce literackiej (1900–1950)*. Kat. 1989, s. 135–139; T. Kłak: *Z Zagłębia do Starobielska. Droga Lecha Piwowara*. Kat. 1991. – P. Majerski: *Pozostała poezja...* „Tryb. Śl.” 1993, nr 74. – T. Kłak: ... W: *Słownik polskich krytyków teatralnych*. T. I. Wwa 1994. – *Związki Lecha Piwowara z Dąbrową Górniczą. W 80 rocznicę istnienia miasta. Ze-*

brał i oprac. W. Starościak. Dąbrowa Górń. 1996. – T. Kłak: *Zapomniany wywiad Tadeusza Peipera*. „Śląsk” 1996, nr 8. [M.in. o ...] J. A. Frasik: *O „Litarcie” i „Gazecie Artystów”*. W: *Cyganeria i polityka. Wspomnienia krakowskie 1919–1939*. Wwa 1964, s. 295–305; M. Stępień: *Koło Literacko-Artystyczne „Litart” (1926–1935)*. *Z życia literackiego na „Uniwersytecie Jagiellońskim*. „Pam. Lit.” 1975, z 1; R. Lubas: *Poezja Helionu i Litartu*. Kr. 1978; T. Kłak: *Czasopisma awangardy*. Cz. 2: 1931–1939. Wr. 1979; S. R. Lee: *Trudne przymierze. Polska awangarda poetycka w kręgu idei lewicy (1918–1939)*. Wwa 1982; J. Kryszak: *Katastrofizm ocalający. Z problematyki poezji tzw. „Drugiej Awangardy”*. Wyd. 2. rozsz. Bydg. 1985.

Paweł Majerski

PONITYCKI Józef 1919–1980

Właśc.: Wiesław Józef Poniatowski.

Inne pseud.: Andrzej Sieniawa; j; (j); J.P.; (j. pon.); (jot); (jot.); [wspólnie z B. Zaborowską:] (jot-bz).

Prozaik, autor utworów scenicznych oraz słuchowisk radiowych.

Urodzony 20 kwietnia 1919 w Sosnowcu. Syn Antoniego Poniatowskiego, urzędnika, i Heleny z Hurasów. 1928–1936 uczęszczał do Gimnazjum im. S. Staszica w Sosnowcu, tu zdał maturę. 1938 rozpoczął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego oraz w Akademii Handlowej w Po-

znaniu. W tym okresie nawiązał współpracę z rozgłośnią Polskiego Radia w Poznaniu, dla której pisał felietony satyryczne. 1936 debiutował słuchowiskiem radiowym. W czasie okupacji niemieckiej przebywał kolejno w Sosnowcu, Warszawie i Krakowie, utrzymując się z pracy fizycznej (był m.in. robotnikiem w cegielni). Po zakończeniu wojny powrócił do Sosnowca. 1945–1947 pracował w Wydziale Kultury i Sztuki MRN w Sosnowcu. W 1945 wspólnie z J. Pelszykiem organizował Teatr Miejski i do 1946 był jego kierownikiem literackim. Uczestniczył też w organizowaniu Towarzystwa Muzycznego, średniej szkoły muzycznej, teatru dziecięcego oraz oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków rejonu Zagłębia. Ożenił się z Lesławą Wróblewską. 1947–1953 zajmował się wyłącznie pracą literacką, współpracował głównie z Polskim Radiem. 1949 debiutował jako autor baśni dla dzieci, w następnych latach pisał m.in. opowiadania i wodewile. Współautor cyklicznych audycji regionalnych *Przy sobocie po robocie*, *Zaplanowali, wykonali*, *Komisja do spraw humoru* (1951–1952), *U Karliczka brzmi pieśniczka*. Współpraca z S. Ligoniem zaowocowała audycją o charakterze regionalnego widowiska *Radiowa czelodka* (1952–1958, teksty do ok. 260 audycji) Autor słuchowisk historycznych, współczesnych, humorystycznych, satyrycznych i młodzieżowych. Od 1953 wchodził w skład Kolegium Artystycznego Teatru Satyry w Katowicach (1955–1957 kierownik artystyczny sceny, pisał monologi satyryczne, skecze i widowiska estradowe). Współpracował z radiem i katowickim Ośrodkiem TVP. Napisał scenariusze do serialu współczesnego *Mecenas Adam Kowalski* oraz

cyklicznego widowiska regionalnego *U Bregulów na Zawodziu*. Przed śmiercią pracował nad telewizyjnym serialem *Dom nad rzeką*, przedstawiającym stuletnie dzieje rodziny zagłębiowskiej. Od 1959 członek Związku Literatów Polskich. 1972–1980 kierował działem kultury katowickiego „Wieczoru” w którym publikował liczne artykuły dot. życia kulturalno-literackiego, wywiady z pisarzami, noty i recenzje sztuk teatrów Katowic, Sosnowca, Zabrze. Wiersze, prozę i artykuły drukował w pismach: „Dziennik Bałtycki” (1958), „Dziennik Zachodni” (1950, 1952), „Gazeta Krakowska” (1960), „Kalendarz Śląski TRZZ” (1969), „Kocynder” (1958), „Kulisy” (1958), „Panorama” (1955), „Rejsy” (1958), „Śląsk Literacki” (1956), „Teatr” (1952), „Trybuna Robotnicza” (1956), „Wieczór” (1957, 1972–1980). 1953 za wodewil *Na przodeczku* otrzymał II nagrodę w konkursie Departamentu Szkolenia Zawodowego Ministerstwa Górnictwa na sztukę o tematyce werbunkowej do szkół górniczych, 1954 III nagrodę za nowelę filmową o tematyce turystycznej, 1955 III nagrodę za *Wodewil hutniczy* w konkursie literackim zorganizowanym przez WRN i Oddział ZLP w Katowicach z okazji 10-lecia PRL. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1955), Krzyżem Kawalerskim Orderu Polonia Restituta. Zmarł 17 kwietnia 1980 w Katowicach.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Kłopoty i radości*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

2. *O czym las stary gwarzy*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

3. *Przedziwne, ale prawdziwe*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

4. *Świat prawdziwych baśni*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

5. *Tajemnice łąki*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

6. *W wodzie i nad wodą*. [Baśnie]. Kr.: WKP 1949.

7. *Świat prawdziwych baśni. Powiastki przyrodnicze*. Kr.: WKP 1949.

8. *Kaczmarek mo gowa. Przygody śląskiej czelodki*. Kr.: WL 1955.

9. *Łosoś nie dziewczyna*. [Opowiadania]. Wwa: Iskry 1958 [właśc. 1957].

Autor widowisk: *Na przodeczku. Wodewil w 2 aktach* (powst. 1953); *Wodewil hutniczy* (powst. przed 1955); *Straszny dziadunio. (Tragedia książąt pszczyńskich w 1 akcie z przyspiewkami i tańcami)*. „Śląsk Lit.” 1956, nr 16; *Szopka polityczna* (praprem.: Teatr Satyry, Kat. 1956); *Filip i Teresa. Wodewil górniczy w 3 aktach*. (współaut.: R. Sadowski, powst. przed 1958); *Nie z tej ziemi. Widowisko estradowe* (współaut. J. Nemo, praprem. Teatr Satyry, Kat. 1958). Autor scenariuszy: *Święta wojna* (Zespół Realizatorów Filmowych „Start”, reż. J. Dziedzi-
na) 1965; *Mecenas Kowalski* (widowisko tel., cz. 1–10, reż. T. Aleksandrowicz) TVP 1966–1967. Autor adapt. *Wesele na Górnym Śląsku*, opartej na motywach sztuki S. Ligonii (wyst.: Teatr Nowy im. G. Morcinka, Zabrze 1980). Teksty wspomnieniowe: w tomie *Karlik z Ko-*

cyndra. Wyb. mater. C. Kwiecień. Wwa 1980 [o S. Ligoniu]; *Uczył nas jak myśleć i żyć...* W: *Księga pamiątkowa wydana z okazji 75-lecia Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. S. Staszica w Sosnowcu*. Sosn. 1969, s. 89–93 [o W. Wyspiańskim]; *Kłaniam się mojej szkole*. W: *Liceum Ogólnokształcące im. S. Staszica. Księga pamiątkowa wydana z okazji 90-lecia Szkoły*. Sosn. 1984, s. 168–187.

OPRACOWANIA

KŚL (M. Fazan). – SWPP 2 (A. Szalagan). – WPPiBL (A. Szalagan).

Autor o sobie. Rozm. D. Sieruga. „W Służbie Ojczyzny” 1968, nr 48; (BEM): *Sylwetki śląskich pisarzy*. ... „Dz. Zach.” 1955, nr 132; ... „Dz. Zach. –Wiecz.” 1955, nr 216; *Środowisko literackie Katowic*. Oprac. S. Wilczek. Kat. 1978, s. 34; M. Fazan: ... (1919–1980). „Rocz. Kat.” 1983, t. 11, s. 212–213. – S. Dąbrowski: [rec. *Kaczmarek mo gowa*]. „Kwart. Opol.” 1956, nr 2. – (wk) [W. Kizskis]: [rec.: *Łosoś nie dziewczyna*]. „Rejsy” 1958, nr 8. – ... *nie żyje*. [Nekrolog]. „Tryb. Robot.” 1980, nr 90.

Elżbieta Oleksiak

PRZEŹDZIECKI Jerzy 1927

Pseud.: Calumet, Kwadrat.

Prozaik, dramatopisarz, autor scenariuszy filmowych i sluchowisk radiowych.

Urodzony 8 kwietnia 1927 w Sosnowcu. Mieszka w Warszawie. Syn Jana Przeździec-

kiego, inżyniera, ochotnika w wojnie 1920, zawiadowcy kopalni Czeladź, profesora Szkoły Górniczej, oraz Marii z Szeligowskich, urzędniczki. Dzieciństwo spędził w Sosnowcu i Łagiewnikach. 1940 przebywał z matką w niemieckich obozach repatriacyjnych w Żurawicy i Pabianicach, po czym wrócił do Sosnowca. Przez pewien czas przebywał też w Jeleśni. Pracował kolejno jako sprzedawca, ślusarz, górnik. Po zatrzymaniu przez Niemców skierowany do pracy w kopalni „Milwitzgrube” (przed i po wojnie „Młowice”). 1942–1944 uczył się literatury i języka angielskiego na tajnych kursach zorganizowanych w istniejącym przy kopalni Stalagu VIII B. Od 1943, jako żołnierz AK, pod pseudonimem Witold zajmował się działalnością konspiracyjną. Łącznik współorganizujący ucieczki jeńców angielskich ze stalagów na Śląsku i Zagłębiu. Po wyzwoleniu uczęszczał do szkoły średniej w Bytomiu, a od 1946 do Gimnazjum i Liceum dla Pracujących w Pruszkowie. Współorganizator Akademickiego Teatru na Wiśle w Warszawie. W czerwcu 1947 aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa, przebywał w więzieniu do października. W tym samym roku zdał egzamin maturalny i do 1949 studiował w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Pracował także jako tłumacz języka angielskiego w Misji Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Pomocy i Odbudowy (UNRRA) oraz w Ambasadzie Brytyjskiej. 1949–1955 wykładał w Państwowym Liceum Techniki Teatralnej w Warszawie. Debiutował *Opowiadaniem festiwalowym* na łamach „Nowej Kultury” (1955, nr 46), nagrodzonym w konkursie literackim Festiwalu Młodzieży i Studentów w Moskwie

(1957). 1957–1958 pełnił funkcję konsultanta do Spraw Teatru i Estrady w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Równocześnie zajmował się twórczością literacką - początkowo prozą, potem również dramatem. Jego teksty ukazywały się m.in. w pismach: „Nowa Kultura”, „Trybuna Robotnicza”, „Zwierciadło”, „Przyjaciółka”, „Dialog”, „Teatr”, „Życie Warszawy”. Dla Polskiego Radia i Telewizji napisał wiele słuchowisk radiowych i sztuk telewizyjnych. Autor kilku scenariuszy filmowych. 1960–1979 członek Związku Literatów Polskich (1964–1968 w Komisji Zagranicznej, 1968–1972 w zarządzie Oddziału Warszawskiego). W 1964 pracował dla Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI). Od 1966 należy do Polskiego Oddziału Stowarzyszenia Kultury Europejskiej (SEC). W 1998 został jego wiceprezesem, w 2002 ponownie wybrany na to stanowisko. 1965–1971 wykładał w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Warszawie. Był też redaktorem wydawanego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki „Biuletynu Informacyjnego”. Wyjeżdżał na stypendia i kursy zagraniczne, m.in. do Wielkiej Brytanii. 1968 uczestnik kursu literatury angielskiej na uniwersytecie w Edynburgu, 1972 i 1980 stypendysta British Council. W 1973 przebywał w Holandii, 1974–1975 oraz 1979–1980 uczestnik International Writing Program na Uniwersytecie Iowa (USA). 1981, 1983 i 1985 przebywał w RFN, 1980 i 1982 we Francji, 1983, 1985, 1986 w Szwecji. Absolwent Salzburg Seminar (Austria, 1985). W 1970 został sekretarzem Sekcji Literackiej ZAIKS. Od 1982 członek Zarządu Klubu Dramatopisarzy ITI. 1989–1993 przewodniczący Sekcji Dramatopisarzy ZAIKS. Członek komite-

tu założycielskiego Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (1989). Wielokrotnie nagradzany w ogólnopolskich konkursach na sztukę teatralną i telewizyjną. 1956 otrzymał Dyplom Honorowy „Jeunesse du Monde” za twórczość dla młodzieży. 1963 nagroda w konkursie wydawniczym MON za *Kres*. 1965 wyróżnienie w konkursie literackim czasopisma „Widnokręgi” za zbiór *Ruchome kamyki*. Wyróżnienie w plebiscycie „Wybieramy premierę roku 1968”. III nagroda w konkursie TVP na widowisko telewizyjne o tematyce współczesnej za *Wycinanki*. 1972 nagrodzony w konkursie na sztukę o tematyce młodzieżowej za *Wypadek*. 1973 *Zapalniczka* najlepszym spektaklem teatru radiowego w plebiscycie „Wybieramy premierę roku”, ogłoszonym przez Naczelną Redakcję Programów Literackich Polskiego Radia. Za *Zielone lata* otrzymał trzy główne nagrody na międzynarodowych festiwalach filmowych w Teheranie, Lizbonie oraz Poznaniu. 1979 nagroda w ogólnopolskim konkursie na utwór dramatyczny o tematyce młodzieżowej za *Wypadek*. 1987 nagroda za *Sex shop* w konkursie na utwór dramatyczny lub widowisko muzyczne związane z przeszłością lub życiem współczesnym Płocka. 1988 II nagroda w ogólnopolskim konkursie na sztukę poświęconą 70-leciu odzyskania niepodległości. 1999 II nagroda za *Stacje benzynową* oraz wyróżnienie za *Werdykt* w konkursach ogólnopolskich. Odznaczony m.in.: Złotym Krzyżem Zasługi (1973), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2000).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Jaguar*. [Opowiadania]. Wwa: Iskry 1959. Adapt. radiowa opowiadania *Jeszcze*

jeden do kochania. Adapt.: R. Olczak. PR 1979.

2. *Kres*. [Powieść]. Wwa: MON 1962. Por. poz. 3, 12. Przekł. ros.: *Konec*. [Przel.:] V. Golovska, S. Larin. Moskva 1965.

3. *Dzień oczyszczenia. Sztuka w 3 aktach*. Praprem.: Teatr im. A. Mickiewicza. Częstoch. 1962. Druk: „Gł. Mł. Wiej.” 1964, nr 1–2. Por. poz. 3, 12. Adapt. powieści *Kres*, zob. poz. 2. Przekł. ros.: *Den' očiščenijsa. P'esa v 3-ch aktach*. [Przel.:] V. Borisov. Moskva 1981

4. *Wyrok. Scenariusz filmowy*. [Współaut.: J. Passendorfer]. Ekran. 1962. Na podst. opowiadania *Jeszcze jeden do kochania* ze zbioru *Jaguar*, zob. poz. 1.

5. *Garść piasku. Sztuka w 3 aktach*. Praprem.: Teatr im. A. Mickiewicza. Częstoch. 1963. Druk: „Dialog” 1963, nr 11. Przekł. ang.: [Przel.:] I. Conrad, P. Whitbread 1965. Wyst. Londyn, Teatr Pol. 1966. – franc. [Przel.:] L. Virol, Art. Studio T. 1998. – hindi: Wyst. Kalkuta 1986. – ros.: *Garst' peska*. [Przel.:] L. Malaseva. Moskva 1976. – szwedz.: Goeteborg, Boros T. – czes.: [Przel.:] I. Lexova. Praha.

6. *Ruchome kamyki*. [Opowiadania]. Wwa: Czytelnik 1964. Przekł. ang.: [Przel.] ..., R. Tait. Edinburg 1966.

7. *Nasz przyjaciel Kain*. [Utwór dramatyczny]. Praprem.: Teatr im. A. Mickiewicza. Częstoch. 1965. Przekł. ang.: *Our friend Cain*. [Przel.:] I. Conrad, P. Whitbread. London 1966.

8. *Salon Paradis*. [Utwór dramatyczny]. Praprem.: Teatr Śląski im. S. Wyspiańskiego. Kat. 1966. Inna wersja tytułu: *Mordercy*.

9. *Wycinanki*. [Utwór dramatyczny]. „Dialog” 1968, nr 9. Por. poz. 26. Przekł. węg.: TV (Budap.) 1971.

10. *Ostatnie piętro. Sztuka w 3 aktach*. Praprem.: Teatr Pol., Scena Teatru Kameralnego. Wwa 1969. Wyst.: Teatr Zagł.. Sosn. 1971. Przekł. niem.: Wyst. Goerlitz, Gerhard Hauptmann Theater 1974 oraz w teatrach Dessau, Greifswald, Lipsk, Prenzlau, Weimar 1975-78. – bułg.: Wyst. Sofia 1976. – łotew.: *Pedejais stavs*. [Przeł.] J. Osmanis. W: *Atminu vakars*. Riga 1987, s. 395-444. Nadto przekł. ang.

11. *Rów. Sztuka w 3 aktach*. [Powst. 1969]. Praprem.: Teatr Nowy, Scena Propozycji 1. Wwa 1976. Wyst.: Teatr im. J. Tuwima. Łódź 1981; Malmö (Szwecja), Stadsteatern 1984. Wyd. Wwa: Czyt. 1981.

12. *Dzień oczyszczenia. Scenariusz filmowy*. Ekran. 1970. Adapt. powieści Kres. Zob. poz. 3.

13. *Brylant. (Sztuka w 3 aktach)*. „Dialog” 1971, nr 12.

Przekł.: bułg.: Wyst. Sofia, Teatr S' Lza i Smjach 1975; Kardzali, Dramaticen Teatr 1978 – niem.: Wyst. (NRD). – słowac. Wyst. Hradec Kralowe. Adapt. radiowa: E. Stocka. PR 1982.

14. *Pejzaż z bohaterem. Scenariusz filmowy*. Ekran. 1971.

15. *Wariat. Sztuka w 2 aktach i wielu syrtonomicznych obrazach*. Teatr Pol., Scena Teatru Kameralnego. Wwa 1971. Przekł. holend.: Wyst. Hilversum 1971. – niem.: Wyst. Saarbrücken, Saarlandisches Stadttheater 1976. – ang. Wyst.: Australia. Reż. Ch. Tinguwell.

16. *Zapalniczka*. [Utwór dramatyczny]. „Teatr Pol. Radia” 1972, nr 4. PR 1973, 1977, 1978. Przedr.: „Teatr Pol. Telewizji” 1974, nr 3. Przekł. czes.: *Zapalovač*. [Przeł.] Z. Němcová. „Rozklas ve Svete” (CSRS) 1975, nr 1.

17. *Troje znad czarnej rzeki*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1975. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1978, wyd. 3 1983. Por. poz. 23.

18. *Jasność nocy*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1976. Wyd. 2 tamże 1979.

19. *Znak życia*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1977.

20. *Kot*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1978. Wyd. 2 tamże 1984.

21. *Wypadek*. [Utwór dramatyczny]. Praprem.: Teatr im. J. Tuwima Łódź 1979. Por. poz. 24. Przekł. czes.: *Uraz. Divadelni hra o 2 dejstvich*. [Przeł.] R. Mecnarowski. Praha 1980. Wyst. Uherskie Hradiste, Slovacke Divadlo 1982. Adapt. TVP 1998.

22. *Zakręt*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: MAW 1979.
23. *Zielone lata. Scenariusz filmowy*. Ekran. 1980. Adapt. powieści *Troje znad czarnej rzeki*. Zob. poz. 17.
24. *Solistka*. [Powieść dla młodzieży]. Kat.: Śląsk [1981]. Wyd. 2 tamże 1985. Adapt. utworu dramatycznego *Wypadek*, zob. poz. 21.
25. *Masz ochotę na miłość?* [Utwór dramatyczny, powst. 1980]. Praprem. w przekł. ... Londyn, Orange Tree Fringe Theatre 1981, Saarlandische Rundfunk 1982, Australian Broadcasting Cooperation 1982, Deutsche Welle 1982, Genewa Radio 1983, USA, Theatre Dakota 1986. Pol. praprem.: Teatr Rozmaitości, Wwa 1983. Wyst.: Teatr Zagł., Sosn. 1988, Teatr Maszkaron, Kr., Teatr Estrady Łódzkiej, Łódź, „Univarius” 1985. Adapt. radiowa: PR 1985.
26. *Punkt odniesienia*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1982. Adapt. utworu dramatycznego *Wycinanki*, zob. poz. 9.
27. *Egzekucja*. [Opowiadania i utwory dramatyczne]. Wwa: KiW 1983.
28. *Lekcja gimnastyki*. [Powieść]. Rzesz.: KAW 1984.
29. *Zapamiętanie*. [Powieść]. Wwa: Czyt. 1984.
30. *Włamanie*. (*Sztuka w 2 aktach*). „Dialog” 1986, nr 2.
31. *Sex shop*. [Utwór dramatyczny, powst. przed 1987].
32. *Bunkier*. [Utwór dramatyczny, powst. przed 1988].
33. *Szał zamysłów*. [Autobiografia]. Wwa: Szczepan Szymański [1994].
34. *Pasja. Sztuka w 2 aktach*. „Dialog” 1996, nr 8.
35. *Wszystko gra. Sztuka w 2 aktach*. Ekran. TVP 1997.
36. *Nasz brat Kain*. [Powieść]. Wwa: Inst. Lw. 2001.
37. *Miłość i inne sierpniowe wstrząsy*. [Powieść]. Staszów: STK 2002.
- Autor słuchowisk radiowych: *Opowiadanie Festiwalowe*. Realiz. A. Bardini. PR 1955; *Agnieszka*. PR 1956; *Zatonięcie teatru*. PR 1957; *Teatr, który zatonął*. Londyn, BBC 1958; *Garść piasku*. PR po 1963; *Ćma*. PR 1967; *Mleczna droga*. PR 1968, 1971; *Trzy dni historii*. PR 1968, 1972; *Wycinanki*. PR po 1968; *An insane*. PR 1971; *Taśma*. PR 1974; *Romans*. PR 1983; *Fred Jenkins*. [Cykl 63 słuchowisk]. Radio „BIS” 1995–1998; *Tryptyk*. PR 1998; *Mówmy o czym innym; Stacja benzynowa*. PR 1999; *Werdykt*. PR 1999.

PRZEKLADY

1. R. Harwood: *Goście*. (*Monodram*). „Dialog” 1973, nr 5. Em.: TVP 1976, 1979.

OPRACOWANIA

Ank. 2002. – SWPP 2 (M. Brykalska). – WPPiBL (B. Marzęcka). – NSLdDiM (B. Tylicka). – KJK 2. – PPW.

Święta w rodzinnych stronach. Wspominając urodzeni w Zagłębiu. „Wiad. Zagl.” 1987, nr 52; J. Cabalska: *Porady od Rady – elita do kawiarni, dzieci na huśtawkę.* „Życie Warsz.” 1993, nr 64.

[Rec.: Jaguar:] S. Lichański: *Bardzo szlachetne intencje.* „Nowe Książ.” 1960, nr 2; J. Preger: *Z różnych kieszeni.* „Orka” 1960, nr 5; R. Szydłowski: *Dojrzały debiut.* „Tryb. Ludu” 1960, nr 44. – [rec.: Kres:] W. Olszewska: *Wojna, partyzantka, ideologia.* „Tyg. Kult.” 1962, nr 16; Z. Żabicki: *Grzechy powszednie.* „Nowe Książ.” 1962, nr 8. – [rec.: Ruchome kamyki:] R. Marszałek: *Roman-Fleuve z półfabrykatów.* „Twórczość” 1964, nr 12; M. Jarochowska: *Pastelowe kamyki.* „Życie Lit.” 1965, nr 12; B. Sowińska: *Wymiary codzienności.* „Życie Warsz.” 1965, nr 40. – [rec.: Garść piasku:] R. Szydłowski: *Zmarnowane życie Gez.* „Tryb. Ludu” 1963, nr 350; A. Wróblewski: *Płody konsekwencji.* „Teatr” 1964, nr 3; A. Grodziecki: *Pływak i kobiety.* „Życie Warsz.” 1965, nr 269; K. Lach: *„Samotność długodystansowca” w polskiej sztuce* [fragment]. „Poglądy” 1965, nr 40; W. Natanson: *Niedostrzeżona okazja.* „Kultura” 1965, nr 50; W. N. [W. Natanson]: *„Garść piasku”.* „Teatr” 1965, nr 24; H. P. [H. Przewowska]: *„Garść piasku”.* „Stolica” 1965, nr 51–52; JASZCZ [J. A. Szczepański]: *Człowiek z piasku.* „Tryb. Ludu” 1965, nr 311; W. Sobociński: *Garść piasku.* „Ekran” 1970, nr 26. – [rec.: Dzień oczyszczenia:] J. M. [J. Macie-

rakowski]: *Interesujący debiut dramatopisar-ski.* „Teatr” 1963, nr 2; J. Segiet: *Oczyszczeni w boju.* „Głos Olszt.” 1965, nr 25; I. T. Sławińska: *Głośny debiut ...* „Tryb. Rob.” 1963, nr 62. – [rec.: Mój przyjaciel Kain:] I. T. Sławińska: *Remanentów teatralnych – ciąg dalszy.* „Tryb. Rob.” 1965, nr 208; A. W. [A. Wróblewski]: *Czy tak wygląda Kain?* „Teatr” 1965, nr 12. – S. Bądkowska: [rec.: *Trzy dni historii*]. „Radio i Telewizja” 1968, nr 43. – es-be [S. Bądkowska]: [rec.: *Mleczna Droga*]. „Radio i Telewizja” 1968, nr 8. – [rec.: *Ostatnie piętro*:] J. Jakubowska: *Coś z teatru – coś z życia.* „Kultura” 1969, nr 47; JASZCZ [J. A. Szczepański]: *Argumenty siwego Sąsiada.* „Tryb. Ludu” 1969, nr 327; A. Z. Makowiecki: *Dla dorosłych czy dla młodzieży.* „Teatr” 1970, nr 1; J. A. Szczepański: *Pięć sztuk użytkowych.* „Dialog” 1970, nr 2. – [rec.: *Dzień oczyszczenia*:] J. Fuksiewicz: *Wojna inaczej.* „Kultura” 1970, nr 9; S. Janicki: *Dzień oczyszczenia.* „Panorama” 1970, nr 9; W. Wierzewski: *Z uczuciem niedosytu.* „Ekran” 1970, nr 8. – [rec.: *Pejzaż z bohaterem*:] E. Smoleń-Wasilewska: *Konkret i metafora.* „Film” 1970, nr 19; A. Zarzycki: *Czy bohater jedzie w odwrotnym kierunku.* „Stolica” 1970, nr 29; A. Jackiewicz: *Profesor i mit.* „Życie Lit.” 1971, nr 15. – W. Filler: *Wariat.* „Kultura” 1971, nr 10. – J. Głowacki: *Infiltracje.* „Dialog” 1972, nr 6 [rec.: *Brylant*]. – A. Baszkowski: *Prawdy pozorne.* „Fakty” 1975, nr 11. – [rec.: *Rów*:] R. Szydłowski, „Tryb. Ludu” 1976, nr 40; Z. Sieradzka: *Z łopatką w ręce i zamęt w głowie.* „Teatr” 1981, nr 7. – [rec.: *Jasność nocy*:] T. Michalkiewicz: *Wojna i współczesność.* „Literatura” 1976, nr 46 [polem.: tamże, nr 51]. – J. E. Kucharski: *Dla kogo ta książka*

[rec.: *Troje znad czarnej rzeki*]. „Literatura” 1977, nr 37. – W. Natanson: *Ambitna powieść* ... [rec.: *Jasność nocy*]. „Nowe Książ.” 1977, nr 12. – [rec.: *Zielone lata*:] M. Diapont: *Dzieci i wojna*. „Życie Warsz.” 1980, nr 60; (Jak) [J. J. Kołodziej]: *Zielone lata*. „Ekran” 1983, nr 35. – T. J. Żółciński: *Zabrakło punktu odniesienia* [rec.: *Punkt odniesienia*]. „Tu i Teraz” 1982, nr 28. – [rec.: *Masz ochotę na miłość?*:] P. Chynowski: *Bez ochoty na miłość*. „Życie Warsz.” 1983, nr 224; B. Henkel: *Płytko!* „Radar” 1983, nr 34; J. Radecki: *O ... w Londynie*. „Życie Lit.” 1983, nr 47; H. Thylwe: *Opium czy arszenik*. „Teatr” 1983, nr 11. – [rec.: *Kot*:] W. K. Siewierski: *O snach i wojnie*. „Nowe Książ.” 1984, nr 12; W. Strzemżalski: *Głowa i świat*. „Tu i Teraz” 1984, nr

36. – [rec.: *Zapamiętanie*:] S. Jurkowski: *Fascynacje*. „Tyg. Kult.” 1984, nr 42; W. K. Siewierski: *O snach i o wojnie* [dot. także: *Kot, Egzekucja*]. „Nowe Książ.” 1984, nr 12; W. Strzemżalski: *Dużo nieprawdy i troszeczkę prawdy*. „Tu i Teraz” 1984, nr 30; H. Zawisła: *Dwa razy źle...* [dot. także: *Kot*] „Kierunki” 1985, nr 4; J. R. Krzyżanowski: *Tamta wojna jeszcze trwa*. „Kultura” [Paryż] 1986, nr 7–8. – W. Studencki: *O twórczości prozatorskiej ... W: Sprawozdania Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za 1982*. Ser. B, nr 20. Opole 1986. – P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 4: *Proza polska od 1956*. Wwa, 1994, s. 283–284; P. Kuncewicz: *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*. Wwa 1995, s. 134–135.

Małgorzata Toczowska

S

SAMSEL Roman **1935**

Pseud.: Maria Jordan, Mieczysław Bzowski, R.S., (R.S.), Roman Złoczowski, rs, (rs), R.S.
Prozaik, reportażysta, publicysta, tłumacz.

Urodzony 15 czerwca 1935 w Złoczowie. Syn Stanisława Samsela, urzędnika, i Jadwigi z Bzowskich, urzędniczki. Mieszka w Warszawie. W czasie okupacji niemieckiej i po zakończeniu wojny mieszkał wraz z rodzicami we wsi Małkinia, później we wsi Głina na Mazowszu. Tutaj w 1948 ukończył szkołę podstawową. Naukę kontynuował w Liceum Ogólnokształcącym w Ostrowi Mazowieckiej. 1952 uzyskał maturę i rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Debiutował opowiadaniem *Nieobecni* opublikowanym w „Głosie Uczelni” (1953, nr 8). 1956

ukończył studia i podjął pracę dziennikarską w toruńskiej, a później bydgoskiej rozgłośni Polskiego Radia. Po przenosinach do Katowic rozpoczął pracę w dzienniku „Trybuna Robotnicza”. 1959–1962 pracował także w rozgłośni Polskiego Radia. W 1958 opublikował na łamach „Nowej Kultury” (nr 1) opowiadania: *Pamiętnik o miłości*, *Rozmowa z ojcem o polityce i o sobie*, *Przykra sprawa w moim życiu*, *Józek Poreda*, *Ile trzeba do życia*, które uważa za właściwy debiut. Opowiadania, artykuły, recenzje drukował we „Współczesności” (1957–1970, z przerwami), „Nowej Kulturze” (1958–1962), „Odrze” (1958–1963), „Pomorzu” (1955–1964), „Trybunie Robotniczej” (1958–1965), „Wiatrakach” (1959–1966), „Życiu Literackim” (1959–1974). 1961–1963 prowadził dział krytyki literackiej w dwutygodniku „Poglądy”. W grudniu 1963 przenosi się do Warszawy i przyjmuje stanowisko kierownika redakcji publicystyki kulturalnej w Polskim Radiu (1964–1966). W 1965 brał czynny udział w pracach Związku Literatów Polskich, pełniąc funkcję sekretarza Komisji Młodzieżowej Zarządu Głównego Związku. 1966–1967 był zastępcą redaktora naczelnego „Współczesności”. Do 1972 pełnił funkcję re-

daktora naczelnego Redakcji Programów Artystycznych w Telewizji Polskiej oraz kierownika Redakcji Publicystyki Kulturalnej. Przez cztery lata prowadził program telewizyjny *Panorama literacka*. W 1970 przebywał przez kilka miesięcy w Brazylii na stypendium Ministerstwa Kultury. W 1971 rozpoczął pracę w tygodniku „Kultura”, do 1980 ogłaszając liczne reportaże i korespondencje z krajów Europy i Ameryki Środkowej. W 1972 wyjechał na stypendium Narodowego Uniwersytetu Autonomicznego i uczęszczał na seminarium doktoranckie, przygotowując pracę *Powieść wybrzeża Pacyfiku*. W 1973 powrócił do Warszawy i ponownie pracował w „Kulturze”. Od 1977 pracuje w dziale zagranicznym „Trybuny Ludu” jako korespondent w Ameryce Łacińskiej z siedzibą w Meksyku. W 1979 jako korespondent wojenny wiele miesięcy spędził w Nikaragui podczas wojny domowej prowadzonej przez Front Wyzwolenia Narodowego im. A. C. Sandino z dyktaturą A. Somozy. W 1981 powrócił do kraju. 1982–1984 pracował w Naczelnej Redakcji Programów Literackich i Publicystyki Kulturalnej Polskiego Radia, a następnie był komentatorem Programu III. W 1986, jako wykładowca na wyższych uczelniach Limy, prowadził cykl wykładów poświęconych współczesnej literaturze polskiej. 1988–1990 współpracował z „Rzeczpospolitą”, w dodatku „Plus” ogłosił liczne korespondencje z zagranicy oraz wywiady ze znanymi osobami świata kultury. W 1989 został korespondentem w Polsce meksykańskiego tygodnika „Siempre” i miesięcznika „Plural”. Reportaże, artykuły, opowiadania publikował także

w „Argumentach” (1973–1976; 1985–1986 cykl *Rozmowy z Małolatem*), „Kontynentach”. Artykuły dot. literatury krajów iberoamerykańskich zamieszczał w „Radarze” (1978–1986), „Przekroju” (od 1990), „Literaturze” (1996–1999). Autor przekładów literackich z języka hiszpańskiego. Otrzymał nagrody: za utwór literacki w Konkursie Polskiego Radia na pracę pamiątkarską lub literacką dot. tradycji postępowych walk na Pomorzu o wyzwolenie społeczne i narodowe (1954), wyróżnienie w konkursie „Wiatraków” na opowiadanie (1960), nagrodę Komitetu do Spraw Radia i Telewizji za publicystykę literacką w programie Polskiego Radia (1960), Prezydium Komitetu do Spraw Radia i Telewizji za pracę publicystyczno-literacką (1966). Od 1963 członek ZLP, SDP, od 1983 Stowarzyszenia Dziennikarzy RP, od 1977 Klubu Dziennikarzy Zagranicznych akredytowanych przy rządzie meksykańskim, od 1983 Stowarzyszenia Kultury Europejskiej (SEC). Członek honorowy limańskiego towarzystwa Ateneo de Filosofía (1986). Odznaczony: Srebrnym Krzyżem Zasługi (1969), Złotym Krzyżem Zasługi (1972).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Teatr ludzi uczciwych*. [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1961.

2. *Coraz bliżej nadziei*. [Powieść]. Wwa: Iskry 1962.

3. *Pytania kłopotliwe*. [Opowiadania]. Kat.: Śląsk 1963.

4. *Odwracanie słońca*. [Powieść]. Wwa: Iskry 1964.
5. *Tęsknota dorosłych*. [Opowiadania]. Wwa: Iskry 1966.
6. *Trzy Marie i Patricia*. [Reportaże]. Wwa: Iskry 1968.
7. *Gorące morze. Opowiadania kubańskie*. Wwa: Iskry 1971. Adapt. radiowa opowiadania *Metyska* PR II 1972. reż. N. Szydłowska.
8. *Zobaczyć Samarkandę*. [Wrażenia z podróży]. Kat.: Śląsk 1971.
9. *Śmierć w Rio de Janeiro*. [Reportaże]. Wwa: Iskry 1972.
10. *Na wróble i szpaki. Wybór opowiadań*. Wwa: Iskry 1975.
11. *Kto się boi rewolucji. Portugalia 1974–1975*. [Reportaże]. [Współaut.: Z. Broniarek]. Wwa: KiW 1975.
12. *List gończy. Opowiadania*. Wwa: Czyt. 1977.
13. *Bunt i gwałt*. [Reportaże, szkice]. Wwa: Czyt. 1978.
14. *Hiszpania bez dyktatora*. [Reportaże]. [Współaut.: W. Żralek]. Wwa: KiW, 1978.
15. *Dotrzeć do bunkra Somozy*. [Wywiady]. Przel. z hiszp. J. Mazur. Wwa: KiW 1980.
16. *Stan wyjątkowy*. [Opowiadania]. Wwa: Czyt. 1980. Przekł. hiszp.: *Estado de emergencia: cuetos*. Lima: Mosca Azur 1987.
17. *Orden de aprehensión*. [Wyb. opowiadań]. [Tłum.] R. Murúa. Xalapa, México: Universidad Veracruzana 1980.
18. *Ślad człowieka, ślad węża*. [Opowiadania]. Wwa: Czyt. 1984. Przekł. hiszp.: *Huellas de hombre, huellas de serpiente*. La Habana: Arte y Literatura 1988.
19. *Samotność dalekich podróży*. [Opowiadania]. Wyb. i posł. J. Mazur. Kat.: Śląsk 1985.
20. *Cyklon nad Nikaragwą*. [Reportaże]. Wwa: MON 1986.
21. *Burza piaskowa*. [Opowiadania]. Kr.: WL 1987.
22. *Rozmowy z Małolatem*. [Felietyony]. Wwa: Czyt. 1987.
23. *Święte psy*. [Pr. z ekonomii]. Wwa: Oficyna 1990.
24. *Wszystko o Stanie Tymińskim*. [Wywiad-rzeka]. Rozm. M. Waloch. Toruń: Comer 1991.
25. *Dalem się ukrzyżować Stanowi Tymińskiemu*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1992.
26. *Biała niewolnica*. Relację Magdy Tunzvi przedst. ... Wwa: PDW 1994.

27. *Miłość w tropikach*. [Powieść]. Wwa: Migo 1995.

28. *Szóste cudzołó!* [Powieść]. Wwa: Wyd. „Jaworski” 1997.

29. *Pałac gubernatora. Nowele amerykańskie*. Wwa: Dom Książki, Wyd. A. Wiśniewski 1999.

Teksty w tomach zbiorowych, m.in.: *Proza. Poezja 1964: wybór szkiców i recenzji*. Śl. wstępne J. Z. Jakubowski. Wyb. i ukl. Z. Macużanka. Wwa 1965; *Tęsknoty do spełnienia. Polskie opowiadania 1960–1963*. Wwa 1965; *31 współczesnych opowiadań*. Wyb. i wstęp A. Bukowska. Wwa 1965; *Proza, poezja 1966: wybór szkiców i recenzji*. Wyb. i wstęp Z. Macużanka. Wwa 1967; *Pod niebem Północy i Południa*. Wwa 1968; *Unión. Revista de la union de escritores y artistas de Cuba. Numero especial dedicado a la literatura polaca contemporanea*. [Oprac. zbior. z inicjatywy F. Jamis przy współpr. ... i J. Zycha w porozumieniu z ZLP]. La Habana 1968; *Pol'skie novellisty*. [Oprac.] V. Golovskij i S. Larin. [Przedm.] S. Larin. Moskwa 1970; *Zachodem poszły dzieje. Antologia opowiadań o Ziemiach Zachodnich*. Wyb. W. Nawrocki, A. Wasilewski. Wstęp i noty o autorach W. Nawrocki. Pozn. 1970; *Dom z naszych rąk. Antologia opowiadań 1944–1974*. Wyb. W. Nawrocki. Kat. 1974; *Polen*. [Wyb. i tł.] K. Staemmler. [Przedm.] M. Rehs. Tübingen 1975; *Die Federn des weissen Adlers. Polnische Erzählungen aus 40 Jahren*. [Wyd. i tł.] K. Staemmler. Frankfurt am Main 1986.

PRACE REDAKCYJNE

W. Wedeck: *Bielsze od Czerni. Obrazy*. Do druku przygot. i przedm. opatrzył ... [Powieść]. Wwa: Ypsylon 1996.

PRZEKŁADY

1. A. R. Pozas: *Juan Pérez Jolote*. [Szkic biograf.]. Przeł. ..., R. Cárdenas. Kr.: WL 1977.

2. P. Berroeta: *Salamandra*. [Powieść]. Przeł. W. Tinajero, ... Wwa: Czyt. 1983.

3. M. Vargas Llosa: *Panienka z Tancy*. [Utwór dramat.]. Przeł. M. Mierżyńska, ... „Dialog” 1984, nr 5. Praprem.: Teatr na Woli, Wwa 2000.

4. M. Vargas Llosa: *Jakby farsa*. [Utwór dramat.]. Przeł. M. Mierżyńska, ... Praprem.: Teatr im. J. Kochanowskiego, Opole 1987.

5. M. Vargas Llosa: *Chunga*. [Utwór dramat.]. Przeł. M. Mierżyńska, ... Praprem.: Teatr im. S. Jaracza, Łódź 1991.

OPRACOWANIA

Ank. 2002. – SWPP 2 (B. Winklowska). – PP (B. Winklowska). – LPD. – PPW 1995. – WPPiBL (K. Batora).

[Wyw.:] „Płomienie” 1968 [wyd. stud.], nr 11; Rozm. K. Meloch. „Argumenty” 1973, nr 30; Rozm. T. Żolciński. „Fakty” 1977, nr 10; Rozm. R. Baliński. „Śl. Powsz.” 1982, nr 171; *Lewicowcy, komuniści, klerkowie*. Rozm. J.

Niesiołowski. „Fakty” 1983, nr 3; Rozm. J. Termer. „Gaz. Kr.” 1984, nr 136; Rozm. J. Termer. „Tryb. Opol.” 1984, nr 128; Rozm. M. Kruczkiewicz. „Nowości” 1987, nr 99.

[Wypow.]: „Nowa Kult.” 1962, nr 10 [dot. nowych prac]; „Współczesność” 1963, nr 13 [dot. własnej twórczości]; *Drogi i bezdroża publicystyki kulturalnej w telewizji*. „Ekran” 1971, nr 25; *W metropolii i za rogatkami. (Raport o stanie kultury)*. „Kultura” 1972, nr 3; *Literatura naszych czasów*. [Dyskusja]. „Politechnik” 1972, nr 7; „Kultura” 1973, nr 14 [dot. wzoru bohatera w polskiej tradycji literackiej]; *Dlaczego wyjechałem z Torunia?* „Kultura” 1974, nr 11; ..., J. Klech: *Ważne, aby walczyć*. „Perspektywy” 1980, nr 15; *Forum literackie 1983*. „Mies. Lit.” 1984, nr 4.

W. Nawrocki: *Rok literacki na Śląsku*. „Poglądy” 1963, nr 2; J. Miodek: *Moje widzenie ...* „Agora” 1966, nr 9; W. Nawrocki: *Spowiedź*. „Poglądy” 1966, nr 17; S. Kozicki: *Zafascynowani egzotyką*. „Mies. Lit.” 1975, nr 4; A K: ... „Nowe Książ.” 1980, nr 22; (huw) [Ł. Wyrzykowski]: *Przygotowuję powieść współczesną*. „Dz. Zach.” 1985, nr 69; Ł. Wyrzykowski: *Kontynent moich przyjaciół*. „Dz. Zach.” 1985, nr 85; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 5: *Proza polska od 1956*. Wwa 1994, s. 41–45; P. Kuncewicz: *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*. T. 2. Wwa 1995, s. 213–215. – *Wspominamy debiuty*: ... PR II, em. 24 VIII 1976; *Portret pisarza*: ... Oprac. A. Chmielewska. PR II, em. 23 II 1986. – [rec.: *Teatr ludzi uczciwych*]: K. Meloch: *Teatr bez aktorów*. „Współczesność” 1961, nr 17; M. Misiorny: *Konwencje w teatrze ludzkim*. „Pomorze”, 1961, nr 19; W. Mach: *Teatr ludzi uczciwych*. „Nowa Kult.” 1962, nr 17, przedr. w tegoż: *Szkieł literackie*. T. 1:

W „szkole krytyków”. Wwa 1971, s. 453–457. – [rec.: *Coraz bliżej nadziei*]: C. Kwiecień: *Przekaz osobistych wzruszeń*. „Tryb. Robot.” 1962, nr 298; E. Marczuk. „Il. Kur. Pol.” 1962, nr 299; J. Katz: *Próba sił*. „Życie Lit.” 1963, nr 18; J. Lenart: *Niezgoda na miłość*. „Współczesność” 1963, nr 8; W. Mach: *Coraz bliżej nadziei*. „Nowa Kult.” 1963, nr 13; S. Pestka: *Tropem nadziei i rozczarowań*. „Pomorze” 1963, nr 4; T. Świeżawska. „Prasa Pol.” 1963, nr 1. – [rec.: *Pytania kłopotliwe*]: K. Nowicki. „Pomorze” 1963, nr 20; K. Rosner-Graff: *Trzeci debiut ...* „Nowe Książ.” 1963, nr 21; B. Kogut. „Życie Lit.” 1964, nr 1; J. Łukasiewicz. „Odra” 1965, nr 5; Z. Pędziński: *Chłopiec z zapalkami*. „Współczesność” 1964, nr 7; S. Pieles: *O wrażliwości*. „Poglądy” 1964, nr 1. – [rec.: *Odwracanie słońca*]: J. Bajdor: *Szkic do portretu pokolenia*. „Odra” 1965, nr 7–8; A. Drawicz. „Szt. Ml.” 1965, nr 16; J. Kajtoch. „Współczesność” 1965, nr 13; B. Lubosz: *Pogoń za cieniem słońca*. „Poglądy” 1965, nr 6; K. Meloch: *Czy odwrócimy słońce?* „Wiatraki” 1965, nr 9; S. Pestka: *Pogoń za słońcem*. „Pomorze” 1965, nr 24; K. Rosner: *Kiedy bohater dorasta*. „Nowe Książ.” 1965, nr 4; Z. Pędziński: *Splątane ludzkie sprawy*. „Kamena” 1966, nr 3. – [rec.: *Tęsknota dorosłych*]: J. Biernacki: *Przypisy do epoki*. „Kultura” 1966, nr 48; D. Cirlić-Straszyńska: „*Tęsknota dorosłych*”. „Nowe Książ.” 1966, nr 13; A. Drawicz. „Szt. Ml.” 1966, nr 187; Z. Macużanka: *Współczesna proza polska*. „Polonistyka” 1966, nr 5; W. Nawrocki: *Do czego tęsknią dorośli*. „Życie Lit.” 1966, nr 42; A. Niedoba: *Tęsknota dorosłych*. „Tryb. Robot.” 1966, nr 191; K. Nowicki: *Niepokoje dorosłych*. „Tyg. Kult.” 1966, nr 36; M. Orski: *Z perspektywy małego realizmu*. „Odra” 1966, nr 11, przedr.

- Madejowe łoże w tegoż: Zmowa obojętnych i inne szkice.* Wr. 1973, s. 39–45; Z. Pędziński: *Tęsknoty do spełnienia.* „Współczesność” 1966, nr 17, przedr. w tegoż: *Z notatnika szeregowego recenzenta.* Pozn. 1971; J. Preger: *Nie bohaterowie.* „Twórczość” 1966, nr 12; J. Rohoziński, „Tyg. Demokr.” 1966, nr 27; J. Sulima-Kamiński, „Pomorze” 1966, nr 16; S. Zieliński: *Tęsknota dorosłych.* „Kultura” 1966, nr 35; K. Meloch, „Wiatraki” 1967, nr 7. – [rec.: *Trzy Marie i Patricia:*] A. Drawicz, „Szt. Ml.” 1968, nr 243; R. Frelek: *Trzy Marie i Rewolucja.* Nowe Książ.” 1968, nr 24; J. Kaczyński: *Fidel – pięć liter, jedno imię.* „Współczesność” 1968, nr 22; K. Mętrak: *Wyspa jak Wulkan.* „Kultura” 1968, nr 45; M. Misiorny, „Gł. Wybrz.” 1968, nr 243; W. Nawrocki: *Me gusta Cuba.* „Poglądy” 1968, nr 22; K. Nowicki: *Me gusta Cuba.* „Fakty i Myśli” 1968, nr 20; M. Sprusiński, „Życie Lit.” 1968; J. Makowski: *Spotkania kubańskie.* „Pomorze” 1969, nr 9; D. Sidorski, „Odra” 1969, nr 3. – [rec.: *Gorące morze:*] A. Drawicz: *Jak zrozumieć Kube?* „Szt. Ml.” 1971, nr 150; J. Gondowicz: *Kubańskie impresje.* „Kultura” 1971, nr 13; K. Heskakwaśniewicz: *Gorąca książka.* „Poglądy” 1971, nr 21; A. Krzepkowski: *Extranjero i Kuba.* „Nowe Książ.” 1971, nr 13; J. Makowski, „Pomorze” 1969, nr 9; (T.M.) [T. Marzyńska]: *Dwanaście winogron znad gorącego morza.* „Kontynenty” 1971, nr 10; K. Nowicki: *Lekcja podróży.* „Tyg. Kult.” 1971, nr 31; M. Sprusiński: *Kubańskie wtajemniczenia.* „Życie Lit.” 1971, nr 35; Z. Polsakiewicz: *Z ciekawości poznania.* „Fakty i Myśli” 1972, nr 1; S. Melkowski: *Jak wulkan.* „Mies. Lit.” 1973, nr 3. – [rec.: *Tęsknoty dorosłych:*] Z. Pędziński: *Z notatnika szeregowego recenzenta.* Pozn.: WP 1971, s. 120–122. – [rec.: *Śmierć w Rio de Janeiro:*] J. Drohojowski: *Frapująca Brazylia.* „Nowe Książ.” 1972, nr 19; (JD) [J. Drohojowski]: *Brazylijskie kontrasty ...* „Kontynenty” 1973, nr 9; M.H. [M. Horoszewicz]: *Pomnik na stulecie.* „Argumenty” 1972, nr 46; S. Kozicki: *Brazylia po polsku.* „Kultura” 1972, nr 43; J. Mazurczyk, „Jantar” 1972, nr 36. – [rec.: *Zobaczyć Samarkandę:*] J. Jaruzelski: „Zobaczyć Samarkandę łatwo...”. „Nowe Książ.” 1972, nr 24; *Zobaczyć Samarkandę.* „Kultura” 1972, nr 8. – [rec.: *Kto się boi rewolucji:*] G. J.: *Dzisiejsza Portugalia.* „Życie Warsz.” 1975, nr 295; E. Boniecka, „Perspektywy” 1976, nr 5; M. Warneńska: *Tam, gdzie kończy się Europa.* „Fakty” 1976, nr 11; T. J. Żolciński: *Powroty do miejsca odejścia.* „Argumenty” 1976, nr 26. – [rec.: *Na wróble i szpaki:*] K. Nowicki: *Na siebie samego.* „Fakty” 1975, nr 29; J. Sakowiczowa, „Głos Robotniczy” 1975, nr 257; T. J. Żolciński: *Powroty do miejsca odejścia.* „Argumenty” 1976, nr 26. – [rec.: *List gończy:*] T. Krzemień: *Nasze lektury.* „Kultura” 1977, nr 38; J. Termer: *Reporterskie przygody beletrysty.* „Tryb. Ludu” 1977, nr 248; T. J. Żolciński: *Opowiadania przywiezione z zagranicznych wozjazy.* „Argumenty” 1977, nr 41; A. Baszkowski: *Tropienie samego siebie.* „Fakty” 1978, nr 41; K. Czejarek, „Gł. Pracy” 1978, nr 48; Z. Dolecki: *Podróże i sytuacje.* „Kierunki” 1978, nr 9; J. Mazur: *W poszukiwaniu utraconego ...* „Literatura” 1978, nr 4; A. Myszkowski: *Urok własny w mgiełce historii.* „Mies. Lit.” 1978, nr 6; A. Urbański: *Między granicami.* „Nowe Książ.” 1978, nr 4. – [rec.: *Hiszpania bez dyktatora:*] A. Dobrzyński: *Hiszpania bez dykta-*

tora. „Tryb. Ludu” 1978, nr 99; T. Krzemień: *Nasze lektury*. „Kultura” 1978, nr 15; J. Wyka: *Likwidatorzy dyktatury*. „Twórczość” 1978, nr 12; A. T. Żmuda: *W stronę demokracji*. „Perspektywy” 1978, nr 20. – [rec.: *Bunt i gwałt*.] K. Czejarek, „Gł. Pracy” 1978, nr 250; R. Dobrzyński: *Sztuka walcząca*. „Kontynenty” 1978, nr 12; A. Komorowski: *Za zasłoną literatury*. „Nowe Książ.” 1978, nr 23; C. Leżeński, „Kur. Pol.” 1978, nr 264; W. Nawrocki: *Daleka a jednak bliska*. „Tryb. Robot.” 1978, nr 256; T. Pasierbiński: *Znaleźć siebie*. „Polityka” 1978, nr 44; M. Popiel: „*Być świadkiem swej epoki*”. „Życie Lit.” 1979, nr 2; G. Syczewski: *Sztuka i polityka*. „Tryb. Ludu” 1978, nr 302; ZW [Z. Wójcik], „Nasz Klub” 1978, nr 11. – [rec.: *Stan wyjątkowy*.] M. Huniewicz, „Walka Mł.” 1980, nr 52; A. Komorowski: ... *opowiada*. „Nowe Książ.” 1980, nr 22; J. Niemczuk, „Kultura” 1980, nr 49; J. Kaczyński: *Moralistyka wojazera*. „Tyg. Kult.” 1981, nr 9; J. Klechta: *Rewolucja i poezja*. „Perspektywy” 1981, nr 14; J. Termer, „Tryb. Ludu” 1981, nr 99. – [rec.: *Dotrzeć do bunkra Somozy*.] (macz) [M. Czaplińska], „Widnokreśli” 1980, nr 11; (jb), „Szt. Mł.” 1980, nr 231; W. Łuka: *Jałowo, schematycznie*. „Prawo i Życie” 1980, nr 50; J. Mazur: *Pytanie o los rewolucji*. „Kontynenty” 1980, nr 11; J. Mazur, „Tryb. Ludu” 1980, nr 258; B. Rudnicki: *Wśród zdobywców bunkra Somozy*. „Nowe Książ.” 1980, nr 22; J. Ryszkowski, „Żoł. Pol.” 1981, nr 50; J. Klechta: *Rewolucja i poezja*. „Perspektywy” 1981, nr 14; M. Kula: *Rewolucja sandinowska: kilka ogólnych wniosków ze szczególnego przypadku*. „Kultura” 1981, nr 32. – [rec.: *Ślad człowieka, ślad węża*.] M. A. Kowalski: *Ślad Po-*

laka, ślad emigranta. „Przegl. Tyg.” 1984, nr 51; F. Netz: *Miłość i polityka*. „Tak i Nie” 1984, nr 5; M. Soltysik: *Nie ma ucieczki*. „Życie Lit.” 1984, nr 49; J. Waloch: *Mit przybysza*. „Fakty” 1984, nr 49; T. J. Żolciński: *Pod latynoamerykańskim niebem*. „Radar” 1984, nr 41; L. Żuliński: *Ślad człowieka*. „Tu i Teraz” 1984, nr 49; J. R. Kaczyński, „Nowe Książ.” 1985, nr 2; K. Mętrak: „Ślad człowieka”. „Radar” 1985, nr 1; T. Milkowski, „Walka Mł.” 1985, nr 41; M. Misiorny: *Ślad człowieka*. „Tryb. Ludu” 1985, nr 4; J. Termer: *Współczesna proza polska*. „Polonistyka” 1985, nr 4. – [rec.: *Samotność dalekich podróży*.] E. Starosta: *Podróżnik*. „Fakty” 1985, nr 46; N. Kaplan: *Przyspieszony kurs samotności*. „Życie Lit.” 1986, nr 19; J. Karkoszka: *Podróże dalekie i bliskie*. „Tryb. Robot.” 1986, nr 195; M. Łalak: *Wszystko jest w nas*. „Nowe Książ.” 1986, nr 5; B. Lubosz: *Samotność dalekich podróży*. „Dz. Zach.” 1986, nr 78; T. J. Żolciński: *Opowiadania pisane w podróży*. „Argumenty” 1986, nr 27; L. Żuliński: *W pogoni za sobą*. „Kultura” 1986, nr 14. – [rec.: *Cyklon nad Nikaragwą*.] Z. Antos, „Trybuna Ludu” 1987, nr 214; J. Strzemżański, *Z życia wzięte*. „Kultura” 1987, nr 9; (s.) [M. Szulczewski], „Widnokreśli” 1987, nr 7. – [rec. *Burza piaskowa*.] A. M., „Kierunki” 1988, nr 17; E. Biela: *Świat dekorowany*. „Kultura” 1988, nr 31; M. Dłużyk-Marciniak: *Osaczony współczesnością*. „Nowe Książ.” 1988, nr 6; tkrz [T. Krzemień], „Odrodzenie” 1988, nr 31. – [rec.: *Rozmowy z Małolatem*.] A. M., „Kierunki” 1988, nr 17; J. Domański: *Inteligentny małolat*. „Życie Lit.” 1988, nr 7; K. Niedźwiecki: *Małolat u obieżyświata*. „Kultura” 1988, nr 12; tg,

„Odrodzenie” 1988, nr 34; M. Warneńska: *Dialog pokoleń*. „Perspektywy” 1988, nr 20; T. J. Żolciński, „Argumenty” 1987, nr 44. – [rec.: *Wszystko o Stanie Tymińskim*:] J. Pilch: *Wszystko, czyli mało*. „Tyg. Powsz.” 1991, nr 14; M. Fruziński, „Dziś” 1992, nr 9. – [rec.: *Szóste cudzołóź!*:] K. Koźniewski: *Cudzołóstwo*. „Wiad. Kult.” 1997, nr 28.

Elżbieta Oleksiak

SŁAWEK Tadeusz

1946

Poeta, historyk i teoretyk literatury, tłumacz, publicysta.

Urodzony 5 grudnia 1946 w Katowicach. Mieszka w Cisownicy. Syn Tadeusza i Anny z Karwaniaków. 1964 matura w Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Katowicach. 1969 magister filologii polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, 1971 magister filologii angielskiej na UJ. 1978 doktorat na Uniwersytecie Śląskim. 1986 habilitacja na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. 1992 profesor nadzwyczajny, 1999 profesor zwyczajny. Wykładał na uczelniach krajowych i zagranicznych (Wielka Brytania, USA, Włochy, Niemcy). Od 1971 pracuje na UŚ. 1990–1994 prodziekan Wydziału Filoogicznego UŚ, 1996–2002 rektor tej uczelni. 1973 debiut translatorski na łamach „Studenta”. Członek grupy Kontekst, współautor tomu *Spór o poezję* (1977). Autor wielu tekstów do katalogów sztuki (m.in. dla Galerii „Foksal” w Warszawie, Galerii „Miej-

sce” w Cieszynie, Polskiego Związku Artystów Plastyków w Warszawie, Biura Wystaw Artystycznych w Katowicach i Bielsku-Białej, Muzeum we Wrocławiu, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Paryżu), redaktor tomów naukowych. W dorobku liczne koncerty poetyckie z towarzyszeniem muzyków, m.in. cykl koncertów poświęconych przekładowi poematów Robinsona Jeffersa. Od dwudziestu lat współpracuje z kontrabasistą B. Mizerskim. Autor sluchowisk radiowych *Odgłosy przed zaśnięciem* oraz *Mistrz* (Polskie Radio w Katowicach). Członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Otrzymał m.in.: Nagrodę Prezydenta m. Katowic w dziedzinie kultury (1999), Nagrodę im. W. Korfańtego (2000).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Grand Circus Hotel*. [Wiersze]. Kat.: ZLP 1977.

2. *Spór o poezję* [Współaut.: W. Paźniewski, S. Piskor, A. Szuba]. Red. S. Piskor. Kr.: WL 1977.

3. *Wnętrze. Z problemów doświadczenia przestrzeni w poezji*. Kat.: Wyd. UŚ 1982.

4. *Staw*. [Wiersze]. Kr.: WL 1982.

5. *The Outlined Shadow. Phenomenology, Grammarology, Blake*. Kat.: Wyd. UŚ 1985.

6. *Rozmowa*. [Wiersze]. Kat.: Śląsk 1985.

7. *Oczy to nie wszystko*. [Proza]. Kat.: Śląsk 1988.

8. *The Dark Glory. Robinson Jeffers and His Philosophy of Earth, Time, and Things*. Kat.: Wyd. UŚ 1990.

9. *Między literami. Szkice o poezji konkretnej*. Wr.: Wyd. Dolnośl. 1990.

10. *Maszyna dopisania. Jacquesa Derridy teoria literatury*. [Współaut.: T. Rachwał]. Wwa: Rój 1992.

11. *Sfera szarości. Studia nad literaturą i myślą osiemnastego wieku*. [Współaut.: T. Rachwał]. Kat.: Wyd. UŚ 1994.

12. *Człowiek radosny. Blake i Nietzsche*. Kielce: Szumacher 1994.

13. *O głodzie*. [Wiersze]. Kat.: Śląsk 1994.

14. *A Literary Voice. The Calling of Jonah*. [Współaut.: D. Wesling]. Albany: State University NY Press 1995.

15. *Pięć esejów o gościnności*. Pszcz.: TMZP, Pallas Silesia 2000.

16. *Podróż czterech mężów z Nysy do Bar-da Śląskiego*. [Eseje]. Pszcz.: TMZP, Pallas Silesia 2000.

17. *U-bywać. Człowiek, świat, przyjaźń w twórczości Williama Blake'a*. Kat.: Wyd. UŚ 2001.

Autor ponad 60 artykułów naukowych publikowanych w kraju i za granicą, m.in.: *Stylę gramatologii*. [Współaut.: E. Sławek]. „Lit.

na Świecie” 1986, nr 4; *The Doors of Perception. Remarks on Blake's Theory of Knowledge*. W: *Prace Historycznoliterackie*. Red. M. Łobzowska. Kat. 1977, s. 97–109; *Człowiek zraniony. Dwa tematy Szekspirowskie*. W: *Znak i semioza. Z zagadnień semiotyki tekstu literackiego*. Red. W. Kalaga, ... Kat. 1985, s. 59–96; *Minotaur. O czytelniku w pismach Nietzschego* [s. 138–161]; „*Czytająca list przy otwartym oknie*” [s. 164–179]; *Nawias* [s. 202–212]. W: *Tekst – (Czytelnik) – Margines*. Red. W. Kalaga, ... Kat. 1988; *Vita femina. Dekonstrukcja jako styl krytyki*. W: *Interpretacje i style krytyki*. Red. W. Kalaga, ... Kat. 1988, s. 141–168; *A Hammer of Philosophy. The Scene of Violence in Nietzsche and Jeffers*. In: „*We are all Indians*”. *Violence – Intolerance – Literature*. Ed. W. Kalaga, ... Kat. 1990, p. 20–32; *A Topography of Sign*. In: *Discourses / Text / Contexts*. Ed. W. Kalaga, ... Kat. 1990, p. 128–137; *Kalibanizm. Filozoficzne dylematy tłumaczenia*. W: *Przekład artystyczny*. T. 1: *Problemy teorii i krytyki*. Red. P. Fast. Kat. 1991, s. 7–17; Tadeusz Różewicz: „*Drzwi*” do tłumaczenia. W: *Przekład artystyczny*. T. 4: *Różewicz tłumaczony na języki obce*. Red. P. Fast. Kat. 1992, s. 7–15; *Morze i ziemia. Dyskursy historii*. W: „*Facta Ficta*”. *Z zagadnień dyskursu historii*. Red. W. Kalaga, ... Kat. 1992, s. 23–54; *ORT/WORT. Nomadyzm jako strategia translacji (Jak tłumaczyć to, co nieprzetłumaczalne)*. W: *Przekład artystyczny*. T. 5: *Strategie translatorskie*. Red. P. Fast. Kat. 1993, s. 7–16; „*Ha, Ha, He!*”. *Blake – album rodzinny*. W: *Podłuchane, zapisane. Wybór materiałów z II Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ* „*Sytuacje trudne*” i IV Konferen-

cji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ „Postscriptum”. Red. K. Unilowski, C. K. Kęder. Kat. 1993, s. 46–55; *Kraina jezior. William Wordsworth i romantyczna hermeneutyka „miejsca”*. W: *Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi Opackiemu*. Red. ..., przy współud. A. Nawareckiego i D. Pawelca. Kat. 1993, s. 75–87; *Poe i filozofia plotki*. W: *Plotka. Wybór materiałów z VI Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. K. Unilowski, C. K. Kęder. Kat. 1994, s. 26–37; „*Post-modernizm*” a re-wizja współczesności. Kilka uwag o Stanisława Brzozowskiego krytyce modernizmu. W: *Postmodernizm w literaturze i kulturze krajów Europy Środkowo-Wschodniej*. Red. H. Janaszek-Ivaničková, D. Fokkema. Kat. 1995, s. 27–39; *Dziesięć westchnień na temat starości* [s. 144–145]; *Senilizm* [s. 146–156]. W: *Starość. Wybór materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej*. Red. A. Nawarecki, A. Dziadek. Kat. 1995; „*Sunny Flocks*” and the „*Hollow Pit*”: Blake’s „*Book of Thel*” and a Question of Sexuality. In: *Representations of the Erotic*. Ed. T. Rachwał, ... Kat. 1996, p. 59–85; *Aphrodite and USS Enterprise*. Ian Hamilton Finlay, *the Garden, the Suburban*. In: *Writing Places and Mapping Words. Readings in British Studies*. Ed. D. Jarret, T. Rachwał, ... Kat. 1996, p. 135–156; *The Spirit of Luxury: Shenstone, Delille and Garden Theory*. In: *Word – Subject – Nature. Studies in Seventeenth- and Eighteenth- Century Culture*. Ed. T. Rachwał, ... Kat. 1996, p. 56–69; *Akro/nekropolis: wyobrażenia miejskiej przestrzeni*. W: *Pisanie miasta – czytanie miasta*. Red. A. Zaidler-

-Janiszewska. Pozn. 1997, s. 11–40; *Dekonstrukcje i duch przyjaźni*. W: *Ponowoczesność a tożsamość*. Red. B. Tokarz, S. Piskor. Kat. 1997, s. 260–271; *(Nie)wyrażalność codzienności. Derrida i etyka przyjaźni*. W: *Literatura wobec niewyraźnego*. Red. W. Bolecki, E. Kuźma. Wwa 1998, s. 337–353; *Demon Grabińskiego. Próba fenomenologii kolei żelaznej*. W: *Z problemów literatury i kultury XX wieku. Prace ofiarowane Tadeuszowi Kłakowi*. Red. S. Zabierowski. Kat. 2000, s. 151–182.

Płyty CD

1. *De-konstrukcje*. [Współaut.: B. Mizerski]. Off-Records 1999.
2. *Podróż mistyczna*. [Współaut.: B. Mizerski]. Off-Records 2000.
3. *Rzeczy / Teraz*. [Współaut.: B. Mizerski]. Off-Records 2001.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Znak i semioza*. Red. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1985.
2. *Znak – Tekt – Fikcja*. Red. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1987.
3. *Tekst – (Czytelnik) – Margines*. Red. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1988.
4. *Interpretacje i style krytyki*. Red. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1988.
5. *Discourse and Character*. Ed. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1990.

6. *Discourses / Text / Contexts*. Ed. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1990.

7. „*We Are All Indians*”. *Violence / Intolerance / Literature*. Ed. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1990.

8. „*Facta Ficta*”. *Z zagadnień dyskursu historii*. Red. W. Kalaga, ... Kat.: Wyd. UŚ 1992.

9. *Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi Opackiemu*. Red. ..., przy współudź. A. Nawareckiego i D. Pawelca. Kat.: UŚ 1993.

10. *Representations of the Erotic*. Ed. T. Rachwał, ... Kat.: Wyd. UŚ 1996.

11. *Writing Places and Mapping Words. Readings in British Studies*. Ed. D. Jarret, T. Rachwał, ... Kat.: Wyd. UŚ 1996.

12. *Word – Subject – Nature. Studies in Seventeenth-and Eighteenth-Century Culture*. Ed. T. Rachwał, ... Kat.: Wyd. UŚ 1996.

PRZEKŁADY

1. J. Rothenberg: *Okoliczności*. Kł. 1987.

2. J. Dickey: *Wnętrze rzeki*. Kr. 1988.

3. *Geografia z wyobraźni. Antologia osobista. Wiersze poetów brytyjskich i amerykańskich*. [Współaut.: A Szuba]. Kat. 1991.

4. W. Blake: *Tygrys i inne wiersze*. Kat. 1993.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

M. Kisiel: *Poezjozofia* ... „Temat Śląski” 1998, nr 1.

[M.in. o ...:] E. Głębicka: *Grupy literackie w Polsce 1945–1980*. Wwa 1993, s. 430–436; B. Tokarz: *Poetyka Nowej Fali*. Kat. 1990; *Układy sprawdzeń. W kręgu Nowej Fali*. Wyb. i oprac. P. Majerski. Kat. 1997.

Paweł Majerski

STACHERSKI Wacław 1915–1944

Pseud.: Uważny, Nowina.
Poeta.

Urodzony 28 września 1915 w Sosnowcu. Syn Stanisława Stacherskiego, sztygara i kierownika odkrywki podsadzkowej w Jęzorze, należącej do kopalni „Renard”, oraz Łucji z Froniów. Rodzina Stacherskich wywodziła się z Galicji. 1848 osiadła w Zagłębiu, 1887 przeniosła się do Sosnowca na Sielec. Naukę rozpoczął w szkole podstawowej przy ul. Grabowej w Starym Sosnowcu, następnie uczył się na Sielcu w szkole przy ul. Kaliskiej i w szkole renardowskiej. 1926 uczeń Gimnazjum im. Bolesława Prusa w Sosnowcu. Zmuszony do opuszczenia szkoły po ukończeniu szóstej klasy: po relegowaniu jednego z kolegów na skutek donosu, wyrażaną głośno krytyką stosunków szkolnych naraził się kierownictwu. Jesienią 1934 kontynuuje naukę w prywatnym gimnazjum w Szczekoci-

nach, a kilka miesięcy później, po jego likwidacji, jako ekstern w Krakowie. Po powrocie do Sosnowca jesienią 1935 dokończył edukację w prywatnym gimnazjum o profilu humanistycznym im. Stanisława Wyspiańskiego. 1937 zdał maturę i uzyskał świadectwo dojrzałości. We wrześniu 1937 rozpoczyna służbę wojskową w Wołyńskiej Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego we Włodzimierzu. Służbę zakończył 28 czerwca 1938 w stopniu plutonowego, otrzymując przydział do 23. pułku artylerii lekkiej w Będzinie. 28 września 1938 rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Jako student drugiego roku otrzymał wezwanie do wojska. Po odbytych wiosną 1939 ćwiczeniach wojskowych awansował do stopnia podporucznika. Od dziecka zdradzał talent literacki. W 1927, mając jedenaście lat, napisał swój pierwszy imienninowy wiersz-prezent dla matki. W czasach szkolnych należał do kół zainteresowań: historyków, polonistów i kół dramatycznego. Był członkiem zespołu redakcyjnego „Kuźnicy Młodych”, ogólnopolskiego dwutygodnika młodzieży szkół średnich, który powstał w 1932. Był redaktorem pisma młodzieży gimnazjalnej Zagłębia Dąbrowskiego „Młodzi Idą”, na łamach którego drukował swe wiersze, m.in.: *Symfonia* (1934, nr 11), *Sen* (1934, nr 11), *Krzyk dziecka* (1934, nr 11), *W blasku latarni* (1934, nr 11), *Śnieżne impresje* (1935, nr 13), *W karczmie* (1935, nr 13), *Cerkiew*; *Wiersz pretensjonalny* (1935, nr 18–19), *Andante* (1936, nr 21). W piśmie zamieścił m.in. recenzję „*Norwid*” malarstwa polskiego, dotyczącą książki M. Szterlinga *Piotr Michałowski* (1935, nr 18–19). Autor opowia-

dania *Słowa pisane w słońcu* (rkps MBP Sosnowiec). Teksty czytał na spotkaniach założonego wraz z kolegami Niezależnego Klubu Literackiego „Kantem”. Do czasu zdania matury (1937), napisał 25 utworów literackich. W czasie służby wojskowej nie przestał tworzyć poezji, choć wydrukował tylko jeden wiersz *Sen* w „Podchorążym” (1938, nr 8). 1937–1938 pracował w Komitecie redakcyjnym „Rocznika Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii im. M. Kątskiego”. Artykuł dla „Rocznika” *Wpływ służby wojskowej na młodego człowieka*, ze względów cenzuralnych, został odrzucony (rkps MBP Sosnowiec). W kampanii wrześniowej walczył w 23 pułku artylerii. Został ranny pod Bilgorajem i ewakuowany do szpitala w Krakowie. W obawie przed wywiezieniem do obozu jeńckiego uciekł ze szpitala, aby w listopadzie 1939 wrócić do Sosnowca i tutaj rozpocząć zawiązywanie organizacji konspiracyjnej. Przewidując długotrwałą wojnę z Niemcami, postanowił udać się do polskiej ambasady w Budapeszcie, by uzyskać instrukcje w sprawie prowadzenia walki z okupantem. Na Węgry wyruszył na przełomie 1939/1940 wraz z Zygmuntem Sobierajem. Trasa wiodła przez Krynice i Koszyce. Internowany na Węgrzech, wrócił do Polski pod koniec lutego 1940, wioząc dyrektywy wojskowe, pieczęcie dla dowództwa w Krakowie oraz elementy radiostacji. Przyjął pseudonim *Uważny* i na rozkaz Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej organizował podokręg ZWZ w Zagłębiu Dąbrowskim, a w jego ramach – sieć dywersyjno-sabotażowego Związku Odwetu. Związek miał być organizacją ludzi najbardziej zaufanych i aktywnych w konspira-

cji, ponieważ jego celem było prowadzenie planowego sabotażu i dywersji w każdej możliwej formie, zwłaszcza w zakładach pracy oraz na liniach kolejowych. W listopadzie 1941 odznaczony Krzyżem Walecznych. Równolegle prowadził działalność konspiracyjną w Bielsku, objąwszy Inspektorat ZWZ. W wyniku prowokacji organizacja ta została rozbita pod koniec września 1942. Przypadkowo uniknął aresztowania. Zmienił pseudonimu na Nowina. Jesienią 1942 objął Inspektorat AK w Katowicach i zajął się odbudowywaniem podziemia. Uniknął pierwszej zasadzki, którą zorganizowano 8 stycznia 1944. 27 stycznia 1944 wziął konspiracyjny ślub z Irys Wendland. Pisał wiersze, lecz teksty z lat 1943–1944 uległy zniszczeniu po aresztowaniu. Interesowała go socjologia, tematy podróżnicze i problematyka Śląska. Najwięcej utworów napisał w latach 1936–1937. 20 marca 1944 został zwabiony do mieszkania konfidenta gestapo i aresztowany w Katowicach-Welnowcu. W maju 1944, po kilku tygodniach przesłuchań i tortur, przewieziony do Oświęcimia. Przebywając w bunkrze śmierci, pisał wiersze i grypsy do rodziny. Okoliczności śmierci poety wyjaśniły się po zestawieniu dokumentów Muzeum w Oświęcimiu z relacjami siostry – Bogny oraz zachowanymi grypsami. Zginął w komorze gazowej 18 września 1944 w Brzezince. Tomik wierszy ukazał się po śmierci poety w nakładzie 100 egzemplarzy, z przedśłowiem G. Morcinka. Po raz drugi jego twórczość przypomniano w 1974. W ramach obchodów jubileusza 70-lecia Liceum Ogólnokształcącego im. B. Prusa w Sosnowcu zorganizowano sesję poświęconą jego poezji. Po 1945 wiersze drukowano sporadycz-

nie w „Kierunkach”, „Ekspresie Zagłębiowskim – Magazynie”. 1975 Order Krzyża Grunwaldu III klasy.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Non omnis moriar.* [Wiersze]. Posł. G. Morcinek. Kat.: J. Kuglin 1947.

2. *Non omnis moriar.* [Wiersze]. Oprac. i wstępem opatrzył J. Pierzchała. Wr.: ŚIN 1974.

Wiersze w antologiach: *Głosów zbieranie. Wiersze o Norwidzie 1841–1980.* Oprac. A. Mierzejewski, Z. Sudolski. Wwa 1983; *Suplikacje czasu wojny. Antologia polskiej poezji religijnej 1939–1945.* Wyb. i oprac. J. Szczypka. Wwa 1983.

OPRACOWANIA

MdKŻ 2 (A. Sitkova).

J. F. Bartonezz: *Lata walki i cierpień. Wspomnienia z lat 1939–1945.* [Masz. MBP Sosn.] 1951; J. Kuglin: *Ze wspomnień typografa.* Wr. 1958, s. 51; J. Pierzchała: *Legenda Zagłębia.* Kat. 1962, s. 211–212; A. Bukko: *Lata trzydzieste w Zagłębiu Dąbrowskim.* „Poglądy” 1963, nr 13; Z. Walter-Janke: *Porucznik Wacław Stacherski „Nowina” – żołnierz i poeta.* „WTK” 1967, nr 17; A. Bukko: *Poeta-meteor.* „Poglądy” 1967, nr 20; Z. Walter-Janke: *Podziemny Śląsk.* Wwa 1968, s. 62, 102; A. Bukko: *Uczniowskie pisma międzywojenne w Zagłębiu Dąbrowskim.* „Wiad. Zagl.” 1969, nr 22; Z. Walter-Janke: *W Armii Krajowej w Łodzi i na Śląsku.* Wwa 1969, s. 165–166,

224–225, 228, 230, 235–236; E. Odorkiewicz: *Napad na więzienie w Mysłowicach. Prowokacja gestapo*. „WTK” 1973, nr 21; E. Walinowska [J. Zieliński]: *Gdy porucznik pisze wiersze...* „Zagłębie” 1973, nr 35; J. Lis: *Poeta pokolenia nieujarzmionych*. „Kierunki” 1975, nr 5; J. Pierzchała: ..., *poeta i żołnierz*. „Wieczór” 1978, nr 215; L. Racinowska: *Sosnowiecki liryk prawdy. (Przywrócony pamięci)*. „Wiad. Zagl.” 1985, nr 14; J. F. Lewandowski: *Dotknięcie zdrady*. „Katolik” 1985, nr 25; T. Dyniewski: *Zbrodnia, zdrada, kara*. Kat. 1986, s. 144–187; Z. Walter-Janke: *W Armii Krajowej na Śląsku*. Kat. 1986, s. 206–221; S. Jankowski: *Musimy uratować inspektora. (Kryptonim „Samoobrona”, 24)*. „Przegl. Tyg.” 1986, nr 47; S. Jankowski: *Kulisy zdrady. (Kryptonim „Samoobrona”, 25)*. „Przegl. Tyg.” 1986, nr 48; R. Geinert: *Ludzie zaginieni w pamięci. Tragiczne losy zagłębiowskich poetów*. „Ekspres Sosn.” 1991, nr 2; A. Siemiginowski: *I w prochu leży połamana szpada...* „Ekspres Zagl. – Mag.” 1995, nr 6; Z. Walter-Janke: „*Nowina*”. Tamże; A. Ostroch: „*Wszak ktoś się musi poświęcić*”. „Echo” 1999, nr 16. – [dot.: *Non omnis moriar*:] Z. Jastrzębski: *Poetycka młodość*. „WTK” 1967, nr 17, s. 6; J. Pierzchała: *Hardo patrzący w ziemię. O poezji ...* „Zar. Śl.” 1973, z. 2; J. Pierzchała: *Hardo patrzący w ziemię. (O ... 1915–1944)*. W: ...: *Non omnis moriar*. Wr. 1974, s. 5–79; R. Lubas: *Non omnis moriar po raz drugi*. „Zar. Śl.” 1975, nr 1; B. Lubosz: *Non omnis moriar*. „Poglądy” 1974, nr 18; [W. Poniatowski], „*Wieczór*” 1974, nr 174.

Elżbieta Oleksiak

SZCZYGIEŁ Bogdan 1928–1986

Prozaik i publicysta.

Urodzony 12 czerwca 1928 w Olkuszu. Dzieciństwo i młodość spędził w Olkuszu. 1947 matura. Studia na Wydziale Stomatologicznym Akademii Medycznej w Łodzi. 1952 dyplom lekarza-dentysty. 1951–1964 pracował w rozmaitych placówkach medycznych, m.in. Górniczym Ośrodku Zdrowia w Bolesławiu. 1955–1958 studiował na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej. 1960 dyplom z medycyny. Pracował kolejno w olkuskim szpitalu, Sanatorium Przeciwgruźliczym w Rabsztynie. W rodzinnym mieście prowadził działalność społeczną. Działal w Związku Harcerstwa Polskiego, uzyskując w 1947 stopień podharcemistrza. 1957 jeden ze współzałożycieli Związku Młodzieży Wiejskiej i Kola Lekarzy ZWM w Olkuszu, a także inicjator i organizator Rady Zdrowia oraz akcji higienizacji wsi. 1964–1965 dyrektor międzynarodowej ekipy medycznej Service Civil International w Tlemcen (Algieria). 1966 udaje się do Niamey – stolicy Republiki Niger, gdzie do 1977 pracuje jako kierownik oddziału radiologicznego stołecznego szpitala, równocześnie w stopniu docenta wykładając na Wydziale Lekarskim tamtejszego uniwersytetu. Doradca Prezydenta Republiki Niger ds. ochrony zdrowia. Udawał się wielokrotnie do krajów Afryki i Europy, m.in. Angoli, Zairu, Konga, Gabonu, Kamerunu. Na terenie Afryki współpracował z zespołami filmowców i dziennikarzami. Kolekcjoner i bibliofil. Swoją kolekcję zbiorów afrykańskich

podarował społeczeństwu Olkusza, tworząc Muzeum Sztuki Afrykańskiej (ob. Muzeum Afrykanistyczne im. B. Szczygła). Placówkę prowadził bezinteresownie, organizując wystawy miejscowe i wypożyczając eksponaty na wystawy pozamiejscowe, przekazując nowe ze swych kolejnych wypraw zagranicznych. 1968 obronił pracę doktorską na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Lublinie. 1977 pracował jako adiunkt w Instytucie Medycyny Społecznej AM w Krakowie, będąc równocześnie specjalistą w dziedzinie ochrony zdrowia i radiologii. Opublikował kilkanaście prac naukowych z radiologii i z dziedziny chorób tropikalnych. W 1980 ponownie poza krajem. Przebywał jako szef ekipy Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w Kampuczy. Afrykańską przygodę utrwalił w wielu książkach. Z czasów pobytu w Algierii pochodzą reportaże drukowane w „Zarzewiu”, „Tygodniku Kulturalnym”, „Dookoła Świata” i „Motorze”. Publikował także w „Gazecie Krakowskiej” i „Dzienniku Ludowym”. 1966 debiut reporterski książką *Tubib wśród nomadów*. W czasie wyprawy „Afryka 79” zwiedził, opisał i sfilmował Lambarene i szpital Alberta Schweitzera. Fragmenty książki *Platanina afrykańskich dróg* były drukowane w „Przekroju”. Publikował prace i artykuły dotyczące radiodiagnostyki chorób tropikalnych w kraju, jak i za granicą. Wiceprzewodniczący Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Afrykańskiej, przewodniczący Zarządu Oddziału TPPA w Olkuszu. Członek Narodowej Rady Kultury, Rady Doradczej Ministerstwa Kultury i Sztuki ds. Towarzystw Regionalnych, Rady Głównej Stowarzyszenia Autorów

Polskich. Członek Związku Literatów Polskich. Należał do polskiej i międzynarodowej unii pisarzy-lekarzy. W latach 60. współzałożyciel Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Olkuskiej (1977–1984 wiceprzewodniczący), przewodniczący Obywatelskiego Komitetu Porozumienia Narodowego w latach 1982–1983 i przewodniczący Komitetu Obchodów 40-lecia PRL. Należał do Sekcji Schweitzerowskiej Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa, był współzałożycielem wyodrębnionego samodzielnego Polskiego Towarzystwa Schweitzerowskiego. Jego utwory były tłumaczone na niemiecki, czeski, węgierski. Otrzymał m.in.: medale 30-lecia i 40-lecia PRL, złote odznaki 1000-lecia, ZMW, TPPR, za zasługi dla ziemi krakowskiej i za ratowanie zabytków, odznaki zasłużonego działacza kultury, zasłużonego dla województwa katowickiego i dla ZMW (pośmiertnie), Honorowego Dawcy Krwi oraz krzyż PCK, Nigeryjski Krzyż Oficerski Legii Honorowej (1973). Zmarł 1 grudnia 1986 w Olkuszu. Na łamach „Gazety Krakowskiej” ukazały się fragmenty nie opublikowanych tekstów: *Akcja pod Bezdzanami* (1986, nr 290), *Bitwa pod Krzywopłotami* (*Wyrośnię z naszej krwi* – 1986, nr 268), *Błąd na epoletach* (1987, nr 155–158, 160–164, 167, 169, 172–175, 178–181, 184–187, 190–193, 196–199, 202–105, 208–211, 214–1216; w numerach 155 i 216 konkurs na dopisanie zakończenia). „Gromada Rolnik Polski” (1987, nr 3) opublikowała fragment reportażu *Mnisi w szafranowych szatach* pt. *Ludzie są dobrzy*. 1987 odbyła się sesja poświęcona życiu i działalności pisarza, a Muzeum Afrykanistyczne zorganizowało wysta-

wę fotogramów dokumentujących jego działalność lekarską, społeczną i artystyczną. 11 kwietnia 1987 Rada Krakowskiego Oddziału SAP powołała Autorski Ruch im. B. Szczygła pod hasłem „Pomoc Szkole”.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Tubib wśród nomadów*. [Reportaż]. Wwa: Iskry 1966.

2. *Maska z niama-niama*. [Reportaż]. Wwa: Lipsk 1973, 1974. Tł. węg. A. Titokzatos. Budap.: Gondolat 1977.

3. *Rubikon czarnych dziewcząt*. Wwa: Iskry 1980. Tł. czes. *Rubikon černých dívek*. Praha: Panorama 1986.

4. *Nieprzerwany sen Afryki*. Kr.: KAW 1982.

5. *Mnisi w szafranowych szatach*. Notatnik z Kampuczy. Kr.: KAW 1980.

6. *Z całego świata – tamta strona*. [Opowiadania]. Kr.: KAW, 1984.

7. *Tajemnicze oblicze Afryki*. Kr.: 1984

8. *Płataninę afrykańskich dróg*. [Współaut. G Łubczyk]. [Reportaż]. Kr.: KAW 1984.

9. *Maski, bogowie, firmament*. [Powieść]. Kr.: KAW 1985.

10. *Reportaże afrykańskie – wybór*. Kr.: KAW 1986.

11. *Reportaże afrykańskie*. Wyb.. Kr.: KAW 1988.

12. *W służbie czarnych eksceleńcji*. Kr.: KAW 1989.

OPRACOWANIA

[Wyw.]: Rozm. R. Dzieszniński. „Echo Kr.” 1985, nr 23; Rozm. I. Pieczara. „Gaz. Kr.” 1985, nr 24.

R. Biesiada: *Opowieści z wnętrza Afryki* [rec.: *Maska z niama-niama*]. „Poznaj Świat” 1970, nr 11. – [rec.: *Nieprzespany sen Afryki*:] A. S., „Zarzewie” 1983, nr 6; B. Rudnicki: *Polacy na afrykańskich ścieżkach*. „Nowe Książ.” 1983, nr 8. – [rec.: *Rubikon czarnych dziewcząt*:] A. Staniszewski: *Lekarska przygoda w głębi Czarnej Łądy*. „Nowe Książ.” 1970, nr 22; E. Biela: *Tajemnice czarnych dziewcząt*. „Tyg. Kult.” 1981, nr 15; (K. G.) [K. Gałczyńska], „Tryb. Ludu” 1981, nr 20. – [rec.: *Mnisi w szafranowych szatach*:] H. Rymanowski, „Oficyna” 1982, nr 7; U. Orman, „Gaz. Kr.” 1984, nr 194; M. Warneńska: *Polski lekarz nad Mekongiem*. „Fakty” 1984, nr 3. – [rec.: *Maski, bogowie, firmament*:] Z. Komorowski, „Nowe Książ.” 1985, nr 9; M. Sztuka, „Katalog” 1987, nr 13. – G. Czekala-Mucha: [rec.: *Płataninę afrykańskich dróg*]. „Nowe Książ.” 1985, nr 2. – P. Osuchowski [rec.: *Z całego świata – tamta strona*]. „Gaz. Kr.” 1985, nr 22. – [rec.: *Reportaże afrykańskie*:] (id), „Zarzewie” 1986, nr 29; D. P. [M. Poprzczo], „Widnokreśli” 1986, nr 9; T. Miłkowski: *Lekarz w Afryce*. „Nowe Książ.” 1987, nr 1; (tom): *Cztery łuki egzotyki*. „Kultura” 1987, nr 13. – K. Krzyżków, „Świat Mł.” 1984, nr 66;

K. Krzyśków, „Świat Mł.” 1984, nr 111; J. Hłond, „Rzeczywistość” 1984, nr 31; T. Bętkowska, S. Marynowicz: *Autorzy krakowscy w czterdziestoleciu. Katalog wystawy SAP*. Kr.: 1985; (zo) [Z. Otałęga], „Gaz. Kr.” 1987, nr 87; *Katalog autorów krakowskich*. Oprac. S. Dziedzic i T. Skoczek. Kraków 1988, s. 233–234. – [Nekrol. i wspomnienia:] *Pozegnanie ...* „Wiad. Zagl.” 1986, nr 50; „Dz. Pol.” nr 283; „Gaz. Kr.” 1986, nr 282, nr 285; „Gromada

Rolnik Pol.” 1986, nr 146; „Rzeczpospolita” 1986, nr 286; „Służba Zdr.” 1986, nr 50; „Tryb. Ludu” 1986, nr 285, nr 287; „Tryb. Rob.” 1986, nr 282, nr 283, nr 285; „Życie Warsz.” 1986, nr 285, nr 289; A. Strońska: *W drodze. (Wspomnienie o ...)*, „Odrodzenie” 1987, nr 2; H. Garterner: *Dr med. ... (12 VI 1928 – 1 XII 1986)*. „Przegl. Lek.” 1987, nr 12, s. 859–860; J. Markiewicz: ... „Kontynenty” 1987, nr 5;

Elżbieta Oleksiak

T

TORBUS Andrzej Krzysztof **1950**

Pseud. i krypt.: (akt); AKT: (AKT); Krzysztof Kurowski, Mateusz Pokrzywa.

Poeta, prozaik, autor książek dla dzieci, tekstów piosenek, scenariuszy estradowych, recenzent, publicysta, wydawca.

Urodzony 18 stycznia 1950 w Sosnowcu. Mieszka w Krakowie. 1956–1967 uczęszczał do Szkoły Podstawowej im. A. Mickiewicza w Będzinie. Jednocześnie uczył się w Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Sosnowcu, w klasie fortepianu i akordeonu (1955–1965). W 1963 rozpoczął naukę w I Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Będzinie. Egzamin maturalny zdał w 1967 i wyjechał do Krakowa. 1967–1971 studiował filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. Współzałożyciel studenckiej

grupy poetyckiej „Tylicz” (listopad 1969) i członek Kola Młodych przy Związku Literatów Polskich w Krakowie. Debiutował na łamach „Głosu Młodzieży” (1969, nr 3). Utwory i artykuły publikował m.in. w: „Głosie Młodzieży” (1969–1972), „Dzienniku Polskim” (1970, 1982), „Studencie” (1970–1971), „Życiu Literackim” (1970–1982), „Magazynie Kulturalnym” (1971), „Nowej Wsi” (1971–1979), „Poezji” (1971, 1981), „Zarzewiu” (1972–1973), „Okolicach” (1974–1983), „Walce Młodych” (1975), „Tygodniku Kulturalnym” (1975–1982), „Poglądach”, „Gazecie Południowej” (1976–1980), „Pogłosach” (1977), „Zdaniu” (1978–1981), „Magazynie Bytomskim” (1980), „Literaturze” (1980–1981), „Nowym Wyrazie” (1980–1981), „Gazecie Krakowskiej” (1982–1985), „Merkuryszu” (1982), „Kontrastach” (1983), „Morzu i Ziemi” (1983), „Politechniku” (1984), „Dunajcu” (1985–1986), „Piśmie Literacko-Artystycznym” (1987–1989), „Wiadomościach Kulturalnych” (1996), „Poezji Dzisiaj” (2000), a także w „Świerszczuku” (1979–1985), „Płomyczku” (1986), „Płomyku” oraz licznych antologiach i almanachach. Redaktor w miesięcznikach: „Regiony” i „Okolice”, współpracownik „Gazety

Krakowskiej”, redaktor wielu tomików poetyckich, katalogów plastycznych, malarских i rzeźbiarskich. Działal w Korespondencyjnym Klubie Młodych Pisarzy, przez pewien czas pełnił funkcję wiceprzewodniczącego, potem przewodniczącego Rady Krajowej KKMP przy ZG ZMW i ZG ZSMP. Pracował jako instruktor w Osiedlowym Domu Kultury w Krakowie-Skotnikach oraz oddziale krakowskim Towarzystwa Kultury Teatralnej, jako redaktor – w krakowskim oddziale Krajowej Agencji Wydawniczej. Starszy instruktor w Klubie Twórców Kultury w Krakowie, kierownik działu kulturalnego w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki w Krakowie. Współinicjator Konfrontacji Ruchu Artystycznego Młodzieży „Kram” i Sejmiku Młodych Twórców (1972–1982), a także licznych przedsięwzięć artystycznych Klubu „Forum”. Od 1979 należy do ZLP, od 1986 do Związku Polskich Autorów i Kompozytorów, od 1997 do Stowarzyszenia Twórczego Artystyczno-Literackiego. Otrzymał m.in.: wyróżnienie w VI i XIV Turnieju Jednego Wiersza „O Jaszczurowy Laur” (1968, 1970), wyróżnienie w Konkursie XII Łódzkiej Wiosny Poetyckiej (1970), III nagrodę za tekst piosenki na VI i XXIII Ogólnopolskiej Studenckiej Gieldzie Piosenki Turystycznej (1973, 1990), Nagrodę Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miasta Krakowa za wkład w rozwój twórczości i kultury (1976), wyróżnienie za tekst piosenki w konkursie na Małe Formy Rozrywkowe III Programu PR (1980), II nagrodę za opowiadanie współczesne w konkursie „Kuźnicy” (1980), III nagrodę na XXIII Łódzkiej Wiosnie Poetów (1981), wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Literackim im. Wł. S.

Reymonta (1982), Nagrodę Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miasta Krakowa za twórczość wydawniczą ze szczególnym uwzględnieniem twórczości dla dzieci (1982), wyróżnienie honorowe na II Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. W. Broniewskiego „O liść dębu” (1983), wyróżnienie za tekst piosenki kabaretowej na XXXI Krajowym Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu (1994), II nagrodę w Konkursie Literackim „Ikarowe Strofy” (1996), Nagrodę Specjalną w konkursie „O Laur Radia Alfa” (1996), II nagrodę za wiersz o Tarnowie oraz III nagrodę w kategorii ogólnej w Ogólnopolskim Konkursie Jednego Wiersza „O Laur Tarnowskiej Starówki” (1996), II nagrodę w XVI Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim o nagrodę „Miłowego Słupa” (1997), I nagrodę w X Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. Jana Krzewniaka (1997, 1999), II nagrodę i „Złote Cygaro Wilhelma” za podjęcie tematyki śląskiej w II Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim „O Złote Cygaro Wilhelma” (1998), wyróżnienie w konkursie „O Dżban Czarnoleskiego Miodu” (2001). 1984 otrzymał roczne stypendium twórcze Krakowa. Posiada odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”, Złotą Odznakę za Pracę Społeczną dla Miasta Krakowa, Srebrną Odznakę za Zasługi dla Województwa Krakowskiego, Srebrną i Złotą Odznakę im. Janka Krasickiego.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Lato pogańskie*. [Wiersze]. Wwa: MAW 1978.

2. *Podróż pana Smoka*. [Dla dzieci]. Kr.: KAW 1982, wyd. 2 tamże 1985.
3. *O trzech braciach Lechu, Czechu i Rusie. O orle białym i pierwszej stolicy. O Wawelskim Wzgórzu, Krakowie i Wandzie*. [Wiersze dla dzieci]. Kr.: KAW 1985, *Przedszkolaka elementarz dziejów 1*.
4. *O Państwie księcia Mieszka i koronie króla Chrobrego. O hejnale z wieży mariackiej i koniku zwierzynieckim. O jaskini Łokietka w Ojcowie*. [Wiersze dla dzieci]. Kr.: KAW 1987, *Przedszkolaka elementarz dziejów 2*.
5. *O królu chłopów, który zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną. O klejnotach Jadwigi i Krakowskiej Akademii. O dwóch mieczach spod Grunwaldu*. [Wiersze dla dzieci]. Kr.: KAW 1987, *Przedszkolaka elementarz dziejów 3*.
6. *Proza*. [Opowiadania]. Byt.: Młoda Grupa Literacka „Reflektor” 1987, arkusz 4.
7. *Olimpiada w ZOO*. [Dla dzieci]. Rzesz.: KAW 1988.
8. *Powrót pana Smoka*. [Dla dzieci]. Kr.: KAW 1988.
9. *Ballady marnotrawnego*. [Wiersze]. Wwa: Stow. KKP „Okolice” 1990.
10. *Błędonuierz. Poemat o prowincji*. [Wiersze]. Kr.: WAM 1995.
11. *Krakowskie gołębie*. [Dla dzieci]. Kr.: Kanwa 1995.
12. *Nocne rozmowy*. [Wiersze]. Kr.: KKA-L 1995.
13. *Nostalgie*. [Wiersze]. Kr.: KKA-L 1998.
14. *Miłośniki. Miłosne liryki*. [Wiersze]. Częstoch.: Dom Książki 2001.
15. *Tomek Wskazówka*. [Dla dzieci]. Częstoch.: Dom Książki 2001.
- Wiersze w antologiach i almanachach: *Łódzka wiosna poetów*. Red. A. Piotrowski. Wwa 1970; *Almanach poetycki „Tylicz”*. Red. J. Kajtoch. Kr. 1972; *Twarz do słońca*. Red. T. Chudy. Wwa 1973; *Krajobrazy. Almanach poetycki*. Red. T. Chudy. Wwa 1974; ... *bo piękno na to jest, by zachwycalo...* Red. T. Chudy [i in.]. Wwa 1976; *A my wracamy tu co roku*. Red. ... Nowy Sącz 1979; *Debiuty poetyckie 1978–1979*. Wwa 1979; *Almanach poetycko-plastyczny*. Kr. 1979; *Jaszczurowy Laur [1971–1979]*. Red. K. Miklaszewski. Kr. 1980 [pod pseud. Mateusz Pokrzywa]; *VIII Krakowskie Dni poezji*. Red. J. Kajtoch. Kr. 1981; *Łódzka Wiosna Poetów 1980–1983*. Red. S. Jurkowski. Wwa 1985; *X Krakowskie Dni Poezji*. Red. J. Kajtoch. Kr. 1985; *Szedł czarodziej*. Rzesz. 1986; *Rysopis*. Red. R. Marciniak. Wwa 1987; *Ziemia moja sądeczka*. Oprac. J. Kwiec-Osiowska. Kr. 1991, 1993; *Prosto z gór*. Red. J. S. Fronczek. Kr. 1993; [XXII–XXIII] *Krakowska Noc Poetów*. Red. W. Kania. Kr. 1994–1995; *Antologia wierszy wigilijnych*. Red. J. Fryckowski. Słup. 1995; *Proza, proza, proza*. T. 1–2. Red. W. Kajtoch. Kr. 1995–1996; *XXIV Krakowska Noc Poetów*. Red. J. M. Paluch. Kr. 1996; ...

narożny dworek. Red. W. Olejarczyk. Olkusz 1996; *Jesień Literacka Pogórza*. Ciężkowice 1996; *XIII Ogólnopolski Konkurs Jednego Wiersza o „Laur Tarnowskiej Starówki”*. Red. A. Grabowski. Tarn. 1996; *Milowy słup*. Koniń 1996; *Dla matki*. Red. A. Żmuda. Wwa 1997; *XXV Krakowska Noc Poetów*. Red. A. Kajtochowa, K. Strzelewicz. Kr. 1997; *Pożegnanie Lata Poetów*. Red. J. Franczak. Kr. 1997–1998; [XXVI–XXIX] *Krakowska Noc Poetów*. Red. K. Strzelewicz. Kr. 1998–2001; *Orszak Apollina*. Red. A. Dębowski. Żelów 1998; *Na strunie słowa. VII Ogólnopolska Jesień Literacka Pogórza*. Red. A. Grabowski, K. Witek. Tarn. 1998; *Wybór wierszy okolicznościowych dla klas 1–3*. Red. K. Lenkiewicz. Wwa 1998; *Choinka literacka*. Red. K. Strzelewicz. Kr. 1998, wyd. nast. tamże 2000; *Pożegnanie Lata Poetów 1999*. Red. ... Kr. 1999; *Ognisko literackie*. Red. K. Strzelewicz. Kr. 1999; *Proza, proza, proza*. T. 6–7. Red. K. Strzelewicz. Kr. 1999–2001; *Muszkietierowie*. Red. A. Grabowski, K. Witek. Tarn. 1999, wyd. 2 tamże 2000; *Wiersze o kotach i psach*. Wwa 2000; *W gwiazdozbiorze jesieni, Asiory i Asy, Damy i Muszkietierowie*. Red. A. Grabowski. Tarn. 2000; *Pożegnanie lata poetów i artystów 2000*. Red. J. Janczewski. Kr. 2000; *Ave Gaja* [antologia wierszy ekologicznych poetów małopolskich]. Red. A. Jasicki. Kr. 2001; *Pożegnanie lata poetów i artystów 2001*. Red. J. Janczewski. Kr. 2001; *Wybór wierszy LX konkursu poezji religijnej*. Red. E. Iwulska, A. Szopińska. Ludźmierz 2001; *Jesienne skrzydła*. Red. A. Grabowski, K. Witek. Tarn. 2001. Piosenki m.in. w śpiewnikach turystycznych: *Młodzież śpiewa*. Kr. 1978; *Kram z piosenkami*. Nowy Sącz 1979; *W górach*. Kr. 1987;

Śpiewniczek bieszczadzki. Kiel. 1991; *W stronę gór*. Kr. 1994.

WIDOWISKA ESTRADOWE

1. *Ballada o ziemi, domu i rodzinie* [scen. na podstawie wierszy grupy „Tylicz” ...]. Wyst.: Kr. Teatr Poezji Klubu „Forum” 1977.

2. *Wieczór autorski*. [Według poezji A. Bur-sy]. Scen. i reż. ... Wyst.: Kr. Teatr Poezji Klubu „Forum” 1977.

3. *Pośrodku żywiołów*. [Na podstawie wierszy S. Piętaka]. Scen. ..., współpr. S. Nyczaj. Prem. Sandomierz 1979.

4. *Ucieczka z miejsc ukochanych*. [Na podstawie wierszy S. Piętaka]. Scen., reż. ... Prem. Sandomierz 1979.

5. *Żyje się tylko chwilę*. [Na podst. wierszy H. Poświatowskiej]. Scen. i reż. ... Prem. Kr. 1980.

6. *Mówię do ciebie po latach milczenia...* [Wg wierszy Cz. Miłosza]. Scen. i red. ... Kr., MCK 1980.

7. *Wiosna i miłość*. [Progr. estr.]. Scen. i oprac. ... Prem. Kr., Estr. Kr. 1980.

8. ... *od innych droższa*. [Progr. poet. na podstawie wierszy znanych poetów i własnych]. Scen. ... Prem.: Kr. 1984.

9. *Przybądź, czarodzieju*. [Widowisko estr. dla dzieci]. Tekst i reż. ... Kr., TKT 1981.

10. *Kosmiczna przygoda*. [Bajka sceniczna dla dzieci]. Praprem. Olkusz, Teatr Dziecięcy przy MDK 1991.

11. *Dopokąd?* [Na podstawie tekstów laureatów konkursu literackiego im. S. Piętaka, niezrealizowany].

PRACE REDAKCYJNE

1. *Tyle w nas słońca*. Wyb. i red. ..., współpr. W. Kolarz. Nowy Sącz: ZW ZSMP 1978.

2. *A my wracamy tu co roku*. Wyb. i red. ... Nowy Sącz: ZW ZSMP 1979.

3. *Bez tytułu*. [Almanach poetycko-plastyczny]. Wyb. i red. ..., współpr. W. Kolarz. Kr.: MKTK 1979.

4. *Pod skrzydłem dobrej gwiazdy*. [Arkusz poetycki]. Wyb., wstęp, red. ... Olkusz: MDK, Klub Lit. 1984.

5. *Jeszcze dziś, jeszcze żyjemy*. [Arkusz poetycki]. Wyb., wstęp, red. ... Olkusz: MDK, Klub Lit. 1985.

6. *Pożegnanie lata pisarzy i artystów 2001*. *Almanach*. Przedm. S. Franczak i A. Radniewski, wyb. tekstów J. Janczewski i ... Red. J. Janczewski. Kr.: STA-L ZG 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw. i wypowiedzi:] *Poezja i działanie*. *Oznaki Honorowe ZSMW dla pisarzy-społeczników*.

[Rozm.] E. Zadrzyńska. „Szt. Mł.” 1975, nr 142; *Zmiana warty w KKMP?* „Walka Mł.” 1981, nr 15; „Okolice” 1983, nr 5–6 [dot. KKMP].

A. Blachowski: *Wielkanoc na Dworcu Głównym*. „Walka Mł.” 1975, nr 18. – [rec.: *Lato pogańskie*:] H. Cyganik, „Gaz. Kr.” 1978, nr 238; A. Nowak, „Walka Mł.” 1978, nr 28; S. Stanuch, „Dz. Pol.” 1978, nr 266; J. Termer, „Tryb. Ludu” 1978, nr 266; J. Marx: *Powrót do rymu*. „Poezja” 1979, nr 266; T. Z. [T. Złotorzycki] „Odra” 1979, nr 5; A. Żmuda, „Prometej” 1979, nr 1; C. Listowski, „Akcent” 1980, nr 1. – [rec.: *Podróż pana Smoka*:] A. Żmuda, „Okolice” 1983, nr 11–12; M. Sokołowska: *Podróże małe i duże*. „Nowe Książ.” 1986, nr 5. – M. B. [M. Biniecki], „Gon. Górnośl.” 1986, nr 29 – E. Nowacka: *Patrz Wincenty, na nas z nieba* [rec.: *O trzech braciach Lechu, Czechu i Rusie*]. „Nowe Książ.” 1986, nr 11. – M. Halaś, „Życie Byt.” 1988, nr 31; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja. Poezja polska od 1956*. T. 3. Wwa 1993, s. 494; P. Kuncewicz: *Tyliczanie*. „Przegl. Tyg.” 1987, nr 39 [sprost. A. K. T., „Życie Lit.” 1988, nr 1]. – E. Nowacka: *Wyznania recenzenta frustrata* [rec.: *O Królu, który został...*]. „Nowe Książ.” 1989, nr 1. – I. Tessarowicz: *Odrobina bełkotu na co dzień* [rec.: *Olimpiada w Zoo*]. „Nowe Książ.” 1989, nr 3. – I. S. Fiut: *Hymny czterdziestoletnich. Pochwała prowincji. Pomiędzy nostalgią i winą* [dot.: *Błędomierz*]. W: *Światy poetów. Szkice literacko-filozoficzne z lat 1980–1996*. Kr. 1996. – S. Stanuch: *Nostalgie marnotrawnego syna* [rec.: *Nostalgie*]. „Trybuna” 1999, nr 12. – P. Kuncewicz: *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*. T. 2. Wwa 1995, s. 352–

353; W. Kania: *Pisarze z Krupniczej. Informator bibliograficzny*. Wyd. 3 uaktual. Kr. 2001, s. 184–189.

[M.in. o ...:] E. Głębicka: *Grupy literackie w Polsce 1945–1989*. Wwa 1993, s. 394–399.

Malgorzata Toczowska

TUTAJ Ewa

Nazwisko rodowe: Pindór

1950

Historyk literatury, krytyk literacki.

Urodzona 13 grudnia 1950 w Łodygowicach k. Żywca. Mieszka w Katowicach. 1975 absolwentka polonistyki Uniwersytetu Śląskiego. Pracownik naukowy w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ. Początkowo pracownik Zakładu Teorii Literatury Instytutu Filologii Polskiej, od czasu powstania Zakładu Literatury Współczesnej (1981) jego pracownik. 1986 doktoryzowała się na podstawie pracy o twórczości Wiesława Myśliwskiego, pisanej pod kierunkiem prof. W. Wójcika. Do 1990 drukowała pod nazwiskiem rodowym Pindór, od 1991 pod nazwiskiem Tutaj. Bada twórczość prozaików i poetów XX wieku, główne rozprawy poświęciła dokonaniom W. Kowalskiego, L. Kruczkowskiego, J. Iwaszkiewicza, T. Nowaka, W. Myśliwskiego, E. Lipskiej, J. Kornhausera, T. Różewicza, ks. J. Twardowskiego, A. Kamieńskiej. Szkice o twórcach literatury XX wieku publikuje przede wszystkim w uniwersyteckich tomach zbiorowych. Członek Ko-

misji Historycznoliterackiej katowickiego oddziału PAN.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Proza Wiesława Myśliwskiego*. Kat.: Wyd. UŚ 1989.

Szkice i rozprawy w tomach zbiorowych oraz czasopismach: „*A jak królem, a jak katem będziesz*” Tadeusza Nowaka na lekcjach języka polskiego – propozycje interpretacyjne dla polonisty. W: *Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego*. Red. J. Kram, E. Polański. T. 4. Katowice 1982, s. 46–56; *Władysław Kowalski wobec mitu „szczęśliwości wiejskiej”* (w świetle wypowiedzi publicystycznych oraz powieści „*W Grzmiecej*”). W: *W kręgu dwudziestowiecznego realizmu*. Red. W. Wójcik. Kat. 1983, s. 42–65; *Współcześni poeci o miłości*. „*Poglądy*” 1983, nr 9; *Motyw lęku w poezji Ewy Lipskiej* [streszcz. referatu wygłoszonego na konferencji nauk. *Postawy i konfrontacje. O poezji polskiej po roku 1956*, zorganizowanej przez Instytut Literatury Polskiej UŚ. Sosn. 1982]. W: *Prace komisji naukowych PAN 1982*. Z. 7. Kat. 1983, s. 33–35; *Słowo a rzeczywistość, czyli o poezji Juliana Kornhausera*. W: *Wśród poetów współczesnych. Studia i szkice*. Red. W. Wójcik. Kat. 1986, s. 170–183; „*Sam jest sobie mądrością*” – czyli Wiesława Myśliwskiego traktat o ludzkim losie. W: *Tradycja i nowatorstwo w prozie polskiej po roku 1945. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej w Opolu – grudzień 1985*. Red. A. Pryszczewska-Kozolub. Opole 1988, s. 81–91; *Leona Kruczkowskie-*

go „świat książek” i ludzi. W: *Małe formy prozatorskie. Analizy, interpretacje, przeglądy*. Red. W. Wójcik. Kat. 1990, s. 112–123; „Co jest prawdą człowieka?” („Młyn nad Kamionną” Jarosława Iwaszkiewicza – próba interpretacji). W: *Małe formy prozatorskie. Analizy, interpretacje, przeglądy*. Red. W. Wójcik. Kat. 1990, s. 7–15; *Wobec bytu*. (O „Notatniku 1965–1972” i „1973–1978” Anny Kamieńskiej). W: *Dziennik, pamiętnik, notatnik literacki. Studia i szkice o piśmiennictwie polskim XX wieku*. Red. W. Wójcik. Kat. 1991, s. 18–29; „To, co nietrwale, jest na naszą miarę...”. O wierszu „Marność” Anny Kamieńskiej. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik, przy współludz. ... Kat. 1994, s. 128–137; *Bibliografia publikacji Włodzimierza Wójcika*. W: *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, M. Kisiel, ... Kat. 1995, s. 176–181; *Kamieńska – Dante*. W: *Po Dante. Wybór materiałów z VIII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. J. Olejniczak. Kat. 1996, s. 106–116; „Poezja

powlecze się dalej” W kręgu problemów Różewiczowskich. W: *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel, W. Wójcik. Kat. 1998, s. 25–33; „Przeżyć samotność”. Interpretacja wiersza ks. Jana Twardowskiego „Bliscy i oddaleni”. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. W. Wójcik, przy współludz. D. Opackiej-Walasek. Kat. 2000, s. 149–155; „bo w górze jest światło”. Etyczny wymiar poezji Tadeusza Różewicza. „Śląsk” 2001, nr 10.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. W. Wójcik przy współludz. ... Kat. 1994.

2. *Mity, stereotypy, konwencje. Prace ofiarowane Włodzimierzowi Wójcikowi*. Red. B. Gutkowska, M. Kisiel, ... Kat. 1995.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

Paweł Majerski

U

URGACZ Tadeusz

1926

Poeta.

Urodzony 31 maja 1926 w Sosnowcu (Pogoń). Syn Piotra, naczelnika wydziału drogowego magistratu, i Stefanii z Jamrochów. 1936 przenosi się z matką i siostrą Lilą do Poznania, gdzie kończy szkołę powszechną i rozpoczyna naukę w gimnazjum. W czerwcu 1939 wraca z rodziną do Sosnowca. W okresie okupacji uczęszczał na komplety tajnego nauczania. Od 1941 pracował fizycznie w firmie „Wach und Schliessgesellschaft”. 1945–1946 utrzymywał rodzinę z nauczania języka angielskiego. 1942 pierwsze próby literackie. 1946–1948 przebywał we Wrocławiu. 1947 zapisany na Wydział Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. 1949 przeniósł się do Warszawy. Debiutował wierszami *Groby*

poległych i *Na poboju* w krakowskim „Odrodzeniu” (1946, nr 6). Do 1948 opublikował kilkanaście wierszy, m.in. na łamach „Pokolenia”. Od 1945 należał do ZWM, potem do ZMP. Na przełomie 1952/1953 zrezygnował z członkostwa w ZMP. Związał się z estradą, napisał kilkaset tekstów do piosenek, m.in.: *Jabluszek pełne snu*, *Kalinowe serce*, *Czarny Ali Baba*, *Kuglarze*, *Romeo*. 1952 poetycki debiut książkowy *Uśmiech ojczyzny*, 1966 „debiut powtórny” tomikami *Narcyz* oraz *Reny*. Wiersze publikował m.in. na łamach czasopism: „Pokolenie” (1946–1953), „Odrodzenie” (1948–1950, 1980), „Odra” (1949), „Nowa Kultura” (1950–1952), „Kultura” (1964–1988, z przerwami), „Życie Literackie” (1965–1985, z przerwami), „Literatura” (1971–1991, z przerwami), „Tygodnik Kulturalny” (1972, 1983–1985), „Poezja” (1969–1989, z przerwami) oraz w „Faktach”, „Kamieniu”, „Tu i Teraz”, „Zarzewiu” i prasie codziennej. Teksty w programach telewizyjnych: *Latarnia magiczna* (Scen.: S. Grochowiak, W. Rutkiewicz; reż. A. Kowalczyk. TVP 2, em: 14 II 1971; TVP 1, em: 24 XII 1972), *Te same struny*. Reż. A. Czerniakowska-Wróbel. TVP 1, em: 25 IV 1984; *Spotkanie z pisarzem*. Oprac. H. Dębicka, T. Kraśko. TVP 1,

em: 2 II 1986. Laureat wielu konkursów, m.in.: nagroda za teksty do pieśni w Międzynarodowym Konkursie Literackim w ramach V Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w Warszawie (1955), nagroda za piosenkę żołnierską w Konkursie z okazji XX-lecia Wojska Polskiego (1962), wyróżnienie Ministra Obrony Narodowej w zakresie małych form scenicznych (1962), wyróżnienie w konkursie na piosenkę o tematyce wojskowej (1970), nagroda specjalna za wysokie wartości poetyckie i muzyczne na Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu (1971), nagroda za najlepszy tom wierszy na Ogólnopolskim Festiwalu Poezji w Łodzi (1973), medal V Łódzkiej Wiosny Artystycznej (1973), nagroda zespołowa II stopnia Ministra Kultury i Sztuki za twórczość artystyczną (1973), wyróżnienie Rady Funduszu Literatury za najważniejsze osiągnięcia literackie (1987), złota Honorowa Odznaka ZAiKS (1988). W ramach warszawskiej Jesieni Poezji otrzymał Nagrodę im. Juliusza Słowackiego (1988).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Uśmiech ojczyzny*. [Wiersze]. Wwa: MON 1952.

2. *Narcyz*. [Wiersze]. Kr.: WL 1966.

3. *Reny*. [Wiersze]. Wwa: Czyt. 1966.

4. *Garbuska*. [Wiersze]. Kr.: WL 1972.

5. *Zielone Grenlandie*. [Wiersze]. Wwa: KAW 1978.

6. *Wiersze wybrane*. Wwa: Iskry 1979.

7. *Braciszek*. [Wiersze]. Wwa: KAW 1984.

8. *Powrót Abła*. [Wiersze]. Białystok: KAW 1986.

9. *Lord Ptasznik*. [Wiersze]. Rzesz.: KAW, 1988.

10. *Wybór wierszy*. Wwa: Tenten 1994.

11. *Gdyby Bóg pisał wiersze*. [Wiersze]. Wwa: Tenten 1996.

12. *Delfin*. [Wiersze]. Kat.: Śląsk WN 2001.

Wiersze w almanachach i antologiach: *Strofy o Stalinie. Wiersze poetów polskich*. Wwa 1949; *22 Lipca*. Wwa 1950; *9 Maja Dzień Zwycięstwa. Materiały historyczno-literackie*. Red. M. Czanerle. Wwa 1950; *Słowo o żołnierzu. Wiersze, pieśni, opowiadania*. Red. H. Zatorska. Wwa 1950; *Wiersze i opowiadania o Armii Radzieckiej*. Wyd. 2 uzup. Wwa 1950; *Lenino. Wiersze i pieśni*. Muz. M. Sujkowski, S. Gajdeczka, J. Gert. Wwa 1951; *Praca radomska. Wiersze o pracy*. Zebr. W. Jedlicki, H. A. Soltan. Wwa 1951; *Wierni Ojczyźnie. Wybór fragmentów poezji i prozy*. Wwa 1951; *Wiersze o Komunie. W osiemdziesiątą rocznicę Komuny Paryskiej*. Wwa 1951; *Wiersze żołnierskie*. Zebr. S. Zawadzki. Wwa 1951; *Pieśni o Nowej Hucie. Na głos i fortepian*. Red. E. Olearczyk. Wwa 1952; *Pod sztandarami pokoju. Wiersze, inscenizacje, pieśni*. Wyb. i oprac. A. Naborowska. Wwa 1952; *Serce narodu. Antologia polskiej poezji rewo-*

lucyjnej 1879–1951. Oprac. M. L. Bartelski. Wwa 1952; *Zrodził nas czyn. Zbiór wierszy i pieśni*. Oprac. T. Drewnowski. Wstęp B. Czeszko, H. M. Rudnicki. Wwa 1953; *Opowiadania żołnierskie*. Wwa 1953; *O armii, która nas wyzwoliła*. [Wyb. poezji i prozy]. Oprac. J. Barchanowska. Wwa 1954; *Wybór wierszy na 10-lecie PKWN 22 Lipca. Wybór wierszy do recytacji*. Kr. 1954; *Poezja Polski Ludowej. Antologia*. Oprac. R. Matuszewski, R. Pollak. Wwa 1955; *Wiersze górnicze. Antologia*. Wyb. i oprac. A. Włodek. Wstęp Z. Hierowski. Kr. 1954; *Nike znad Oki. Wiersze żołnierskie*. Wwa 1958; *Évezredek húrjain*. [Zebr.] F. Zoltán. [Tłum.] H. Kötet. Marosvásárhely 1960; *Żołnierska rzecz. Zbiór pieśni wojskowych*. Wyb. i oprac. J. Bednarowicz, S. Werner. Oprac. muz. Z. Nowacki. Wwa 1965; *Walka i pieśń*. Wyb. J. Bednarowicz, S. Werner. Wwa 1969; *Ballada wojenna*. Oprac. J. Grum, B. Kosińska. Wwa 1971 [Śpiewnik Studenta nr 1]; *Rozśpiewane morze. Śpiewki, ballady, szanty i piosenki morskie*. Zebr. i oprac. H. Stefanowska. Oprac. muz. J. Tyszkowski. Gdynia 1975; *Do Matki*. Wyb. J. Nagrabiecki. Wwa 1977; *Plomień Października. Materiały repertuarowe dla amatorskiego ruchu artystycznego w wojsku poświęcone 60. rocznicy Armii Radzieckiej*. Wwa 1977; *Strofy o Ojczyźnie. Antologia*. Wyb. i oprac. S. R. Dobrowolski. Wwa 1978; *Tobie Ojczyzno. Wybór pieśni i piosenek*. Wyb. W. Krodkiewska. Oprac. muz. Z. Ciechan. Red. W. Nałęcz. Wwa 1980; *Barwy braterstwa. Materiały repertuarowe dla amatorskiego ruchu artystycznego w wojsku zebrane i wydane z okazji 25. rocznicy podpisania Układu Warszawskiego*. Wyb. i układ R. Kucewicz. Wyb. utworów

muzycznych E. Sojka. Wwa 1980; *Pod sztandarem czerwonym... Materiały repertuarowe dla amatorskiego ruchu artystycznego w wojsku zebrane i wydane z okazji setnej rocznicy polskiego ruchu robotniczego*. Wyb. i układ B. Nowak. Wyb. utworów muz. E. Sojka. Wwa 1981; *Piosenki i pieśni morskie*. Zebr. P. Spychalski, K. Radwański, W. Nowakowski. Gdynia 1983; *Ballada o przyjaźni. Antologia poezji i prozy*. Wyb. i oprac. R. Marciniak, H. Stepkowska-Frączak. Wwa 1986; *Gdy śpiewa wojsko... Kołobrzeszkie przeboje. 20 lat festiwalowej piosenki żołnierskiej*. Red. kolegium. Wwa 1986; *Śpiewnik dla młodzieży. Pieśni harcerskie, żołnierskie, partyzantkie, górnicze i towarzyskie. Melodie i teksty*. Wyb. i oprac. K. Szarowski. Kat. 1986; *Śpiewnik grunwaldzki*. Oprac. M. Krieger-Tkaczyk, M. Trzeciak. Wwa 1986; *Z piosenką harcerską przez 75-lecie. Melodie i teksty*. Cz. 1–2. Oprac. J. Skiba. Kr. 1986; *Za waszą i naszą. Materiały repertuarowe dla amatorskiego ruchu artystycznego w wojsku*. Wyb. i układ J. Emilewicz, L. Opaliński. Wwa 1987; *Od Staffa do Wojaczka. Poezja polska 1939–1985. Antologia*. Wyb. B. Drozdowski, B. Urbanowski. Noty o autorach W. Kruszką, A. Rapacką-Furtek. T. 2. Łódź 1988.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

[Wyw.:] Rozm. j.1. „Expres Wiecz.”, 1951, nr 115; Rozm. A. Żmuda. „Prometej” 1980, nr 2; Rozm. A. Lazarowicz. „Śl. Powsz.” 1986, nr 153; *Sekrety poezji*. Rozm. W. Zieliński. „Kultura” 1986, nr 22; *Poeta ma zawsze 20 lat*. Rozm. S. Kryska. „Poezja” 1989, nr 2;

Nie wszyscy jesteście idiotami. Rozm. S. Jurkowski. „Trybuna” 1998, nr 155.

[Wypow.:] *Poznać ludzi i ich sprawy.* „Zwierciadło” 1950, nr 25; „Żoł. Pol.” 1954, nr 16; *Droga do czytelnika.* „Tryb. Ludu” 1973, nr 27; T. Drozdowski: ... „Tryb. Ludu” 1973, nr 69; *Od Autora.* W: ...: *Gdyby Bóg pisał wiersze.* Wwa 1996, s. 167–171.

H. Krupińska-Łyp, „Okolice” 1983, nr 9; Z. Warski, „Rzeczywistość” 1983, nr 7; L. Żuliński: *Słowa, które widzą. (O twórczości ...).* „Tu i Teraz” 1985, nr 16; R. Brzezińska, „Sl. Powsz.” 1986, nr 233; (etm): *Czy Klub Literatów Zagłębia stanie się faktem?* „Wiad. Zagl.” 1986, nr 44; Roch: *Klub Pisarzy Zagłębia.* „Tak i Nie” 1986, nr 52; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja (134). Gdy nad Urgą wieje purga.* „Przegl. Tyg.” 1986, nr 22, przedr. w tegoż: *Agonia i nadzieja.* T. 3: *Poezja polska od 1956.* Wwa 1993, s. 110–115; *Literackie spotkania po latach.* „Wiad. Zagl.” 1986, nr 51–52; L. Żuliński: *Słowa, które widzą. (W 60. rocznicę urodzin ...).* „Poezja” 1986, nr 9; J. Pierzchała: *Z ciemni podskórnej. (O poezji ...)* „Tak i Nie – Śląsk” 1987, nr 5, przedr. w tegoż: *Z ciemni podskórnej. Szkice o pisarzach współczesnych urodzonych w Zagłębiu Dąbrowskim.* Kat. 1992, s. 29–52; L. Żuliński: *Młodzieniec w podeszłym wieku.* W: Tegoż: *Miedzy wierszami. Rozmowy o życiu i literaturze.* Kiel. 1997, s. 129–137. – S. Sandler: *Wezwanie do czujności* [rec.: *Uśmiech Ojczyzny*]. „Nowa Kult.” 1952, nr 49. – [rec.: *Reny*.] S. Grochowiak: *Snu trochę, wiatru, śmierć, księżyc i mara.* „Kultura” 1966, nr 30; Z. Jerzyna: *Dusza przedmiotu.* „Tyg. Kult.” 1966, nr 45; W. P. Szymański: *Liryki czy piosenki?* „Życie Lit.”, 1966, nr 40; R. Sulima: [b.t.]

„Poezja” 1967, nr 3. – J. Witan: „*Groteskę noszę w wierszyku*” [rec.: *Narczyż*]. „Kultura” 1967, nr 12. – [rec.: *Reny* oraz *Narczyż*.] K. Nowicki: *Kwiat języka.* „Współczesność” 1967, nr 6; J. Witan: *Debiuty – eksperymenty.* „Nowe Książ.” 1967, nr 14; J. Kwiatkowski: *Baśnie jadalne.* „Życie Lit.” 1968, nr 10, przedr. w tegoż: *Remont Pegazów. Szkice i felietony.* Wwa 1969, s. 181–198. – [rec.: *Garbuska*.] J. Niemczuk: *Miłość Ariela.* „Kultura” 1972, nr 44 [polem.: L. Kaltenbergh: „*Miłość Ariela*,” „Kultura” 1972, nr 49; odp. J. Niemczuk: *Panu Kaltenberghowi w odpowiedzi.* „Kultura” 1972, nr 50]; J. Gondowicz: „*Wyniesiony przez strumień skojarzeń...*”. „Nowe Książ.” 1973, nr 3; T. Kijonka, „*Pogłady*” 1973, nr 20; P. Kuncewicz: *Poetyckie znaki zodiaku.* ... „Poezja” 1973, nr 7. – [rec.: *Zielone Grenlandie*.] W. Matuszewski: *Bogactwo czy chaos?* „Nowe Książ.” 1979, nr 17; A. Nasiłowska: *Poezja telewizyjnego ekranu.* „Literatura” 1979, nr 25; H. Krupińska-Łyp: *Zielone Grenlandie.* „Profile” 1980, nr 2. – [rec.: *Braciszek*.] A. Korek, „*Szpilki*” 1985, nr 7; Z. Ruciński: *Braciszek czy drwal?* „Przegl. Tyg.” 1985, nr 40; W. Rustecki, „*Barwy*” 1985, nr 5; W. Zieliński: *Rajskie słowozbiory.* „Życie Lit.” 1985, nr 49. – [rec.: *Powrót Abła*.] Z. Dolecki: *Poeta niejednoznaczny.* „Kierunki” 1986, nr 50; K. M. Sieniawski: *Skok barbarzyńcy.* „Kultura” 1986, nr 33; J. M. [J. Marx], „*Odrodzenie*” 1986, nr 38; J. Stępień, „*Sl. Ludu*” 1987, nr 5; W. Zieliński: *Powrót Abła.* „Życie Lit.” 1987, nr 41. – [rec.: *Lord Ptasznik*.] A. Borowa: *Kto widział mosterdzieju...* „Kultura” 1988, nr 8; Z. Dolecki: *Miedzy słowami wierszy.* „Kierunki” 1988, nr 8; T. J. Żolciński, „*Argumenty*” 1989, nr

14; J. Koryl: *Baśniowe pejzaże*. „Życie Lit.” 1989, nr 19. – L. Żuliński: *Słowa, które widzą* [rec.: *Wybór wierszy*]. „Wiad. Kult.” 1994, nr 18. – L. Żuliński: *Wiersze brabanckie* [rec.: *Gdyby Bóg pisał wiersze*]. „Wiad. Kult.” 1996, nr 22. – M. Kisiel: *Radość lektury* [rec.: *Del-fin*]. „Śląsk” 2001, nr 11.

[M.in. o ...:] J. Ziomek: *Młodzi śląscy poeci*. „Wieś” 1948, nr 32–33; P. Majerski: *Liryczne wędrówki z zagłębiowskim paszportem*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 327–333.

Elżbieta Oleksiak

W

WARNEŃSKA Monika 1922

Właśc. Kazimiera Jelonkiewicz.

Pseud. i krypt.: A.W.; D.W.; j; (j), (k); (k.j.); K.J.; K.K.; K.Kos.; k.k.; (kj); Kj.;(Kj); (KJ); (kk); Maria Krynicka; (m); mj; m.w.; (mw.); (mw); (MW); (w.); (w); W.; (w.m.); W.M.; (W.M.); Dominika Warneńska, (wm); [utwory podpisywała także nazwiskiem panieńskim: Kazimiera Kosińska].

Prozaik, eseistka, autorka reportaży i utworów dla dzieci.

Urodzona 4 marca 1922 w Myszkowie. Córka Jana Kosińskiego, nauczyciela, i Heleny z Musiałów, nauczycielki. Mieszka w Warszawie. Od 1925 mieszkała w Sosnowcu. Tu uczęszczała do szkoły podstawowej i średniej. Podczas wojny pracowała jako pomoc biurowa, kontynuując naukę na tajnych kompletach

w zakresie liceum humanistycznego. 1945 egzamin maturalny w Liceum im. M. Curie-Skłodowskiej w Warszawie. W marcu podjęła pracę w Ministerstwie Kultury i Sztuki w Warszawie. Debiutowała na łamach tygodnika „Czyn Młodych” (1945, nr 1) wierszem *Złe miasto*. Debiutem publicystycznym był artykuł *Pani Maria w Sosnowcu* o Marii Koszyc, przyjaciółce E. Żegadłowicza („Walka Młodych” 1945, nr 28). Na łamach „Walki Młodych” (1945, nr 36) ukazało się jej pierwsze opowiadanie *Milcząca przyjaźń*. W sierpniu 1945 wstąpiła w związek małżeński z Czesławem Jelonkiewiczem. Jesienią podjęła studia na Uniwersytecie Warszawskim (polonistyka i historia sztuki). Działała w Związku Walki Młodych, a później w Akademickim Związku Walki Młodych „Życie”. Od 1946 należy do Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. 1946–1947 pracowała w redakcjach „Walki Młodych” i „Polski Zbrojnej”. 1951 uzyskała absolutorium w zakresie historii sztuki. 1952 wstąpiła do Związku Literatów Polskich i pracowała w komisjach: zagranicznej, socjalnej, współpracy z Centralną Radą Związków Zawodowych oraz z „Domem Książki”. Należała do Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Ligi Kobiet i Krajowej Rady

Kobiet. 1952–1967 stale współpracowała z redakcjami „Trybuny Ludu”, „Przyjaciółki”, „Przyjaźni”, „Dziennika Ludowego”. Często wyjeżdżała za granicę (w 1962 i 1965 przebywała w Wietnamie). Korespondencje i reportaże z podróży zamieszczała w periodykach polskich i zagranicznych. Od 1968 pracowała w Agencji Robotniczej. 1972–1990 zatrudniona w redakcji tygodnika „Perspektywy”. Jej teksty poetyckie, prozatorskie, reportaże, korespondencje, artykuły i recenzje ukazywały się m.in. na łamach pism: „Dookoła Świata” (1969–1979), „Dziennik Ludowy” (1948–1969), „Dziennik Zachodni” (od 1967), „Fakty” (od 1974), „Filipinka” (1958–1970), „Gazeta Krakowska”, „Kamena” (1957, 1965), „Kobieta i Życie” (1955–1958), „Kontynenty” (1965–1970), „Kultura” (od 1968), „Kultura i Życie” (1949–1970), „Nowa Kultura” (1951–1962), „Płomyk” (1948–1970), „Polska Zbrojna” (1946–1950), „Po prostu” (1948–1950), „Poradnik Pracownika SP” (1949–1952), „Poznaj Świat” (1958–1970), „Problemy” (1957–1967), „Przegląd Humanistyczny” (1959, 1961), „Przekrój” (1965–1970), „Przyjaciółka” (od 1952), „Przyjaźń” (1957–1969), „Stolica” (1957–1962), „Świat Młodych” (1947–1968), „Trybuna Ludu” (1953–1976), „Trybuna Robotnicza” (1946–1970), „Walka Młodych” (1945–1969), „Zwierciadło” (1957–1969), „Żołnierz Polski” (1949–1970), „Żołnierz Wolności” (1950–1970), „Życie Literackie” (1945–1970), „Literatura” (1998, 2000), „Poezja Dzisiaj” (1999, 2001). Publikowała też w czasopiśmie zagranicznych, głównie radzieckich: „Sowietskaja Żenszczina”, „Rabotnica”, „Don”, „Ogoniok”, a ponadto w piśmie: „Viet-Nam” (Hanoi), „Konkret” (Ham-

burg), „Humanité” (Paryż). 1965 nagroda na ogólnopolskim konkursie na współczesną powieść o tematyce górniczej ogłoszonym przez Ministerstwo Górnictwa i Energetyki, Związek Zawodowy Górników oraz wydawnictwo Śląsk za *Ucieczkę w pożogę*. 1972 nagroda CRZZ za *Ścieżki przez dżunglę*. Za działalność literacką i kulturalno-społeczną otrzymała m.in.: Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1962), Złotą Odznakę im. J. Krasickiego (1965), nagrodę Ministra Kultury i Sztuki I stopnia (1967), nagrodę Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej (1967), nagrodę Klubu Publicystów Międzynarodowych (1968), „Grand Prix” Międzynarodowej Organizacji Dziennikarzy (1969), Medal Lenina przyznawany przez Prezydium Rady Najwyższej ZSRR (1972), nagrodę Ministra Obrony Narodowej (1974), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1970), nagrodę Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży (1982), wietnamski Order Wojny Partyzanckiej I klasy (1983), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1986).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Mieczysław Kalinowski*. [Szkic biograf., wyd. 1 anonim.]. Wwa: Prasa Wojskowa 1949. Wyd. 2 Wwa: MON 1951.

2. *Czerwona kokarda*. [Opowiadania]. Wwa: Prasa Wojskowa 1950. Wyd. 2. Wwa: MON 1952. Przekł. czes.: *Ruda kokarda*. [Przel.] J. Muk. Praha 1953.

3. *Ludzie czerwonej Woli*. [Opowieść o W. Hibnerze, W. Kniewskim, H. Rutkowskim].

Wwa: KiW 1950. Wyd. rozsz. *Ludzie czerwonej wiosny*. Wwa: MON 1953.

4. *Ludzie kopalni im. Józefa Stalina*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1950.

5. *Kilofy wykuwają pokój*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1951.

6. *Na „Florianie” hartuje się stal*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1951.

7. *Pierwszomajowy marsz*. *Opowiadania*. Wwa: MON 1951.

8. *Serce kopalni „Anna”*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1951.

9. *Słowo huty „Pokój”*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1951.

10. *Domem naszym las głęboki*. [Opowiadania]. Wwa: MON 1952.

11. *Drukarnia na Czystem*. [Opowieść o M. Kasprzaku]. Wwa: MON 1952. Wyd. nast. tamże 1953.

12. *Nasi kowalowcy*. [Reportaż]. Wwa: KiW 1952.

13. *Dziewczyna znad Wisły*. [Opowieść o L. Herz]. Wwa: MON 1953.

14. *Miasto przywrócone życiu*. *Opowieść o Zawierciu*. Wwa: KiW 1953.

15. *Szeregowcy wielkiego planu*. *Leokadia*

Maślak, Kamila Ociepa. Wwa: Wyd. Komunikacyjne 1953.

16. *Z gazetą na wieś. O pracy przodujących listonoszy wiejskich*. [Współaut. W. Bryx]. Wwa: Wyd. Komunikacyjne 1953.

17. *Kariera jednego kupca*. [Szkice z dziejów przemysłu w Polsce]. Wwa: Czyt. 1955. Zob. poz. 30.

18. *Dziewczyna z książką*. [Opowiadania]. Wwa: LSW 1956.

19. *Listy mazurskie*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1956.

20. *Śladami Słowackiego po ziemi radzieckiej*. [Reportaż]. Wwa: TPPR 1959.

21. *Chłopcy z miasta Łodzi*. [Powieść]. [Łódź]: WŁ 1960. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1962; wyd. 2 [!] 1965. Przekł. ros.: *Rebjata iz goroda Łodzi*. [Przeł.] A. Melnikov. Moskwa 1963; ukr.: *Chłopci z miasta Łodzi*. [Przeł.:] S. Kovganjuk. Kyiv 1963.

22. *Bitwa o „Grunwald”*. [Opowieść o wojennych losach obrazu J. Matejki]. Wwa: PZWS 1961. Wyd. 3 [!] tamże 1964.

23. *Śladami pisarzy*. [Szkice biograficzne]. Cz. 1. Wwa: LSW 1961. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1962; wyd. 3 przejrz. i poszerz. 1964; wyd. 4 popr. i uzup. 1972. Cz. 2 tamże 1975.

24. *Ulica dzieci wrzesińskich*. [Opowieść hist.]. Posł. Z. Grot. Wwa: Iskry 1961.

25. *W cieniu „Katarzyny”*. [Wspomnienia dot. Zagł. Dąbrowskiego]. Kat.: Śląsk 1961.
26. *Wiatr za progiem. Opowieść o Żeromskim*. Lubl.: Wyd. Lubel. 1961. Wyd. 2 przejrz. i rozsz. 1963, wyd. 3 1971.
27. *Z ziemi Juliusza*. [Opowieść o J. Słowackim]. Wwa: Wspólna Sprawa 1961. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1962, wyd. 3 1963.
28. *Bitwa o przełęcz*. Wwa: MON 1962.
29. *Strzały na ulicy Dworskiej. Opowieść o Marcinie Kasprzaku*. Pozn.: WP 1962.
30. *Fortuna rodu Krusche*. [Opowieść historyczna]. [Łódź]: WŁ 1963. Pierwotna wersja zob. poz. 17.
31. *Iskry wielkiego ognia. Powieść*. Kat.: Śląsk 1963.
32. *Szukam Baltazara Kujawskiego*. [Opowieść o J. Marchlewskim]. Wwa: KiW 1963. Przekł. ros.: *Isku Baltazara Kujavskogo*. [Przel.:] J. Nemcinski. Moskva 1965.
33. *Most na rzece Ben Hai*. [Reportaż z Wietnamu]. Wwa: LSW 1964. Przekł. ros.: *Most na reke Benchai*. [Przel.:] J. Nemcinski. Moskva 1967; przekł. orm.: Erevan [inf. aut.].
34. *Ostatnia róża. Opowieść o Żeromskim na wybrzeżu*. Gdynia: WM 1964. Wyd. 2 tamże 1966.
35. *Śladami Żeromskiego*. [Opowieść literacko-krajoznawcza]. Wwa: Sport i Turystyka 1964.
36. *Chłopiec z Romanowa. Opowieść o młodym Kraszewskim*. Lubl.: Wyd. Lubel. 1965.
37. *Radziecka literatura, teatr, film w dniu dzisiejszym*. [Współaut.: A. Helman, E. Żyto-mirski]. Wwa: TPPER 1965.
38. *Romantyczna podróż pana Honoriusza*. [Opowieść biograficzna o H. Balzaku]. Wwa: Czyt 1965. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1968, wyd. 3 uzup. 1974, wyd. 4 1978, wyd. 5 uzup. 1984.
39. *Ucieczka w pozołę*. [Powieść]. Kat.: Śląsk 1965.
40. *Alarm na ryżowiskach. Z podróży korespondenta wojennego [do Wietnamu]*. Wwa: Wyd. Harcerskie 1966. Przekł. niem.: *Alarm auf den Reisfeldern*. [Przel.:] C. Rymarowicz. Berlin 1968; ros.: *Trevoga na risovych poljach*. [Przel.:] O. Rjazski. Moskva 1967; serbsko-chorw.: *Alarm na rizevih poljih*. [Przel.:] S. Kraigher [i in.]. Ljubljana 1967; ukr.: *Tryvoga na rysovych poljach*. [Przel.:] G. Ostrovs'ka. Kyiv 1968. Adapt. teatr.: *Alarm na polach ryżowych*. Wyb. i oprac.: L. Legut. Wyst. Bielsko-Biała, Teatr Małych Form 1968.
41. *Drugie życie pani Marii*. [Powieść biograf. o M. Konopnickiej]. Wwa: LSW 1966.

42. *Mazowieckie ścieżki pisarzy*. [Szkice]. Wwa: PIW 1966.

43. *U podnóża Gór Diamentowych*. [Opowieść o Korei]. Wwa: KiW 1966.

44. *Wietnam bliski sercu*. [Reportaże]. Przekł. wietn.: *Viet-Nam trong long toi*. [Przel.:] Hong Toan, Thanh Le, Tran Trong Dang Tan. Ha-noi 1966

45. *Ekspress do Tallina*. [Słuchowisko radiowe]. PR 1967.

46. *Front w dżungli. Wietnam 1965*. [Reportaż]. Wwa: LSW 1967. Przekł. bułg.: *Front v dzuglata*. [Przel.:] N. Kalcev. Sofija 1968; ros.: *Vajna w dzungljach*. [Przel.:] J. Nemcinski. Moskva 1970.

47. *Podziemny trop*. [Powieść dla młodzieży]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1967.

48. *Śladami Sienkiewicza*. [Opowieść]. Wwa: Sport i Turystyka 1967.

49. *Zamek siedmiu wysp*. [Opowieść]. Wwa: LSW 1967.

50. *Dalekie gwiazdy*. [Opowieść]. Wwa: MON 1968. Przekł. ukr.: *Daleki zori*. [Przel.:] J. Popsujenko. „Vsesvit” (Kyiv) 1969, nr 10.

51. *Operacja „Trzy strzały”*. [Reportaże z Wietnamu, powst. ok. 1968]. Gdań.: WM 1971. Fragn.: *Trzy strzały. Uwaga Hydroplan*. „Przyjaźni” 1969, nr 23. Przekł. niem. opow.

tytułowego: *Operation „Drei Pfeile”*. [Przel.] S. Warnecke. Berlin 1968.

52. *Czwarta strefa*. [Reportaże z Wietnamu]. Wwa: MON 1969. Przekł. ros.: *Četvertaja zona. Putevoj dnevnik pisatelja i voenkora*. [Przel.:] J. Nemcinski. Red.: V.N. Kozirev. Moskva 1970.

53. *Marsz Wielkanocny*. (NRF 1968). [Reportaż]. Pozn.: WP 1969.

54. *Śladami Konopnickiej*. [Opowieść literacko-krajoznawcza]. Wwa: Sport i Turystyka 1969.

55. *Bambusy szumią nocą*. [Reportaże z Laosu]. Wwa: MON 1970. Przekł. ros.: *Bambuk sumit noču*. [Przel.] J. Nemcinski. Moskva 1972.

56. *Kraj lat młodości*. *Śladami Mickiewicza*. [Reportaż]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1970.

57. *Medium piszące*. [Opowieść o W. S. Reymoncie]. Łódź: WŁ 1970.

58. *Dzieci i helikoptery*. [Opowiadania]. Wwa: Horyzonty 1971.

59. *Niespokojna oaza. Kambodża*. [Opowieść reportażowa]. Wwa: KiW 1971.

60. *Niepokonani... Wietnam Północny w fotografiach*. Zdj. Z. Staszycyn. Komentarz ... Wstęp R. Frelek. Wwa: Wyd. Artystyczno-Graficzne 1971.

61. *Ścieżki prze dżungłę*. [Powieść]. Wwa: Horyzonty 1971. Wyd. nast. tamże: wyd. 2 1973, wyd. 3 1976. Wyd. 4 Wwa: MAW.
62. *Nie ma przerwy w życiorysie. Powieść*. Wwa: KiW 1972.
63. *Indochiny. Wietnam. Laos. Kambodża. Poradnik bibliograficzny*. Wwa: BN Instytut Bibliograficzny 1973.
64. *Wietkong wśród nas*. Przekł. ros.: *Reportaż iz Sajgona*. [Przeł.] J. Nemcinski. Moskwa 1973.
65. *Karolinka z Diamentowych Gór*. [Powieść dla młodzieży]. Kat.: Śląsk 1974. Cz. 1 cyklu, cz. 2 zob. poz. 81.
66. *Niespokojni Amerykanie*. [Szkic publicystyczny]. Wwa: MON 1974.
67. *Taniec z ogniem*. [Reportaże]. Wwa: Iskry 1974.
68. *Warsztat czarodzieja*. [Opowieść biograf. o J. Tuwimie]. Łódź: WŁ 1975.
69. *Wczasy literackie*. [Szkice o pisarzach ros. i radz.]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1975.
70. *Łuny przed świtem*. [Reportaże dot. Wietnamu]. Wwa: MON 1976.
71. *Nad woda wielką i czystą*. [Opowieść literacko-krajoznawcza o A. Mickiewiczu]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1976.
72. *Gdy Budda sięgnął po broń*. [Szkic publicystyczny o Kambodży]. Wwa: MON 1977.
73. *Ścieżka na Ararat*. [Szkic o Armenii]. Wwa: KiW 1977. Wyd. 2 [!] Wwa: KiW 1977.
74. *Córka jego ekscelencji*. [Reportaż z Wietnamu]. Wwa: Iskry 1978.
75. *Magdalena*. [Powieść]. Wwa: MAW 1978. Wyd. 2 tamże 1984, wyd. nast. Łódź: Akapit Press 1995.
76. *Warszawskim szlakiem Bolesława Prusa*. Wwa: Zarząd Wydawn.-Propagand. PTTK 1978. Wyd. 2 uzup. Wwa: Wydawn. PTTK Kraj 1989.
77. *Kraj tysięcy pagód*. [Reportaż z Birmy]. Wwa: KiW 1979.
78. *Róża na wietrze. Opowieść o Stefanie Żeromskim*. Lubl.: Wyd. Lubel. 1979. Popr. i uzup. łączne wyd. poz. 26 i poz. 34.
79. *Warszawskim szlakiem Żeromskiego*. Wwa: Zarząd Wydawn.-Propagand. PTTK 1980.
80. *Wąż ma groźne oczy*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: MAW 1980. Wyd. 2 tamże 1985.
81. *Karolinka na tropach Indian*. [Powieść dla młodzieży]. Kat.: Śląsk 1981. Cz. 2 cyklu. Cz. 1 zob. poz. 65
82. *Nie ma pokoju dla pól ryżowych*. [Reportaż z Wietnamu]. Wwa: KiW 1981.

83. *Raport z linii ognia*. [Reportaże z Wietnamu, powst. 1962–1975]. Wwa: MON 1981.

84. *Ląd ocalony*. [Reportaże z Kambodży]. Wwa: Czyt. 1982.

85. *Eliksir papy Hemingwaya*. [Opowieść biograf.]. Wwa: LSW 1983.

86. *Tygrysie oczy. Opowieści egzotyczne*. Kr.: WL 1983. Wyd. 2 Wwa: Wyd. Zw. Zaw. 1988.

87. *Tani, gdzie bogowie są wiecznie młodzi*. [Reportaże z Nepalu]. Wwa: KAW 1984.

88. *Zwierciadło z Toledo*. [Reportaż historyczny o wojnie domowej w Hiszpanii]. Wwa: MON 1985.

89. *Dziewczyna z wyspy Słońca*. [Opowieść dla młodzieży]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1986.

90. *Skarby z dalekich podróży*. [Reportaże z Birmy, Kambodży, Laosu, Tajlandii, Wietnamu]. Wwa: KAW 1986.

91. *Twój czar nade mną trwa*. [Opowieść o J. Słowackim]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1986.

92. *Goście honorowi*. [Opowieść]. Rzesz.: KAW 1987.

93. *Niegasnące ognie. O pisarzach na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim*. Kat.: ŚIN 1987.

94. *Spotkamy się na Atlantydzie*. [Opowieść dla młodzieży]. Wwa: NK 1988.

95. *Wracam na wieżę spadochronową*. [Współwyd. z:] M. Bijoch: *Czar dwóch kólek*. G. Murawska: *Pieszczoch historii*. Wwa: KAW 1988, *Ekspres Reporterów*.

96. *Czarownice są wśród nas*. [Powieść dla młodzieży]. Wwa: MAW 1989.

97. *Lilka*. [Opowieść dla młodzieży]. Wwa: MAW 1989.

98. *Pałac Dioklecjana*. [Powieść]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1989.

99. *Drzewo sprawiedliwości*. [Powieść]. Lubl.: Wyd. Lubel. 1991.

100. *Paryż i dziewczyna*. [Powieść]. Wwa: Nowe Wyd. Pol. 1992. Opubl. pod pseud.: Monique Ferrant [inf. aut.].

101. *Zaginione królestwo*. [Reportaż, dot. m.in. pracy franc. archeologów i pol. konserwatorów]. Wwa: Dialog 1998.

102. *Pożegnanie z boginią*. Powieść. Wwa: AgArt, Jakatin 1999.

103. *Śladami Pol Pota*. [Opowieść biograf.]. Pozn.: Politeja, Świat Książ. 1999.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Polskim piórem o krainach „białego” i „czarnego złota”. Uzbekistan i Kazachstan w oczach literatów polskich*. Wyb., ukł. i wstęp ... Wwa: TPPR 1961.

2. *Literatura bursztynowego wybrzeża. Zeszyt Repertuarowy na Dni Kultury Estońskiej*. Oprac. cz. łotewską ..., cz. estońską A. Galis. Wwa: TPPR 1962.

3. H. Rudnicka: *Polną ścieżką*. Przedm. ... [Wyd. 2]. Wwa: LSW 1958.

4. S. Tolstoj: *Mały przewodnik po ZSRR*. Przeł. K. Gruberowa. *Polonicami* uzupełniła ... Wwa: Sport i Turystyka 1967.

5. G. Łukaszewicz: *Moja emigracja*. [Pamiętnik]. Oprac. ... Wwa: AgArt 2000.

OPRACOWANIA

Ank. 2002. – SWPP 2 (M. Brykalska). – WPPiBL [maszynopis] – NSLdDiM.

[Wyw. i wspomnienia]: „*Strzeż się Amerykanów, węży i skorpionów*”. Rozm. H. Jantos. „Gaz. Pozn.” 1966, nr 12; *Ryż i karabin*. Rozm. M. Sanigórski. „Dz. Zach.” 1966, nr 70; *Walka na śmierć, ale o życie*. Rozm. H. Jantos. „Gaz. Pozn.” 1967, nr 254; *O Wietnamie z ...*. Rozm. A. Paul. „Gaz. Pom.” 1968, nr 295; „*Express*” rozmawia z ..., laureatką „*Grand Prix*” MOD. Rozm. K. Grzybowska. „*Express Wiecz.*” 1969, nr 214; *Z „Przyjaciółką” przy kawie*. Rozm. R. Pragier. „*Przyjaciółka*” 1969, nr 42; *Opowieść o Hemingwayu*. Rozmowa z ... Rozm. J. Termer. „*Perspektywy*” 1988, nr 11; *Brama do ... powieści*. Cz. 1–2. „*Literatura*” 1998, nr 6–7/8. H. Markiewiczowa: *Książka wśród swoich bohaterów*. „Dz. Zach.” 1954, nr 98; W. Sz. [W. Szwedowicz]: *Pisarze współcześni*. „*Nowe Książ.*” 1965, nr 23; (R) [R. Trot]: *Nasi*

koledzy – laureaci. „*Prasa Pol.*” 1967, nr 9; (JT) [J. Truszczyński]: *Pasjonujące opowieści o Wietnamie*. (Spotkania z ...) „*Gaz. Pozn.*” 1970, nr 280; J. Pierzchała: *Legenda Zagłębia*. Katowice 1971, s. 289–291; (jag): *Wierność sobie*. „*Wiad. Zagl.*” 1992, nr 26; P. Kuncewicz: *Agonia i nadzieja*. T. 4: *Proza polska od 1956*. Wwa 1994, s. 350. – [rec.: *Czerwona kokarda*.] A. B.: *Z historii Czerwonego Zagłębia*. „*Nowa Kult.*” 1952, nr 16–17; B. Dudziński: *Z dziejów Czerwonego Zagłębia*. „*Now. Rzesz.*” 1952, nr 65; T. Potemski: *Zwycięskim szlakiem Czerwonego Zagłębia*. „*Śl. Lit.*” 1953, nr 6–7. – [rec.: *Domem naszym las głęboki*.] J. Panasewicz: *Z walk Gwardii Ludowej*. „*Nowa Kult.*” 1952, nr 27; T. Potemski: *Zwycięskim szlakiem Czerwonego Zagłębia*. „*Śl. Lit.*” 1953, nr 6–7. – [rec.: *Drukarnia na Czystem*.] A. Trepka: *Wizerunek narodowego bohatera*. „*IKP*” 1953, nr 165; J. T.: *Książ. o Kasprzaku*. „*Kult. i Życie*” 1953, nr 16. – Z. Załuski: [rec.: *Kariera jednego kupca*.] „*Książ. dla Ciebie*” 1956, nr 3. – [rec.: *Dziewczyna z książką*.] E.B. [E. Barska], „*Książka dla Ciebie*” 1956, nr 9; H.D. [H. Dąbrowska], „*Por. Bibl.*” 1957, nr 12. – [rec.: *Listy mazurskie*.] H. D. [H. Dąbrowska], „*Por. Bibl.*” 1957, nr 12; Z. D., „*Rzeczywistość*” 1956, nr 18. – [rec.: *Chłopcy z miasta Łodzi*.] A. Hamerliński: *Między powieścią a dokumentem*. „*Nowe Książ.*” 1961, nr 13; J. Korzov: *Povest o „Lucezarnych”*. „*Vsesvit*” [Kijów] 1964, nr 12. – [rec. i omów.: *Śladami pisarzy*.] E. Czekalski, „*Orka*” 1961, nr 20; A. Klimowicz: *Na tropach i ścieżkach*. „*Nowe Książ.*” 1961, nr 9; Z. Kozarynowa. „*Tydz. Pol.*” [Londyn] 1961, nr 35; B. Królikowski, „*Kamena*” 1961, nr 20; J. Pilch. „*Gł.*

Ziemi Ciesz.” 1962, nr 23. – [rec.: *W cieniu „Katarzyny”*:] A. W., „Kwart. Opolski” 1961, nr 4. – [rec.: *Wiatr za progiem*:] Z. Mikulski: *Za mało Żeromskiego*. „Kult. i Życie” 1961, nr 37; E. Pieńkowska: *Opowieść o Żeromskim*. „Polonistyka” 1961, nr 5; M. Otto: *Opowieść o Żeromskim*. „Nowe Książ.” 1962, nr 7; W. Szwedowicz: *Uroki Nałęczowa czyli Lew obłąkany*. „Nowa Kult.” 1962, nr 11. – [rec.: *Z ziemi Juliusza*:] T. S. [T. Syga]: *Śladami Słowackiego*. „Nowe Książ.” 1961, nr 21; G. Zaec, „Literaturna Hazeta” [Kijów] 15 IX 1961; S. Rutkowski: *Trzy książki o Słowackim*. „Polonistyka” 1962, nr 1. – [rec.: *Strzały na ulicy Dworskiej*:] J. Chocilowski: *Portret rewolucjonisty*. „Nowe Książ.” 1963, nr 2. – [rec.: *Szukam Baltazara Kujawskiego*:] J. Kancewicz: *O Julianie Marchlewskim*. „Nowe Książ.” 1963, nr 16; M. Turwid: *Szkic do portretu Baltazara Kujawskiego*. „Pomorze” 1963, nr 23. – E. Boniecka: *Reportaże z dawnych lat* [rec.: *Fortuna rodu Krusche*]. „Nowe Książ.” 1964, nr 8. – [rec.: *Iskry wielkiego ognia*:] E. Boniecka: *Reportaże z dawnych lat*. „Nowe Książ.” 1964, nr 8; B. Kogut: *Zmarnowana szansa*. „Życie Lit.” 1964, nr 9; J. Rohoziński, „Tyg. Demokrat.” 1964, nr 22. – [rec.: *Szukam Baltazara Kujawskiego*:] J. Kancewicz: *O Julianie Marchlewskim*. „Nowe Książ.” 1963, nr 16; M. Turwid: *Szkic do portretu Baltazara Kujawskiego*. „Pomorze” 1963, nr 23. – [rec.: *Most na rzece Ben-Hai*:] B. Sowińska, „Życie Warsz.” 1964, nr 164; E. Szonert: *Opowieść o Wietnamie*. „Sl. Powsz.” 1964, nr 176. – [rec.: *Ostatnia róża*:] W. Nawrocki: *Nie ma Kaszeb bez Polonii*. „Poglądy” 1964, nr 24; J. Makowski: *Opowieść o Żeromskim na Wybrzeżu*. „Pomorze”

1965, nr 4; W. Nawrocki: *Nowości biografistyki*. „Życie Lit.” 1965, nr 18. – [rec.: *Chłopiec z Romanowa*:] M. Kosman: *Zanim został tytanem*. „Nurt” 1966, nr 9; Z. Kozarynowa: *Dalsza i bliższa przeszłość*. „Wiadomości” [Londyn] 1966, nr 28. – [rec.: *Romantyczna podróż pana Honoriusza*:] W. Błachut, „Dz. Lud.” 1965, nr 297; W. Błachut, „Życie Lit.” 1965, nr 48; J. Iwaszkiewicz: *O Balzaku*. „Życie Warsz.” 1965, nr 291; B. Królikowski: *Wesele Balzaka*. „Kamena” 1966, nr 3; A. Mel’nikov, „Inostrannaja Literatura” [Moskwa] 1966, nr 7; J. Termer: *Reportaż historyczno-literacki*. „Nowe Książ.” 1966, nr 10; P. Bagiński: *Z Panem Honoriuszem do Wierchowoni*. „Polonistyka” 1969, nr 4; S. Balbus: *Dwaj pisarze i jeden dowódca*. „Życie Lit.” 1969, nr 28; J. Iwaszkiewicz: *Romantyczne podróże*. „Życie Warsz.” 1969, nr 76. – [rec.: *Alarm na ryżowiskach*:] H. Skrobiszewska: *Wakacje i sprawy poważne*. „Nowe Książ.” 1966, nr 15; N. Zadornov: *Zapiski wojennego korespondenta*. „Dal’nij Vostok” [Chabarowsk] 1967, nr 5. – W. N. [W. Natanson]: [rec. adapt. *Alarm na polach ryżowych*]. „Za i Przeciw” 1968, nr 37. – [rec.: *Drugie życie pani Marii*:] K. Brzozowska: *Trudne życie pani Marii*. „Orzeł Biały” [Londyn] 1967, nr 41; Z. Florczak: *Opowiadania biograficzne*. „Nowe Książ.” 1967, nr 7; K. Narutowicz, „Kierunki” 1967, nr 10. – [rec.: *Mazowieckie ścieżki pisarzy*:] J. Boldok: *Manowce popularyzacji*. „Współczesność” 1967, nr 10; Z. Florczak: *Opowiadania biograficzne*. „Nowe Książ.” 1967, nr 7; A. Strumiłowski [Z. Greń]: *Literaci, ich wrogowie i przyjaciele*. *Mazowsze przychylnie pisarzom*. „Życie Lit.” 1967, nr 11. – [rec.: *Front w dzun-*

- gli:] Z. Stolarek: *Dwie cudzoziemki w wietnamskiej dżungli*. „Nowe Książ.” 1967, nr 19; (s), „Tryb. Ludu” 1967, nr 216; H. Jantos: *Odważna pisarka, mężny człowiek*. „Gaz. Pozn.” 1968, nr 17; M. K. [M. Knorr] *Tyle tych piwnic ...*. „Kult. i Życie” 1968, nr 5 [rec.: *Podziemny trop*]. – K. Rosner: *Przeszłość daleka i bliska* [rec.: *Zamek siedmiu wysp*]. „Nowe Książ.” 1968, nr 20 [sprost.: M. Warneńska, tamże 1969, nr 1] – [rec.: *Dalekie gwiazdy*:] (tk) [T. Kwaśniewski]: „*Kocham was. Bądźcie czujni*”. „Gl. Koszał.” 1968 nr 156; R. Pietrzak: „*Ktore je ta prava česta ...*”. „Żoł. Woln.” 1968, nr 260; K. Rosner: *Przeszłość daleka i bliska*. „Nowe Książ.” 1968, nr 20. – [rec.: *Medium piszące*:] M. Dąbrowska, „Nowe Książ.” 1970, nr 16; B. Sowińska: *Reymonta przygody młodości*. „Życie Warsz.” 1970, nr 146. – [rec.: *Czwarta stręfa*:] (JECH) [J. Chociłowski]: „*Tatusiu czy wyrośnie mi nowa rączka?*”. „Kontynenty” 1969, nr 9; B. Sowińska: *Dokumenty naszego czasu*. „Życie Warsz.” 1969, nr 159; W. Żukrowski: *Święta sprawa wolności*. „Nowe Książ.” 1969, nr 16; W. Żukrowski: *The fourth zone ...*. „Polish Literature” [Wwa] 1970, nr 1. – M. Lovel: *Wietnamski zwiad*. „Życie Lit.” 1970, nr 51 [dot. reportaży z Wietnamu]. – W. Żukrowski: *Umarli nie czują lęku* [rec.: *Bambusy szumią nocą*]. „Nowe Książ.” 1971, nr 3. – E. Kieruzalska: *Nie ma przerwy w życiorysie* [rec.: *Nie ma przerwy w życiorysie*]. „Nowe Książ.” 1972, nr 18. – K. Goldbergowa: *Dwa oblicza Sajgonu* [rec.: *Niespokojni amerykanie*]. „Nowe Książ.” 1974, nr 14. – J. Skuczyński: *Wietnam – nowe perspektywy ujęcia* [rec.: *Taniec z ogniem*]. „Nowe Książ.” 1975, nr 5. – A. Baranowska: *Portrety miejsc, a gdzie ludzie* [rec.: *Śladami pisarzy*. Cz. 2]. „Nowe Książ.” 1976, nr 8. – W. J. Kasiński: *Treści wieczne gorejące* [rec.: *Warsztat czarodzieja*]. „Nowe Książ.” 1976, nr 1. – E. Kozarzewska: *Śladami pisarzy rosyjskich i radzieckich* [rec.: *Wczasy literackie*]. „Nowe Książ.” 1976, nr 15. – A. Szulc: *Wietnam raz jeszcze* [rec.: *Łuny przed świtem*]. „Literatura” 1976, nr 21. – J. Gembicki: *U stóp „Świętej Góry”* [rec.: *Ścieżką na Ararat*]. „Nowe Książ.” 1977, nr 19. – L. Kamiński: *Szczęśliwa trzynastka* [rec.: *Nad wodą wielką i czystą*]. „Nowe Książ.” 1977, nr 8. – M. Podkowiński: *O Kambodży inaczej* [rec.: *Gdy Budda sięgnął po broń*]. „Nowe Książ.” 1978, nr 8. – Z. Beszczyńska: *Dom* [rec.: *Magdalena*]. „Nowe Książ.” 1979, nr 11. – A. Staniszewski: *Kraj nad Irawadi* [rec.: *Kraj tysięcy pagód*]. „Nowe Książ.” 1979, nr 19. – M. Kościński: *Pisarz przeżywający epokę* [rec.: *Róża na wietrze*]. „Kamena” 1980, nr 2. – J. Maruszewski: *Opowieść znad Mekongu* [rec.: *Wąż ma groźne oczy*]. „Nowe Książ.” 1980, nr 16. – [rec.: *Łąd ocalony*:] T. Żółciński: *Okrutna lekcja historii*. „Fakty” 1982, nr 38; Wiator [W. Jaworski]: *W cieniu kokosowych palm*. „Pismo Lit.-Art.” 1985, nr 4. – W. Sadkowski: *Eliksir ...* [rec.: *Eliksir Papy Hemingwaya*]. „Nowe Książ.” 1983, nr 10. – E. Biela: *Realna utopia* [rec.: *Goście honorowi*]. „Mies. Lit.” 1988, nr 2–3. – E. Zaleska: *Jak w fotoplastykonie* [rec.: *Spotkamy się na Atlantydzie*]. „Nowe Książ.” 1989, nr 1. – [rec.: *Pałac Dioklecjana*:] J. Orłowska: *Czas przeszedł (nie) dokonany*. „Nowe Książ.” 1990, nr 1; M. Jentys: *Melodramat rozrachunkowy*. „Kierunki” 1989, nr 40.

Małgorzata Toczowska

WILCZEK Piotr
1962

Historyk literatury, krytyk literacki, poeta.

Urodzony 26 kwietnia 1962 roku w Chorzowie. Mieszka w Katowicach. Ukończył III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Katowicach. 1981–1986 studiował filologię polską na Uniwersytecie Śląskim. Debiutował wierszami na łamach „Studia” (1984, t. 6). 1992 doktorat *Erazm Otwinowski. Studium z dziejów literatury arińskiej w XVI wieku*, 2001 habilitacja na podstawie rozprawy *Dyskurs – przekład – interpretacja. Literatura staropolska i jej trwanie we współczesnej kulturze*. Od 1986 pracuje na UŚ – jako asystent, starszy asystent i adiunkt, obecnie w Zakładzie Literatury Średniowiecza i Renesansu Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej. 1996–1998 członek Rady Wydziału Filologicznego UŚ i Senatu UŚ. 1998–1999 *visiting lecturer* w Rice University, Houston, 1999–2001 *visiting assistant professor* w University of Illinois at Chicago, 2000–2001 *visiting assistant professor* w University of Chicago (USA). Od 1983 związany z prasą literacką. 1987 redaktor naczelny almanachu „Kwartal”. Teksty publikował m.in. w „Przeglądzie Powszechnym” (1984–1989), „Studencie” (1986–1990), „Nowych Książkach” (od 1996), „Ogrodzie” (1991–1994). Członek redakcji „The Sarmatian Review” (od 2000) i „Palas Silesia” (od 2001). 1992 członek-założyciel Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego w Katowicach. Od 1993 członek Komisji Historycznoliterackiej PAN – Od-

ział w Katowicach. Od 2001 Przewodniczący Komitetu Okręgowego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Katowicach. Za działalność literacką otrzymał m.in. Nagrodę Artystyczną dla Młodych Twórców Wojewody Katowickiego (1993).

TWÓRCZOŚĆ

1. *Kultura i pamięć*. Sosn.: Remedium 1983.
2. *Nowe przygody Seneki*. [Wiersze]. Sosn.: Remedium 1985.
3. *Pytania i medytacje*. [Wiersze]. Gdań.: Alma-Press 1987.
4. *Piosenka bez końca świata*. [Wiersze]. Gł.: Wokół nas 1992.
5. *Erazm Otwinowski. Pisarz ariński*. Kat.: Gnome 1994.
6. *Spory o Biblię w literaturze renesansu i reformacji. Wybrane problemy*. Kiel.: Szumacher 1995, *Spotkania z literaturą*, nr. 17.
7. *Ślady egzystencji. Szkice o polskich pisarzach emigracyjnych*. Kat.: Śląsk Sp. 1997.
8. *Szkolny słownik literatury staropolskiej: średniowiecze, renesans, barok*. [Współaut.: J. K. Goliński, R. Mazurkiewicz]. Kat.: Videograf II 1999.
9. *Poezja polskiego renesansu. Interpretacje*. [Współaut. K. Martyn]. Kat.: Książnica 2000.

10. *Dyskurs – przekład – interpretacja: literatura staropolska i jej trwanie we współczesnej kulturze*. Kat.: Gnome 2001.

Rozprawy w tomach współautorskich, periodykach naukowych i kulturalnych, m.in.: *Kochanowski – poeta czy nit poety? Funkcje wypowiedzi metatekstowych w powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego „Poeta i świat”*. „Biul. Kwart. Radomskiego Tow. Nauk.” T. XXI, z. 3, s. 69–79; *Barokowa poezja wizualna w Europie i Polsce. Prolegomena*. W: *Staropolskie teksty i konteksty. Studia*. Red. J. Malicki. Kat. 1989, s. 43–79; *Funkcje wierszy wizualnych w utworze Adama Nieradzkiego „Kirys hartowny starożytnego żołnierza”*. W: *O literackiej ramie wydawniczej w książkach dawnych*. Red. R. Ocieczek. Kat. 1990, s. 21–43; „*Leszku kochany, żegnam Cię*”. *Mowa Kazimierza Wierzyńskiego nad grobem Jana Lechonia w świetle dzieł literackich, dokumentów i wspomnień*. W: *Skamander*. T. 7: *Szkice o twórczości Jana Lechonia*. Red. I. Opacki. Kat. 1991, s. 112–124; „*Dzbanie mój pisany*”: *arcydzieło Kochanowskiego wobec innych przekładów ody Horacego „O nata mecum”*. W: *Przekład artystyczny*. T. 2: *Zagadnienia serii translatorskich*. Red. P. Fast. Kat. 1991, s. 79–90; *Adam Czerniawski jako tłumacz poezji Różewicza*. „*Świat Lit.*” 1991, nr 2; *Między miłością a śmiercią*. Mickiewiczowski przekład wiersza Byrona „*Euthanasia*”. *Przekład artystyczny*. T. 1: *Zagadnienia teorii i krytyki*. Red. P. Fast. Kat. 1991, s. 84–97; *Angielskie przekłady Trenów Jana Kochanowskiego*. W: *Przekład artystyczny*. T. 4: *Tłumaczenia literatury polskiej na języki obce*. Red. P. Fast. Kat. 1992, s. 31–45; *Dialog ma-*

sek: próba interpretacji „Trenów” Jana Kochanowskiego jako poematu polifonicznego. W: *Szkice o literaturze dawnej i nowszej ofiarowane Profesorowi Zbigniewowi Jerzemu Nowakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Red. J. Malicki, R. Ocieczek. Kat. 1992, s. 28–43; *Przedmowy autorskie do dzieł Witolda Gombrowicza: zarys problematyki*. W: *Autorów i wydawców dialogi z czytelnikami. Studia historycznoliterackie*. Red. R. Ocieczek. Kat. 1992, s. 91–103; *Czy przekład autentyczny jest możliwy? Rozważania o niektórych polskich przekładach „Sonetu X” Johna Donne’a*. W: *Przekład artystyczny*. T. 5: *Strategie translatorskie*. Red. P. Fast. Kat. 1993, s. 26–36; *U podstaw religijności ariańskiej*. (*Słownik teologii Braci Polskich w XVI wieku*). „*Ogród*” 1993, nr 1–4; *Na Wujka marginesie. Wielbłąd przez ucho igielne*. W: *Podsluchane, zapisane. Wybór materiałów z II Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ „Sytuacje trudne” i IV Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ „Postscriptum”*. Red. K. Unilowski, C. K. Kęder. Kat., s. 13–16; *Między afirmacją a buntem: kilka refleksji o religijności poezji polskiej po 1975 roku*. „*Tytuł*” 1994, nr 1; *Metoda nauczania retoryki w podręczniku Micanusa*. W: *Staropolskie teksty i konteksty. Studia*. T. 2. Red. J. Malicki. Kat. 1994, s. 69–78; *William John Rose: badacz literatury polskiej na Śląsku*. W: *Śląskie miscellanea*. T. 7. Red. K. Heska-Kwaśniewicz, J. Malicki. Kat. 1994, s. 100–106; *Ojców w twórczości Jana Lechonia – Leszka Serafinowicza*. „*Prądnik*” 1995, t. 10, s. 91–100; *Zarys dziejów zboru ariańskiego*

w Rzeczypospolitej do roku 1604 (próba kalendarium). W: *Kolokwia polsko-włoskie*. T. 1: *Między średniowieczem a renesansem*. Red. J. Malicki, ... Kat. 1995, s. 99–121; *Biblia w poezji ariańskiej (na przykładzie twórczości Erazma Otwinowskiego)*. W: *Kolokwia polsko-włoskie*. T. 1: *Między średniowieczem a renesansem*. Red. J. Malicki, ... Kat. 1995, s. 123–134; *Autorytet Pisma świętego w polemikach ks. Piotra Skargi SJ z Hieronimem Moskorzowskim, pisarzem ariańskim*. W: *Jezuicka ars educandi. Prace ofiarowane Księdzu Profesorowi Ludwikowi Piechnikowi SJ*. Red. S. Obirek, M. Wolańczyk. Kr. 1995, s. 253–259; *Word of God and the Problem of Authority in Seventeenth-Century Polish Religious Disputes*. In: *Word – Subject – Nature. Studies in Seventeenth- and Eighteenth-Century Culture*. Ed. T. Rachwał, T. Sławek. Kat. 1996, p. 101–105; *Baroque Pattern Poetry in Poland in Relation to Theories of Literary Genres*. In: *Iconography in Cultural Studies*. Ed. A. Kiss. Szeged 1996, s. 143–149; *Szukanie Ojczyzny: refleksje wokół prozy Czesława Miłosza*. W: *Szkice o polskich pisarzach emigracyjnych*. T. 1. Red. M. Kisiel, W. Wójcik. Kat. 1996, s. 85–99; *Ariane polscy w świetle własnej poezji: próba lektury po latach*. W: *Wacław Potocki i kultura literacka jego czasów*. Red. J. Malicki, D. Rott. Kat. 1997, s. 130–140; *Wierszyk barokowy? Dialogi międzytekstowe w wierszu „Totentanz” Tadeusza Różewicza*. W: *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel, W. Wójcik. Kat. 1999, s. 34–45; *Polscy laureaci literackiej Nagrody Nobla*. W: *Zbliżenia. Szkice z literatury szwedzkiej i polskiej*. Kat. 1998, s. 72–79; *Jezuici i arianie: wprowadzenie do lektury polskich*

polemik wyznaniowych na przełomie XVI i XVII w. „Czas. Zakł. Narod. im. Ossolińskich” 1999, nr 10; *Dysputacje Lutra z diablem i inne diabelskie fantazje w tekstach polemicznych Marcina Łaszcza*. W: *Postacie i motywy faustyczne w literaturze polskiej*. T. 1. Red. H. Krukowska, J. Ławski. Białyst. 1999, s. 273–282; *Catholics and heretics: some aspects of religious debates in the old Polish-Lithuanian Commonwealth*. „The Sarmatian Review” 1999, nr 2; *Andrzej Krzycki*. In: *Encyclopedia of the Renaissance*. Ed. P. Grendler. T. 3. NY 1999, s. 372–373. *Polish Nobel Prize Winners in Literature: Are They Really Polish?* „Chicago Review” 2000, nr 3–4; „Heretics” or „the faithful of the separated churches”? *Ecumenism at Vatican II and the legacy of religious dialog in the old Polish-Lithuanian Commonwealth (16–17 centuries)*. W: *Jezuicka ars historica. Prace ofiarowane Księdzu Profesorowi Ludwikowi Grzebieniowi SJ*. Kr. 2001, s. 593–619; *Pieśni*. W: *Lektury polonistyczne: Jan Kochanowski*. Red. A. Gorzkowski. Kr. 2001, s. 306–321; *Images of America in Modern Polish Poetry: An Essay on Alienation*. „The Polish Review” 2001, nr 3.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Kolokwia polsko-włoskie*. Red. J. Malicki, ... Kat. 1995.

2. J. Kochanowski: *Treny*. Przekł. A. Czerniawski. Przedm. D. Davie. Oprac. i komentarz ... Kat. 1996.

3. *Jesuitica. Kolokwium naukowe z okazji 400. rocznicy urodzin Macieja Kazimierza Sarbiewskiego*. Red. J. Malicki, ... Kat. 1997.

4. E. Otwinowski: *Pisma poetyckie*. Wyd. ... Wwa 1999

5. *Polonistyka północnoamerykańska*. [Red. ...]. „Postscriptum” 2001, nr 1.

6. *Treny: The Laments of Kochanowski*. Transl. by A. Czerniawski. Foreword by D. Davie. Ed. and annotated by ... Oxford 2001 [zm. wyd. poz. 2].

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

PB 3 [P. Dunin-Wąsowicz].

M. Kisiel: *Kostium dla krzyku* [rec.: *Piosenka bez końca świata*]. „Górnośl. Diar. Kult.” 1993, nr 2. – [rec. *Erazm Otwinowski...*:] J. K. Goliński: *Erazm Otwinowskiego hermeneutyka biblijna*. „Ogród” 1994, nr 2; R. Leszczyński: *Pionierska monografia*. „Śl. i Myśl” 1994, nr 6–7; M. Elżanowska: [b.t.]. „Pam. Lit.” 1996, nr 1. – [rec. *Spory o Biblię...*:] R. Leszczyński: [b.t.]. „Śl. i Myśl” 1996, nr 2; D. Pawelec: [b.t.]. „Nowe Książ.” 1996, nr 7. – [rec.: J. Kochanowski: *Treny*:] T. Halikowska-Smith: „*Treny*” *Kochanowskiego*. „Tydz. Pol.” 1996 [wrzesień]; D. Rott: *Nowy przekład „Trenów”*. „Śląsk” 1996, nr 12; B. Czaykowski: *O mnie będą wiedzieć Anglikowie*. „Rzeczpospolita” 1997, nr 202; J. Głomski: *Pełna wigoru angielska wersja „Trenów”*. „Postscriptum” 1997, nr 1. – [rec.: *Ślady egzystencji...*:] P. Szewc: *Ślady egzystencji*. „Rzeczpospolita” 1997, nr 173; M. Kisiel: *Emigracja i egzystencja*. „Śląsk” 1997, nr 8; J. Koźmiński: *Szkice o emigrantach*. „Nowe Książ.” 1997, nr 10. – [rec. *Szkolny*

słownik...:] E. Z. Wichrowska: [b.t.]. „Nowe Książ.” 1999, nr 11; P. Borek: [b.t.]. „Nowa Polszcz.” 2000, nr 1. – Z. Kadłubek: *Staropolskie eksplanacje* [rec. K. Martyn, ...: *Poezja polskiego renesansu...*]. „Śląsk” 2000, nr 11. – [rec.: *Dyskurs – przekład – interpretacja...*:] K. Lisowski: *Dialog z tradycją potrzebną od zaraz*. „Nowe Książ.” 2001, nr 11; B. Czaykowski: [b.t.]. „The Sarmatian Review” 2002, nr 2.

[M.in. o ...:] K. Karwat: *Wydawnictwa sosnowieckiej „Piwnicy Literackiej”*. „Integracje” 1987, nr 21; R. Twardoń: *Raport z „Piwnicy”*. „Student” 1987, nr 6, przedr. w: *Rocznik Sosnowiecki*. T. 1. Red. M. Kisiel. Sosn. 1992, s. 44–50; M. Kisiel: *Katowickie środowisko poetyckie. Przegląd 1989–1994*. W: *III Gliwickie Konfrontacje Literackie*. Gli. 1995, s. 14–27; M. Kisiel: *Male portrety*. „Opcje” 1995, nr 3; P. Majerski: *Liryczne wędrówki z zagłębiowskim paszportem*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 327–333.

Paweł Majerski

WILKOŃ Aleksander 1935

Językoznawca, krytyk literacki, poeta.

Urodzony 23 marca 1935 w Bogucicach-Wielicze. Absolwent Liceum Ogólnokształcącego w Łańcucie. 1954–1957 student polonistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Pracownik naukowy: 1958–

1989 UJ, 1969–1972 Uniwersytetu w Nancy (Francja), od 1976 Uniwersytetu Śląskiego, 1989–1993 Sorbona-Paris IV, od 1993 Uniwersytetu w Neapolu. Profesor zwyczajny UŚ i Uniwersytetu w Neapolu. Debiutował recenzją książki J. Wiktora na łamach „Życia Literackiego” (1958, nr 47), debiut poetycki na łamach „Poglądów” (1981, nr 11). 1958–1967 teksty krytycznoliterackie w „Życiu Literackim”, „Twórczości”, „Współczesności”. Publikował na łamach „Magazynu Kulturalnego”. 1960–1964 przewodniczący Koła Młodych przy Oddziale Związku Literatów Polskich w Krakowie. Otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego*. Wr 1970.

2. *O języku i stylu „Ogniem i mieczem” Henryka Sienkiewicza. Studia nad tekstem*. Kr. 1976.

3. *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Kat. 1987.

4. *Jest to zarys załedwie*. [Wiersze]. Kat. 1999.

5. *Język artystyczny. Studia i szkice*. Kat. 1999.

6. *Z dziejów języka literatury polskiej*. Kat. 2001.

7. *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Język i style baroku*. Kr. 2002.

8. *Saggi di filologia slava*. Neapol 2002.

9. *Spójność i struktura tekstu. Wstęp do lingwistyki tekstu*. Kr. 2002.

Artykuły, studia i szkice w tomach współautor-
skich oraz czasopismach, m.in.: *Polskie nazwy
miejscowe od nazw wodnych*. „Onomastica”
1963, t. 8; *Komunista jako bohater literacki
dwudziestolecia*. „Życie Lit.” 1964, nr 24–26;
*Nazwy miejscowe typu „Tuczępy”, „Tumidaj”
w języku polskim*. „Onomastica” 1965, t. 10;
Mieczysław Jastrun [s. 93–104]; *Jerzy Andrze-
jewski* [s. 239–250]; *Kazimierz Brandys* [s. 251–
261] W: *Autorzy naszych lektur. Szkice o pisa-
rzach współczesnych*. Red. W. Maciąg. Wr.–Wa-
Kr–Gdań. 1965; „*Zemsta ręki smiertelnej*”. W:
Proza. Poezja 1964. Wybór szkiców i recenzji.
Wyb. Z. Macużanka. Wwa 1965, s. 309–315;
*Nazwy miejscowe typu „Tyszowce”, „Wito-
szyńce” w języku polskim*. „Onomastica” 1967,
t. 12; *Realizm zbyt mały*. W: *Czy mały realizm?*
Wyb. i oprac. J. Kajtoch, J. Skórnicki. Wwa
1967, s. 108–113; *Nazwiska polskie typu By-
stroń, Piogoń, Stachoń*. W: *Sprawozdania z po-
siedzeń Komisji Oddziału Krakowskiego PAN
za rok 1968*. T. 11. Kr. 1969, s. 441–443;
O języku wulgarnym w literaturze. „Życie Lit.”
1969, nr 10; *Z problematyki nazw własnych
koni*. [Współaut.: J. Bubak]. „Jęz. Pol.” 1969,
z. 4; *Powietrze tknąć jak lutnię*. W: *Poeta zie-
mi rodzinnej. Zbiór wspomnień i esejów o Sta-
niławie Piętaku*. Przygot. do druku A. Kamień-
ska, J. Śpiewak. Wwa 1970, s. 276–282; *Arcy-
dzieło poezji średniowiecznej*. W: *O literaturze
polskiej. Materiały*. Wyb. i oprac. A. Z. Mako-
wiecki. Wwa 1971; *O kryminałach*. „Mag.
Kult.” 1972, nr 4; *Poezja Anny Kamieńskiej*. W:

- Debiuty poetyckie 1944–1960. Wiersze, autointerpretacje, opinie krytyczne.* Wyb. i oprac. J. Kajtoch, J. Skórnicki. Wwa 1972, s. 183–192; *Arcydzieło poezji średniowiecznej* [s. 54–57]; *Pieśni Kochanowskiego* [s. 79–82]; *Dwa plany „Trenów”* [s. 82–86]; *Opowiadania Żeromskiego* [s. 335–339]. W: *Lektury obowiązkowe. Szkice, eseje, felietony na temat lektur szkolnych.* Red. S. Balbus, W. Maciag. Wr.–Wwa.–Kr.–Gdań. 1975; *Nazwy osobowe typu „Bystron”, „Piogoń”, „Dobronia” w języku polskim.* W: *Zeszyty Naukowe UJ. Z. 42.* Red. A. Heinz. Wwa–Kr. 1974, s. 113–159; *O stylizacji językowej w literaturze.* „Ruch Lit.” 1974, nr 6; *Kazimierz Nitsch o języku artystycznym.* W: *In memoriam Casimiri Nitsch.* Red. M. Karaś. Wr.–Wwa–Kr.–Gdań. 1975, s. 75–83; *O języku pisarzy nurtu wiejskiego.* W: *W kręgu literatury Polski Ludowej.* Red. M. Stępień. Kr. 1975, s. 230–250; *Profesor Witold Taszycki – człowiek i uczony.* „Por. Jęz.” 1981, z. 8–10; *Z zagadnień języka i stylu.* W: *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Językoznawcze. Z. 54.* Red. J. Bubak, ... Wwa–Kr. 1977, s. 113–123; *Język a styl tekstu literackiego.* W: *Język artystyczny.* T. 1. Red. ... Kat. 1978, s. 11–21; *O nazwie miejscowej „Tuchola”.* W: *Prace Językoznawcze UŚ. Nr 4: Onomastyka.* Red. W. Lubaś, ... Kat. 1978, s. 54–62; *Średniowiecze.* W: *Historia literatury polskiej w zarysie.* Red. M. Stępień, ... Wwa 1978; *Z zagadnień języka „Ogniem i mieczem”.* W: *Trylogia Henryka Sienkiewicza. Historia, dzieło, recepcja. Materiały z sesji naukowej w dziewięćdziesiąt rocznicę Trylogii Henryka Sienkiewicza. Zielona Góra 2–3 maja 1973.* Red. L. Ludorowski. Wwa 1978, s. 145–154; *Wyka o języku i stylu literatury.* W: *Kazimierz Wyka. Charakterystyki, wspomnienia, bibliografia.* Red. H. Markiewicz, A. Fiut. Kr. 1978, s. 110–120; *Dewiacyjny aspekt stylu.* „Ruch Lit.” 1978, nr 2; *O odmianach współczesnej polszczyzny mówionej.* W: *Opuscula polono-slavica.* Wr.–Wwa–Kr.–Gdań. 1979, s. 405–414; *O wyznacznikach językowych rodzaju i gatunku literackiego.* W: *Acta Univ. Lodziensis. S. 1: Nauki Hum.-Społ. Z. 35.* Łódź 1980, s. 117–128; *O języku artystycznym.* W: *O języku literatury.* Red. J. Bubak, ... Kat. 1981, s. 221–229; *Język mówiony a pisany.* W: *Socjolingwistyka 4. Analizy i syntezy.* Red. W. Lubaś. Wwa–Kr.–Kat. 1982, s. 19–34; *Średniowiecze.* W: *Okresy literackie.* Red. J. Majda. Wwa 1983; *Problemy stylizacji językowej w literaturze.* „Prz. Hum.” 1984, nr 3; *Zainteresowania Mieczysława Karasia współczesnym językiem polskim.* „Por. Jęz.” 1984, nr 6; *W kręgu stylowym „Bogurodzicy”:* „O, wsze-go świata wszek lud”. W: *Prace Językoznawcze UŚ. T. 12: Studia historycznojęz.* Red. A. Kowalska. Kat. 1985, s. 27–40; *Funkcje kategorii gramatycznych w tekście artystycznym.* Cz. 1: *Kategoria osoby.* W: *Język artystyczny nr 4.* Red. ... Kat. 1986, s. 9–31; *Funkcja kategorii czasu i aspektu w tekstach artystycznych.* W: *Stylistyczna akomodacja systemu gramatycznego.* Red. T. Skubalanka. Wr.–Wwa–Kr.–Gdań.–Łódź 1988, s. 9–18; *Lingwistyka i poetyka.* W: *Poszukiwania teoretycznoliterackie.* Red. E. Czaplejewicz, E. Kasperski. Wr.–Wwa–Kr.–Gdań.–Łódź 1988, s. 201–216 [zob. *Linguistics and Poetics*. „Linguistica Silesiana” 1989, vol. 10]; *Typologia socjolektów.* W: *Socjolingwistyka 8.* Red. W. Lubaś. Wr.–Wwa–Kr.–Gdań.–Łódź 1988, s. 83–94; *Stalinowskie upaństwowienie polszczyzny.* „Życie Lit.” 1989, nr 9; *Jubileusz Profesor Ireny Bajerowej* [s. 7–10]; *Metafora i argumenty* [s. 196–201]. W: *Prace*

Językoznawcze UŚ nr 19. Studia Polonistyczne. Red. A. Kowalska, ... Kat. 1991; *Prawo sylab otwartych w języku prasłowiańskim*, „*Aion Slavistica*” 2. Neapol 1994, s. 11–34.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Z zagadnień języka artystycznego.* Red. J. Bubak, ... Kr. 1977.

2. *Język artystyczny.* T. 1. Red. ... Kat. 1978.

3. *Prace językoznawcze nr 4: Onomastyka.* Red. ... Kat. 1978.

4. *Historia literatury polskiej w zarysie.* Red. M. Stepień, ... Wwa 1978

5. *Julian Kawalec. Zbiór recenzji i szkiców o twórczości pisarza.* Wyb. i oprac. ... Wwa 1981.

6. *Język artystyczny.* T. 2. Red. ..., H. Wróbel. Kat. 1981.

7. *O języku literatury.* Red. J. Bubak, ... Kat. 1981.

8. *Język artystyczny.* T. 3. Red. ... Kat. 1985.

9. *Język artystyczny.* T. 4. Red. ... Kat. 1986.

10. *Język artystyczny.* T. 5. Red. ... Kat. 1987.

11. *Język artystyczny.* T. 6. Red. ... Kat. 1989.

12. *Język artystyczny.* T. 7. Red. ... Kat. 1990.

13. *Z problemów współczesnego języka polskiego.* Red. J. Warchala, ... Kat. 1993.

14. *Język artystyczny.* T. 8. Red. ..., B. Witosz. Kat. 1993.

15. *Język artystyczny.* T. 9. Red. ..., B. Witosz. Kat. 1995.

16. *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi.* Red. I. Opacki, ..., J. Żurawska. Kat. 1997.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

Paweł Majerski

WOŹNIAK Jerzy Lucjan 1939

Pseud.: Tomasz Limbowy.
Poeta, publicysta, wydawca.

Urodzony 3 stycznia 1939 w Dąbrowie Górniczej. Mieszka w Sosnowcu. Wykształcenie średnie. Pierwsze wiersze pisał w szkole jako czternastolatek. Przez osiemnaście lat mieszkał w Wiśle, pracując jako przewodnik. Debiutował fragmentami dwóch wierszy w *Początku literackiej „Życia Literackiego”*. Właściwy debiut to wiersze *Akwarium* i *Turysta* opublikowane w „Poglądach” (1983). 1991 debiut książkowy *Pod skórą*. Publikował w pismach: „Poezja” (1986, 1989), „Pismo Artystyczno-Literackie” (1986, 1988),

„Miesięcznik Literacki” (1987), „Tak i Nie” (1983–1988), „Tygodnik Kulturalny” (1983–1989), „Morze i Ziemia” (1983–1989), „Wiadomości Kulturalne” (1996), „Akcent” (1994), a także: „Tak i Nie – Śląsk” (1989), „Wyrazy” (1997), „Topos” (2000), „Pogranicza” (2000). Współpracuje z „Kurierem Literackim” (dod. sosnowieckiego „Kuriera Miejskiego”). 1983 wiersze prezentował w szczecińskim radiu w audycji *Szczeciński Notatnik Kulturalny* (M. Lizińczyk), w sosnowieckim Radiu „Rezonans” i w Rozgłośni Katowickiej. 2001 założył wydawnictwo Respekt, które mieści się w Sosnowcu.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Pod skórą*. [Wiersze]. Wwa: Pod Wiatr 1991.

2. *Różga światła*. [Wiersze]. Sosn.: Randall i Sfinks 1991.

3. *Szelest czasu*. [Wiersze]. Sosn.: SKW SCW 1993.

4. *Z oczu bielmo, z serca strach*. [Wiersze]. Sosn.: Extravagance 1998.

5. *W Tatrach*. [Wiersze]. Sosn.: Respekt 2001.

OPRACOWANIA

Ankieta 2002

[Wyw.:] *Metafizyk natury*. Rozm. L. Żelechowski. „Wiad. Zagl.” 1993, nr 20 [„Kur. Miej.” 1993, nr 20]; *Wiersz rodzi się z bólu*. Rozm. A. Szydło. „Nowe Zagl.” 1998, nr 5.

... „Kur. Miej.” 1993, nr 1; (lż): *W harmonii z naturą*. „Wiad. Kult.” 1996, nr 39; zh: *Społtkanie z poezją* – ... „Kur. Miej.” 1996, nr 47. – [rec. *Różga światła*.] J. Griń: *Ziemia jeszcze oddycha... Nad wierszami* ... „Ekspres Sosn.” 1991, nr 11; *Poezja ... już w księgarniach*. „Ekspres Sosn.” 1991, nr 7. – *Poezja ocalała pod skórą... Wydarzenie literackie* [rec.: *Pod skórą*]. „Ekspres Zagl. – Mag.” 1991, nr 1. – E. Biela: *Kto ma Rilkego za patrona...* [rec.: *Z oczu bielmo...*]. „Topos” 1999, nr 2–3. – [rec.: *W Tatrach*]: M. Matera: *Poza Tatrami – spadam*. „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miej.”] 2001, nr 3; A. Sebesta: *Recenzja tomiku poezji* ... [internet. PTT Kr.].

Elżbieta Oleksiak

WÓJCIK Włodzimierz 1932

Historyk literatury, edytor.

Urodzony 29 maja 1932 w Będzinie-Łagiszy. Mieszka w Sosnowcu. Ukończył Wydział Mechaniczny Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach. 1952–1956 studiował filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracował jako nauczyciel języka polskiego w szkołach średnich Krakowa i Nowej Huty. Studia doktoranckie w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. 13 grudnia 1968 obronił dysertację doktorską *Powieści Zofii Nalkowskiej*. 1979 habilitacja, 1988 profesor nadzwyczajny, 1992 profesor zwyczajny. 1969–1973 pracownik naukowy Instytutu Filologii Polskiej UJ

(1969 starszy asystent, 1970 adiunkt). Od 1973 pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego. Pełnił funkcje prodziekana Wydziału Filologicznego (1973–1975, 1977–1980), dziekana (1984–1987), wicedyrektora Instytutu Literatury i Kultury Polskiej (1982–1984), dyrektora (1987–1991). Twórca i kierownik Zakładu Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej. 1987–1989 pracował dodatkowo na Uniwersytecie Szczecińskim. Wykładał w Paryżu, Neapolu, Budapeszcie, Bratysławie, Olomuńcu. Redaktor tomów naukowych, współredaktor serii *Obrazy literatury XX wieku* (do 2001 sześć książek). Autor cyklów felietonowych publikowanych na łamach „Wiadomości Zagłębia”: 1980–1982 *Zagłębiowskie impresje*, 1988–1989 *W krajo-brazie najbliższej ojczyzny*. Od 1980 członek Związku Literatów Polskich. Członek Komisji Historycznoliterackiej Krakowskiego i Katowickiego Oddziału PAN, Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego. 1999 promotor doktoratu *honoris causa* przyznanego przez UŚ T. Różewiczowi. W czterdziestolecie pracy dydaktycznej i naukowej uhonorowany tomem *Mity, stereotypy, konwencje* (Red. B. Gutkowska, M. Kisiel, E. Tutaj. Kat. 1995). 2002 otrzymał Nagrodę m. Sosnowca.

TWÓRCZOŚĆ

1. *O „Granicy” Zofii Nałkowskiej*. Kr.: Ossol. 1971. *Nauka dla Wszystkich*, nr 144.

2. *Opowiadania Tadeusza Borowskiego*. Wwa: WSiP 1972. *Biblioteka Analiz Literackich*, nr 39.

3. *Zofia Nałkowska*. Wwa: Wiedza Powsz. 1973. *Profile*.

4. *Nadzieje i złudzenia. Legenda Piłsudskiego w polskiej literaturze międzywojennej*. Kat.: Wyd. UŚ 1978. Wyd. 2. rozsz.: *Legenda Piłsudskiego w polskiej literaturze międzywojennej*. Kat.: Śląsk 1987.

5. *Estetyzm, realizm, polityka. Studia i szkice o literaturze polskiej XX wieku*. Kat.: Śląsk 1981.

6. *Rozwój i osiągnięcia prozy narracyjnej w katowickim środowisku literackim*. Kat.: Muz. Śl. 1987. *Wszechnica Muz. Śl.*

7. *Skamandryci i inni nad Sekwaną. Szkice historycznoliterackie*. Kat.: Wyd. UŚ 1995.

8. *Pisarz i Komendant. Literacka legenda Piłsudskiego*. Kat.: TZK 1996.

9. *Zegadłowicz po latach*. Andr.: [b.w.] 1997. *Bibl. Szperacza*, t. 1.

10. *Józef Piłsudski w legendzie literackiej*. Kielce: Szumacher 1999. *Spotkania z literaturą*, nr 25.

11. *Staff i Różewicz. Studia historycznoliterackie*. Kat.: „FA-art” 1999. *Obrazy literatury XX wieku*, t. 2.

12. *W Polsce i na obczyźnie. O twórczości Zofii Romanowiczowej*. Kat.: Gnome 2000. *Obrazy literatury XX wieku*, t. 5.

Rozprawy w tomach współautorskich, periodykach naukowych oraz literackich, m.in.: [rec.: *Zeszyty Naukowe UJ*]. „Ruch Lit.” 1965, z. 1; [rec.: *Zeszyty Naukowe WSP w Krak.*]. „Ruch Lit.” 1965, z. 2; [rec.: „Biul. Polonist.”]. „Ruch Lit.” 1965, z. 5; *Bohater w obcym świecie (szkic o „trzeciej” poetyce „Hrabiego Emila” Zofii Nałkowskiej)*. „Ruch Lit.” 1965, z. 2; *Poglądy literackie Zofii Nałkowskiej*. W: *Rocznik Komisji Historycznoliterackiej PAN – Oddz. w Kr. T. 5. Wr.–Wwa–Kr. 1967*, s. 59–103; *Praca Nałkowskiej nad powieściami w świetle „Dzienników”*. „Pam. Lit.” 1967, z. 2; *W kręgu problemów „internacjonalnych” („Choucas” Zofii Nałkowskiej)*. W: *Rocz. Nauk.-Dydak. WSP w Kr. Kr. 1968*, s. 21–39; *Zofia Nałkowska o „wielkiej sprawie”*. W: *Literatura polska wobec idei rewolucyjnych XX wieku*. Red. J. Olędzki. Wwa 1969, s. 37–44; *Zofia Nałkowska o mitach politycznych II Rzeczypospolitej*. W: *Rocznik Komisji Historycznoliterackiej PAN – Oddz. w Kr. T. 8. Wr.–Wwa–Kr. 1970*, s. 115–172; *Młoda Nałkowska i „świat książek”*. „Biul. Bibl. Jagiel.” [Kr.] 1971, nr 1–2; *Psychologizm, realizm, polityka – Zofia Nałkowska*. W: *Prozaicy dwudziestolecia międzywojennego. Sylwetki*. Red. B. Faron. Wwa 1972, s. 443–473; *Twórczość Romana Jaworskiego w opiniach krytyki literackiej*. W: *Z dziejów kultury i literatury Ziemi Przemyskiej*. Przemysł 1973, s. 101–112; *Dzieło pisarskiej dojrzałości – „Granica”*. W: *Literatura polska w szkole średniej*. Red. F. Bielak i S. Grzeszczuk. Wwa 1975, s. 379–404; *Uwagi o kompozycji powieści Zofii Nałkowskiej*. W: *Prace Humanistyczne Rzesz. Tow. Nauk. Ser. 1. Rzeszów 1975*, s. 177–211; *Drozdowski o Polsce i dylematach polskości*. „Poezja” 1976, nr 7–8; *Problematy-*

ka ideowo-artystyczna „Kordiana i chama” Leona Kruczkowskiego. „Zar. Śl.” 1978, z. 1; *W kręgu psychologizmu, realizmu i polityki – Zofia Nałkowska*. „Polonistyka” 1979, nr 4; *Ignacego Fika kryteria ocen literatury*. „Poglądy” 1979, nr 22; *Droga twórcza Leona Kruczkowskiego*. W: *Leon Kruczkowski (1900–1962)*. Sosn. 1980, s. 3–12; *Mitotwórca i mitoburca. Z zagadnień twórczości Andrzeja Struga*. W: *Proza Andrzeja Struga. Studia*. Red. T. Bujnicki i S. Gębala. Wwa–Kat.–Kr. 1981, s. 71–84; *Legenda Piłsudskiego w twórczości skamandrytów*. W: *Skamander. T. 2: Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich*. Red. I. Opacki. Kat. 1982, s. 136–155; *Le rayonnement des lettres françaises. Zofia Nałkowska et le roman français*. W: *Le renouvellement des techniques dans la littérature française 1920–1940*. Red. A. Ablamowicz. Kat. 1983, s. 167–176; *Tadeusz Kościuszko w historii oraz legendzie literackiej i artystycznej*. W: *Tadeusz Kościuszko*. Sosn. 1983, s. 6–14; *Paryskie „przystanki” Balińskiego*. W: *Wśród poetów współczesnych. Studia i szkice*. Red. W. Wójcik. Kat. 1986, s. 53–81; *Paryskie przystanki Kazimierza Wierzyńskiego*. W: *Skamander. T. 5: Studia o twórczości Kazimierza Wierzyńskiego*. Red. I. Opacki, przy współud. R. Cudaka. Kat. 1986, s. 92–113; *Maska Konrada i Króla-Ducha. W kręgu mitów niepodległościowych*. W: *Między literaturą a historią. Z tradycji idei niepodległościowych w literaturze polskiej XIX i XX wieku*. Red. E. Łoch. Lubl. 1986, s. 232–245; *Lechoń w Paryżu i o Paryżu*. W: *Poezja i nostalgia. Studia i szkice o literaturze polskiej na obczyźnie*. Red. ... Kat. 1987, s. 57–78; *O „Dziennikach Stanisława Balińskiego (szkic materiałowy)*.

- W: *Poezja i nostalgia...*, s. 79–100; *W kręgu tradycjonalizmu i nowatorstwa – „Granica”* Zofii Nałkowskiej. W: *Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*. Red. S. Grzeszczuk, A. Niewolak-Krzywda. T. 1. Rzesz. 1987, s. 193–212; *Romantyczny portret Piłsudskiego w literaturze Młodej Polski*. W: *Dziedzictwo romantyczne w literaturze polskiej do 1918 roku*. Red. E. Łoch. Lubl. 1987, s. 255–269; *Z doświadczeń realizmu socjalistycznego we literaturze Polski Ludowej*. W: *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Mednarodni simpozij v Ljubljani od 26 do 28 junija 1985*. Lublana 1987, s. 335–440; *Przyjaźnie poetyckie: Słonimski – Baliński*. W: *Skamander*. T. 6: *Studia o twórczości Antoniego Słonimskiego*. Red. I. Opacki, przy współudz. A. Węgrzyniak. Kat. 1988, s. 184–204; *Dialog biegunów. Kilka uwag o twórczości literackiej Marii Kuncewiczowej*. W: *W stronę Kuncewiczowej... Studia i szkice*. Red. ... Kat. 1988, s. 7–18; *Józef Piłsudski*. W: *Życiorysy historyczne, literackie i legendarne*. Ser. 2. Red. Z. Stefanowska, J. Tazbir. Wwa 1989, s. 303–346; *Paryska „waliza” Józefa Wittlina*. W: *Studia o twórczości Józefa Wittlina*. Red. I. Opacki. Kat. 1990, s. 94–112; *Powroty okrutnego czasu. Z problemów twórczości Zofii Romanowiczowej*. W: *Świadectwa i powroty niehumanistycznego czasu. Materiały konferencji naukowej poświęconej martyrologii lat II wojny światowej w literaturze*. Red. J. Święch. Lubl. 1990, s. 139–149; *W pejzażu ojczyzny i obczyzny. Uwagi o twórczości Zofii Romanowiczowej*. W: *W pejzażu ojczyzny i obczyzny. Studia i szkice o literaturze polskiej XX wieku*. Red. ... Kat. 1991, s. 56–69; *Pisarstwo Marii Kuncewiczowej jako „dziennik podróży”*. W: *Dziennik, pamiętnik, notatnik literacki. Studia i szkice o piśmiennictwie polskim XX wieku*. Red. ... Kat. 1991, s. 7–17; *W stronę Sieniezyc. Mit kresów w twórczości Stanisława Balińskiego*. W: *Wilno i wileńszczyzna jako krajobraz i środowisko wielu kultur. Materiały I Międzynarodowej Konferencji*. Białystok, 21–24 września 1989. T. 4: *Literatura i język*. Red. E. Feliksiak. Białyst. 1992, s. 351–370; *Wśród poetów polskich lat osiemdziesiątych*. „FA-art” 1993, nr 2–3; *Nałkowska o plotce, plotka o Nałkowskiej*. W: *Plotka. Wybór materiałów z VI Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. K. Uniłowski, C. K. Kęder. Kat. 1994, s. 93–100; *Słowo wstępne*. W: *Między Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku. Studia i szkice*. Red. ..., przy współudz. B. Gutkowskiej. Kat. 1995, s. 7–8; *Zofii Nałkowskiej refleksje o starości*. W: *Starość. Wybór materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red. A. Nawarecki i A. Dziadek. Kat. 1995, s. 83–90; *Smutna Wigilia 1939 r. U Lechonia (paryski przystanek skamandrytów czasów wojny)*. W: *Polskie środowisko twórcze na emigracji we Francji: wrzesień 1939–czerwiec 1940*. Red. M. Tymowski. Wwa 1995, s. 111–121; *„Gorące” liryki Mieczysława Jastruna*. W: *Październik '56. Odwilż i przełom w życiu literackim i kulturalnym Polski (Materiały ogólnopolskiej sesji naukowej. Rzeszów, 23–25 września 1996 roku)*. Red. A. Kulawik. Kr. 1996, s. 131–138; *Leopold Staff o Dantem*. W: *Po Dantem. Wybór materiałów z VIII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej UŚ*. Red.

J. Olejniczak. Kat. 1996, s. 98–105; *Rola przyśłów i porzekadeł polskich, a także cytatów i aluzji w prozie narracyjnej Zofii Romanowiczowej*. W: *Język Artystyczny*. T. 10. Red. D. Ostaszewska i E. Sławkowa. Kat. 1996, s. 61–74; *Słowo wstępne (Od „odwilży” do przełomu październikowego)* [s. 7–13]; „Wiklina” zwiastująca wiosnę. *Krótki szkic o Staffie* [s. 91–102]. W: *Przełomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. ..., przy współud. M. Kisiela. Kat. 1996; *Zegadłowicz po latach*. „Śląsk” 1996, nr 4; *W pejzażach Jana Pierzchały*. W: *Śląsk inaczej. Materiały I sesji śląskoznawczej Pracowników Naukowych i Studentów Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 25 kwietnia 1996. Red. T. Głogowski i M. Kisiel. Kat. 1997, s. 64–75; „Oko” i „okno” w mikropowieści Zofii Romanowiczowej „Łagodne oko błękitu”. W: ... *przez oko, przez okno... Wybór materiałów z LX Wspólnej Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów*. Red. M. Tramer, W. Bojda, A. Bąk. Kat. 1998, s. 48–55; *Tasso w oczach Teofila Lenartowicza*. W: *Z ducha Tassa. Księga pamiątkowa sesji naukowej w czterechsetlecie śmierci pisarza (1544–1595)*. Red. R. Ociecek, przy współud. B. Mazurkowej. Kat. 1988, s. 327–337; *Słowo wstępne*. [Współaut.: M. Kisiel]. W: *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel, ... Kat. 1998, s. 7; *Laudatio*. W: *Tadeusz Różewicz. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. M. Kisiel, D. Rott, ... Kat. 1999, s. 5–11; *I wojna światowa w oczach Zofii Nalkowskiej*. W: *Pierwsza wojna światowa w literaturze polskiej i obcej. Wybrane zagadnienia*. Red. E. Łoch i K. Stępnik. Lubl. 1999, s. 189–195;

Haldy i ludzie. W: *Nowy Śląsk. Materiały IV sesji śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 5–6 maja 1999. Red. T. M. Głogowski i M. Kisiel. Kat. 2000, s. 34–43; *Słowo wstępne* [s. 7]; *Odeście z raju dzieciństwa. O wierszu Tadeusza Różewicza „Kasztan”* [s. 82–92]. W: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. ..., przy współud. D. Opackiej-Walasek. Kat. 2000; *Słowo wstępne* [współaut.: M. Kisiel, s. 7–8]; *Różewicz i Norwid. Myśli, zdania, uwagi* [s. 58–67]. W: *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice, 28 kwietnia 1999 roku. [Red. M. Kisiel, ...]. Kat. 2000; *W kręgu prozy*. W: *Okolica najbliższa. Szkice do portretu Wilhelma Szewczyka*. Red. S. Krawczyk. Czerw.-Leszcz. 2001, s. 45–55; *Świadectwa prozy. Pisarze środowiska zagłębiowskiego*. W: *Zagłębie Dąbrowskie. W poszukiwaniu tożsamości regionalnej*. Red. M. Barański. Kat. 2001, s. 320–326; „Najbliższe ojczyzny” Stanisława Krawczyka. W: *Destruktor symbolu. Szkice o twórczości Stanisława Krawczyka*. Red. P. Majerski. Czerw.-Leszcz. 2002, s. 7–15.

PRACE EDYTORSKIE

1. Z. Nalkowska: *Granica*. Wstęp i oprac. ... Wr. 1971. BN I, 204.

PRACE REDAKCYJNE

1. *W kręgu dwudziestowiecznego realizmu*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1983.

2. *Wśród poetów współczesnych. Studia i szkice*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1986.
 3. *Poezja i nostalgia. Studia i szkice o literaturze polskiej na obczyźnie*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1987.
 4. *W stronę Kuncewiczowej... Studia i szkice*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1988.
 5. *Małe formy prozatorskie. Analizy, interpretacje, przeglądy*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1990.
 6. *W pejzażu ojczyzny i obczyzny. Studia i szkice o literaturze polskiej XX wieku*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1991.
 7. *Dziennik, pamiętnik, notatnik literacki. Studia i szkice o piśmiennictwie polskim XX wieku*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1991.
 8. *Wokół 1968 roku. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1992.
 9. *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Red. ..., przy współludz. E. Tutaj. Kat.: Wyd. UŚ 1994.
 10. *Między Kadenem a Andrzejewskim. W kręgu powieści polskiej XX wieku. Studia i szkice*. Red. ..., przy współludz. B. Gutkowskiej. Kat.: Wyd. UŚ 1995.
 11. *Szkice o polskich pisarzach emigracyjnych*. T. 1. Pod red. M. Kisiela i ... Kat.: 1996.
 12. *Przełomy: rok 1956. Studia i szkice o polskiej literaturze współczesnej*. Red. ..., przy współludz. M. Kisiela. Kat.: Wyd. UŚ 1996.
 13. *Słowo za słowo. Szkice o twórczości Tadeusza Różewicza*. Red. M. Kisiel i ... Kat.: „FA-art” 1998.
 14. *Tadeusz Różewicz. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. M. Kisiel, D. Rott i ... Kat.: Wyd. UŚ 1999.
 15. *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*. Ser. 2. Red. ..., przy współludz. D. Opackiej-Walasek. Kat.: Wyd. UŚ 2000.
 16. *Światy Tadeusza Różewicza. Materiały konferencji naukowej pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, 28 kwietnia 1999 roku*. [Red. M. Kisiel, ...]. Kat.: Gnome 2000.
- OPRACOWANIA
- Ank. 2002.
- PPW. – ZKNP. – MoA. – LP XX 2 [P. Majerski]. – WUP.
- „Jestem z wyboru Dolnym i Górnym Ślązakiem”. Rozm. K. Karwat. „Dz. Zach.” 1999, nr 2.
- R. Lubas: Borowski w „Bibliotece Analiz Literackich” [rec.: *Opowiadania Tadeusza Borowskiego...*]. „Polonistyka” 1973, nr 6. – [rec.: *Zofia Nałkowska...*] J. Iwaszkiewicz: *Nałkowska*. „Życie Warsz.” 1974, nr 65; G. Traczyk: *Otwartość*. „Twórczość” 1974, nr 6; J. Marx: *Książka o Nałkowskiej*. „Życie Lit.”

1974, nr 37; S. Kończak: *Monografia twórczości Zofii Nałkowskiej*. „Polonistyka” 1975, nr 2. – [dot. *Nadzieje i złudzenia...*:] „Rocz. Lit.” 1978, s. 327; „Nowe Książ.” 1979, nr 4; K. Januszkiewicz: *Gdy historia świeci nieobecnością*. „Odra” 1980, nr 4; J. M. Majchrowski, „Ruch Lit.” 1981, nr 1. – [rec.: *Legenda Piłsudskiego...*:] (dk): *Warto przeczytać*. „Tryb. Ludu” 1987, nr 56; S. Derda: *Od legendy do rzeczywistości*. „Tak i Nie” 1987, nr 23; M. Kisiel: *Piłsudski i mitotwórcy*. „Życie Lit.”, nr 20; (mr) [M. Rykowski]: ...: *Legenda Piłsudskiego w polskiej literaturze międzywojennej*. „Fakty” 1987, nr 19; J. Kajtoch: „On” i literatura polska. „Gaz. Kr.” 1988, nr 206. – [rec.: *Skamandryci i inni...*:] P. Majerski: *Z Paryżem w sercu i w literaturze...* „Śląsk” 1996, nr 3. – *Portrety: ... Real*. W. Głowacz. TVP-Kat. 1996. – J. Gałuszka:

Legendotwórcy Marszałka [rec.: *Pisarz i Komendant...*]. „Śląsk” 1996, nr 11. – (m) [M. Kisiel]: [dot. *Zegadłowicz po latach...*]. „Śląsk” 1997, nr 10. – M. Kisiel: *Pięć miłości Włodzimierza Wójcika*. „Temat Śl.” 1997, nr 5; P. Majerski: [nota biobibl.]. W: ...: *Staff i Różewicz*, s. 4 okł. – T. Głogowski: *Legenda Marszałka* [rec.: *Józef Piłsudski w legendzie...*]. „Śląsk” 2000, nr 4. – [rec.: *Staff i Różewicz...*:] B. Szalasta-Rogowska: *Staff i Różewicz – poetyckie fascynacje*. „Śląsk” 1999, nr 7; P. Majerski: *Przyjaźń poetów*. „Akant” 1999, nr 10; Z. Andres: [b.t.]. „Ruch Lit.” 200, nr 3. – [rec.: *W Polsce i na obczyźnie...*:] P. Majerski: *Powrót do Romanowiczowej...* „Nowe Książ.” 2001, nr 1; P. Majerski: *Nad Wisłą, nad Sekwaną...* „Kur. Lit.” [dod. „Kur. Miej.”] 2001, nr 3.

Paweł Majerski

Z

ZABIEROWSKI Stanisław **1900–1988**

Historyk literatury polskiej i porównawczej, krytyk literacki.

Urodzony 6 sierpnia 1900 w Gorlicach, woj. małopolskie. 1920 ukończył gimnazjum klasyczne. 1920–1925 studiował polonistykę, germanistykę i filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracował jako nauczyciel języka polskiego i niemieckiego w szkołach średnich, m.in. we Włocławku, Krakowie, Olkuszu. 1951 obronił na UJ pracę doktorską *August Kotzebue teatrze polskim*. W latach okupacji hitlerowskiej przebywał w Gorlicach, tam objął kierownictwo tajnego nauczania na poziomie średnim. 1950 przeniósł się na Śląsk. Po krótkim okresie pracy w szkolnictwie ogólnokształcącym, w 1951 został zatrudniony w Wyższej Szkole Pedagogicz-

nej w Katowicach. 1956 tytuł naukowy docenta. Od 1959 kierował Katedrą Literatury Powszechnej WSP. Dwukrotnie pełnił funkcję dziekana. 1968–1970 pracował w Instytucie Filologii Polskiej UŚ. Debiut naukowy: *Samuel Zborowski jako motyw literacki* („Pamiętnik Literacki” 1950, z. 5). Publikował w periodykach naukowych i kulturalnych: „Pamiętnik Literacki” (1950–1969), „Ruch Literacki” (1954–1981), „Prace Naukowe WSP w Katowicach” (1956–1968), „Prace Historycznoliterackie UŚ” (1969–1977), „Rocznik Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie” (1972–1978), „Prace Polonistyczne” (1980), „Przegląd Współczesny” (1955), „Marchoń” (1955), „Wiadomości Literackie” (1950–1955). Otrzymał m.in.: Złoty Krzyż Zasługi oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł 9 grudnia 1988 w Katowicach.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Historia w „Popiołach” Żeromskiego*. Kr.: PWN 1966.

2. *O Żeromskim trzy studia*. Kat.: WSP 1967.

3. *Niektóre źródła popularności „Trylogii” Sienkiewicza*. Kr.: PWN 1970.

4. *150 lat „Ody do młodości”*. Wwa-Kr.: PWN 1975.

5. *Między poetyką a polityką. Odbiór „Ody do młodości” w latach 1820–1970*. Kat.: UŚ 1976.

6. *Tragedia wenedyjska Juliusza Słowackiego*. Kat.: UŚ 1981.

7. *Ze studiów nad Żeromskim – „Popioły”*. Wr.: Ossol. 1981.

Artykuły, studia i szkice na łamach czasopism oraz w tomach zbiorowych, m.in.: *Kochanowski w wersji niemieckiej*. „Ruch Lit.” 1930, nr 6; *Samuel Zborowski jako motyw literacki*. „Pam. Lit.” 1930, z. 3; *Analogie etnologiczne w „Anhellim” Słowackiego*. Czaszka biskupa Krasińskiego. „Ruch Lit.” 1934, nr 8; *Harfa*. „Pam. Lit.” 1935; *Tragedia wenedyjska Słowackiego*. W: *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń PAU*. Kr. 1946, s. 312–314; *Mickiewicz zawsze żywy (na otwarcie Roku Mickiewiczowskiego)* [s. 4–14]; *Nowe konteksty balady Mickiewicza „Pani Twardowska”* [s. 144–154]. W: *Zeszyty Naukowe* [Wydz. Filol.]. Nr 1. Red. ... Kat 1956; *Folklor w „Popiołach” Żeromskiego*. „Pam. Lit.” 1957, z. 3; *Moralność ludowa w drugiej części „Dziadów”* [s. 75–96]; *„Pan Tadeusz” w kręgu Nietzschego* [s. 451–456]. W: *Adam Mickiewicz. Materiały Śląskiej Sesji Mickiewiczowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Katowice 10–11 kwietnia 1956*. Kat. 1958;

Ślązak w „Popiołach” Żeromskiego. „Zar. Śl.” 1960, nr 1; *Przymusowa i dobrowolna cenzura w „Popiołach”*. W: *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji: styczeń – czerwiec 1960*. Kr. 1961, s. 22–23; *Geneza „Popiołów” w świetle zachowanych rękopisów*. W: *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji: styczeń – czerwiec 1961*. Kr. 1961, s. 74–75; *Testamenty poetyckie*. W: *Księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigonia*. Red. Z. Czerny, H. Markiewicz, J. Nowakowski, M. Romankówna, K. Wyka. Kr. 1961, s. 123–158; *Słowacki w recepcji twórczej Żeromskiego*. W: *Prace Historycznoliterackie Katedry Historii Literatury Polskiej*. Red. J. Zaremba. Kat. 1962, s. 123–158; *O Janku Muzykancie od nowa*. W: *Zeszyty naukowe. Katedra Metodyki i Języka polskiego*. Nr 1. Kat. 1963, s. 59–68; *Statek potępiozny. Z historii jednego z międzynarodowych motywów w „Popiołach” Żeromskiego*. W: *Zeszyty Naukowe. Katedra Literatury Powszechnej*. Kat. 1963, s. 57–70; *Udział Askenazego i jego szkoły w genezie „Popiołów”*. „Pam. Lit.” 1965, z. 1; *Żeromski o początkach państwa polskiego w „Powieści o Udałym Walgierzu”*. W: *Prace Historycznoliterackie Katedry Historii Literatury Polskiej*. Red. J. Zaremba. Kat. 1965, s. 407–422; *O „Echach leśnych” na tle porównawczym*. W: *Prace Historycznoliterackie Katedry Historii Literatury Polskiej*. Nr 3. Red. J. Zaremba. Kat. 1965, s. 423–443; *Żeromski o Śląsku*. W: *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji: lipiec–grudzień 1964*. Kr. 1965, s. 363–364; *„Nauka jest jak nieznierne morze...”*. „Ruch Lit.” 1967, nr 2; *Żeromski o Zagłębiu Dąbrowskim, Śląsku oraz Zagłębiu Krakowskim* [s. 13–27]; *Żeromski i Dante* [s. 79–93]; *„Popioły” pod*

presją rosyjskiej cenzury [s. 143–169]. W: *Stefanowi Żeromskiemu w setną rocznicę urodzin*. Red. ... Kat. 1967; *Krąg archetypów w „Lilii Wenedzie”*. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 1: *Z historii i teorii literatury*. Red. ..., B. Łopatkówna. Kat. 1969, s. 67–88; *Na marginesie odczytu dra Judyma*. „Ruch Lit.” 1969, nr 2; *Prolegomena do „Wesela”*. „Pam. Lit.” 1969, z. 1; *Żeromski o dwóch rewolucjach*. W: *Literatura polska wobec idei rewolucyjnych XX wieku*. Red. J. Olędzki. Wwa 1969, s. 9–21; *Wypisania z życia i twórczości Żeromskiego*. W: *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych*. T. XIII/2. Kr. 1970, s. 439–440; *Literatura piękna w konfrontacji z chemią*. W: *Materiały na sesję naukową organizowaną z okazji 50-lecia Związku Zawodowego Chemików*. Red. D. Hojnacki. Kat. 1970, s. 73–103; *O losie jednej z peryfraz Jana Kochanowskiego*. „Ruch Lit.” 1970, nr 6; *Kim właściwie jest Juliusz (tak!) Paduch w „Nawracaniu Judasza”*. „Ruch Lit.” 1971, nr 6; *„Sobie śpiewam...”*. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 2. Red. J. Zaremba. Kat. 1971, s. 7–14; *„Don Quijote” w „Nocach i dniach”*. W: *Prace historycznoliterackie*. T. 3. Red. Z. J. Nowak. Kat. 1972, s. 61–68; *Mickiewicz jako inspirator „Syzyfowych prac”*. „Ruch Lit.” 1975, nr 6; *Autentyki*. W: *Julian Przyboś. Życie i dzieło poetyckie*. Red. S. Frybes. Rzesz. 1976, s. 121–148; *„Res-sentiment” w opowiadaniu Żeromskiego „O żołnierzu tułaczku”*. W: *Prace historycznoliterackie*. T. 4. Red. J. Zaremba, T. Kłak. Kat. 1976, s. 111–140; *„Sen o chlebie” – niepamiętny utwór Stefana Żeromskiego*. W: *Prace historycznoliterackie*. T. 7: *Studia z li-*

teratury pozytywistycznej i młodopolskiej. Red. T. Bujnicki. Kat. 1977, s. 93–107; *Twórca „Popiołów” wobec Mickiewicza*. W: *Stefan Żeromski w pięćdziesiątą rocznicę śmierci. Studia i szkice*. Red. Z. Goliński. Wwa 1977, s. 205–226; *Polskie Antyfony*. W: *Rocznik Komisji Historycznoliterackiej*. T. 15. Wr. –Wwa-Kr.–Gdań. 1978, s. 163–181.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Zeszyty Naukowe [Wydz. Filol.]*. Nr 1. Kat.: WSP 1956.

2. *Zeszyty Naukowe. Katedra Literatury Powszechnej*. Nr 1. Kat.: WSP 1965.

3. *Stefanowi Żeromskiemu w setną rocznicę urodzin*. Kat.: WSP 1967.

4. *Prace Historycznoliterackie*. T. 1: *Z historii i teorii literatury*. Red. ..., B. Łopatkówna. Kat.: Wyd. UŚ 1969

5. *Prace Historycznoliterackie*. T. 2. Red. ..., J. Zaremba. Kat.: Wyd. UŚ 1971.

OPRACOWANIA

[Dot.: *Historia w „Popiołach”...*] E. Łoch: *Historia literatury w „Nauce dla Wszystkich”*. „Ruch Lit.” 1969, z. 5; H. Markiewicz: *Literatura polska 1864–1918*. W: *Rocznik literacki 1966*. Wwa 1968, s. 342. – E. Łoch: *Historia literatury w „Nauce dla Wszystkich” (II) [dot.: Niektóre źródła popularności „Trylogii”]*. „Ruch Lit.” 1971, z. 6. – [rec.: *Między poetyką a polityką...*] Z. J. Nowak: *Dzie-*

je recepcji „Ody do młodości”. „Zar. Śl.” 1977, z. 4; S. Wilczek: *Poetyka i polityka*. „Poglądy” 1977, nr 20. – Z. J. Nowak: ... – *badacz i nauczyciel* [s. 203–214]; *Bibliografia prac* ... [zest. Z. J. Nowak, s. 215–226]. W: *Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego*. T. 4. Red. J. Kram, E. Polański. Kat. 1982; Z. J. Nowak: ... „Pam. Lit.” 1990, z. 1; K. Czyżyk: *Tajne nauczanie na terenie powiatu gorlickiego w latach 1959–1945*. W: *Rocznik Dziejów Ruchu Ludowego*. T. 2. Wwa 1960; *Księga pamiątkowa 90 lat Gimnazjum i Liceum im. Marcina Kromera w Gorlicach 1906–1996*. Red. S. Przybyłowicz. Gorl. 1996; W. Kłapkowska: *Naszym Dziedzictwem – Powstańczy Znak. Słownik Wychowawców i Wychowanków Szkół Średnich w Gorlicach (1959–1945)*. Gorl. 1998.

Paweł Majerski

ZABIEROWSKI Stefan 1940

Historyk literatury, krytyk literacki.

Urodzony 5 maja 1940 w Gorlicach, woj. małopolskie. Ukończył III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Katowicach. 1957 matura. Studiował filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. 1962 magisterium, 1969 doktorat, 1988 habilitacja. Od 1970 zatrudniony na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, kolejno jako adiunkt, starszy wykładowca, docent i profesor nadzwyczajny (1970–1977 w Instytucie Filologii Polskiej, 1977–1991 Instytucie Literatury i Kultury

Polskiej, od 1991 Instytucie Nauk o Kulturze). Zastępca dyrektora Instytutu Nauk o Kulturze oraz kierownik Zakładu Kultury Literackiej tegoż Instytutu. Debiutował tekstem *O Conradzie i Sienkiewiczu* („Miesięcznik Literacki” 1967, nr 12). Publikował m.in. na łamach pism: „Pamiętnik Literacki” (1985), „Ruch Literacki” (1965–1999), „Przegląd Humanistyczny” (1974–1994), „Tytuł” (1994–2000), „Śląsk” (1998–2001), „Conradiana” [USA] (1969–1974), „Odra” (1986–1988). 1992 członek założyciel Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego. Od 1994 członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Conradowskiego.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Conrad w Polsce. Wybrane problemy recepcji krytycznej w latach 1896–1969*. Gdań.: Wyd. Morskie 1971.

2. *Conrad w perspektywie odbioru*. Gdań.: Wyd. Morskie 1979.

3. *Polska misja Conrada*. Kat.: KAW 1984.

4. „Autor-rodak”. *Pisarze polscy wobec Conrada*. Kat.: Śląsk 1988.

5. *Krzysztof Kamil Baczyński. Biografia i legenda*. Wr.–Wwa–Kr.: Ossol. 1990.

6. *Dziedzictwo Conrada w literaturze polskiej XX wieku*. Kr.: OL 1992.

7. *Jak czytać „Lorda Jima”*. Kat.: Książnica 1997.

- Studia i szkice w pismach naukowych, kulturalnych oraz tomach zbiorowych, m.in.: „*Lord Jim*” w Polsce (1904–1959). W: *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historycznoliterackie*. T. 14. Kr. 1968, s. 195–209; *Polska kariera Conrada*. W: *Rocznik Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie*. T. VIII. Kr. 1970, s. 95–115 (por.: *Conrad Polish Career 1896–1968*. „*Conradiana*” [USA] 1974, nr 5); *Spór o romantyzm Conrada*. W: *Prace naukowe UŚ. Prace Historycznoliterackie*. T. 2. Kat. 1971, s. 87–94; *Polskie spory o Conrada w latach 1945–1949*. W: *Rocznik Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie*. T. XII. Kr. 1974, s. 177–205; *Pięć interpretacji „Lorda Jima”*. „*Przegl. Hum.*” 1974, nr 12; *Pięć typów interpretacji „Lorda Jima”*. W: *Studia Conradowskie*. Red. ... Kat. 1976, s. 97–115; *Maria Dąbrowska – krytyk Conrada*. W: *Prace historycznoliterackie UŚ*. T. 8. Kat. 1978, s. 5–21; *Conrad under Polish Eyes during World War II*. In: *Joseph Conrad Conference in Poland*. Ser. 2. Ed. R. Jabłkowska. Wr. 1979, p. 165–175; *Conrad skamandrytów*. W: *Skamander. Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich*. Red. I. Opacki. T. 2. Kat. 1982, s. 98–117; *Mędzy historią a genologią. W kręgu dyskusji nad „Popiołem i diamentem” Jerzego Andrzejewskiego*. W: *Literatura i historia. Interpretacje*. Red. T. Bujnicki, I. Opacki Wwa–Kr.–Kat. 1982, s. 195–211; *Łącznik między dawnymi i nowymi laty. O Wicie Tarnawskim – krytyku Conrada*. „*Więź*” 1983, nr 7; *Jan Parandowski: „Godzina śródziemnomorska”. Próba interpretacji*. „*Ruch Lit.*” 1984, nr 4; *Leszek's Prorok's Novel about Conrad*. „*The Conradian*” [Anglia] 1984, nr 2; „*Pali się we mnie jednak wasz nieśmiertelny ogień*”. O „*Rozmowie z J. Conradem*” Mariana Dąbrowskiego z roku 1914. „*Pam. Lit.*” 1985, z. 1; *Tradycja conradowska w twórczości Jerzego Andrzejewskiego*. „*Przegl. Hum.*” 1987, nr 12; *Legendotwórczy charakter biografii Krzysztofa Kamila Baczyńskiego*. W: *Prace Polonistyczne*. Ser. XLIII. Kr. 1987, s. 255–285; *Conrad i Żeromski*. „*Przegl. Hum.*” 1985, nr 9–10; *Stefan Żeromski: „Na probostwie w Wyszkowie”. Próba lektury*. „*Przegl. Hum.*” 1990, nr 12; *Leszka Proroka spotkania z Conradem*. „*Ruch Lit.*” 1991, nr 6; *Jana Józefa Szczepańskiego rozrachunki inteligentkie*. „*Tytuł*” 1994, nr 2; *Joseph Conrad i „izmy”*. W: *Folia Philologica Macedono-Polonica*. T. 5. Kat. 1994, s. 77–90; *Jan Józef Szczepański: „Trzy czerwone róże”. Próba interpretacji*. „*Ruch Lit.*” 1995, nr 1–2; *Klucze do Szczepańskiego*. W: *Twórczość literacka i filmowa Jana Józefa Szczepańskiego*. Red. ... Kat. 1995, s. 21–59; *Od „perfidnego Albionu” do „zaplutego karła reakcji”*. „*Tytuł*” 1997, nr 2; *Wielki inspirator Kazimierz Wyka 1910–1975*. „*Śląsk*” 1998, nr 11; *Nad pierwszą wersją „Polskiej jesieni”*. W: *Z problemów literatury i kultury XX wieku. Prace ofiarowane Tadeuszowi Kłakowi*. Red. ... Kat. 2000, s. 257–275; „*Lord Jim*” Conrada w Polsce. W: *Paradoksy humanistyki. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Andrzeja Zgorzelskiego*. Red. O. Kubińska, D. Malcolm. Gd. 2001, s. 545–557; *Melania Kierczyńska – krytyk socrealistyczny*. W: *Realizm socjalistyczny w Polsce z perspektywy 50 lat. Materiały z konferencji naukowej organizowanej przez Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w dniach 19–20 października*

ka 1999 roku w Katowicach. Red. ..., przy współpr. M. Krakowiak. Kat. 2001, s. 155–170.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Studia Conradowskie*. Red. ... Kat.: Wyd. UŚ 1976.

2. *Teoria literatury. Metodologia badań literackich*. Wyb., wstęp, oprac. B. Tokarz, ... Kat.: Wyd. UŚ 1980.

3. *Twórczość literacka i filmowa Jana Józefa Szczepańskiego*. Kat.: Wyd. UŚ 1995.

4. *Z problemów literatury i kultury XX wieku. Prace ofiarowane Tadeuszowi Kłakowi*. Red. Kat.: Śląsk WN 2000.

5. *Realizm socjalistyczny w Polsce z perspektywy 50 lat. Materiały z konferencji naukowej organizowanej przez Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego w dniach 19–20 października 1999 roku w Katowicach*. Red. ..., przy współpr. M. Krakowiak. Kat.: Wyd. UŚ 2001.

OPRACOWANIA

Ank. 2002.

L. Prorok: *Drogi fascynacji*. „Więź” 1974, nr 7–8. – [Rec.: *Conrad w Polsce*:] E. Borkowska, „Literary” 1972, nr 4; T. Kłak, „Kamena” 1972, nr 8; B. Kocówna, „Przegl. Hum.” 1972, nr 5; A. Gillon, „Conradiana” 1975, nr 1. – J. Kamiński: [rec.: *Conrad w perspektywie odbioru*]. „Przegl. Hum.” 1981, nr 1–2. – [Rec.: „Autor-rodak” ... :] A. Brodzka, „Pam. Lit.”

1990, z. 1, M. Kisiel, „Twórczość” 1990, nr 4; A. Zgorzelski, „Nowe Książ.” 1989, nr 4.

Paweł Majerski

ZIELIŃSKI Jan 1935–1999

Pseud.: (jz), Edyta Walinowska (rec. teatralne), Jan Kondracki (szkice hist. w prasie), Przemsza – od 1991 dodatek do rodzowego nazwiska.

Dziennikarz, redaktor, historyk, regionalista.

Urodzony 28 maja 1935 w Sosnowcu. Syn Anatola, inżyniera geologa, oficera rezerwy, nauczyciela i Marii z Gębickich, nauczycielki. 1941 rozpoczął naukę szkolną w Szkole Podstawowej nr 6 w Czeladzi-Piaskach. 1952 ukończył szkołę średnią, zdając maturę w Liceum Ogólnokształcącym im. W. Roździeńskiego w Sosnowcu. 1952–1956 studiował filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach, m.in. pod kierunkiem profesorów M. Dobrowolskiej, S. Zabierowskiego i J. Zaremby. 1956 ukończył studia, przedstawiając rozprawę magisterską o adaptacji powieści polskiej w filmie, której promotorem był prof. S. Zabierowski. W czasie studiów uczestniczył w życiu literackim jako redaktor gazetki „Młody Nauczyciel” (ukazały się 4 numery) i autor tekstów. Na uczelnianym konkursie literackim przedstawił cykl wierszy *Cienie i prochy* poświęconych A. Mickiewiczowi (wraz z kolegami z roku: G. Słobodnikiem, J. Koniuszem i T. Kijonką). Od maja 1956, w niepełnym wymiarze etatowym,

dziennikarz powstałego wówczas tygodnika „Wiadomości Zagłębia”, od czerwca 1957 redaktor działu kulturalnego. Zajęcia dziennikarskie łączył z pracą polonisty w Liceum Ogólnokształcącym im. E. Plater w Sosnowcu. W 1957 razem z G. Słobodnikiem, K. Grajewską, I. Grodowską i J. Kulką założył grupę literacką Reduta 57, która opublikowała wiersze na łamach „Wiadomości Zagłębia”. Debiutował na łamach „Wiadomości Zagłębia” wierszem *Do towarzyszy poetów* (1957, nr 86). Brał udział w konkursach prozatorskich i poetyckich. Z czasem porzucił twórczość poetycką, a zajął się historią Zagłębia Dąbrowskiego. Od 1962 członek Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Katowicach, do 1968 osobisty asystent E. Gierka. 1964 wydał swoją pierwszą książkę *Obrona Śląska i Zagłębia w kampanii wrześniowej 1939 r.* 1968–1970 zastępca dyrektora ds. artystycznych w Ośrodku Telewizji Polskiej w Katowicach. Wówczas autor szeregu zrealizowanych scenariuszy spektakli teatralnych, m.in.: *Nie wszyscy sobie jutro powiedzą dzień dobry* (1967), *Romeo z Samary* (1968), *Kurier do Europy* (1968), *Nie będzie zwycięstwa generale* (1969), *Czarna dama z Deptford* (1969). 1970–1981 ponownie w redakcji „Wiadomości Zagłębia” (redaktor naczelny). Drukuje wówczas opracowaną przez siebie *Encyklopedię wiedzy o Zagłębiu Dąbrowskim*. Ukazało się ponad 60 tzw. składanek, czyli przeznaczonych do wycinania z gazety opracowań: *Co każdy o swym regionie wiedzieć powinien* (1978), *Zagłębie Dąbrowskie w kampanii wrześniowej 1939 r.* (1970). 1980–1981 redaktor naczelny „Trybuny Robotniczej”. 1981–1989 ponownie w KM PZPR i KW PZPR.

1986 doktorat z historii wojskowości na Uniwersytecie Śląskim (rozprawa *Obrona Śląska i Zagłębia we wrześniu 1939 r.*, napisana pod kierunkiem prof. J. Kantyki). 1 stycznia 1990 przeszedł na emeryturę. W 1990 stworzył rodzinną spółkę wydawniczą pod nazwą Sosnowiecka Oficyna Wydawniczo-Autorska „Sowa-Press”, w której wydawał głównie swoje opracowania dot. historii regionu zagłębiowskiego, historii wojskowości. Wydał ponad 60 publikacji. 1990–1999 redagował regionalny magazyn historyczny, początkowo pod tytułem „Ekspres Sosnowiecki”, potem „Ekspres Zagłębiowski”, potem „Ekspres Zagłębiowski – Magazyn”. Publikował materiały o regionie zarówno badaczy i historyków profesjonalnych, jak i nieprofesjonalnych. Współpracował ze Światowym Związkiem Żydów Zagłębia Dąbrowskiego z siedzibą w Izraelu. 1992–1994 wydał w 12 zeszytach *Historię Zagłębia Dąbrowskiego*, 1992–1996 współczesne reedycje szkiców monograficznych Mariana Kantora-Mirskiego *Z przeszłości Zagłębia Dąbrowskiego*. Autor ponad 200 artykułów o tematyce regionalnej. W grudniu 1993 zainicjował powstanie Związku Zagłębiowskiego, którego celem było kultywowanie tradycji ziemi zagłębiowskiej. W 1996 za dorobek badawczo-naukowy, upowszechnianie wiedzy o mieście i regionie otrzymał Nagrodę Artystyczną m. Sosnowca. Należał do Stowarzyszenia Dziennikarzy RP. Inicjator powstania i przewodniczący Związku Komunistów Polskich „Proletariat”. Zmarł 17 maja 1999 w Sosnowcu. Pochowany na cmentarzu prawosławnym. Od 1999 przy redakcji „Wiadomości Zagłębia” działa Klub Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana

Przemyszy-Zielińskiego. Artykuły osób zrzeszonych w Klubie ukazują się na łamach pisma od 1999 (nr 52), a dotyczą przeszłości regionu. Od 2000 z inicjatywy Klubu odbywa się corocznie Sympozjum Zagłębiowskie poświęcone jego pamięci.

TWÓRCZOŚĆ

1. *Obrona Śląska i Zagłębia w kampanii wrześniowej 1939 roku*. Kat.: Śląsk 1965. Wyd. 2. Kat. 1967.

2. *Śląska Jednostka Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego w walce z reakcyjnym podziemiem. Luty 1945 – kwiecień 1947*. Kat.: Śląsk 1966.

3. *Sosnowiec 1972. Co każdy o swoim mieście wiedzieć powinien?* Sosn.: Komitet Obchodów 70-lecia m. Sosnowca 1972.

4. *Sosnowiec 1976*. Kat.: Śląsk 1976.

5. *Eugeniusz Chmiel: grafika*. [Wspólaut.: A. Ligocki]. Sosn.: ZPAP, Wyd. Kult. UM 1977.

6. *Zagłębie Dąbrowskie*. [Przewodnik]. Kat.: KAW 1979.

7. *Wyprawa po złoto: reportaż z pola walki o wyzwolenie Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*. [Wspólaut.: J. Konieczny]. Kat.: KAW 1980.

8. *Żołnierz nie odszedł bez walki...* Kat.: Śląsk 1981.

9. *Pierwsze sto dni*. [Wspólaut.: J. Konieczny]. Kat.: KAW 1985.

10. *Echo dawnych Strzemieszyc*. [Wspólaut.: J. Kmiotek]. Dąbrowa Górna.: Dikappa 1998.

11. *Chłopak z Sosnowca: szkice do portretu Jana Kiepur*. Przedm. W. Nawrocki. Kat.: KAW 1987.

12. *General Jan Jagmin Sadowski, obrońca Śląska 1895–1977*. Kat.: Muz. Śl. 1988.

13. *23 batalion saperów górnośląskich we wrześniu 1939 roku*. Kat.: Muz. Śl. 1989.

14. *Księga wrześniowej chwały pułków śląskich*. T. 1. Kat.: KAW 1989.

15. *Pułki śląskie w wojnie polsko-niemieckiej 1939 roku*. Sosn.: Sowa-Press 1991.

16. *Historia Zagłębia Dąbrowskiego*. Z. 1–12. Sosn.: Sowa-Press 1992–1994.

17. *Sosnowiec znany i nieznany: leksykon nazw lokalnych*, Sosn.: Sowa-Press 1992. *Sosnowiec znany i nieznany. Leksykon nazw miejscowych od A do Z*. Wyd. 2 popr., uzup., rozsz. Sosn.: Sowa-Press 1997.

18. *Księga wrześniowej chwały pułków śląskich*. T. 2. Kat.: Bibl. Śl.; Sosn.: Sowa-Press 1993.

19. *Śląski tryptyk wrześniowy*. Sosn.: Sowa-Press, 1993.

20. *73 pułk piechoty w bitwie granicznej 1 i 2 września 1939 roku*. Sosn.: Sowa-Press 1994.

21. *Sosnowiecka encyklopedia historyczna: sygnały biograficzno-tematyczne*. Z. 1–4. Sosn.: Sowa-Press 1994–1998.

22. *Wrześniowa księga chwały kawalerii polskiej*. Wwa: Bellona 1995.

23. *Zagłębie Dąbrowskie w II wojnie światowej. Wrzesień 1939 – okupacja – ruch oporu – wyzwolenie 1945*. Sosn.: Sowa-Press 1995.

24. *Sosnowiecka Encyklopedia Historyczna*. Z. 1–4. Sosn.: Sowa-Press 1994–1996. Z. 5. Sosn.: Muz. w Sosn. 1999.

25. *Sosnowiec – gawędy o rodzinnym mieście. Szkice z najdawniejszej historii dzisiejszych dzielnic miasta*. Sosn.: Sowa-Press 1997. Wyd. 2. Sosn. 2001–2002.

26. *Jeden z tysiąca Zagłębiaków: rzecz o pułkowniku Stanisławie Kalabińskim, ostatnim dowódcy śląsko-dąbrowskiej Obrony Narodowej*. Sosn.: Sowa-Press 1998.

27. *Przestawne Królewskie Miasto Będzin i najbliższe okolice od Bobrownik do Żychlic*. Współpr. J. Wacowska. Sosn.: Sowa-Press 1998.

28. *Bal w Savoyu (zagłębiowskie „kryminały” sprzed lat)*. Sosn.: Sowa-Press 1999.

29. *Śląski front '39: obrona [Górnego] Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego we wrześniu 1939 roku*. Sosn.: Sowa-Press 1999.

PRACE REDAKCYJNE

1. *Legenda o Pawle herbu Jelita znad Przemszy i pięknej krakowiance*. Red. tekstu ... Sosn.: Sowa-Press 1991, *Zagłębiowskie Legendy* 1.

2. *Poznaj swoją „Małą Ojczyznę”. Zagłębie Dąbrowskie i okolice: krótki leksykon dla młodzieży szkolnej wg opracowania A. Zielińskiego*. Wypisów dok. A. Zieliński. Red. tekstu ... Sosn.: Sowa-Press 1991.

3. *Tatarzy nad Przemszą*. Red. tekstu ... Sosn.: Sowa-Press 1991, *Zagłębiowskie Legendy* 2.

4. M. Ponczek: *Z przeszłości ruchu sportowego w Zagłębiu Dąbrowskim*. Red. ... Sosn.: Sowa-Press 1992.

5. S. Jędrzejek: *O rycerzu Tomaszu z Sielca, strażniku czarnych diamentów i inne zagłębiowskie legendy górnicze spisane przez Mariana Kantora-Mirskiego*. Red. tekstu ... Sosn.: Sowa-Press 1993, *Zagłębiowskie Legendy* 3.

6. *Żydzi w Zagłębiu: żyli wśród nas, mieszkali i zginęli*. Wydawnictwo specjalne w 50 rocznicę zagłady zagłębiowskich Żydów. Red. ... Sosn.: Sowa-Press 1993.

7. *Bitwa pod Krzywopłotami: (17–19 XI 1914)*. Wybór tekstów wraz z wykazem Legionistów pochodzących z Zagłębia Dąbrowskiego. Red. ... Współpr. K. Rodek. Sosn.: Sowa-Press 1994.

8. M. Kantor-Mirski: *Dąbrowa Górnicza*. Oprac. i przyp. ... Wyd. 2. Sosn.; Dąbrowa Górnicza: Sowa-Press, 1994.

9. M. Kantor-Mirski: *Królewskie miasto Będzin*. Oprac. ... Wyd. 2. Sosn.; Będzin: Sowa-Press 1994.

10. *Zagłębie w walce o niepodległość: dzieje ruchu niepodległościowego w Zagłębiu Dąbrowskim: leksykon polskiego wysiłku zbrojnego w latach 1914–1920 na tle wojny światowej*. Wyb. i oprac. ... Współpr. T. Sobczyk. Sosn.: Sowa-Press 1994.

11. *Pół wieku muzyki: kronika 50-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej im. Jana Kiepury w Sosnowcu 1945–1995*. Oprac. ... Sosn.: Sowa-Press 1996.

12. Z. Dybała, J. Rodek: *Klimontów: wieś – miasto – dzielnica*. Red. ... Sosn.: Sowa-Press 1997.

13. *Rocznik Sosnowiecki*. T. 5: *Wydanie jubileuszowe*. Red. ... Sosn.: UM 1997.

14. *Sosnowiec na starej fotografii*. Wyb. i dokumentacje ... Sosn.: SKW SCW 1997.

15. *Wojkowice wczoraj i dziś: szkic monograficzny*. Red. ... Piekary Śl.: Plik; Sosn.: Sowa-Press 1997.

16. M. Kantor-Mirski: *Legendy i podania zagłębiowskie z ilustracjami dzieci szkół sosnowieckich i dąbrowskich*. Przedm. i wyb. tekstu ... Sosn.: Sowa-Press, 1998.

17. *Echo dawnych Strzemieszyc*. Z. 2. Red. J. Kmiotek, ... Dąbrowa Górnicza: Dikappa, Muz. Miej. „Szttygarka” 1999.

18. J. B. Sokołowska: *Zobaczyć, zrozumieć i... wracać*. Dobór wierszy, red. i słowo wstępne ... Sosn.: Sowa-Press 1999.

PRZEKŁADY

I. I. Korownikow, P. Lebiediew, J. Polakow: *Opowieści wojennego szlaku: wyzwolenie Krakowa i Śląska*. Kat.: Muz. Śl. 1998.

OPRACOWANIA

KJKKat.

[Wypow.:] *Przygoda sprzed 40 lat*. „Wiad. Zagł.” 1994, nr 41; *Uznanie i szacunek dla ludzi twórczego wysiłku*. „Wiad. Zagł.” 1978, nr 31;

A.W. Jarosz: *Dr ... W: Rocznik Sosnowiecki*. T. 6. Red. K. Gołosz. Sosn. 1998, s. 167–171; B.C. [B. Ciepiela]: *Scheda po Dziejopisie Regionu*. „Kur. Miej.” 1999, nr 14; B. Ciepiela: *Pamięci dra ...* „Kur. Miej.” 2001, nr 9; B. Ciepiela: *Wspomnienie o ... (Zapamiętajmy wspominając)*. „Werwa” 1999, nr 2; B. Ciepiela: ... *Wspomnienie*. „Gaz. w Kat.” [dod. „Gaz. Wyb.”] 1999, nr 238; BIN: „*Bal w Savoyu*” – *pośmiertne wydanie książki*. „Tryb. Śl.” 2000, nr 45; I. Falkin-Sibiga: *Historyk i publicysta*. „Kur. Miej.” 2001, nr 22; „Wiad. Zagł.” 1993, nr 2; (b): *Pamięć o bitwie*. „Wiad. Zagł.” 1994, nr 45; *Kantora ciąg dalszy*. „Wiad. Zagł.” 1994, nr 51.

Elżbieta Oleksiak

Skróty w nazwach wydawnictw i tytułach serii

Arch.	–	Archiwum
Art.	–	Artystyczny
Bibl.	–	Biblioteka
BN	–	Bibliotek Narodowa
BOK	–	Bieruński Ośrodek Kultury
Czyt.	–	Spółdzielnia Wydawnicza Czytelnik
EGO	–	EGO. Wydawnictwo Oddziału Katowickiego Stowarzyszenia Pisarzy Polskich
Extravagance	–	Galeria Miejska „Extravagance”
Forum Sztuk	–	Wydawnictwo „Forum Sztuk”
GENS	–	Agencja Wydawnicza GENS
Gnome	–	Gnome. Wydawnictwa Naukowe i Artystyczne
GOW	–	Górnośląska Oficyna Wydawnicza
GTPN	–	Górnośląskie Towarzystwo Przejściół Nauk
GTL	–	Górnośląskie Towarzystwo Literackie
Historycznojęz.	–	Historycznojęzykowe
Historycznolit.	–	Historycznoliterackie
Inst.	–	Instytut
Jęz.	–	Język
Językozn.	–	Językoznawcze
Kom.	–	Komitet
Książ.	–	Książki

- Książnica – Wydawnictwo „Książnica” sp. z o. o.
Wydz. Kult. UW – Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach
Lit. – Literacka, Literackie
Łodz. – Łodziensis
LSW – Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza
LTK – Lubuskie Towarzystwo Kulturalne
Lw. – Lwowski
Łódz. – Łódzkie
Mater. – Materiały
MDK – Miejski Dom Kultury
MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej
Miej. – Miejskie
Miniatura – Wydawnictwo „Miniatura”
MOK – Miejski Ośrodek Kultury
MON – Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej
MOPT – Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej
Muz. – Muzeum
NK – Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”
NY – New York
OL – Oficyna Literacka
Ossol. – Zakład Narodowy im Ossolińskich. Wyd. PAN.
PAI – Polska Agencja Informacyjna
PARA – Agencja Artystyczna PARA
PDW – Polski Dom Wydawniczy
Peter Lang – Peter Lang Europäischer Verlag der Wissenschaften
Pod Wiatr – Oficyna Literatów i Dziennikarzy „Pod Wiatr”
Pr. – Prace
Pro Libris – Pro Libris. Wydawnictwo Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. K. Norwida w Zielonej Górze.
Propagand. – Propagandowy
Przesłanie – Wydawnictwo „Przesłanie” Miejskiego Centrum Kultury w Mysłowicach
PTZ – Państwowy Teatr Zagłębia w Sosnowcu
Remedium – Piwnica Literacka „Remedium” przy Studenckim Centrum Kultury RU ZSP Uniwersytetu Śląskiego
Rój – Wydawnictwo Rój
S.A. – Stowarzyszenie Absolwentów
SKW SCW – Sosnowiecka Korporacja Wydawnicza SCW

- Sowa-Press – Sosnowiecka Oficyna Wydawniczo-Autorska „Sowa-Press”
 STA-L – Stowarzyszenie Twórcze Artystyczno-Literackie
 STK – Staszowskie Towarzystwo Kulturalne
 Ston 2 – Oficyna Wydawnicza „STON 2”
 Szczec. – Szczecińska
 Szt. – Sztuki
 ŚFL – Śląski Fundusz Literacki
 Śl. – Śląska, Śląski, Śląskiego
 Śląsk – Wydawnictwo „Śląsk”
 Śląsk Sp. – „Śląsk” sp. z o.o.
 Śląsk WN – „Śląsk”, Sp. z o.o., Wydawnictwo Naukowe
 Świadectwo – Instytut Wydawniczy „Świadectwo”
 TPPR – Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej
 TVP S.A. – Wydawnictwo Telewizja Polska S.A.
 TZK – Towarzystwo Zachęty Kultury
 UM – Urząd Miasta
 UNDP – UNDP, Program Zrównoważonego Rozwoju Społecznego
 Województwa Katowickiego
 Univ. – Universitatis
 WFRK – Wojewódzki Fundusz Rozwoju Kultury
 Wiedza Powsz. – Państwowe Wydawnictwo Popularnonaukowe
 „Wiedza Powszechna”
 WiMBP – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
 WKP – Wydawnictwo Książek Popularnych
 WL – Wydawnictwo Literackie
 WŁ – Wydawnictwo Łódzkie
 WM – Wydawnictwo Morskie
 WP – Wydawnictwo Poznańskie
 WSiP – Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne
 WSP – Wyższa Szkoła Pedagogiczna
 WŚSD – Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne
 Wyd. Dolnośl. – Wydawnictwo Dolnośląskie
 Wyd. PAN – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk
 Wyd. UAM – Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
 w Poznaniu
 Wyd. UŚ. – Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
 ZLP – Związek Literatów Polskich
 ŻTK – Żarskie Towarzystwo Kulturalne

Skróty w tytułach czasopism

W tytułach jednowyrazowych nie stosowano skrótów.

AB	– „Aktualności Będzińskie”	Gliw.	– Gliwickie
Akt.	– Aktualne	Górnośl.	– Górnośląski, Górnośląskie
Altern.	– Alternativa	Hist.	– Historii, Historyczne
Art.	– Artystyczno, Artystyczny	Historycznolit.	– Historycznoliterackiej
Bibl.	– Biblioteki, Biblioteczne	Hum.	– Humanistyczny
Biul.	– Biuletyn	IKC	– „Ilustrowany Kurier Codzienny”
Bydg.	– Bydgoski	IKP	– „Ilustrowany Kurier Polski”
Byt.	– Bytomski	Il.	– Ilustrowany
Czas.	– Czasopismo	Inf.	– Informator, Informacji
Czel.	– Czeladzi	Internet.	– Internetowy
Częstoch.	– Częstochowa	Jagiel.	– Jagiellońskiej
Czyt.	– Czytelniczy	Jaworz.	– Jaworznicki
Demokr.	– Demokratyczny	Jęz.	– Język, Językowy
Diar.	– Dziennik	Kal.	– Kalendarz
Dok.	– Dokumentacji	Kat.	– Katowicki, Katowicach
Dwutygodnik	– Dwutygodnik	Katol.	– Katolicki
Dydak.	– Dydaktyczny	KOK	– Kłodzki Ośrodek Kultury
Dz.	– Dziennik		
For.	– Forum		
Gaz.	– Gazeta		

Kom.	– Komisji	PAN	– Polskiej Akademii Nauk
Komp.	– Kompozycji	PDK	– Powiatowy Dom Kultury
Kr.	– Krakowa, Krakowie, Krakowska	Pol.	– Polska, Polski, Polskiej
Kron.	– Kronika	Polan.	– Polanica
Książ.	– Książka, Książki, Książkami	Polonist.	– Polonistyczny
Kult.	– Kultura, Kulturalny, Kulturalne, Kulturalnych	Polszcz.	– Polszczyzna
Kur.	– Kurier	Por.	– Poradnik
Kwart.	– Kwartalnik, Kwartlany	Powsz.	– Powszechnie
Lek.	– Lekarski	Pozn.	– Poznańska
Lit.	– Literatura, Literacki, Literackie, Literacko, Literackich	Pr.	– Prace, Pracy
Lubel.	– Lubelski	Probl.	– Problemy
Lubus.	– Lubuska	Prasozn.	– Prasoznawcze
Lud.	– Ludowy, Ludowa	Prz.	– Przegląd
Mag.	– Magazyn	Radom.	– Radomskiego
Med.	– Medyk, Medyka	Radz.	– Radziecka
Metod.	– Metodyczny	Region.	– Regionalny
Miej.	– Miejski	Rob.	– Robotnicza, Robotniczy
MI.	– Młodych	Rocz.	– Rocznik
Narod.	– Narodowego	Rodzaj.	– Rodzajów
Nauk.	– Naukowy, Naukowego, Naukowo	Ros.	– Rosyjski
Niedz.	– Niedzielnny	Rzesz.	– Rzeszowskiego
Nov.	– Noviny	SE	– „Super Ekspres”
Now.	– Nowa, Nowego, Nowiny	SI.	– Słowo
Oddz.	– Oddział	Sosn.	– Sosnowiecki
Okol.	– Okolica	SP	– Służba Polsce
Ol.	– Olsztyn	Stow.	– Stowarzyszenie
Opol.	– Opolska, Opolski	Szk.	– Szkole
Org.	– Organ	Szt.	– Sztuka
Ośr.	– Ośrodków	Śl.	– Śląska, Śląski, Śląskie
Pam.	– Pamiętnik	Śr.	– Średniej
		Świętokrzys.	– Świętokrzyski
		TIN	– „Internetowy Magazyn Kulturalny” [tygodnik]
		Tow.	– Towarzystwo, Towarzystwa
		Tryb.	– Trybuna

Twór.	–	Twórczość				Kulturalny
Twór.	–	Twórczość		Wyb.	–	Wyborcza
Tydz.	–	Tydzień		Wybrz.	–	Wybrzeża
Tyg.	–	Tygodnik		Wyd.	–	Wydawnictwo,
UJ	–	Uniwersytetu				Wydawniczy
		Jagiellońskiego		Z.	–	Zeszyty
Uniw.	–	Uniwersytecka		Zach.	–	Zachodnim, Zachodnia
Warsz.	–	Warszawy,		Zag.	–	Zagadnienia
		Warszawska,		Zagl.	–	Zagłębie, Zagłębia,
		Warszawski				Zagłębiowski,
Wiad.	–	Wiadomości				Zagłębiowskie
Wiecz.	–	Wieczór, Wieczorny		Zakł.	–	Zakładu
Woln	–	Wolności		Zar.	–	Zaranie
Wr.	–	Wrocławia,		Zawier.	–	Zawierciańska
		Wrocławski		Zdr.	–	Zdrowia
WSP	–	Wyższej Szkoły		Ziel.	–	Zielona
		Pedagogicznej		Ziel.-górs.	–	Zielonogórska
WTK	–	Wrocławski Tygodnik		Żoł.	–	Żołnierz

Skróty inne

adapt. – adaptacja, adaptacji
AK – Armia Krajowa
AKH – Akademickie Koło
Hrubieszan
albań. – albański
Andr. – Andrychów
ang. – angielski
ank. – ankieta
anonim. – anonimowo
AOT – Akademicki
Ośrodek
Teatralny
aut. – autorki
b.t. – bez tytułu
b.w. – bez wydawcy
Będz. – Będzin
Białyst. – Białystok
bibl. – biblioteka
bibliogr. – bibliografia
Bier. – Bieruń
biobibl. – biobibliograficzna
biograf. – biograficzny
Bolesl. – Bolesławiec

BOOFTJA – Biuro Organizacyjne
Ogólnopolskiego
Festiwalu Teatrów
Budap. – Budapest, Budapeszt
bułg. – bułgarski
BW – Biuro Wydawnictw
BWA – Biuro Wystaw
Artystycznych
Bydg. – Bydgoszcz
Byt. – Bytom
CBWA – Centralne Biuro
Wystaw Artystycznych
Chojn. – Chojnów
Chorz. – Chorzów
Ciesz. – Cieszyn
CKS – Centralny Klub Studencki
Cr. – Cracow
CSRS – Czechosłowacka
Republika Socjalistyczna
CSW – Centrum Sztuki
Współczesnej
cz. – część
Czel. – Czeladź

- Czerw.-Leszcz. – Czerwionka-Leszczyń
czes. – czeski
DIS – Dział Imprez
 Studenckich
dok. – dokonał(a)
dot. – dotyczy, dotyczący
druk. – drukarnia, drukowany
ds. – do spraw
dyd. – dydaktyczne
Dzierż. – Dzierżoniów
DZT – Dom Związków
 Twórczych
em. – emisja
estr. – estrada, estradowy
Extravagance – Miejska Galeria Sztuki
 „Extravagance”
Fed. – Federacja
Filol. – Filologia, Filologiczny
For. – Forum
fot. – fotografii
fragm. – fragmenty
franc. – francuski, francuskich
gal. – galeria, galerii, galerija,
 gallery
GCK – Górnośląskie Centrum
 Kultury
Gdań. – Gdańsk
Gorl. – Gorlice
Gorz. – Gorzów
Górn. – Górnica
GTK – Gorzowskie
 Towarzystwo Kulturalne
h.c. – honoris causa
hist. – historii, historyczna
holend. – holenderski
Hol. – Holowienka
IB – *Informator biograficzny*
 SPP OK. Katowice 1997.
- IBKr. – *Informator*
 biobibliograficzny
 krakowskiego
 oddziału Stowarzyszenia
 Pisarzy Polskich.
 Oprac. G. Dobreńko.
 Kraków 1999.
im. – imienia
Imiel. – Imielin
inf. – informacja
INoLP – Instytut Nauk
 o Literaturze Polskiej
 Uniwersytetu Śląskiego
 w Katowicach
intern. – internetowe
Jagiel. – Jagiellońskiego
kal. – kalendarz
Kat. – Katowice, Katowickiego
Kiel. – Kielce
kier. – kierunkiem
KJK – *Kto jest Kim w Polsce?*
 Informator biograficzny.
 Ed. I. Warszawa:
 Interpress 1984 (przy
 skrótce rok wydania).
KJKKat – *Kto jest kim*
 w województwie
 katowickim '98.
 Katowice 1998.
KKMP – Korespondencyjny Klub
 Młodych Pisarzy
Kł. – Kłodzko, Kłodzka
KMPiK – Klub Międzynarodowej
 Prasy i Książki
KN – Klub Nauczyciela
Kn. – Kniga
KOK – Kłodzki Ośrodek
 Kultury

- Kom. – Komitet
 Koszal. – Koszalin
 KPP – Komunistyczna Partia
 Polski
 Kr. – Kraków
 kraj. – krajowe
 Ks. – Księga
 KŚL – M. Fazan, W. Nawrocki:
 *Katowickie środowisko
 literackie w latach
 1945–1967.*
 Katowice 1969.
 LLdDiM. – S. Frycie,
 M. Ziolkowska-Sobecka:
 *Leksykon literatury
 dla dzieci i młodzieży.*
 Piotrków Trybunalski
 1999.
 LP XX – *Literatura polska XX
 wieku. Przewodnik
 encyklopedyczny.* T. 1, 2.
 Warszawa 2000.
 LPD – E. Ciborska: *Leksykon
 polskiego dziennikar-
 stwa.* Warszawa 2000.
 LTK – Lubuskie Towarzystwo
 Kulturalne
 Lubl. – Lublin
 Lubus. – Lubuskiej
 Lw. – Lwów
 Łom. – Łomża
 m. – miasta
 maszynop. – maszynopis
 mater. – materiały
 MBS – Miejska Biblioteka
 Publiczna w Sosnowcu
 MCK – Młodzieżowe Centrum
 Kultury
 MdKŻ – *Materiały do księgi
 życiorysów ludzi kultury
 literackiej Zagłębia
 Dąbrowskiego.*
 Red. A. W. Jarosz. Cz. 1:
 Sosn.–Kat. 1991; Cz. 2:
 Kat. 1993; Cz. 3: Kat.
 1994, Cz. 4: Kat. 1995.
 MGOK – Miejsko-Gminny
 Ośrodek Kultury
 Miej. – Miejska
 Międzyn. – Międzynarodowe
 min. – minutowe
 MoA – *Men of Achievement.*
 Fourteenth edition.
 Hon. General Editor
 E. Kay.
 Cambridge 1990.
 monogr. – monograficzny
 MRN – Miejska Rada Narodowa
 Mus. – Musee, Museum
 Muz. – Muzeum
 Mysl. – Mysłowice
 nakł. – nakładem
 Nar. – Narodowe
 nast. – następne
 nekrol. – nekrologi
 niem. – niemiecki
 NSLdDiM – *Nowy słownik literatury
 dla dzieci i młodzieży.*
 Warszawa 1979.
 NY – New York
 ob. – obecnie
 objazd. – objazdowa
 ODiPS – Ośrodek Dokumentacji
 i Propagandy Sztuki
 ODK – Osiedlowym Domu
 Kultury

- ODP – Ośrodek Działań
 Plastycznych
 ok. – około
 OKiS – Ośrodek Kultury
 i Sztuki
 okł. – okładka, okładki
 Ol. – Olsztyn
 Oleśn. – Oleśnica
 OLP – *Obraz Literatury
 Polskiej.*
 Red. S. Żółkiewski,
 H. Markiewicz,
 I. Wyczańska.
 Seria 6:
*Literatura polska
 w okresie
 międzywojennym.*
 T. 1–4. Zespół red.:
 I. Maciejewska,
 J. Trznadel,
 M. Pokrasenowa.
 Kraków 1993.
- OM TUR – Organizacja Młodzieży
 Towarzystwa Uniwersy-
 tetu Robotniczego
 Op. – Opawa
 oprac. – opracowanie, opracowali
 opubl. – opublikowana
 orm. – ormiański
 osob. – osobne
 Ostr. – Ostrawa
 Oświec. – Oświeceniowej
 OTO – Ośrodek Teatru
 Otwartego
 Pallas Silesia – Fundacja „Pallas Silesia”
 Państw. – Państwowej
 PAU – Polska Akademia
 Umiejętności
- PB 3 – *Parnas-bis. Słownik
 literatury polskiej
 urodzonej po 1960 roku.*
 Wyd., 3 i ostatnie. [red.
 wyd. 1 i 2 K. Varga,
 P. Dunin-Wąsowicz;
 aktualizacja 3 P. Dunin-
 -Wąsowicz].
 Warszawa 1998.
- PDK – Powiatowy Dom Kultury
 pierwodr. – pierwodruk,
 pierwodruku
 Piotr. – Piotrowice
 PKZ – Pałac Kultury Zagłębia
 PMG – Przedsiębiorstwo
 Miernictwa Górniczego
 podst. – podstawie
 poet. – poetycka, poetycki
 pol. – polski
 Politechn. – Politechnika,
 Politechniki
 poprz. – poprzedził(a)
 por. – porównaj
 posł. – posłowie, posłowiem
 posz. – poszerzona
 pow. – powiat
 Pozn. – Poznań
 PP – *Pisarze Polscy.*
*Przewodnik bibliogra-
 ficzny. Masz. IBL PAN.*
- PPS – Polska Partia
 Socjalistyczna
 PPW – L. M. Bartelski: *Polscy
 pisarze współcześni
 1939–1991. Leksykon.*
 Warszawa 1995.
- PR – Polskie Radio
 pr. – praca

- PRL – Polska Rzeczpospolita
 Ludowa
 prem. – premiera
 prezent. – prezentowany
 progr. – program
 przedm. – przedmowa
 przedr. – przedruk
 przedst. – przedstawia
 przegl. – przegląd
 przejrz. – przejrzane
 przygot. – przygotował(a)
 przyp. – przypisy
 pseud. – pseudonim
 Pszcz. – Pszczyna
 PTZ – Państwowy Teatr Zagłębia
 w Sosnowcu
 pub. – publiczna
 publ. – publikacje
 PZPR – Polska Zjednoczona
 Partia Robotnicza
 PZU – Państwowy Zakład
 Ubezpieczeń
 radz. – radzieckich
 rec. – recenzja
 rekonstr. – rekonstrukcja
 reż. – reżyseria
 rkps. – rękopis
 RL – Rocznik Literacki
 romant. – romantycznej
 ros. – rosyjski, rosyjskich
 rozm. – rozmowa, rozmawiał(a)
 RW – Rada Wojewódzka
 Rzesz. – Rzeszów
 Samorz. – Samorządu
 SBP – Stowarzyszenie
 Bibliotekarzy Polskich
 SBWA – Stołeczne Biuro
 Wystaw Artystycznych
 scen. – scenariusz, scenariusze
 ser. – seria
 serbsko-chorw. – serbsko-chorwacki
 skr. – skrypt
 Śl. – Sławków
 słowac. – słowacki
 Słup. – Słupsk
 Sop. – Sopot
 Sosn. – Sosnowiec
 specj. – specjalne
 SPKT – *Słownik polskich
 krytyków teatralnych.*
 T. 1. Red. E. Udalska.
 Warszawa 1994.
 spraw. – sprawozdania
 st. – stopnia
 Staropol. – Staropolskiej
 streszcz. – streszczenie
 SWPP 1, 2 – *Słownik współczesnych
 pisarzy polskich.* T. 1–4.
 Warszawa 1963–1966.
 Ser. 2: t. 1–3.
 Warszawa 1977–1980.
 sygn. – sygnatura
 Szczec. – Szczecin
 SZSP – Socjalistyczny Związek
 Studentów Polskich
 Szt. – Sztuki
 ŚIN – Śląski Instytut Naukowy
 Śl. – Śląska, Śląski, Śląskie,
 Śląskiego
 ŚSB – *Śląski słownik biogra-
 ficzny.* Red. J. Kantyka,
 W. Zieliński. T. 1–3.
 Katowice 1977–1980.
 t. – tom
 Tarn. – Tarnów
 tel. – telewizyjne

- TKT – Towarzystwo Kultury Teatralnej
- tłum. – tłumaczyl(a), tłumaczenie, tłumacza
- TMS – Towarzystwo Miłośników Sławkowa
- TMZP – Towarzystwo Miłośników Ziemi Pszczyńskiej
- Tor. – Toruń
- TPPA – Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Afrykańskiej
- transl. – translated
- TRZZ – Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich
- TVP – Telewizja Polska
- ukł. – układ
- ukr. – ukraiński
- Urs. – Ursynów
- UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach
- UW – Uniwersytet Warszawski
- UWr. – Uniwersytet Wrocławski
- uzup. – uzupełnione
- warsz. – warszawskie
- wewn. – wewnętrzny
- węg. – węgierski
- Wielkopól. – Wielkopolski
- wietn. – wietnamski
- WiMBP – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
- właśc. – właściwie
- WNoLdDiM. – S. Frycie: *Współczesna nauka o literaturze dla dzieci i młodzieży i jej przedstawiciele*. Piotrków Trybunalski 1996.
- woj. – województwo, wojewódzki, wojewódzka
- Woreyd – *Woreyd*. Red. Z. Jabłowska-Ratajska, W. Kossobucka-Orłowska, A. Rościszewska, A. Tarnowska. Wwa 2000 (i wyd. kolejne).
- WOS – Wiejski Ośrodek Sztuki
- WPPiBL – *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik biobibliograficzny*. T. 1–7. Red. J. Czachowska, A. Szalagan. Warszawa 1994–2001.
- Wr. – Wrocław, Wrocławskiej
- WRN – Wojewódzka Rada Narodowa
- współaut. – współautor, współautorzy
- współpr. – współpraca
- współudz. – współudział
- WŚLK – S. Rogala: *Współczesne środowisko literackie Kielecczyzny. Słownik pisarzy i badaczy literatury*. Kielce 1999.
- WUP – *Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*. Red. nauk. J. Kapuścik. T. IV. Warszawa 2002.
- wyd. – wydawnictwo, wydanie, wydał
- wydawn. – wydawniczy, wydawnicze, wydawniczej

wydz.	–	wydział	Ziel.	–	Zielona
wyst.	–	wystawa, wystawy, wystawionego	ZKNP	–	<i>Złota Księga Nauki Polskiej 2000. Naukowcy przełomu wieków. Gliwice 2001.</i>
wyst.	–	wystąpili	ZLP	–	Związek Literatów Polskich
wyw.	–	wywiad, wywiady	zmien.	–	zmienione
wznów.	–	wznowienie	zob.	–	zobacz
z.	–	Zeszyt, zeszyty	ZPAF	–	Związek Polskich Artystów Fotografików
Zab.	–	Zabrze	ZPAP	–	Związek Polskich Artystów Plastyków
ZAiKS	–	Stowarzyszenie Autorów „Zaiks”	ZST-H	–	Zespołu Szkół Techniczno- -Handlowych w Będzinie
zakł.	–	zakładu	ŻTK	–	Żarskie Towarzystwo Kulturalne
zb.	–	zbiory			
zbior.	–	zbiorowa			
zdj.	–	zdjęcia			
zebr.	–	zebrał(a), zabrane			
zest.	–	zestawił(a), zestawili			
ZG	–	Zarząd Główny			

Spis treści

Wstęp	5
Adamczykowa Zofia	9
Barański Paweł	12
Broszkiewicz Stanisław	13
Brzoska Wojciech	15
Chlebowski Cezary	18
Ciesielczuk Stanisław	22
Ćwierk Konstanty	25
Domagalik Janusz	30
Drózdź Stanisław	33
Dulemba Włodzimierz	38
Dulęba Witold	40
Durski Jacek	41
Dworak Bogdan	42
Fast Piotr	44
Golonka Jacek	54
Gondek Elżbieta	56
Gruszka-Zych Barbara	59
Gutkowska Barbara	61
Jarosz Adam Władysław	63
Kalaga Wojciech	72
Kisiel Marian	75
Kisielowa Joanna	81

Klak Tadeusz	83
Koniusz Janusz	91
Kosowska Ewa	98
Krawczyk Stanisław	99
Krzysztofczyk Jan	102
Kudelski Edward	105
Lekszycki Paweł	108
Łączkowski Zdzisław Tadeusz	110
Majerski Paweł	119
Malicki Jan	122
Matusz Sławomir	126
Milewski Zbigniew	128
Opacka-Walasek Danuta	130
Opacki Ireneusz	131
Piechota Marek	136
Pierzchała Jan	141
Piwowar Lech	147
Ponitycki Józef	150
Przeździecki Jerzy	152
Samsel Roman	159
Sławek Tadeusz	166
Stacherski Waław	169
Szczygiel Bogdan	172
Torbus Andrzej Krzysztof	176
Tutaj Ewa	181
Urgacz Tadeusz	183
Warneńska Monika	188
Wilczek Piotr	198
Wilkoń Aleksander	201
Woźniak Jerzy Lucjan	204
Wójcik Włodzimierz	205
Zabierowski Stanisław	212
Zabierowski Stefan	215
Zieliński Jan	217
 Skróty w nazwach wydawnictw i tytułach serii	 223
Skróty w tytułach czasopism	226
Skróty inne	229

MBP SOSNOWIEC

nr inw.: BG - 193061

BGREG 821.162.1(091)

ISBN 83-916926-1-2